

Direcció:

Toni González Picornell

Cap de redacció:

Lluís Vidal Pérez

Portada:

Irene Espinosa

Fotografia de contraportada:

Josep Durà, editada per Daniel Durà

Il·lustracions i fotografies:

Els respectius autors i propietaris

Consell de Redacció:

Elisa Beneyto, M. Teresa Botella, Nacho Company, Eva Cuesta, Toni González, Rafael López, Silvia Martínez, Susana Moscardó, Lluís Vidal

Consell Assessor:

Elisa Beneyto, Tere Botella, Nacho Company, Eva Cuesta, María Doménech, Nacho Ferrero, Toni González, Óscar Llorens, Rafael López, Silvia Martínez, Susana Moscardó, Anna Pascual, Lluís Vidal.

Edició, administració

i distribució:

IES Pare Vítòria

Avda. d'Elx, 15

03801 ALCOI

Tel. 966528115; Fax 966528116

e-mail: 03000394@gva.es

<https://portal.edu.gva.es/iesparevitoria/>

Maquetació:

Cubicat Edicions

Impressió:

ISSN 0212-5641

Dipòsit Legal: A-516-1983

EINES no es responsabilitza necessàriament de l'opinió que expressen els articles signats. Queda prohibida la reproducció total o parcial de la revista per qualsevol mitjà sense l'autorització prèvia d'EINES.

DE MÚSICA I MÚSICS (1ª PART)

Una vegada més, i són ja 30 edicions, aconseguim traure al carrer un nou número de la revista EINES. Seguint l'arrelat costum de dedicar tot un dossier monogràfic per a aprofundir en una temàtica local, per a l'ocasió vam voler parlar de la llarga tradició de música i músics alcoians, una història de la que el nostre institut també ha format part, com podreu apreciar en algun article.

Tanmateix, ben prompte les nostres previsions inicials es van desbordar: el tema elegit donava per a molt més del que ens permet un format de revista, així que, per primera volta, hem decidit partir el dossier monogràfic en dues edicions consecutives.

Aquesta que teniu a les mans hem volgut centrar-la en articles d'investigació que servisquen per a repassar la tradició musical alcoiana des de la perspectiva de molt diversos gèneres, i sense oblidar alguns dels músics més destacats que ha donat aquesta terra, sempre de la mà dels millors especialistes.

Així, tractem els orígens de la música a Alcoi, el naixement del gènere per a la Festa de Moros i Cristians, els més destacats intèrprets de la lírica, la generació daurada de la guitarra clàssica, la trajectòria local del jazz o els grups i cantautors més reeixits des de la dècada dels 60 fins a l'actualitat. Altres articles es detenen en figures importantíssimes, com Amando Blanquer, Carlos Palacio, José M. Valls, José Luis González, Camilo Sesto, Ovidi Montllor o Javier Darias.

Un segon bloc de continguts sempre el dediquem a temes més específics de l'institut, però no deixem del tot la temàtica musical, ja que hi ha lloc per a les experiències d'antics alumnes que van formar grups nascuts al propi centre, a banda de projectes com el de "Resistències artístiques" o la nostra tradicional Setmana Cultural, que ha complit ja 40 anys d'existència.

Per a la segona part del dossier monogràfic, ja en la propera edició, hem deixat una ressenya de totes les entitats locals dedicades a l'art de la musa Euterpe: bandes, colles de dolçainers, corals, associacions i fins i tot el Conservatori tindran cabuda en eixe número, per al que hem comptat amb autors vinculats a totes elles.

Res més, espere que gaudiu del contingut que us hem preparat en aquesta revista, però accepteu-me un últim consell: si us crida l'atenció algun gènere, compositor, grup o cantant dels que tractem ací, aneu de seguida a escoltar-los, perquè sols així posarem en valor el seu art i la seua inspiració.

Toni González Picornell

Director

Edició d'EINES dedicada a la memòria de Jordi Richart, antic alumne i component de diversos grups musicals

Àngel Lluís Ferrando Morales i

Jaume Jordi Ferrando Morales:

“ESPASIS I USOS DE LA MÚSICA A ALCOI (1742-1842)”

Pàg 4

José Rafael Pascual-Vilaplana:

“EL NAIXEMENT DE LA MÚSICA PER A LA FESTA DE MOROS I CRISTIANS I LA SEUA CONTEXTUALITZACIÓ ESTÈTICA”

Pàg 16

Marisa Blanes Nadal:

“ELS COMPOSITORS AMANDO BLANQUER I CARLOS PALACIO”

Pàg 22

José Benjamín González Gomis:

“JOSÉ MARÍA VALLS SATORRES: ALCOI AL COR I AL PENTAGRAMA. LA UTILITZACIÓ DEL FOLKLORE ALCOIÀ I VALENCIÀ EN LA SEUA OBRA COMPOSITIVA”

Pàg 27

Juan Javier Gisbert Cortés:

“ELS INICIS D’UNA AFICIÓ. APUNTS PER A UN CATÀLEG DE LÍRICS ALCOIANS (1845-1939)”

Pàg 40

Joan Aracil Bolufer:

“HISTÒRIA DE LA GUITARRA CLÀSSICA A ALCOI: LA GENERACIÓ DAURADA”

Pàg 49

Ramón Climent Vaello:

“ELS IÉ-IÉS ALCOIANS”

Pàg 60

Elena Gómez de la Puerta:

“CAMILO SESTO”

Pàg 65

Silvia Martinez Amaya:

“OVIDI TRANSVERSAL”

Pàg 75

Eduard Terol i Botella:

“JAVIER DARIAS I L’ECCA”

Pàg 78

Sumari

EINES de música i músics (1ª part)

Número 30 - 2023

Pàg 89	Alfonso Miguel Jordá Morey L'ASSOCIACIÓ D'AMICS DE LA MÚSICA D'ALCOI. 40 ANYS D'AMISTAT.
--------	--

Pàg 94	Moisés Olcina Berenguer: "TRAJECTÒRIA DEL JAZZ EN ALCOI"
--------	--

Pàg 102	Pau Grau i Mira: "LA CANÇÓ VERS EL FUTUR"
---------	---

Pàg 109	Saül Blasco i Soriano: "UNA APROXIMACIÓ A L'OBRA D'ARTHUR CARAVAN: UN ATLES DE MÚSICA I MAJORS PROPÒSITS"
---------	---

MÉS QUE UN INSTITUT

Pàg 115	Pau Miquel Soler i Cantó: "MEMÒRIES D'UN ANTIC ALUMNE (O GENEALOGIA D'UNA ESCENA)"
---------	--

Pàg 119	Sergi Ribes Miró i Eduard Terol Anduix "TANKATS"
---------	--

Pàg 122	Susana Moscardó Martínez: "ENDINSA'T EN LA MÚSICA I LA NATURA QUE ENS ENVOLTA!"
---------	---

Pàg 125	Eva Cuesta Molina: "L'ART COM A EINA D'INNOVACIÓ EDUCATIVA"
---------	---

Pàg 127	Tere Botella Agulló: "40 ANYS DE SETMANA CULTURAL (1983-2023)"
---------	--

ESPAIS I USOS DE LA MÚSICA A ALCOI (1742-1842)

ÀNGEL LLUÍS FERRANDO MORALES

JAUME JORDI FERRANDO MORALES

INTRODUCCIÓ

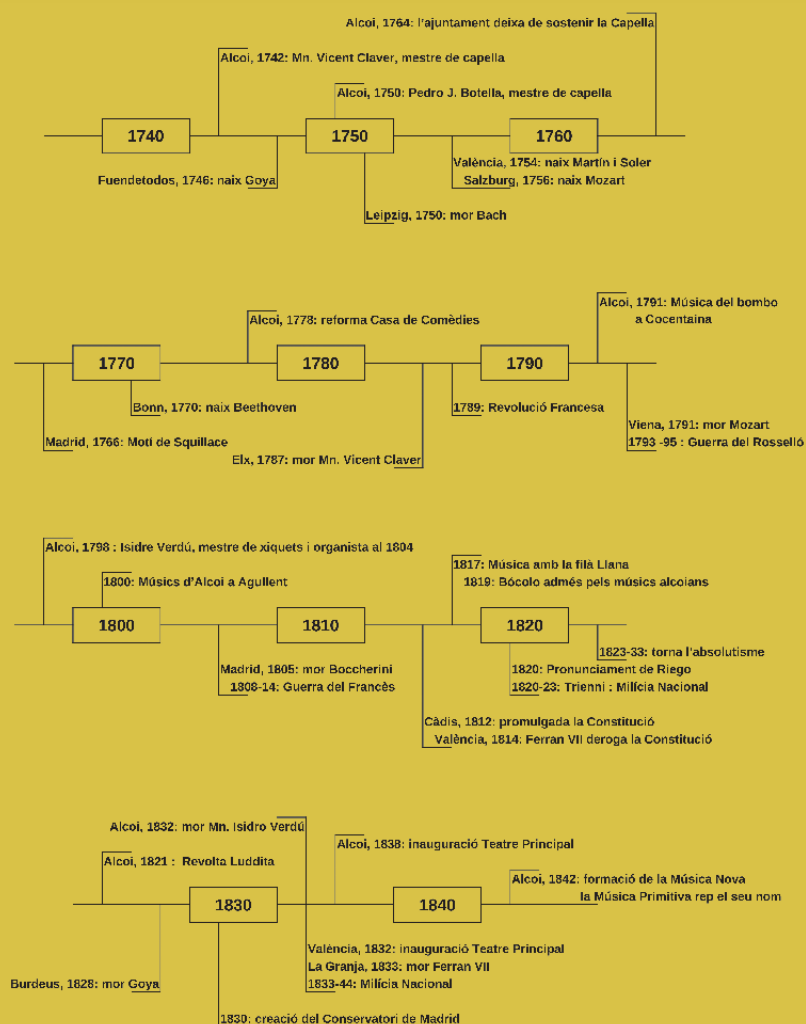
Aquest article és una aproximació a un estudi de conjunt sobre la música a Alcoi en la transició dels segles XVIII al XIX. Naix com una mena de panoràmica general reorganitzada a partir d'un estudi anterior publicat en el periòdic alcoià *El Nostre* els dissabtes entre el 6 d'octubre de 2018 i el 26 de gener de 2019. En aquell moment, es presentaven cronològicament les dades en grans blocs i es dedicaven apartats per presentar persones i espais concrets (Ferrando i Ferrando, 2018).

L'elecció temporal respon al segle immediat anterior al moment en el que les dues primeres societats musicals alcoianes adquireixen la seua denominació actual. Al formar-se en 1842 la Música Nova, es va anomenar, de manera automàtica, Música Vella a d'allò anterior. D'altra banda, l'ajuntament i la parròquia nomenen el 1742 un nou mestre de capella. És a dir, passem d'una institució de l'Antic Règim a dues societats contemporànies, i és aquesta transició el que constitueix l'objecte del nostre estudi.

Tot i que el fil conductor de la nostra història és el mateix, ara volem que la distribució de la informació siga més clara i que la visió de conjunt presente els diferents espais i usos de l'activitat musical com a vertebradors del treball. Per a major claredat relacionem en forma de línia de temps (vegeu el quadre) les fites més significatives amb alguns esdeveniments històrics i artístics coneguts. A més, evidentment, s'aporta alguna novetat respecte al treball anterior fruit de la recerca constant, com també s'actualitza la bibliografia i les referències a documents d'arxiu, encara que no és l'objectiu principal d'aquesta nova entrega.

En les cites a les escriptures del segle XVIII escrites en castellà s'han modernitzat noms i cognoms: en lloc de Joseph o Josef s'ha escrit José, i en lloc de Ximenez, Jiménez. Igualment, per ser més intel·ligibles pel que

fa a decisions de les institucions, sovint s'ha preferit parlar d'ajuntament en lloc de cabildo i de parròquia en lloc de capítol de beneficiats.

Línia del temps (elaboració pròpia).

EL TEMPLE PARROQUIAL

Com assenyala Soriano en el pròleg del seu estudi (2017), "a finals del segle XVII, el desenvolupament i l'expansió natural que estava experimentant la vila d'Alcoi, es va veure afavorit pel mandat eclesiàstic de construir una nova església parroquial" (p. 17), conseqüència de

"Burgos, hora de vísperas en la Iglesia Catedral". Gravat publicat per *La Ilustración Española y Americana*, 30-3-1887 (BNE, hemeroteca digital).

"la situació amenaçadora i ruïnosa del temple parroquial i la falta d'espai per a albergar tots els fidels d'una població que cada vegada era més nombrosa" (ibíd.). Les diferents activitats musicals que tenen lloc a l'entorn de la parròquia presenten la dicotomia temple-carreer segons el lloc on es desenvolupen (processons, litúrgia, hores canòniques, etc.), així com accentuen l'aspecte civil-religiós segons el capítol responsable de l'acte.

A Alcoi, la primera formació musical documentada és la capella; una petita agrupació de ministrers i cantors sostinguda entre els regidors i el clergat des del segle XVI (Ferrando, 2006). La capella responia a les necessitats musicals d'ambdós capítols, necessitats que sovint eren les mateixes doncs la separació entre allò religiós i civil no existia en la societat de l'Antic Règim. Aquesta formació oficial deixarà de rebre sous regulars de l'ajuntament en 1764.¹

¹ El motiu va estar l'aprovació per part del Consell de Castella d'un reglament que retallava la fins aleshores relativa independència econòmica dels municipis.

Conèixer els membres de la capella d'Alcoi és difícil, doncs no comptem amb l'arxiu parroquial i els llibres de comptes del municipal ofereixen una visió limitada. No obstant, trobem al 1750 una de les plantilles més completes:²

Pedro Juan Botella, mestre de capella.
Mn. Lorenzo Pericás, organista i arpista.
Dr. Gregorio Llorca, prevere, músic de tenor.
Buenaventura Claver, músic de contralt.
Bernardo Pastor, músic de primer baixó.
Leandro Pastor, músic de segon baixó.
Juan Ferrando, músic de primer violí.
José Claver, músic de segon violí.

Romeo (1986, p. 118) afirma: "No parece que el Reglamento provocara una gran oposición por parte de los capitulares, salvo la queja por la exclusión de algunas partidas muy concretas como las 100 libras por ración ordinaria al convento de San Francisco o las 101 libras 13 sueldos y 6 dineros por gratificación al maestro de capilla y músicos."

² Arxiu Municipal d'Alcoi (AMA). *Cuentas del Mayordomo y Depositario de Propios de la Villa de Alcoi*, 1749-1750, sign. 2367/019.

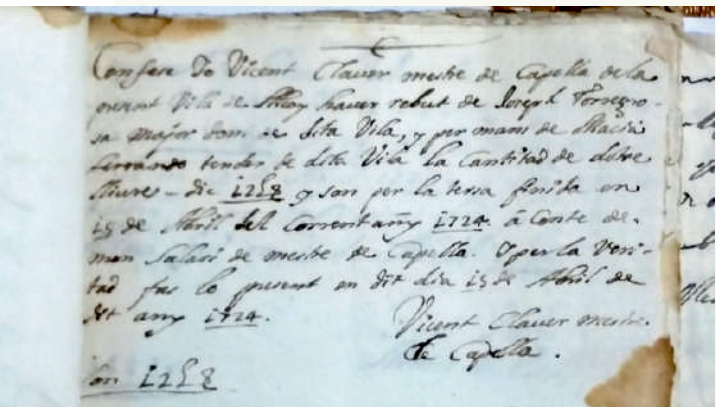
ESPAIS I USOS DE LA MÚSICA A ALCOI
(1742-1842)

A més d'aquests músics a jornal, tradicionalment anomenats ministrers, hi havien cantors capellans, homes amb bona veu, acompanyats per escolanets, xiquets cantors que feien les veus més agudes, perquè les dones no podien cantar a l'església.

A Alcoi, els protocols notarials al voltant de 1750 esmenten algun d'aquests possibles infants cantors, com és el cas del "infantillo" Francisco Peidro.³

Una capella era un petit conjunt de músics i cantors que feien polifonia: cantaven a veus. La resta de capellans cantaven cant pla –gregorià– a una única veu. I uns i altres s'alternaven per aconseguir que les parts cantades de la missa i oficis religiosos com el Gloria, Credo, Sanctus, etc., semblaren sempre diferents al llarg de l'anyal cicle festiu: Advent, Nadal, Pasqua, etc.

Pel que respecta als responsables artístics de la formació, sabem pels comptes que –almenys des de 1721– la capella ja tenia en Vicente Claver (pare) el seu mestre amb un sou de 36 lliures anuals.⁴ Sota la seua direcció, més d'una vintena d'anys, s'observa regularitat artística a la qual li suposem els lògics alts i baixos.

Rebut de Vicente Claver per la primera terça del seu salari de mestre de capella al 1724 (AMA, sign. 2367/015).

3 El "infantillo" Francisco Peidro és testimoni de dues escriptures. Probablement ja no seria cap xiquet per poder actuar de testimoni en un document notarial, de fet poc després figura com "acólito". AMA. *Protocolo notarial de Francisco Blanes*, 1749-1751, sign. 1014, 2 de juny de 1749, f. 29 i f. 31; 4 de març de 1750, f. 25v.

4 AMA. *Cuentas del Mayordomo de propios y rentas de la Villa de Alcoy*, 1721-1722, sign. 2367/013.

El 13 d'octubre de 1742 el notari Pedro Barber recull en el seu protocol el nomenament del mestre de capella –i futur mossén– Vicent Claver (fill) per part de l'ajuntament i la parròquia.⁵ La seua professionalitat i la seua bona veu de tenor el van dur a treballar també a Elx i Carcaixent, raó per la qual abandona la direcció alcoiana, encara que ve en ser necessari, com ara per a la festa del Sant Sepulcre o del Jesuset del Miracle, la festa més important del moment musicalment parlant.

Arran la marxa de mossén Vicent Claver cap el 1748, la capella queda sense mestre i és Pedro Juan Botella i Verdú qui assumeix el càrrec de franc o amb un sou simbòlic. De tota manera la capella estarà en altres celebracions extraordinàries d'aquest període, com ara la del centenari de la troballa dels liris miraculosos al carrascar de la Font Roja, celebrada a l'agost de 1753.⁶

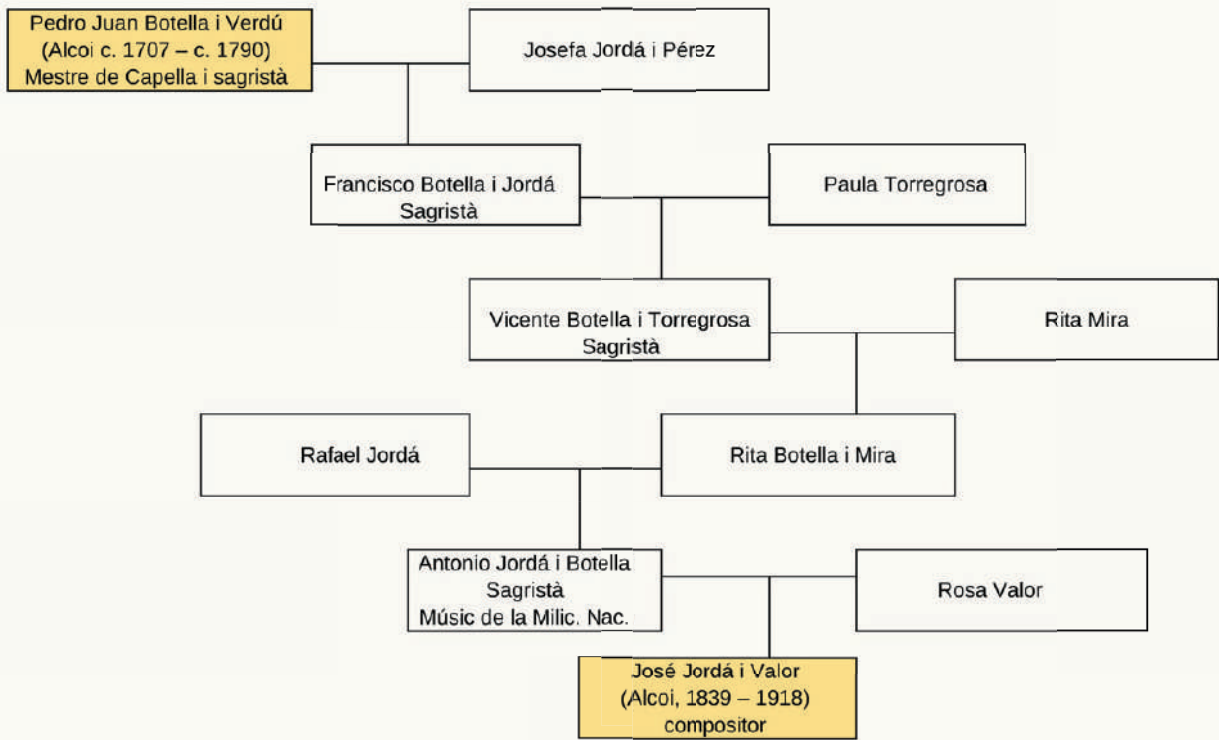
Botella, sagristà de la parròquia i ascendent de Josep Jordà i Valor (1839-1918) (veure l'arbre genealògic), serveix al capítol eclesiàstic no només en l'àmbit musical, la qual cosa ens acosta a un perfil de músic, sagristà, administratiu, etc. Potser per aquesta activitat notable de Botella, després del 1764 i ja desapareguda la capella oficial, l'ajuntament va tenir que acceptar en alguna ocasió la col·laboració d'altres músics de la plantilla per a que "no faltase música en las funciones solemnes de la Iglesia".⁷ Aquest és el cas de [Bona] Ventura Claver a l'agost de 1766 que, a partir d'un suggeriment propi, rep el permís per adquirir partitures i ens presenta un nou perfil de mestre de capella eventual.

Generalment associat al càrrec de mestre de capella està la figura de l'organista. Un cas paradigmàtic d'aquest període és el d'Isidro Verdú i Pérez (1767-1832) per la durada vital que abraça bona part i perquè –abans d'ordenar-se– és també mestre de primeres lletres, la qual cosa el vincula directament amb l'ensenyament i amb els escolans, els mateixos que havia d'instruir en el cant

5 AMA. *Protocolo notarial de Pedro Barber*, 1741-1742, sign. 980, f. 119-120.

6 AMA. *Libro de cabildos* (1753-1761), sign. 51, 1 d'agost de 1753, p. 24.

7 AMA. *Libro de cabildos* (1762-1770), sign. 52, 22 d'agost de 1766, pp. 363-364.

Arbre genealògic simplificat del mestre Josep Jordà (elaboració pròpia).

Francisco Bócolo,⁸ un violinista provinent de la capella d'Alacant contractat per un grup de nobles i burgesos alcoians el 1819. A més, l'orgue dissenyat per Fermín de Usserralde per a la nova parròquia, veu la llum a finals de segle.⁹

Una manifestació musical fora del temple parroquial i de caràcter particular és "la celebración de una misa cantada con música cada un año, en la Capilla de Ntra Señora de los Desamparados",¹⁰ a la qual s'obligava el noble Josep Puigmoltó i Sempere per ser propietari de l'heretat anomenada La Mezquita, a la partida de Riquer, per la qual cosa s'hi va deduir la respectable xifra de 140L 16s i 8 diners al 1784.

8 AMA. "Contrata D. Francisco Samper y otros con D. Francisco Bócolo". *Protocolo notarial de José Mataix Moltó*, 24 d'octubre de 1819, sign. 1255, f. 127.

9 AMA. "Convenio de los Srs. fabriqueros con D. Fermín Usserralde." *Protocolo notarial de Cristóbal Mataix*, 6 de juliol de 1768, sign. 1050, f. 66.

10 AMA. *Libro padrón de riqueza de la Villa de Alcoy*, 1784, sign. 3919, p. 237.

EL TEATRE

Fins la inauguració del Teatre Principal en 1838, a Alcoi hi van haver almenys dos espais anteriors. El primer va estar un pati o casa de comèdies que degué situar-se al voltant del convent de sant Agustí, probablement en la zona dels actuals carrers de l'Escola i sant Tomàs. El segon recinte teatral estava en un atzucac del primer tram del carrer de la Verge Maria, conegut com a carreró "dels calderers" primer i després "de les comèdies", en una casa propietat del mestre peraire Lluís Gil que heretarà un dels seus fills: Gaspar Gil.¹¹ La documentació coneguda fins ara permet afirmar que van estar espais actius des del darrer quart del segle XVIII fins l'apertura del Principal, però encara no és possible determinar quan es va produir el relleu entre els dos, ni tampoc és possible descartar la coexistència d'ambdós espais.

En 1778 escola i casa de comèdies comparteixen espai o estan molt properes, i per

11 AMA. "División de los Bienes de Luis Gil y consorte entre sus herederos", *Protocolo notarial de José Mataix Moltó*, 1827, sign. 1260, 15 de setembre de 1827, f. 299.

ESPais I USOS DE LA MÚSICA A ALCOI
(1742-1842)

El teatre de la família Gil ocupava l'espai entre la Torre Na Valora i el carrer de la Verge Maria. Actualment és apreciable l'erosió causada pel riu Riquer i les obres de reforç al meandre.

sol·licitud de l'autor –hui diríem director d'escena– José Navarro es proposa rebaixar la “pared maestra que cierra el Patio o sitio del Magisterio de Primeras Letras y hace frontis a la Plazuela de la Portería de San Agustín”.¹² L'actuació del corregidor Antonio Anguiozar genera la queixa per part d'alguns regidors, escandalitzats perquè l'ajuntament havia acordat la reparació de l'escola i “la transformó el corregidor en quince días, convirtiéndola de Casa de Enseñanza, cuyo destino tenía de inmemorial tiempo, en un Corral de Comedias con sus Palcos, Patio y Cazuela”.¹³ Val a dir que no n'hi ha constància de que la casa deixi de ser escola.

El segon espai és el teatre de la família Gil. Tenim una aclaridora descripció d'aquest

espai gràcies a l'expedient generat en desembre del 1827 davant la petició d'una rebaixa en la quota anual que Gaspar Gil pagava al Reial Patrimoni. Argumenta Gil que el solar sobre el qual estava sa casa s'havia reduït perquè el riu Riquer havia soscavat el terreny i havia obligat a construir un paredó de contenció (vegeu la fotografia superior). L'expedient inclou una descripció pericial de la casa, estimada en sis mil cinquanta-cinc pams quadrats; uns 310 metres quadrats.¹⁴

“Que en dicha área actualmente se halla construido un mal forjado teatro o Casa de Comedias, y para servir a tal, aunque con la mayor incomodidad e indecencia, tiene que darle dos entradas, escalera de Palcos, piezas de enseres, y vestuario, de dos casas lindantes que pertenecían al difunto

12 AMA. *Reparación edificio de primeras letras: Plazuela de la Portería del Convento de San Agustín*, sign. 5589/014.

13 Arxiu Històric Nacional (AHN). *Expediente causado a representación de los Diputados del Común de la Villa de Alcoy*, 13 de febrer 1780/ 24 de juliol de 1786, sign. CONSEJOS, 37151.

14 16 pams quadrats eren 0,8208 m2 a València. Cfr. *Agenda del constructor: Datos, tablas, fórmulas, una minuciosa coleccion legislativa y bibliografia, de uso diario...* (1875), Biblioteca Digital de Castilla y León, [en línia] <<https://bibliotecadigital.jcyl.es/es/consulta/registro.do?id=13388>>

La “tonadilla” combina cant i ball amb fragments parlats. Un exemple de “tonadilla” localitzada a l’arxiu de La Primitiva d’Alcoi (*El ciego fingido, tonadilla a tres* de Blas Laserna Nieva. Arxiu de la Música Primitiva Apolo d’Alcoi, sign: 1/J-1/3598, p. 12).

Luis Gil, padre del Gaspar, las cuales en el día pertenecen a los hermanos y sobrinos de éste, y sin el auxilio que prestan dichas dos casas, el teatro no podría existir por lo reducido de su capacidad; además de que por lo peligroso del sitio a su base, estuvo ya en otro tiempo impedida la representación, y en el día se practica un reconocimiento formal siempre que se ha de poner en uso, estando a la expectativa de las novedades que pueda hacer el terreno”.¹⁵

Respecte a l’ús dels espais, coneixem les ordenances del corregidor Roco y Huertas (1795), en les quals determina que els diumenges i festius la funció comence a les quatre de la vesprada i en acabar el segon acte els còmics informen d’allò que tenen programat per al dia següent “con expresión de la comedia que han de representar, si ha de ser acompañada de sainete, tonadilla, baile

o tirana con lo demás que tengan por conveniente para agradar al público”.¹⁶ Afegeix el corregidor la prohibició de representar res més d’allò anunciat i adverteix al públic que no consentirà peticions als artistes, com tampoc es podrà fumar en el pati, llotges “ni demás aposentos”, i deuran guardar silenci i romandre descoberts mentre dure la funció.

Com ens indica la normativa de 1795, incloure una “tonadilla” –peça breu de teatre musical– (vegeu la partitura), una tirana –gènere de cançó i ball espanyol– o un sainet era habitual a les darreries del segle XVIII. Una funció “de comèdies” no era només una representació teatral, sinó un espectacle que s’allargava per algunes hores i que normalment començava amb una simfonia a mode d’obertura per l’orquestra, després la comèdia, drama o òpera en varis actes, entre els quals s’inserien “tonadillas”, balls, peces curtes per a solistes instrumentals o cantants,

15 Patrimonio Nacional, Archivo General de Palacio (AGP). Solicitud de Gaspar Gil para que se le rebaje el censo sobre una casa que tiene establecida en Alcoy, caja 7.112, exp. 996.

16 AMA. Providencias de buen gobierno para evitar desórdenes y mantener la tranquilidad en la casa de comedias, sign. 5533/007.

ESPAIS I USOS DE LA MÚSICA A ALCOI
(1742-1842)

etc., per acabar habitualment amb un sainet o final de festa amb música i ball.

Més endavant, des del 1825, José Cantó (2011) recull en una llibreta el títol de les òperes i comèdies representades i de tant en tant també assenyala alguns d'aquests possibles complements, és a dir, l'estructura de les funcions de comèdies no havia variat significativament en la primera meitat del segle XIX.

Cantó evidencia que l'òpera està present en els escenaris alcoians almenys des del 1829, amb títols com *El barbero de Sevilla*, *La Isabela*, *La Italiana en Argel*, *Torvaldo y Dorlisca*, o *La gazza ladra*, entre d'altres. Lamentablement, Cantó no menciona el compositor doncs el seu major interès és portar el compte de les funcions en les quals participa o manté eixe encàrrec; tot i això, els títols esmentats ens fan pensar en la gran popularitat en els escenaris espanyols en la primera meitat del segle XIX del compositor italià Gioachino Rossini. Entre 1835 i 1839 no trobem menció expressa a l'òpera, fins que al 1840 s'afegeixen als títols anteriors *Norma*, *Clara de Rosemberg*, *Beatriz de Tenda*, *Elixir de amor...* i ara sí, Cantó nomena a Vincenzo Bellini.

El teatre també es feia servir de saló per als balls de màscares de carnestoltes, els quals podien començar després de Nadal i Reis i allargar-se fins a final de febrer o començ de març, com en 1837 que s'hi van programar dotze sessions de balls de màscares prèvies a la quaresma (Cantó, 2011, p. 37). Altres activitats que feien servir el teatre eren els "Bolantines", (p. 54) entenem que una mena d'espectacle circense i musical.

EL CARRER

Algunes persones van expressar en el seu testament la voluntat de que el seu cos anara acompanyat per músics en el trasllat des de sa casa a la parròquia, abans dels corresponents oficis religiosos. Així, en 1749 el beneficiat Mn. Miguel Ribes volia "que mi entierro sea general con la asistencia de todos los Beneficiados de la Parroquial Iglesia de esta dicha Villa, y de las Comunidades de los Conventos [...] y Música de la misma por la hermandad que este Reverendo Clero, dichas Comunidades y

Música tenemos".¹⁷ Mn. Ribes fa referència a l'acord entre el clergat i les comunitats religioses masculines d'Alcoi, pel qual assisteixen de franc al soterrar d'uns i d'altres. Aquesta germandat s'estenia als músics en temps d'existència de la capella oficial de la vila alcoiana. Lògicament, al desaparèixer la relació formal amb els músics al 1764, l'assistència mútua de franc també es va extingir. En conseqüència, quan al 1795 Mn. Pedro Irles demana "Música y campanas a medio vuelo" haurà de deixar 100L per pagar "el ataúd y demás gastos que deban satisfacerse".¹⁸

Altres persones, potser per prestigi social, també demanaven una processó de soterrar amb música. És el cas d'alguns nobles i ciutadans com Maria Anna Sempere, qui en el seu testament de 1742 deixava dit que volia enterro general amb "la Música de la Capilla".¹⁹ Així mateix, els germans Pascual i Agustí Merita, en els seus testaments de 1804 i 1805,²⁰ també deixen escrit que volen música i campanes. Més endavant, el 1831, el fabricant de draps José Jordá i la seua dona Teresa Cantó, demanen ser acompanyats "del reverendo Clero de la Parroquial Iglesia de esta Villa y asistiendo la Capilla de músicos de la misma".²¹

De manera ordinària, el carrer és escenari d'actes religiosos que s'hi repeteixen anualment: les processons de Setmana Santa, del Corpus, de sant Jordi, del Jesuset del Miracle, etc. Entenem que en el segles XVIII i XIX encara n'hi haurien més –ens consten les festes anuals dels gremis als seus sants patrons–, però d'aquesta activitat ordinària

17 AMA. *Protocolo notarial de Pedro Barber*, 1748-1750, sign. 983, 25 de novembre de 1749, f. 112v.

18 AMA. *Protocolo notarial de Francisco Pérez*, 1793-1796, sign. 1123, 28 de desembre de 1795, f. 117v.

19 AMA. *Protocolo notarial de José Mataix*, 1741-1745, sign. 910, 4 de juliol de 1742, f. 19.

20 AMA. *Protocolo notarial de Francisco Pérez y Vicente Juan Pérez*, 1804-1806, sign. 1127, Testamento de Dn Pascual Merita Asensi y Da Isabel Almunia Puigmoltó, consortes, 8 de juliol de 1804, f. 23v. Testamento de Dn Agustín Merita i Asensi, 4 de gener de 1805, f. 3.

21 AMA. *Protocolo notarial de José Mataix Moltó*, 1831, sign. 1264, 17 de març de 1831, f. 84v.

no trobem massa referències a l'arxiu municipal. Entre d'elles, la presència de músics de reforç en la festa del Sant Sepulcre dels anys 1754, 1762 i 1764, quan venen músics de San Felipe (Xàtiva), d'Alacant i d'Ontinyent.²²

Si els carrers d'Alcoi veien passar músics de fora, els alcoians també tocaven en altres llocs. Podem documentar tres exemples:

1747 a Benilloba "fue convocada la Capilla de la Música de la Ilustre Villa de Alcoy, á aquella Iglesia de Benilloba, y con las suaves armoniosas bien concertadas consonancias de voces, y de instrumentos [...] Cantaron los Músicos suavemente acordes en la Misa, y Procesión" (Mira, 1747, p. 19).

1791 a Cocentaina "acordaron que para la Fiesta del Señor San Hipólito que costea esta Ilustre Villa, se traiga la música del Bombo de la Villa de Alcoy, añadiendo dos violines y dos trompas".²³

1800 a Agullent "se cantaron Vísperas, bajo la dirección del Maestro de Capilla de la Ilustre Villa de Onteniente Don Antonio Soriano, [...] con otro golpe numeroso de Músicos de Alcoy. Concluidas las solemnes Vísperas, fue como primer anuncio de los públicos divertimentos la música instrumental, que fue girando por toda la Población" (Marín, 1801, p. 10-11).

Coincidint amb el segon centenari del Jesuset del Miracle el 1768, es va inaugurar el nou temple parroquial. Aquesta festa extraordinària va tenir també música al carrer, en aquest cas l'estrena d'un villancet a càrrec de Mn. Juan Acuña Fajardo de València.²⁴

22 AMA. *Cuentas del Mayordomo y Depositario de Propios de la Villa de Alcoy*, 1751-1761, sign. 2368/1, i 1761-1764, sign. 2368/2.

23 Arxiu Històric Municipal de Cocentaina. Consells Municipals, llibre 36. Sessió de 14 de juliol de 1791. Amb agraïment a Pablo Martínez per facilitar-nos aquesta documentació.

24 A l'arxiu de la col·legiata de Roncesvalles es conserven el "Villancico, a 8, con violines, oboes y trompas, en la translación del Santísimo Sacramento al nuevo templo de la villa de Alcoy. Día 25 de septiembre. Año de 1768" *A impulsos del sacro culto* de Juan Acuña [i Faxardo] (Peñas, 1995, p. 141-142) i el "Villancico, a 5, con violines y trompas, para la fiesta del Sepulcro de la Villa de Alcoy" *Desde su pajizo albergue*, de Acuña (Peñas, 1995, p. 93-94).

Lògicament, no es va prescindir d'allò més lúdic en els dies de festa, amb coets de corda, castell de foc i un ball de Torrent (Soriano, 2017, p. 96-97).

Pel que fa a la festa de sant Jordi tal com l'entem ara, trobem una primera menció als músics alcoians amb la filà Llana, al voltant de 1817.²⁵ La participació en la inauguració d'un hospici al 1820 d'algunes músiques marcial de "las comparsas de moros y cristianos que forman los devotos de la fiesta de S. Jorge" (Merita, 1820, p. 6-8). I l'intent per part dels directors de la concòrdia de sant Jordi de "salir a acompañar a San Mauro todas las Filadas vestidas con el mismo uniforme de la función de San Jorge tocando todas las Músicas" el 25 d'abril de 1829; una proposta que no és admesa pel corregidor (Berenguer, 1977 II, p. 115-116).

L'ajuntament requeria música al carrer per als actes institucionals entre els quals resulten rellevants els relacionats amb el rei, com és el cas de la proclamació de Ferran VI a l'agost de 1746 en la qual participen els gremis amb els seus estendards acompanyats de "diferentes dulzaynas y tamborinos" (Berenguer, 1977 I, p. 463-465). Els gremis també van participar en els actes de la proclamació de Carles III d'Espanya "llevando los instrumentos músicos, según han acostumbrado".²⁶ De la crònica d'aquesta festa sabem que des d'un balcó de l'ajuntament es va mostrar el retrat del rei i el reial penó "empezando una dulce armonía de músicos desde una de las ventanas".²⁷ De la següent proclamació reial, la de Carles IV, l'escrivà de l'ajuntament ens ofereix una completa crònica per la qual sabem que "el coro de Músicos de la Villa, el del Gremio de Fabricantes de Paños, el de tejedores de Paños y los de los demás Gremios rompieron con una suave y dulce armonía"²⁸ i que al darrer dia hi va haver una "Misa que se cantó por el Coro de Músicos e Instrumentos Forasteros".²⁹ No s'ha localitzat el detall dels

25 *Los Domingos de Abril*, Alcoi, 4 d'abril de 1886, p.8.

26 AMA. *Libro de cabildos*, 1753-1761, sign. 51, 14 d'octubre de 1759, p. 392.

27 AMA. *Libro de cabildos*, 1753-1761, sign. 51, 21 d'octubre de 1759, p. 399.

28 AMA. *Libro de cabildos*, 1789-1792, sign. 58, 24 de maig de 1790, pp. 145-146.

29 *Ibidem*, p.148.

ESPAIS I USOS DE LA MÚSICA A ALCOI
(1742-1842)

comptes d'aquestes proclamacions, la qual cosa no és d'estranyar doncs des de l'aprovació del reglament de comptes de 1764, l'ajuntament devia demanar autorització per a despeses extraordinàries. De fet, aquesta va ser la raó per la qual la proclamació de Carles IV va tenir que esperar fins a 1790.³⁰

Ja en el segle XIX, aquest tipus de celebracions institucionals prendran un caràcter més polític. Ferran VII torna a Espanya en maig de 1814 i el dia 4, a València, signa el decret pel qual anul·lava la tasca de les corts de Cadis, l'ajuntament alcoià acordarà el 19 de maig publicar-lo solemnement a la plaça de sant Agustí "acompanyat de tot l'Ajuntament i la Música" (Soriano, 2021, p. 31). En el Trienni Liberal, restablerta la Constitució, l'ajuntament convocarà la Milícia Nacional i la Música per a l'acte de desagregament a la làpida de la Constitució que havia amanegut emporcada en 1822.³¹ Al tornar de nou a l'absolutisme, en la Dècada Ominosa, es convocarà al clergat, comunitats religioses, gremis, Voluntaris Reialistes i "la Capilla de Música" a les processons de rogativa per l'embaràs de la reina dels anys 1831 i 1832.³² I al final d'aquest període, en la proclamació d'Isabel II al 1833 participa una música militar i hi ha festa "en las plazas de la Villa y San Agustín en cuyos tabladros estuvieron tocando las músicas hasta las diez de la noche".³³

Pel que fa a altre espectacle de carrer que requeria música a Alcoi, allò que hui anomenaríem circ, Cantó (2011) ens proporciona algunes notícies entre abril i maig de 1831, com ara la "música de bombo" per acompanyar "bolatines" i "función de cavalos" al Tossal (p. 27). El mateix Cantó ens fa suposar que la música també es feia servir en les corregudes de bous de l'any 1840 (p. 60).

El Corpus Christi d'Arcadi Mas i Fondevila (c. 1887), detall de músics i cantors al carrer (BNE, hemeroteca digital, *La Ilustración Española y Americana*, 15-9-1889).

L'ESPAI PRIVAT

Sabem per Carles Corbí Gisbert (1837, p. 9) que al carrer sant Nicolau hi havia un *Café de Rossini*, i la presència d'un establiment amb aquest nom suggereix música. Malauradament, per tenir constància escrita de concerts en cafès i fondes d'Alcoi, caldrà esperar a la segona meitat del s. XIX en el qual ja disposarem d'anuncis en la premsa local. De tota manera, esmentar un possible cafè concert *de Rossini*, ens apropa a aquells espais on es podia trobar música en petit format.

Pedro Corbí i els germans Puigmoltó, entre d'altres nobles i burgesos alcoians, contractaran el 1819 a Francisco Bócolo Vallés, un violinista "un violinista que venia d'Alacant". Bócolo havia estat admès en allò que anomenen reunió de músics de la vila d'Alcoi. Els contractants, volen que Bócolo forme els músics alcoians per a tocar quartets i estableixen una roda per a passar per les cases de tots amb aquesta diversió musical. A més, s'obliguen a no reprovar-lo "por las ausencias que el mismo haga con los individuos de la música de esta villa".³⁴

30 *Ibidem*, sessions del 9 de gener de 1789, p.9; del 14 de setembre de 1789, p. 73; del 28 d'octubre de 1789, p. 85 i del 19 d'abril de 1790, p. 125.

31 AMA. *Libro de cabildos*, 1822-1825, sign. 65, 24 de gener de 1822, p. 21.

32 AMA. *Libro de cabildos*, 1830-1834, sign. 67, 24 de setembre de 1831, p. 224 i 12 de gener de 1832, p. 273.

33 AMA. "Ceremonia que se ha verificado en la Real Proclamación", *Libro de cabildos*, 1830-1834, sign. 67, pp. 470-473.

34 AMA. *Protocolo notarial de José Mataix Moltó*, 1818-1820, sign. 1255, 24 d'octubre de 1819, f. 127.

Pel que sembla, els músics alcoians necessitaven actualitzar el seu repertori per estar a l'alçada d'allò que la societat benestant d'Alcoi desitjava incorporar als seus salons. D'altra banda, la reunió de músics alcoians no podia oferir Bócolo més feina de la que tenia: les funcions de l'església i les del teatre, i tot junt no sembla suficient com treball fixe a temps complet. La solució que troben entre tots és afegir a la feina que podia oferir la Música de la vila, la formació dels mateixos músics i la d'un parell de xiquets, tot pagat pels contractants a canvi d'ensenyament i música a domicili de manera periòdica.

La música de cambra als salons alcoians possiblement incorporava elements lúdics com el cant i possiblement també ball, diversions semblants a les oferides al teatre o als cafès, això sí, en un entorn més selecte i exclusiu com correspon a la diferència de classe social. Així, trobem al 1831 la festa d'aniversari de Maria Milagro Puigmoltó, senyora de Josep Jordà i Jordà, a la qual van assistir sis músics incloent "cantatas i pruebas" (Cantó, 2011, p. 27).

Caricatura d'un grup de músics al carrer publicat en *La Ilustración*, Madrid, 17-11-1849 (BNE, hemeroteca digital).

Ball en un saló aristocràtic. Gravat publicat en *La Ilustración*, Madrid, 25-1-1851 (BNE, hemeroteca digital).

ESPais I USOS DE LA MÚSICA A ALCOI (1742-1842)

Alguns particulars també tenien instruments a sa casa, és el cas de Mn. Isidro Verdú qui refereix en el seu testament de 1829 un “manucordio” –sinònim de clavicordi– i un piano.³⁵ No seria l’únic en disposar d’instruments a casa, tot i que per haver treballat de mestre de primeres lletres resulte significatiu esmentar-lo, doncs suggereix el rol de mestre particular de música en la transició dels segles XVIII i XIX.

CONCLUSIONS

Amb les facilitats del segle XXI per escoltar qualsevol música en qualsevol moment, resulta difícil imaginar com seria viure sense poder decidir quotidianament quina música i en quin moment escoltar-la. Tanmateix, entre 1742 i 1842 qui volia escoltar música devia anar a l’església o al teatre o al ball, potser també a un cafè i sempre, clar està, a dies i hores determinades. Eixa dificultat que ha acompanyat de sempre les persones a l’hora d’accedir a la música ha fet que aquesta aparega generalment associada a la idea de festa, celebracions socials i religioses i, en definitiva, amb qualsevol fet o moment extraordinari. La documentació d’entre 1742 i 1842 fa servir termes com orquestra, cors de músics, reunió de músics, música de bombo o senzillament música. I és que el fet de tenir música era allò important malgrat que per als ulls del segle XXI sovint trobem a faltar una major concreció.

En 1842 es forma la Música Nova i d’aquesta manera els músics alcoians anteriors reben el nom de Música Primitiva o Vella. Totes dues, a hores d’ara són fonamentalment bandes de música, però abans eren també orquestra i capella de música religiosa. El fet de que aquestes societats s’anomenen Música és eloqüent, doncs confirma que al 1842 no era necessari especificar res més per a referir-se a música d’església, teatre o carrer. D’altra banda, la tradició d’ambdues societats presenta –fins la segona meitat del segle XX– músics que toquen diferents instruments sovint de vent i corda, com també cantors.

L’heterogeneïtat caracteritza la documentació estudiada entre 1742 i 1842, la qual

cosa fa que siga molt difícil mantenir una consistència en la informació. La manca de l’arxiu parroquial d’una banda, la discontinuïtat de sèries documentals a l’abast de l’arxiu municipal d’altra, junt a la nostra limitada recerca en els protocols notariais, són els factors que, en conjunt, han condicionat el nostre estudi. Afortunadament, la participació dels músics alcoians reflectida en una bibliografia cada vegada més nombrosa i accessible amb les cròniques publicades de festes a altres localitats i documents d’altres arxius, han estat oportunes aportacions a l’hora de donar llum sobre els períodes més foscos. En conjunt, ens permet mantenir la hipòtesi de continuïtat de l’activitat artística dels músics alcoians després la dissolució de la Capella oficial, fins el dia de hui.

Aquesta continuïtat és expressada de vegades en el mateix ús, com en el cas dels acompanyaments fúnebres, les misses i les processons. I també com adaptació a altres usos que sorgeixen de noves necessitats amb el pas del temps: les comèdies, els balls, la música de petit format i la banda. Per allò vist, podem concloure que els músics alcoians són flexibles per adaptar-se a diferents formacions instrumentals properes a les tres de referència: capella, orquestra i banda.

La capella és la primera cronològicament i degué sorgir després del 1764 com un petit grup de músics auto-gestionat econòmicament per cobrir l’activitat que la capella professional havia desenvolupat i deixat. L’orquestra és la segona activitat que aquest grup de músics alcoians degué mamprendre en el darrer quart dels set-cents, probablement com a reforç dels músics professionals que venien amb les companyies còmiques.

La banda sembla la darrera formació que aborden els músics alcoians. La documentació situa el primer antecedent en la música del bombo que va a Cocentaina el 1791, la qual trobarà continuïtat en la música instrumental a Agullent el 1800 i en l’acompanyament de la filà Llana cap al 1817 per arribar al Trienni Constitucional i poder configurar amb solvència la Música de la Milícia Nacional. Vint anys després aquests músics seran dits “vells” i la seua organització Música “Vella” i “Primitiva”.

La connexió familiar del mestre José Jordà amb Pedro J. Botella, el darrer mestre de la capella oficial, suggereix la continuïtat fami-

³⁵ AMA. *Protocolo notarial de Tomás Lorca y Vicente Ximeno*, 1829, sign. 1174, 31 de desembre de 1829, ff. 455-457v.

liar. Lamentablement, després de 1764 no tenim persones que només siguin músics, sinó que tots tenen un altre ofici i només de manera excepcional se'ls identifica com a músics en algun document. Els ascendents de Jordà són sagristans d'ofici i potser també músics, però per allò esmentat, de moment només podem afirmar-ho de son pare.

Malgrat l'optimisme que pot suscitar la hipòtesi de continuïtat pel que fa al manteniment ininterromput de l'activitat musical en els espais i usos estudiats, com també la prometedora connexió familiar pel que fa a la continuïtat en la transmissió de l'ofici de músic, serà necessari continuar la recerca per tal d'arribar a definir la primitiva organització dels músics alcoians en el període considerat, especialment abans dels huit-cents.³⁶ Considerem que no es tracta per a res d'un procés exclusiu d'Alcoi i per tant és d'esperar que processos semblants d'altres municipis puguin il·luminar el cas d'Alcoi, i a l'inrevés. I, en última instància es puga documentar la influència de les institucions musicals del segle XVIII en la conformació de les societats musicals valencianes actuals.

Fonts bibliogràfiques

- BERENGUER, J. (1977). *Historia de Alcoy* (3 vol.). Alcoy: Llorens.
- CANTÓ, J. (2011). *Libro de las Noticias de Las Comedia quesean Representado desde el año 1825 hasta la Orapresente* [ca.1825-1848]. Alcoy: Llorens Libreros.
- CORBÍ, C. (1837). *Al que le pese, que roa el hueso*. València: Imprenta de Jaime Martinez.

36 Mentre EINES està en maquetació, ens arriba la referència a una primera organització de banda de música. Es tracta d'un acord entre José Cantó –el mateix de la llibreta– i altres nou músics que declaren haver-se exercitat en "Música de Cuerdas y Cantado" i decideixen formar una "Compañía de Música u Orquesta completa de Instrumentos de ayre, Platillos, Bombo y Ferrillos" dotant-se d'una reglamentació a l'efecte. Vegeu AMA "Convenio: Joaquín García, José Cantó y otros". *Protocolo notarial de Vicente Morant*, sign. 1188, 18 de març de 1798, f. 35 i ss. Amb agraïment a Josep Vicent Ferre Domínguez per facilitar-nos la informació.

- FERRANDO, A. (2006). *La actividad musical en Alcoi (1256-1800)*. (https://www.academia.edu/31942130/La_actividad_musical_en_Alcoi_1256_1800-_-)
- FERRANDO, J. i FERRANDO, A. (2018). *La Música d'Alcoi (1742-1842)* (https://www.academia.edu/38439575/La_M%C3%BAsica_dAlcoi_1742_1842_-)
- MARÍN, C. V. (c. 1801). *Descripción de las fiestas del centenario que la Ilustre Universidad de Agullente celebró a su ínclito protector el apóstol valenciano San Vicente Ferrer, en los días 4, 5 y 6 de setiembre del año 1800*. Valencia: Oficina del Diario.
- MERITA, F. (1820). *Establecimiento de un hospicio en la villa de Alcoy, cuya apertura se celebró el día 9 de Enero de este año ... relación, que comprende su origen, progresos y estado actual ... bajo el gobierno y dirección de la Junta de Caridad que dirige dicho Establecimiento*. Valencia: Imprenta de Muñoz y Compañía.
- MIRA, G. (1747). *Fiestas centenarias que en solemne novenario desde el día 3 hasta el día 11 de setiembre del presente año 1747, celebró la Ilustre, y Noble villa de Benilloba al Gloriosísimo Patriarca San Joaquin, por averle dado por su patron la suerte del Cielo contra la Peste, que lastimosamente afligió a este Reyno de Valencia en el año 1647*. Valencia: Imprenta de Joseph Thomas Lucas.
- PEÑAS, M. C. (1995). *Catálogo de los fondos musicales de la Real Colegiata de Roncesvalles*. Pamplona: Gobierno de Navarra.
- ROMEO, M. C. (1986). *Realengo y Municipio: marco de formación de una burguesía (Alcoi en el siglo XVIII)*. Alicante: Instituto de Estudios Juan Gil-Albert.
- SORIANO, J. M. (2017). *Entre l'obligació i la devoció : Història de la construcció de la nova parroquial d'Alcoi (1697-1812)*. Alcoi: CAEHA, Més Ciutat, S.A.
- SORIANO, J. M. (2021). *Alcoi en l'època de Ferran VII (1812-1833): canvis polítics, societat i religió*. Alcoi: Ajuntament d'Alcoi.

EL NAIXEMENT DE LA MÚSICA PER A LA FESTA DE MOROS I CRISTIANS I LA SEUA CONTEXTUALITZACIÓ ESTÈTICA

JOSÉ RAFAEL PASCUAL-VILAPLANA

PRÒLEG

Sortir al carrer dels nostres pobles i escoltar un pasdoble, una marxa mora o una marxa cristiana és tan habitual que no ens aturem a pensar com és que això forma part de la nostra memòria cultural, i molt menys, com naix aquest gènere musical que configura una de les essències artístiques més importants de la Festa de Moros i Cristians. Aquestes manifestacions festives a mig camí entre la litúrgia, el teatre de carrer i l'hedonisme més cru, són el resultat de l'amalgama de diverses tradicions: les cerimònies de soldadesca nascudes al segle XVII, els autos sacramentals en forma de teatre o dansa que es mullen dels diferents esdeveniments històrics que ocorren a cada lloc, i la revisió "romàntica" de la pròpia festa a finals del XIX que influència les seues vestimentes i la seua cronologia d'actes.

Durant els primers anys del segle XIX, es produeix un paral·lelisme fonamental entre la pròpia festa moro-cristiana i l'evolució de les bandes de música. És conegut l'antecedent de l'actual banda Primitiva a les Festes de Moros i Cristians al voltant de 1817. Aquella incursió de les bandes a la Festa, prompte seria imitada per altres localitats i fins i tot arribaria a convertir-se en un fet habitual. Ja a l'any 1840 el *Diario de Alcoy* del 16 d'abril destacava: "Las Bandas que acompañaban los actos de la Gloria iban tocando marchas guerreras". Era quasi inevitable que sorgira la necessitat d'escriure música "ad hoc" per a la Festa, doncs sempre s'utilitzaven altres obres importades com marxes militars, marxes guerreres... Aquesta música que els compositors imaginaren i crearen per ser acompanyament sonor de les Festes de Moros i Cristians es va veure mullada de l'entorn estètic de l'època i dels gustos i/o tendències que els temps hi portaven. Amb aquest text tractarem de comentar tot un seguit de concordances entre la música que es començava a crear per a la Festa i les tendències musicals de cada època, tot estructurant els comentaris a través dels tres ritmes principals: el pasdoble, la marxa mora i la marxa cristiana.

EL PASDOBLE A LA FESTA DE MOROS I CRISTIANS

Potser el primer tipus de música que utilitzaren els compositors de finals del XIX per a escriure composicions destinades a les Festes de Moros i Cristians fou un gènere forà a la pròpia festa: el pasdoble. El pasdoble té el seu origen entre el passa carrer barroc —la "passacaglia" italiana— i la "tonadilla" andalusa del segle XVII, però eminentment és un ritme ternari per a ballar i, en ocasions, binari per a ser cantat. Relacionats amb ell hi trobaríem gèneres com la "passacaglia" barroca. Amb la influència de les bandes napoleòniques i amb la moda afrancesada, molt prompte s'escoltaren els "pas-redoblés" que ens feien marxar en ritme binari, tot adaptant com a estructura una altra dansa francesa: "el Minué", però ara en compàs binari. Aquesta barreja d'influències fa que el pasdoble del segle XIX presente una variada tipologia: des d'aquells escrits a ritme ternari, els de ritme binari, o fins i tot, els mixtes —tot barrejant els dos ritmes anteriors—. La Festa adoptà com a propis alguns pasdobles que mantenien trets ben comuns amb els pasdobles que s'utilitzaven als balls de saló o d'aquells que eren pensats per les sarsueles i operetes. Això sí, el tret militar sempre apareixia reflectit en la rítmica d'alguna de les seues parts, per allò d'ajudar a que foren més adients per a les desfilades. D'aquesta guisa, pensem que foren creats per a la Festa pel fet que als seus títols hi trobem referències d'aquesta tradició. Serien exemple: *Moro Guerrero* (mitjans segle XIX) del contestà Manuel Ferrando González (Cocentaina, 1841-Ontinyent, 1908), *La primera diana* (1880) o *Mahomet* (1882) de l'alcoià Juan Cantó Francés (Alcoi, 1856-Madrid, 1903), *El árabe* (1883, d'Agustín Vte. Payá Pericas, 1852-1919), *La diana del panterri* (1886, de Juan Cantó Francés), *Mohamet* (1886, de Camilo Pérez Laporta), *El nuevo castillo* (1895, de José Seva Cabrera, 1865-1922), *Azarach* (1895, de Juan Cantó Francés), *El Moro Muza* (1902, de José Mª Ferrando Reig, 1878-1910), *Paso a la Morería* (de Rafael Esteve Nicolau)...

LA MARXA MORA

Però l'estètica cultural des de finals del segle XVIII aportà una moda fonamental per l'evolució de la Festa de Moros i Cristians i per la seua música: l'orientalisme. Cal definir que aquest terme no sols es refereix a l'àmbit purament geogràfic de l'Orient —vist des de la perspectiva europea—, sinó també a tot allò que podríem anomenar exòtic i/o llunyà. La literatura, la música o l'arquitectura es mullaren d'aquesta tradició en emular aspectes diferents als que són propers, i que en el cas espanyol responia a un retorn al passat musulmà.

Si ens centrem a l'àmbit musical, és curiós analitzar un dels primers contactes entre la música de banda turca i l'europea a principis del segle XIX. En 1828, el músic italià Giuseppe Donizetti (1788-1856), germà del reconegut compositor d'òperes Gaetano Donizetti (1797-1848), fou anomenat Instructor General de Música de l'Imperi Otomà, a instàncies del sultà Mahmud II (1808-1839). Aquest fet propicià el contacte de les bandes militars i dels autors europeus amb el món protocol·lari turc encapçalat per la famosa Banda dels Geníssers, els quals, des dels seus orígens medievals, marxaven pel carrer tot emprant timbals sobre plataformes amb rodes. Les desfilades actuals de les entrades de Moros i Cristians mantenen aquesta estètica provinent de Turquia.

La marxa per al soldà de Rossini.

El sultà Abdülmecit I (1823-1861), successor de son pare Mahmud II, encarregà a diversos prestigiosos compositors algunes obres per a les seues bandes militars. Entre elles: *Marcia per il Sultano Abdul Medjid* (1829) de Gaetano Donizetti, la *Grande Paraphrase de la marche de Donizetti composée pour Sa Majesté le Sultane Abdul Mejid-Khan* (1848) de Franz Liszt (1811-1886), o la *Marcia per il Sultano Abdul Medjid* (1852) de Gioachino Rossini (1792-1868).

Eixa moda d'escriure música amb caires exòtics la trobem amb peces tan conegudes com la *Persischer Marsch* op.289 (Marxa Persa, 1864) o la *Egyptischer Marsch* (Marxa Egípcia, 1869) op.335 escrites per Johann Strauss fill (1825-1899). La primera fou dedicada al Sha de Pèrsia Nasereddin Sha Kayar i es feu versió bandística en 1873 a Viena. La segona obra fou estrenada a la inauguració del Canal de Suez en 1869. Aquesta connexió entre els dos mons dona origen a un dels monuments bandístics del segle XIX, la gran marxa *Orient et Occident* (1869) del francès Camille Saint-Saëns (1835-1921), estrenada a París i interpretada a la inauguració de l'esmentat canal. En ella, es reflecteix la fusió entre els procediments compositius europeus i les melodies monòdiques de caire orientalitzant en una partitura de gran factura artesanal.

A Espanya, la Música Alhambrista —anomenada així per la musicologia en referència al passat musulmà de la Península— donà origen a diverses partitures orquestrals de gran rellevància com poden ser *La conquista de Granada* (1850) del navarrès Emilio Arrieta (1823-1894), *El adió de Boabdil a Granada* (1860) del valencià Salvador Giner (1832-1911), *En la Alhambra* (1888) de Tomás Bretón (1850-1923), l'òpera *El último abencerraje* (1889) del tortosí Felip Pedrell (1841-1922), *Los gnomos de la Alhambra* (1889) de Ruperto Chapí, o fins i tot el famós *Recuerdos de la Alhambra* (1896) del guitarrista castellonenc Francisco Tárrega (1852-1909). I pel que fa a la banda, d'aquesta època comptem amb una de les pàgines més importants de la literatura bandística: la suite *La Corte de Granada* (1873) del mestre de Villena Ruperto Chapí (1851-1909), subtitulada com a "fantasia morisca".

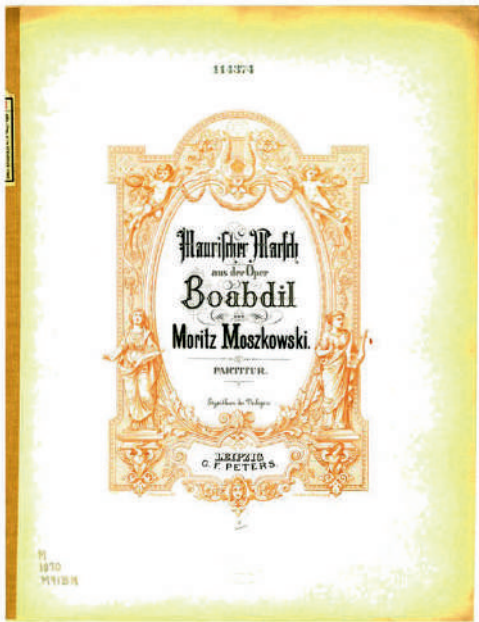
El naixement de la música per a la Festa de Moros i Cristians i la seua contextualització estètica

Entrat el segle XX, hi trobem un bon grapat de partitures per a banda que continuen aquesta tradició destacant el *Sélamlik*, op.48 del francès Florent Schmitt (1906), las *Escenas Árabes* (1913) del gallec Reveriano Soutullo (1880-1932), o les *Three Arabian Dances* (1919) de la compositora anglesa Amanda Ira Aldridge (1866-1956), una cantant negra que publicava sota el pseudònim de Montague Ring.

És evident, doncs, que el naixement de les marxes mores a finals del segle XIX s'emmarca en una tradició estètica molt marcada. I sí, potser es pensarien per ser utilitzades per a la Festa de Moros i Cristians, però també és cert que responien a una moda de creació artística. La música per a la Festa és també, en la seua història, un reflex d'allò que envolta culturalment la societat. La influència orientalizant la trobem en partitures com l'escena àrab *El canto del Moro* de 1899, escrita per l'alcoià José Espí Ulrich (1849-1905). Tanmateix, el terme marxa mora referit a una peça per a banda i que tinga com a missió ser acompanyament de desfilades, no es troba fins ja entrat el segle XX. Però, curiosament, en 1892 hi trobem una obra subtitulada com a marxa mora ("maurischer marsch") a Alemanya. Es tracta d'una part instrumental de l'òpera *Boabdil, der letzte Maurenkönig* (Boabdil, l'últim rei moro), op.49 escrita pel compositor polonès Moritz Moszkowski (1854-1925). Aquest prestigiós pianista i professor del Conservatori Superior de París —fou mestre de Joaquín Turina— es

recolzà amb la tradició alhambrista i escrigué aquesta òpera basada en la història de Boabdil. El número instrumental anomenat "marxa mora" tingué un gran ressò, quasi més que l'òpera sencera. De fet, prompte s'escrigué una versió per a banda i fou enregistrada per una de les més prestigioses de tot el segle XX: la Goldman Band de Nova York dirigida per un dels seus fundadors, el mestre Edwin Franko Goldman (1878-1956). L'enregistrament fou publicat en un disc del conegut segell Victor en 1923.

Les primeres peces escrites per a les hosts musulmanes, als inicis del segle XX, eren subtitulades com "marxes àrabs", i no marxes mores: *Benixerraix* (1904), *La Canción del Haren* (1907) o *Abd-del-Azis* (1908) de Camilo Pérez Laporta (1852-1917). Fins i tot, trobem denominacions més acurades com "marcha abencerraje" a l'obra *A ben Amet* (1907), d'Antonio Pérez Verdú (1875-1932). I de nou, a la música escènica podem trobar una marxa mora: en 1905, el compositor de Sueca José Serrano Siméon (1873-1941), estrenava a Madrid la seua sarsuela *Moros y Cristianos*, on hi ha una marxa mora al segon número de la partitura. L'èxit d'aquesta música proporcionà que fos elegida com acompanyament del fèretre del mestre Serrano el dia del seu soterrament. L'evolució de la pròpia Festa, les seues desfilades i la seua estètica renovada al segle XX, portaria la denominació comuna de marxa mora amb algun que altre exemple de denominacions intermèdies: "pas moro", "marcha musulímica"... La idea actu-

La maurischer marsch de Moszkowski.

Artística portada de *Benixerraix*, de Camilo Pérez Laporta (arxiu Corporació Musical Primitiva).

al de la marxa mora és un resum de totes aquestes peces iniciàtiques amb la intenció de reflectir, de forma sonora, un ambient orientalitzant.

LA MARXA CRISTIANA

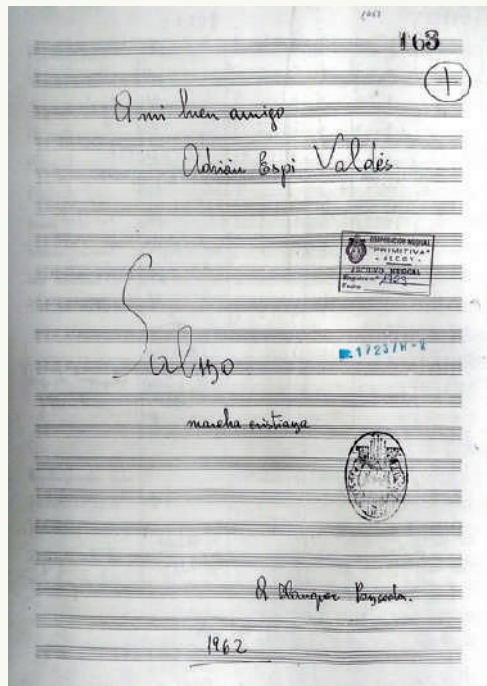
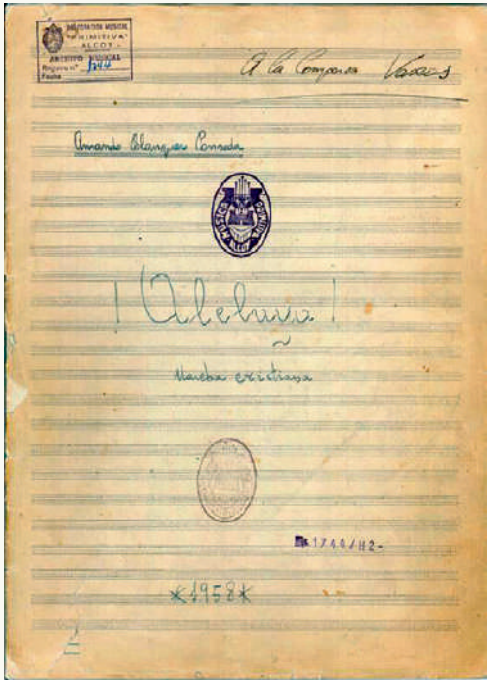
Les marxes cristianes a la Festa surten quasi per una evolució natural. En un principi, alguns pasdobles eren acompanyats de timbals per fer-los més marcial i més propicis per a les entrades de les hosts cristianes. De tal guisa, es pot llegir com es demanen timbals per acompanyar el pasdoble *El Desichat* (1930) d’Emilio Moreno Roca (Toledo, 1909–Mallorca, 1974) en l’entrada d’Alcoi de 1956:

“En 1956 la música de Rafol de Salem era la banda oficial de la Filà Cides, y ésta, propone que se interprete en la entrada el pasodoble *El desichat*, pero con la original idea de que se toque agregando una parte de timbales. Al no disponer esta agrupación de timbales propios, se alquilan a la Banda Primitiva de Alcoy. Para su arrastre se demanda la participación de dos jóvenes de la Casa de Beneficencia a los que se recompensa con 25 pesetas a cada uno por su colaboración”. (VV.AA., 1982c).

Potser l’obra preconitzadora de la marxa cristiana siga el pasdoble *Julio Pastor* (1954) d’Amando Blanquer Ponsoda. Aquest pasdoble va dedicat a l’empresari alcoià que becà el mestre Blanquer —que va treballar a les oficines de Textiles Pastor d’Alcoi— per poder estudiar els primers anys al Conservatori de València amb el mestre Manuel Palau. El trio d’aquest pasdoble està pensat com un coral de trompes que li confereix un caràcter litúrgic a més d’un peculiar timbre instrumental que era molt rar escoltar a l’època, ja que no hi havia massa trompes a les bandes populars i era poc habitual que els compositors dedicaren un episodi melòdic per a un conjunt d’aquests instruments.

Tanmateix, la primera marxa cristiana com a tal no arriba fins a 1958, any en el qual el mestre Blanquer signa la partitura d’*Aleluya* a València i estrena l’obra als carrers d’Alcoi sense massa èxit popular. Aquesta marxa, dedicada a la Capitania de la Filà Vascos d’Alcoi, marca l’inici d’una nova tipologia musical per a la Festa. La idea era recuperar el coral

medieval i adaptar-lo a la Festa tot emprant les diferents paletes sonores de la banda. Aquest propòsit es continuà amb la segona marxa cristiana del mestre alcoià, titulada *Salmo* (1962), i en aquest cas, la influència de la litúrgia afecta fins i tot a l’estructura instrumental, tot dividint la banda en una antífona i un coral que simbolitza la resposta del poble, tal i com ocorre a la salmòdia clàssica.

Partitures d’*Aleluya* i *Salmo*, d’Amando Blanquer (arxiu Corporació Musical Primitiva).

El naixement de la música per a la Festa de Moros i Cristians i la seua contextualització estètica

Aquestes dues aportacions artístiques al món del repertori bandístic, tot i haver sortit en relació a la Festa de Moros i Cristians, responen també a una moda estètica de mitjans del segle XX i que es coneix com a Neoclassicisme, en la qual, molts autors basen les seues obres en autors o melodies antigues. D'aquesta forma hi trobem altres peces de caire coral escrites per a banda en esta època, com podrien ser *Psalm for Band* op. 53 (1952) del nord-americà Vincent Persichetti (1915-1987), les *Fanfares Liturgiques* (1952) escrites per a conjunt de metalls i percussió de la mà del francès Henry Tomassi (1901-1971), el *Chorale and Alleluia* (1954) del nord-americà Howard Hanson (1896-1981), o l'obertura *Chester* (1956) basada en un coral antic i escrita pel mestre estatunidenc William Schuman (1910-1922). En totes elles, i més enllà de les diferències de llenguatges i propostes, hi trobem nexes d'unió amb les marxes de Blanquer. No sé si el mestre va conèixer les peces esmentades —potser no—, però sí que estava vivint els mateixos temps que aquelles.

[illegible]

Chorale and Alleluia, de Hanson.

Tanmateix, i malgrat la gran aposta estètica i artística del mestre Blanquer, les marxés cristianes no gaudiren d'un gran ús als carrers festers fins ben avançada la dècada dels anys 70. De fet, a la història de la música per a Festa de Moros i Cristians, aquest fou el primer conflicte entre art i funcionalitat. Blanquer fou l'engegador d'aquest nou gènere fester tot escrivint una proposta estètica pensada per a la Festa, però no condicionada per ella. Hi havia una mena de compromís creatiu —que tant s'enyora hui en dia— interrelacionat amb el que artísticament estava passant al seu voltant. De fet, després de *Salmo*, Blanquer no escriuria una altra marxa cristiana fins passats 33 anys, quan estrenà a Alcoi la seua mítica *Tino Herrera* (1995).

CODA

La història de la música escrita per a la Festa de Moros i Cristians és una història que naix de compromisos artístics i estètics amb la pròpia cronologia dels seus autors. La banalitat del seu ús i del seu abús ens pot portar a una situació irreversible pel que fa a la seua consideració cultural i artística. Estem fent Festa, però estem mostrant, en alguns casos, obres d'art, i cal que les oferim amb unes mínimes condicions de dignitat. Conrear allò que hem heretat és responsabilitat de tots. Necessitem fer d'aquesta Festa no sols una excusa hedonista buida i superficial, sinó un segell d'identitat d'un poble. A l'educació, cal crear espais de coneixement del bagatge cultural que la Festa de Moros i Cristians ens ha deixat. Estudiar el seu origen i la seua riquesa patrimonial ens farà conservar la seua essència i ajudarà a combatre els estereotips que sobre ella encara hi romanen a la cultura general.

Fonts bibliogràfiques

- ALCARAZ, J.A. (2002). "Cultura musical en la Fiesta". *Edición de Textos del III Congreso Nacional de la Fiesta de Moros y Cristianos de Murcia*. UNDEF.
- ALCARAZ, J.A. (2004a). "La música en la fiesta". *Extra de Festes d'Ontinyent*. El Periòdic d'Ontinyent.
- ALCARAZ, J.A. (2004b). "Las Embajadas y la Fiesta alrededor del mundo". *Revista de Festes d'Ontinyent*.
- ALCARAZ, A. (2006). *Moros i Cristians: una festa*. València: Ed. del Bullent.
- BARCELÓ, J. (1971). *Homenaje a la música festera*. Sax.
- ESTEVE, F. (1981). "Aquí, la música". *Revista de Moros i Cristians Alcoi*.
- FERRANDO, À. LI. (1996). "L'altra música festera". *Revista de Moros i Cristians Alcoi*.
- FRANCÉS, P.J. (2001). "El repertorio en la Fiesta de Moros y Cristianos". *La música en la Festa de Moros i Cristians. I Encontre de Compositors, Muro*. Inèdit.
- GÓMEZ, S. (1999). "Festa grossa i dansar vell". *Revista de Festes d'Ontinyent*.
- LACUEVA, A.J. (1990). *José María Ferrero. Su pueblo, su música, su fiesta*. Ontinyent: autor.
- LEÓN, P. (2007). *Socarrats de Cocentaina*. Cocentaina: Ajuntament.
- MANSANET, J.L. (2007). "Reflexiones sobre la Festa y su evolución". *Extra Sant Jordi*. Ciudad de Alcoy.
- MIRA, G. (1747). *Fiestas Centenarias en Benilloba*. Ed. Facsímil.
- Miró, A. (1984). *Amando Blanquer, en su vida y en su música*. Caja de Ahorros de Alicante y Murcia.
- MIRÓ, A. (2001). *Amando Blanquer, en su vida y en su música (II Parte)*. Caja de Ahorros del Mediterráneo.
- MUR, G. (1982). *Apuntes para la historia de la música en Cocentaina*. Alcoi: Gráficas Ciudad.
- PASCUAL, J.J (2001). *La música de Banda a Muro 1801-2001*. Institut d'Estudis "Juan Gil Albert".
- PASCUAL-VILAPLANA, J.R. (2000a). "De l'enyor, la tendresa i altres músiques...". *Revista de Festes de Muro*.
- PASCUAL-VILAPLANA, J.R. (2000b). "Las bandas de música: de la tradición a lo contemporáneo". *Eufonía*, 18. Barcelona: Graó.
- PASCUAL-VILAPLANA, J.R. (2001). "Tres músics del meu poble". *II Centenari Música de Banda a Muro*. Unió Musical de Muro.
- PASCUAL-VILAPLANA, J.R. (2006). "La música para banda de Amando Blanquer Ponsoda". *Revista de Moros y Cristianos de Elda*.
- PASCUAL-VILAPLANA, J.R. (2008). "Aproximació a la marxa mora". *Revista Centenari Filà Marrocs de Muro*.
- PÉREZ, V. (1979). *La música en Ontinyent*. Caixa Ontinyent.
- PICÓ, M.A. (1998). *Vida y obra del compositor y editor de música festera, Miguel Picó Biosca*. València: Chelcoip.
- PLA, V. (1985). *Reflexiones sobre la marcha mora*. Caja de Ahorros Provincial de Alicante.
- RABADÁN, A. (1995). *Voluntat de fer... voluntat de ser. Conversaciones con José Pérez Vilaplana*. Cocentaina: Unió Musical Contestana.
- SALVÀ, A. (1958). *Bosqueig històric i bibliogràfic de les Festes de Moros i Cristians*. Instituto de Estudios Alicantinos.
- SELLÉS, M. (2004). *Música y Músicos de Cocentaina*. Junta de Festes de Cocentaina.
- VALOR, E. (1988). *Diccionario alcoyano de música y músicos*. Alcoi: Llorens Libros.
- VAÑÓ, V. (1982). *Bocairente. Fiestas a San Blas Obispo y Mártir. Soldadesca, Moros y Cristianos*. Bocairent: Comisión de Fiestas de San Blas.
- VV.AA. (1982a). *I Centenario de la Música Festera de Moros y Cristianos*. UNDEF.
- VV.AA. (1982b). "La filà Llana y la banda de música". *Nostra Festa*, vol. I. Associació de Sant Jordi d'Alcoi.
- VV.AA. (1982c). "La música Festera". *Nostra Festa*, vol. III. Associació de Sant Jordi d'Alcoi.
- VV.AA. (1992). *Historia de la Música de la Comunidad Valenciana*. Levante EMV.

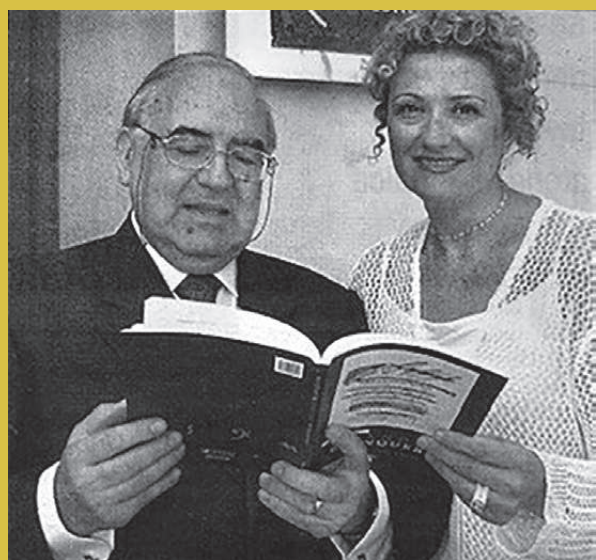
ELS COMPOSITORS AMANDO BLANQUER I CARLOS PALACIO

MARISA BLANES NADAL

Fer apologia de les figures d'Amando Blanquer i Carlos Palacio és una iniciativa molt plaent per a tots el que estimen la música i especialment per a nosaltres, alcoians, que sentim enriquit el nostre patrimoni històric i artístic amb dues personalitats tan atractives com la d'aquests dos compositors universals. Aprofitaré aquesta oportunitat per a glossar les figures de tots dos des de les meues vivències personals i les meues impressions com a intèrpret de les seues obres pianístiques. És el moment per a reflexionar sobre els seus referents estètics i els seus components formals.

Els meus records i les meues vivències amb tots dos m'omplin de nostàlgia, perquè m'unien vincles emocionals que sobrepassaven allò merament artístic i musical, i que van deixar en mi la seua empremta i van determinar la meua carrera. Els vaig conèixer, doncs, en profunditat, i ens volíem com a grans amics. Haver-los conegut ha suposat un dels regals més preuats de la meua vida professional i personal.

Amando i jo berenàvem tots els dijous mentre preparàvem la meua tesi doctoral sobre la integral de la seua obra pianística i aprofitàvem també per a parlar dels nostres benvolguts amics comuns —Adrián Miró, Miguel Peidró—, d'allò que passava a Alcoi i de tantes, tantes coses...

Amando Blanquer amb l'autora de l'article.

Carlos venia a ma casa a escoltar-me tocar —que afortunada he sigut!—, em portava flors, a vegades venia amb Adrián Miró, un altre benvolgut amic que ja no està, passava el temps ràpidament, hores de tertúlia —jo escoltava, més aviat—, ell era un gran conversador, home de vasta cultura. Vull recordar i recomanar el seu meravellós llibre *Acordes en el alma*, on realitza una semblança del món alcoià de la seua època. Carlos es considerava més escriptor que compositor.

AMANDO BLANQUER

Comence amb unes breus referències biogràfiques per a situar-los. Amando s'inicia com a músic en la banda "Primitiva" d'Alcoi amb l'instrument que mai va abandonar, la trompa. Va estudiar a València amb Manuel Palau i Miguel Asins Arbó, i a París va abordar diferents disciplines musicals amb grans mestres com Daniel Lesur i Olivier Maessien. El ser premiat amb el "Premi Roma" li va permetre estudiar amb Godofredo Petrassi.

Amando Blanquer en la seua joventut.

Apuntaré, enumerant, algunes de les seues aportacions musicals:

- Catàleg prolífic en tots els gèneres: simfònic, cambrístic (147 obres), per a conjunts de vent, per a solistes de vent-metall...

- Aportacions al món de la banda: va enriquir el repertori, transcrivint moltes composicions simfòniques i dirigint al seu torn les

principals bandes de la Comunitat Valenciana. La seua mirada i coneixement del món de la banda va fer que componguera per a tots i cadascun dels instruments solistes d'aquesta formació.

- Va ser un gran impulsor de la música per a la Festa de Moros i Cristians modernitzant el seu llenguatge i va ser, així mateix, "creador" de les marxes cristianes i del gènere fester-litúrgic de la *Missa a Sant Jordi*.

- La seua tasca pedagògica va ser immensa, creant una escola de composició des de la seua Càtedra de Composició, classe nodrida a la qual pertanyen gran part dels compositors actuals —César Cano, Rafael Mira, Rafael Talens, Bernardo Adam, Enrique Sanz...—. En les seues classes va ser molt important l'aprenentatge de la tècnica dodecafònica, dels modes sistemàtics i dels ritmes sense retrogradació. Es van analitzar les músiques de Bartok, Debussy, Stravinsky, Schoenberg, Webern, Messiaen, Albéniz... també l'estudi de l'orquestració es va cuidar de manera especial, els timbres i la seua analogia amb el color, la necessitat que cada composició trobara la seua pròpia forma musical. Va exercir el càrrec de director del Conservatori de València durant cinc anys.

- Entre les seues múltiples facetes va promoure importants edicions musicològiques des del seu paper com a assessor de la Diputació de València. Amb el projecte "Retrobem la nostra música" va fer una immensa tasca divulgativa de la música per a banda.

- Va revitalitzar el folklore valencià amb les seues *Danses valencianes* i la seua *Ritual i danses d'Algemesí*. És interessant ressaltar les referències geogràfiques que apareixen en les seues obres, sempre les seues benvolgudes muntanyes alacantines *Aitana*, *Serra gelada*, *Serrella* i *Mariola*.

- Va escriure dos tractats: *Teoría del Contrapunto* i *Análisis de la forma musical*.

L'obra pianística d'Amando Blanquer no sol formar part del repertori habitual, potser per la seua dificultat tècnica. Aquestes composicions tenen un marcat accent personal i estan, doncs, allunyades conscientment de tendències i etiquetes; si bé, atesa la formació parisenca del compositor, la seua música ofereix trets de les avantguardes franceses de mitjan segle XX.

Característiques:

- Els seus materials temàtics no deriven de melodies preexistents com la música nacionalista, sinó que es basen en idees sonores en abstracte, escales modals i la utilització d'una àmplia gamma d'interval·ls en diferents registres. Utilitza l'atonalisme i el combina amb gran inventiva melòdica. El joc combinatori de xicotets elements melòdics i harmònics crea la major part de les seccions. Utilitza la polimodalitat, politonalitat, polirítmia i, a vegades, efectes de música electrònica.

- El paper de la tímbrica era molt important per a Amando. Solia dir que el primer que es capta és el so, el llenguatge sonor, ja que per a ell l'estructura i la forma eren més analítics.

- El compositor era un eclèctic, és a dir, no s'adscribia a cap tendència. Va enllaçar la continuïtat històrica sense ruptures. No era partidari d'abolir, sinó de transcendir. Blanquer sempre va reconèixer el tribut dels grans compositors als quals va admirar, amb la gran revelació que va suposar conèixer a Messiaen, que tant li va influenciar espiritualment. Tota la seua producció musical es basa en la cerca d'una línia personal en la composició, d'acord amb una manera de ser liberal

Retrat d'Amando Blanquer.

ELS COMPOSITORS AMANDO BLANQUER I CARLOS PALACIO

i independent. Blanquer assumeix la música de la seua època, però no s'inclou en cap tendència, la qual cosa connecta la seua obra i la seua vida. En la seua obra, com ell mateix reconeix, parla per igual com a artesà, com a artista i com a home.

Va ser un innovador com a compositor i una persona entranyable, bona i generosa. Deia Amando Blanquer que la interpretació és l'essència de la música, que el compositor ha fet evolucionar el llenguatge musical, però que és l'intèrpret el que li dona vida fent partícip al públic, engrandint-lo. Segons la qualitat de l'intèrpret, s'arriba a un èxtasi espiritual o es queda la interpretació en una mera boira de sonoritats. Aquesta és una música molt atractiva per a l'instrument, per l'originalitat amb la qual apareixen les idees convertides en essència musical. La partitura és ací com un plànol d'arquitecte, l'intèrpret la transforma en obra viva. No hi ha, doncs, una sola interpretació, hi ha tantes possibilitats com intèrprets; i cadascuna, per diferent que siga, amb la mateixa valoració d'autenticitat, perquè la qualitat i visió estètica de la música és la que posa l'intèrpret. El piano és el mitjà on el compositor expressa les seues confidències sonores, sent a la vegada tècnica i creació d'un món imaginari i de fantasies sonores. Totes aquestes composicions revelen un alt domini de la tècnica de la composició musical, utilitzant tècniques molt diverses. No tenen res a veure les *Variaciones para piano* —obra dodecafònica— amb els *Homenajes*, per posar un exemple.

Amando Blanquer va ser un home de tracte senzill i afable, fidel a si mateix, i va aconseguir com a compositor un dels primers llocs en l'àmbit de la música valenciana.

CARLOS PALACIO

Va nàixer a Alcoi en 1911 i va morir en 1997 a París. Ja des de molt jove va mostrar un gran interès per la música. Va ser a Alcoi on es va iniciar en l'estudi d'aquesta disciplina, tutelat per Miguel Francés, el mestre Martínez i per Gregorio Casasempere. Aquest últim, observant les talentoses aptituds del seu alumne, li va recomanar traslladar-se a Madrid. El jove comptava en aquells dies amb setze anys d'edat. Ja a Madrid, estudia amb els professors Miguel Santonja i Bartolomé

Pérez-Casas, aconseguint un primer premi en Harmonia en finalitzar els seus estudis. Amplia els seus estudis de composició amb Conrado del Campo, assistint simultàniament a les classes d'Óscar Esplá i d'Eduardo Martínez Torner. No menys destacable és la influència que rep d'Adolfo Salazar.

Durant la República, va treballar com a violinista en el Teatre Maravillas, que era un local dedicat llavors a la revista musical —gènere musical de moda en aquells moments, que tenia influències del "vodevil", "burlesque" o el "music hall", però també elements castissos exclusius d'Espanya, com el sainet o la sarsuela—. A més, era crític musical de la *Revista de la Asociación de Profesores de Orquesta*, i de *Mundo Obrero*. En aquest període, va conèixer en les classes de composició de Conrado del Campo al seu company Joaquín Villatoro, que seria el que l'introduiria en eixos cercles obrers que ja mai abandonaria. Va passar llavors a dirigir els Cors Proletaris, que desenvolupaven les seues activitats en un local cedit pel Partit Comunista d'Espanya. Va ser precisament per a aquest cor per al qual va compondre, juntament amb Rafael Espinosa, i segons la lletra d'Armando Guerra, l'*Himno a Luis Carlos Prestes*. I aquesta seria només la primera d'un reguitzell de cançons obreres, l'objectiu primordial de les quals no era un altre que el d'enriquir el repertori musical obrer espanyol, que per aquells temps comptava únicament amb cançons antifeixistes provinents d'Alemanya i la Unió Soviètica.

Fotografia de Carlos Palacio.

L'any 1936, a l'inici de la Guerra Civil Espanyola, Palacio va rebre, com a encàrrec del Ministeri d'Instrucció Pública, la creació d'una sèrie d'himnes destinats a estimular els soldats en la contesa bèl·lica. Juntament amb compositors com Rodolfo Halffter, Moreno Gans, Bacarisse, Castro Escudero i Rafael Espinosa, havia de compondre música per a una sèrie de cobles de Luis de Tapia. En aquest context va nàixer la seua cèlebre cançó *Compañías de acero*, però també, com hem dit, de la seua autoria va ser l'*Himno a Luis Carlos Prestes*, fundador del partit comunista del Brasil, que amb text d'Erich Weinert es va convertir en l'*Himno de las Brigadas Internacionales*. La missió de Palacio consistia a reunir les cançons, donar-les difusió i popularitzar-les entre les files republicanes. Per a materialitzar aquest objectiu es va formar un cor de quaranta veus, que juntament amb el Grup Orquestral que actuava en Radio Madrid, i amb la col·laboració d'Espinosa, van iniciar la retransmissió de les cançons. En aquest context, adquirirà un paper crucial el programa radiofònic "Altavoz en el Frente". Aquest material serà la base de les *Canciones de lucha* publicades al febrer de 1939 a València, en els tallers de Tipografia Moderna, en les que Carlos Palacio va recopilar un centenar de cançons. No obstant això, les circumstàncies que es donaven en aquell moment a Espanya van fer que una precipitada edició no poguera comptar amb les partitures, sinó tan sols amb les lletres, acompanyades de gravats de diferents artistes i puntuals comentaris de l'autor. Aquesta publicació va fer que Palacio es vera més amenaçat del que ja estava, per la qual cosa, un mes després del llançament del llibre es va amagar a la seua casa d'Alcoi, on va romandre fins a 1945. En primer lloc, i en el terreny extramusical, el punt en comú entre les cançons és la finalitat per a les quals van ser compostes. Com ja va indicar el mateix Carlos, "son canciones de la defensa de Madrid, marchas de combate, himnos de unidades militares, cantos de las juventudes en armas"... Els soldats les entonen mentre resisteixen impàvids els bombardejos de l'aviació estrangera, mentre ataquen amb heroisme per a reconquerir Espanya. Aquesta característica ha tingut, sens dubte, una gran influència sobre la concepció final de totes i cadascuna de les cançons.

En totes elles he pogut observar com la lletra és de caràcter sil·làbic, que atorga a la

cançó un caràcter més marcial i també una major compressió del text. A més, en aquelles en què hi havia més d'una veu, sempre s'ha fet un tractament homofònic amb la mateixa finalitat. D'altra banda, en termes rítmics, està sempre present el ritme de marxa, representat per la figuració bàsica de corxera amb punt i semicorxera.

La tonalitat sol ser sempre bastant estable, a excepció d'algun cas. En aquest àmbit, veiem com proliferen les tonalitats majors enfront de les menors. Lògic, d'altra banda, ja que les cançons pretenien enaltir l'ànim dels combatents, i les tonalitats menors sempre han sigut associades a sentiments de tristesa o melancolia.

Finalment, les cançons segueixen una estructura similar: en la majoria dels casos consisteix en una estructura simple de cobla-tornada, i en alguns casos es desenvolupa aquesta estructura per a obtindre una nova més pròxima al rondó.

Després de la Guerra Civil va haver d'exiliar-se a França, i allí va viure fins a la seua mort. En l'obra de Carlos hi ha un profund i íntim sentiment espanyol que va sorgint al llarg del temps com una enyorança del seu país. *España en mi corazón* és l'obra pianística de Carlos Palacio. Tan sols el seu títol reflecteix que estem davant una obra entranyable, un cant elegíac a la seua Espanya deprimida, l'expressió nostàlgica d'un artista commogut.

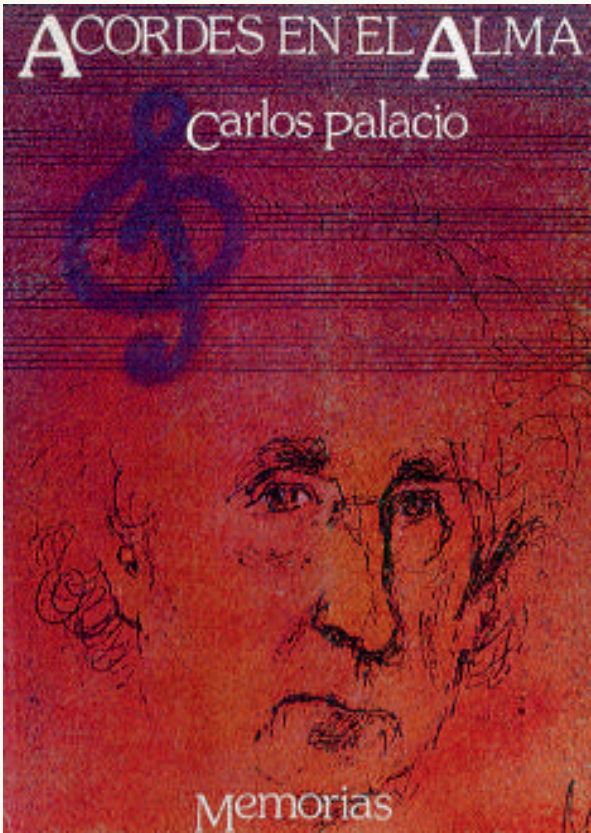
Gravació d'*España en mi corazón*, interpretada per Marisa Blanes.

ELS COMPOSITORS AMANDO BLANQUER
I CARLOS PALACIO

Compost per 23 peces curtes escrites en forma de cançó, unes, i en forma de danses altres, síntesi creativa que entén la simplicitat com a assoliment. Publicada en dos quaderns, el primer de tretze peces i el segon de deu, el mateix Carlos confessava el seu amor per la base melòdica i per la substància melòdica del cant, lllindar expressiu de la creativitat i con-substancial a l'home. Potser per això, aquestes músiques s'han posat en relació amb Mompou, però també tenen molt a veure amb les ambicions tècniques i estètiques de la major part dels compositors de la Generació del 27. Els seus títols són un compendi d'intencions i d'assoliments, episodis sempre poètics, bucòlics uns, elegíacs uns altres, d'heroica bel·ligerància alguns, de tendresa inigualable els altres; els boscos, l'aurora, la primavera, les estreles, el vell jardí i, com no!, els poetes, els seus poetes i els de tots: Antonio Machado, Federico García Lorca i Miguel Hernández.

Carlos Palacio, músic de cos sencer, alcohòic entusiasmada, Alcoi sempre va ser al centre de les seues enyorances i nostàlgies, tornant i retornant a les seues entranyes com un fluid permanent i insaciable. Alçada rotunda, mans i dits fins, cabellera blanca i arrissada, presència impactant, home lleial amb si mateix i les idees que van orientar la seua vida en uns temps difícils per a Espanya i els espanyols. Jo guarde records inesborrables de la seua bonhomia, i ell els va escriure, va escriure de si mateix, dels seus dubtes i les seues conviccions, i d'allò que va estimar al llarg de la seua existència, mai del que va poder arribar a odiar, perquè l'odi mai va niar en el seu cor.

Deia: "para mí la música no es ninguna ciencia exacta, ni una disciplina de laboratorio, sino materia viva y sonora que conmueve el corazón del hombre".

Llibre de memòries de Carlos Palacio

Disc amb música de Carlos Palacio (1983)

JOSÉ MARÍA VALLS SATORRES: ALCOI AL COR I AL PENTAGRAMA. LA UTILITZACIÓ DEL FOLKLORE ALCOIÀ I VALENCIÀ EN LA SEUA OBRA COMPOSITIVA.

JOSÉ BENJAMÍN GONZÁLEZ GOMIS

La figura de José María Valls Satorres (Alcoi, 1945) no deuria ser desconeguda per a ningú que estiguera familiaritzat amb la música alcoiana. Parlem d'un dels grans noms de la història musical de la nostra ciutat, que porta actiu i ocupant columnes de premsa des de fa més de quaranta anys. A més a més, la seua figura s'ha posat en valor recentment gràcies a la publicació d'un interessant i molt ben presentat llibre escrit per Juan Javier Gisbert Cortés (2021). Tal i com podem llegir al seu apartat biogràfic, bona part de la seua trajectòria professional l'ha duta a terme a Madrid, primer vinculat a les unitats de música de les Forces Armades, i posteriorment com a docent de conservatoris professionals de la regió. Però malgrat aquesta llunyania professional, ha mantingut sempre una gran vinculació emocional amb Alcoi, a través de la seua gent, les seues institucions i la seua música. Aquest darrer aspecte es el que centrarà les properes línies.

La idea de folklore que pot tindre qualsevol de nosaltres fou una invenció vuitcentista, que va nàixer a Anglaterra i ràpidament es difongué per Occident. A Espanya sorgiren figures essencials com Antonio Machado y Álvarez, que establí les pautes de l'estudi del folklore espanyol en les últimes dècades del segle XIX, o Felip Pedrell, que va dur a terme una importantíssima tasca al camp de la música tradicional. Altres folkloristes i etnomusicòlegs importants són Federico Olmeda San José (1903), Resurrección María de Azkue (1925), Agapito Marazuela Albornos (1932), Manuel García Matos (1951), Salvador Seguí Pérez (1973), o Miguel Manzano Alonso (1993), entre altres. Amb els canvis de teories i paradigmes científics propis de les ciències socials, l'etnomusicologia va desenvolupar una idea de música tradicional molt més evolucionada que l'originària de folklore. Tanmateix, el terme folklore musical encara és d'ús comú,

i s'entén que representa les músiques que es transmeten fonamentalment de forma oral, i que no integren el repertori canònic dels conservatoris. Històricament, la música folklòrica acostumava vincular-se a entorns rurals, en contraposició a les músiques de les grans ciutats, però hui aquest tipus de distinció ha quedat relegat. Allò que sí s'ha mantingut de forma constant és el diàleg artístic entre les músiques que en algun moment han format part de la categoria de folklore i les que integren eixe conjunt d'obres que tan difusament s'anomenen música clàssica. Les transferències i els préstecs musicals han sigut constants entre ambdues categories.

El coneixement que actualment tenim del folklore musical alcoià li ho devem fonamentalment a dues persones: Teresa Matarredona Aznar (Picó, 1996) i Ernesto Valor Calatayud. Matarredona va fer la primera tasca de recol·lecció a Alcoi, en data de 28 de març de 1945 —precisament l'any que nasqué el protagonista d'aquest estudi—. El recull fou modest, però interessant i significatiu per a l'època; malgrat això, mai fou publicat (Picó, 2018). Passà a engrossir arxius institucionals fins acabar als fons musicals tradicionals del CSIC, el qual recentment ha mamprés un procés de digitalització que permet consultar-los. Després d'aquesta data, passaren trenta cinc anys fins l'aparició d'un llibre que arreplegara la música popular alcoiana, el *Cançoneret alcoyà* (1980) d'Ernesto Valor, que tindria anys després una versió ampliada i revisada, el *Cançoner alcoyà* (1992).

Entre les dues publicacions d'Ernesto Valor sorgí la primera iniciativa sistemàtica de recuperació de la música tradicional alcoiana: el Grup de Danses Carrascal (1985), que des d'aleshores ençà ha desenvolupat una importantíssima tasca de recerca i valorització de múltiples aspectes de la cultura popular, com el "ball de nanos" o les nombroses danses interpretades als actes festius del Nadal alcoià. Anys després, membres d'aquest grup crearien una altra entitat, el

JOSÉ MARÍA VALLS SATORRES: ALCOI AL COR I AL PENTAGRAMA. LA UTILITZACIÓ DEL FOLKLORE ALCOIÀ I VALENCIÀ EN LA SEUA OBRA COMPOSITIVA.

Grup de Danses Sant Jordi, que també ha contribuït de forma destacada a la recuperació del repertori.

Al segle XIX es van emprendre iniciatives artístiques que transmetien músiques d'arrel popular a través de gèneres, formes i instrumentacions pròpies de la música més acadèmica, entre les quals probablement José Inzenga siga el més famós, amb publicacions com *Ecos de España* (1873) o *Cantos y bailes populares de España* (1888) (Matía, 2010). En aquesta línia d'actuació, la música per a banda ha sigut un gran vehicle de preservació i transmissió de melodies que fins aquell moment sols s'havien compartit de forma oral. A Alcoi trobem exemples d'aquest tipus ja en el segle XIX, amb el popurri *El Pardalot* de Juan Cantó Francés, escrit al 1884. Esta obra està farcida amb línies melòdiques populars de l'Alcoi de l'època: *La samaritana*, *Gallineta cega*, *Tócame la pechina*, *Ta ni na ni na*, *Socarrat de Cocentaina*, *Los pastores que supieron*, *Dança valenciana*, *El tío Pep se'n va a Muro*, *Pareu-me el carro*, *Visantet*, *Visantot*, *Ball de velles*, *De quin coloret la vols?*, *Aquí venimos cantando*, *El boticari*, *La Safanoria* i *Peret tot arrapat* (Martínez, 2015). També per estes dates, Camilo Pérez Laporta escriu *La Nochebuena en Alcoy*, un popurri bandístic amb melodies populars del Nadal alcoià de les darreries del segle XIX.

Una altra de les fites importants en la transmissió bandística del folklore alcoià es produí al 1914, quan Camilo Pérez Monllor escrigué *L'entrà dels Reis*, i va incloure els temes de *Los pastores que supieron* i *Serra de Mariola*. L'autor d'aquest article assistí a una classe de direcció impartida per José Rafael Pascual-Vilaplana —també present en aquest número d'*Eines*—, on l'il·lustre músic de Muro va comentar la particular forma de cantar *Serra de Mariola* a Alcoi. Esta particularitat probablement és deguda a l'adaptació mètrica que feu Camilo Pérez Monllor a la cadència de pas pròpia de la marxa ordinària, en la que està composta *L'entrà dels Reis*. Fa més de cent anys que els alcoians sentim esta melodia interpretada d'aquesta forma, en un moment de gran intensitat emocional, que ha contribuït a la transmissió melòdica

amb una configuració particular. Altra obra, de gran bellesa, que utilitza el folklore com a punt de partida es la suite *Ecos levantinos* de Gonzalo Barrachina Sellés (1869-1916), que Camilo Pérez Monllor va transcriure per a banda, i el primer moviment de la qual, *En la Romería*, probablement siga la més imaginativa i impressionista utilització de la melodia *Serra de Mariola*.

Els exemples son nombrosos, tant per a la tradició alcoiana com per altres expressions folklòriques espanyoles. Em limite a citar obres com *Del norte y del sur. Capricho popular* (1952) de Julio Gómez; *Rituals i dances d'Algemesí*, d'Amando Blanquer; *Acuarelas campesinas* (c. 1930), d'Emilio Cebrián; o *Suite Alicantina* (1972), de Ricardo Dorado. També a altres països s'han prodigat els compositors recollint materials musicals de tradició popular: *Suite Française* (1944), de Darius Milhaud; *Variations on a Korean Folk Song* (1965), de John Barnes Chance; *Armenian Dances* (1972; 1976), d'Alfred Reed, per significar alguns.

José María Valls Satorres, des dels seus inicis com a compositor, s'entroncà de forma decidida en esta tradició, a la que ha contribuït amb importants obres per a banda, i també per a altres formacions orquestrals i de cambra. Els préstecs de música tradicional que utilitza Valls en la seua música s'articulen en dos grans cicles festius: el de la Nativitat i el de Sant Jordi, però no hem d'oblidar els seus cançoners simfònics. Algunes de les seues obres més importants que inclouen préstecs de música tradicional són *Pas als Maseros*, *Cantars de la meua terra*, *Farolero*, *Aixà i forcat*, *Serra de Mariola*, *Alcoi*, *cinc de gener* o *Cavalcada dels Reis Mags a Alcoi*. A la següent taula s'inclouen aquelles obres del seu catàleg que tenen préstecs sonors provinents de la tradició popular musical alcoiana i valenciana:

Títol	Any	Cites del folklore
Aixà i forcat	1980	Maseret si vas al hort, Serra de Mariola i Dansa de velles
Pas als Maseros	1983	Maseret si vas al hort, Serra de Mariola i la Safanoria
Arqueros de Ontinyent	1985	Tocata-Fandango d'Ontinyent
Cavalcada dels Reis Mags a Alcoi	1986	Donem l'asguilando, Dones no tingau perea y Pastoret a on vas?
Marxa dels Creuats	1988	Cant dels Angelets
Ja baixen les tomasines	1988	Ja baixen les tomasines
Al músic fester	1989	Fandangos de Ontinyent, Serra de Mariola
Barxell	1990	Folies, La safanoria, Una roda Sant Miquel, Puça matinera, Un perot en mig, Burro valent.
L'ull del moro	1992	Visantet, Visantot; Caragol, trau la banya, Gallineta cega, El tío Pep, Serra de Mariola, Ball de velles, Ball de l'u, Senyor don Simón, Puça marinera, Dones no tingau perea, Conillets a menjar, Pep de l'ou, Maseret si vas a l'hort
Maseros d'Albaida	1992	Dansa d'Albaida, Dansa de la cadena, Cabalgata, La eixida i Serra de Mariola
Cantars de la meua terra	2004	Fandango, Serra de Mariola, Maseret, Despertà, Tío Pep
Alcoi, cinc de gener	2010	Los pastores que supieron, Donem l'asguilando, Arre Borriquito, Pastoret on vas
Astures d'Elx	2011	Himno a Elche, Aromas ilicitanos, Oigan un vals
L'Enreixat, un canto de afecto al terruño	2012	Serra de Mariola i Jota valenciana

Taula 1. Cites del folklore valencià en l'obra de J. M. Valls Satorres (elaboració pròpia)

Així doncs, la primera vegada que es documenta l'ús del folklore alcoià amb caràcter estructural en una de les composicions de

J. M. Valls és en el pasdoble *Aixà i forcat*, on apareix ja una melodia que s'ha convertit en la firma musical de l'autor: *Serra de Mariola*.

Serra de Mariola

Popular d'Alcoi

Andante

Transcripció de *Serra de Mariola*, a partir d'Ernesto Valor (1992: 188)

JOSÉ MARÍA VALLS SATORRES: ALCOI AL COR I AL
PENTAGRAMA. LA UTILITZACIÓ DEL FOLKLORE ALCOIÀ I
VALENCIÀ EN LA SEUA OBRA COMPOSITIVA.

La popularitat d'aquesta cançó al llarg de les dècades és sorprenent. Si Camilo Pérez la utilitza en *L'entrà dels Reis*, en el que és el primer document etnogràfic d'esta cançó, probablement fou perquè ja era molt popular en 1914, i representava perfectament el sentir col·lectiu de l'època. Més de cent anys després no ha perdut gens de la seua popularitat, i manté intacte eixe esperit de pertinença i vinculació amb el bell paratge geogràfic que envolta Alcoi i altres pobles germans.

També apareix per primera vegada la famosíssima melodia del *Maseret si vas a l'hort*, coneguda com *Pascualet* o *Ramonet* en altres indrets. Habitualment, l'origen de les melodies tradicionals es perd en les foscos de la memòria, i no hi ha una identificació palesa de la seua procedència, però açò no succeeix amb *Maseret*. Aquesta successió d'interval i ritmes, que tan nostra considerem els nascuts a les comarques de *L'Alcoià* i *El Comtat*, en realitat té el seu origen a molts kilòmetres de distància. Este fet ha sigut mencionat en algun fòrum d'internet, però ha transcendit molt poc i és desconegut pel gran públic. La seua creació es remunta a la *belle époque* de la *chanson française*, quan el popular com-

positor Harry Fragson —Léon Phillipe Pot—, l'estrenà en 1913. El seu títol original es *Si tu veux Marguerite*, i allò que nosaltres cantem com *Maseret* es correspon amb la tornada —si escanegen el codi QR amb el mòbil, poden accedir a una interpretació d'esta cançó—:

"Si tu veux faire mon bonheur
Marguerite Marguerite
Si tu veux faire mon bonheur
Marguerite donne-moi ton coeur."

"Maseret, si vas a l'horta
porta figues, porta figues,
Maseret, si vas a l'horta
porta figues i albercoc."

Codi QR d'enllaç
a *Si tu veux
Marguerite*,
Harry Fragson

Nº 17 7 (12)

♩ = 112

Ma-se-ret si vas al hort porta fi-gues por-ta fi-gues
gues Ma-se-ret si vas al hort porta fi-gues yal-ber-cos

Transcripció de *Maseret* per Teresa Matarredona Aznar (1945)

Maseret, si vas a l'hort

Popular d'Alcoi

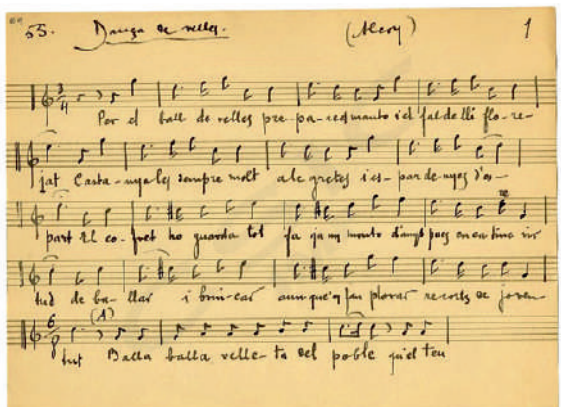
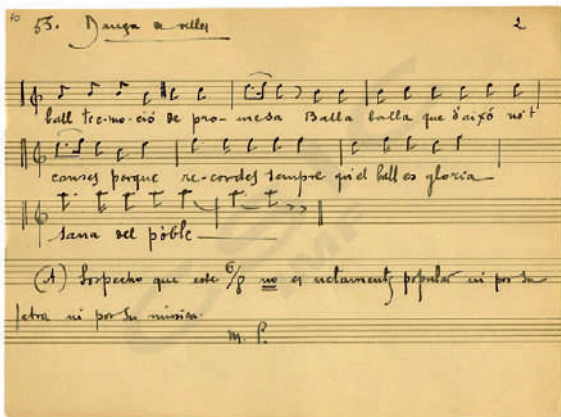
Ma-se-ret, si vas a l'hor - ta por-ta fi-gues, por-ta fi-gues;
ma-se-ret si vas a l'hor - ta por-ta fi-gues i al-ber-cocs del pi-nyoldolç.

Transcripció de *Maseret, si vas a l'hort*, a partir d'Ernesto Valor (1992: 161)

No se sap amb certesa com esta cançó, francesa d'autor, es convertí en música tradicional valenciana; això sí, al xicotet cançonet alcoià recollit per Teresa Matarredona se'n dona una pista interessant. La autora, ja en 1945, recopilà el *Maseret* i va assenyalar que "a veces lo cantan cuando entran las compar-sas de moros y cristianos en Alcoy antes de las fiestas" (Matarredona, 1945). La cita ens deixa amb ganes de saber més, però és possible que estiguem davant una breu explicació de que els festers l'utilitzaven com càntic durant les "entraetes" en els dies previs a la Festa de Moros i Cristians. Per tant, en una franja temporal incerta entre la seua estrena en 1913 i 1945, la cançó es va divulgar amb èxit, fins el punt de adoptar-se com a càntic tradicional, oblidant la seua procedència i autoria. Sembla que va gaudir d'una immensa popularitat durant la Primera Guerra Mundial, essent coneguda a bona part d'Europa gràcies a la radiodifusió.

Serà en 1983, amb *Pas als Maseros*, quan aplegue el gran èxit de José María Valls vinculat a esta cançó. Si en *Aixà i forcat* manté l'estructura sil·làbica i musical present en les transcripcions d'Ernesto Valor i Salvador Seguí (Seguí, 1973; Valor, 1992), en la marxa cristiana dedicada a la fil·la Maseros d'Alcoi adoptarà el perfil melòdic amb el que es canta habitualment en la actualitat —ja no es canta "horta", sinó "hort"—. Al primer tema de la marxa s'inclou una minorització del tema i un canvi en la rítmica donant-li un aspecte molt més marcial amb els ritmes de marxa, que ja estaven presents a la transcripció de Matarredona Aznar de 1945.

La tercera de les cançons tradicionals alcoianes que apareix en *Aixà i forcat* és la *Dansa de velles*, que curiosament no hi és al *Cançonet alcoià* d'Ernesto Valor Calatayud, però sí que apareix al treball de camp de Teresa Matarredona Aznar.

Transcripció de la *Dansa de velles* de Teresa Matarredona

Maseret, si vas a l'hort

Perfil melòdic en mode menor de *Maseret, si vas a l'hort*, a partir de la marxa *Pas als Maseros*

JOSÉ MARÍA VALLS SATORRES: ALCOI AL COR I AL PENTAGRAMA. LA UTILITZACIÓ DEL FOLKLORE ALCOIÀ I VALENCIÀ EN LA SEUA OBRA COMPOSITIVA.

Seguir la indicació de Manuel Palau: “Sospecho que este 6/8 no es netamente popular ni por su letra ni por su música”, em va obligar a tirar d’eixe fil, i cantant la cançona per a mi em vaig adonar que eixe 6/8 em resultava familiar. Encara que es cert que, per perfil melòdic i organització de les altures —aplegant tan agut—, no sona massa popular. I de repent, em va vindre al cap. Esta segona part apareix a *El pardalot*.¹ Després d’exposar la melodia de la *Dansa de velles*, Cantó incorpora aquest segon tema per a preparar l’últim gran *forte* de l’obra. Així modificà la tradició popular una obra del repertori de concert per a banda, i així la va recollir Matarredona en 1945, seixanta anys després d’estrenar-se el popurri de Cantó. Com veieu, les fronteres del folklore es desdibuixen fàcilment.

La safanoria és l’element del folklore alcoià que apareix al segon tema, contrastant de *Pas als Maseros*, entre *Maseret* i *Serra de Mariola*. *La safanoria* forma part d’allò que Ernesto Valor ha agrupat sota l’apel·latiu de balls típics i costumistes, categoria integrada per danses, seguidilles, *ball de l’u*, i diferents tipus de fandangos.

A *Ja Baixen les Tomasines*, Valls Satorres recorre a un tipus diferent de folklore no empleat fins eixe moment al seu catàleg, és un folklore generat al caliu de la Festa i les seus filaes, amb lletres en contrafacta aplicades a algunes melodies prèvies. Alguns exemples d’aquests cants son el empleats pels Abencerrajes, *La cruz de guerra*; Marrakesch, *Julio Romero de Torres* o el popularíssim de la Cordón, *De Madrid al cielo* (Valor, 1962).

“Ja baixen les Tomasines
en la mà al costat,
dient-los a les fadrines
mireu-me la rosa que porte en lo cap.
Porte sabata en devilla
la calça en ramell,
ivixca la flor del sombrero,
corbata i chaleco i el bon saragüell!
Nosaltres eixim a la festa
com si forem orendelles,
i si preguntem qui som,
som les Tomasines Velles.
Dia vint-i-dos d’abril
qui vorá les Tomasines
Carrer Major cap avall
ensenyant les pantorrilles” (Valor, 1962).

La safanoria (b)

Popular d’Alcoi

Allegro

1 D’aquesta peça recomanem l’extraordinària interpretació de Gregorio Casasempere Gisbert al front de la Corporación Musical Primitiva. Gravada en disc compacte l’any 2000 i disponible al següent enllaç: <https://www.youtube.com/watch?v=gN9FST6vD3M>.

Transcripció de *La Safanoria* (b), a partir d’E. Valor (1992: 80)

Ja baixen les Tomasines

Popular d'Alcoi

Allegretto

Ja bai-xen les To-ma - si-nes en la mà alcos-tat_____ di-ent-los a les fa - dri-nes mi

10 reu-me la ro-sa que por-te en lo cap_____ Por-te sa - ba ta en de - vi-lla la cal-sa en-ra- mell

20 _____ Vix-ca la flor del som-bre-ro cor - ba-ta i cha - le-co i el bon sa-ra- güell_____

29 No-sal-res ei- xim_____ a - la fes-ta_____ com si fo- rem_____ o - ren-de lles_____

36 _____ i si pre-gun-ten ¿qui- som?_____ som les To - ma - si - nes Ve- lles_____

Transcripció de *Ja baixen les Tomasines*, a partir d'E. Valor (1992: 233)

Una altra peça interessant es *Barxell*, una suite per a metalls i percussió el nom de la qual ens remet a una partida alcoiana que té ressonàncies directes i especialment rellevants en el folklore local, perquè d'ací procedeix *El fandango de Barxell*. L'obra està articulada en tres seccions: *Introducció*, *Danza popular* i *Marcha alegre*, que graviten al voltant del folklore alcoià: *Folies*, *La safanoria*, *Una roda Sant Miquel*, *Puça matinera*,

Un perot en mig, *Burro valent*. Fou estrenada en concert en 1990 per la secció de metalls de l'Orquestra Simfònica Alcoiana sota la direcció de Gregorio Casasempere Gisbert. S'ha de ressaltar també la transcripció per a banda que realitzà el propi José María Valls de l'obra *El fandango de Barxell*, escrita per a orquestra simfònica per Gonzalo Blanes Colomer en 1928.

Fandango de Barxell

Popular d'Alcoi

Allegro

A-diós chi ques_____ de Bar-
i en el tes-ta - ment vos dei-

13 xell que jo me'n vaig_____ a la glò - ri-a con el ay, ay, ay-
xe la jo - ta i la_____ sa - fa - nò - ri-a

20 _____ ay que si_____ que yo me'en vaig_____ a la glò - ri - a; D.C.

Transcripció del *Fandango de Barxell*, a partir d'E. Valor (1992: 83)

JOSÉ MARÍA VALLS SATORRES: ALCOI AL COR I AL PENTAGRAMA. LA UTILITZACIÓ DEL FOLKLORE ALCOIÀ I VALENCIÀ EN LA SEUA OBRA COMPOSITIVA.

Probablement siga *L'Ull del Moro* l'obra de José María Valls que tinga un esperit més proper a *El Pardalot* de Juan Cantó; el seu subtítol, *Cançoners simfònic per a banda*, així ho reflecteix. A més a més, quelcom habitual en aquest tipus de repertori es recórrer a alguns llocs geogràfics destacats de l'entorn que es pretén representar musicalment. Altres autors que han utilitzat el nom d'Ull del moro per a les seues obres son José Carbonell García i Rafael Casasempere Juan —1958, conservada com *José Sastre Barber* a l'arxiu de la Unió Musical d'Alcoi—. Tot seguit mostrem algunes transcripcions de melodies tradicionals incloses en aquesta obra de Valls Satorres: *Visantet*, *Visantot*, *Caragol*, *trau la banya*, i *Gallineta cega*:

Un dels cicles de música tradicional més rellevants d'Alcoi és el nadalenc. Per la importància que té la celebració del Nadal a Alcoi, este repertori ha sabut trobar un espai dins el paisatge sonor de la ciutat, estant viu i fent-se servir activament durant les setmanes nadalenques. Açò ha permés una familiaritat major amb esta part del repertori de tradició oral, respecte altres que estan més oblidades. Estes músiques han rebut l'atenció d'Àngel Lluís Ferrando Morales, qui fa anys publicà un llibre al respecte (2015). Al bon coneixement d'esta música han contribuït també dos magnífics discs compactes: *L'Asguilando* i *Música per Nadal*, ambdós molt ben presentats i produïts. El primer d'ells fou gravat pel Grup de Danses Carrascal i els dolçainers de La Cordeta, quedant a l'imaginari sonor col·lectiu

Visantet, Visantot

Popular d'Alcoi

Allegretto

Vi - san - tet, Vi - san - tot, ¿quí s'ha mort? el Re - tor; ¿quin Re -

5

tor? el del Cel, ¿Com li di - uen? Ma - nuel.

Transcripció de *Visantet*, *Visantot*, a partir d'E. Valor (1980: 97)

Caragol, trau la banya

Popular d'Alcoi

Andante

Ca - ra - gol, trau la ba - nya i vo - ràs el sol

Transcripció de *Caragol*, *trau la banya*, a partir d'E. Valor (1980: 77)

Gallineta cega

Popular d'Alcoi

Allegro

Ga - lli - ne - ta ce - ga, pu - ja - ten al cel i vo - ràs a Sant Mi - quel.

Transcripció de *Gallineta cega*, a partir d'E. Valor Calatayud (1992: 114)

i essent imprescindible escoltar-lo perquè els alcoians tinguem la sensació d'estar ja al Nadal. L'altre té una factura més personal i d'autor, aportada amb gran sensibilitat per Àngel Lluís Ferrando Morales i un grup de músics dirigits per ell mateix. S'ha convertit en la millor banda sonora possible per al *Betlem de Tirisiti*.

Tres són les aportacions de José María Valls Satorres al cicle nadalenc: *Els Reis Mags* o *Fanfarria nadalenca dels Reis Mags* (1984), *Cavalcada dels Reis Mags a Alcoi* (1986), i *Alcoi, cinc de gener* (2010). *Els Reis Mags* fou escrita per a commemorar el centenari de la Cavalcada, previst per al 1985, i està dedicada a la Unió Musical d'Alcoi. La seua estrena fou el 5 de gener de 1985 durant la Cavalcada dels Reis Mags. Si exceptuem aquesta, les altres peces segueixen la proposta estilística

de *L'entrà dels Reis*, amb una combinació d'elements compositius propis de les fanfàrries i les marxes, a més de materials melòdics populars d'Alcoi i localitats properes.

Dos anys després de la seua primera aproximació al subgènere, va veure la llum la fanfàrria-marxa *Cavalcada dels Reis Mags a Alcoi*, concretament entre novembre i desembre de 1986, essent signada el mateix dia 1 de desembre i dedicada a la Societat Musical Nova d'Alcoi. L'autor explica sobre aquesta obra: "*Escrita también al hilo de recuerdo de mi infancia, sobre canciones que yo entonaba y que han quedado por vida en mi interior. [...] responde a situaciones fantásticas vividas en ese día 5 de enero, el ambiente llano de la calle, relatar un evento, describir un escenario*".

Donem l'asguilando

Popular d'Alcoi

$\text{♩} = 66$

Do-nem l'as - gui - lan - do, si me'l te que do - nar en es - ta cis -

6

te - lla me'l te me'l te que po - sar, me'l te que po - sar, me'l te que po - sar

Transcripció de *Donem l'asguilando*, a partir d'E. Valor (1992: 105)

Dones no tingau perea

Popular d'Alcoi

Allegretto

Do-nes no tin-gau pe - re a de pu-jar ei-xes es - ca les,

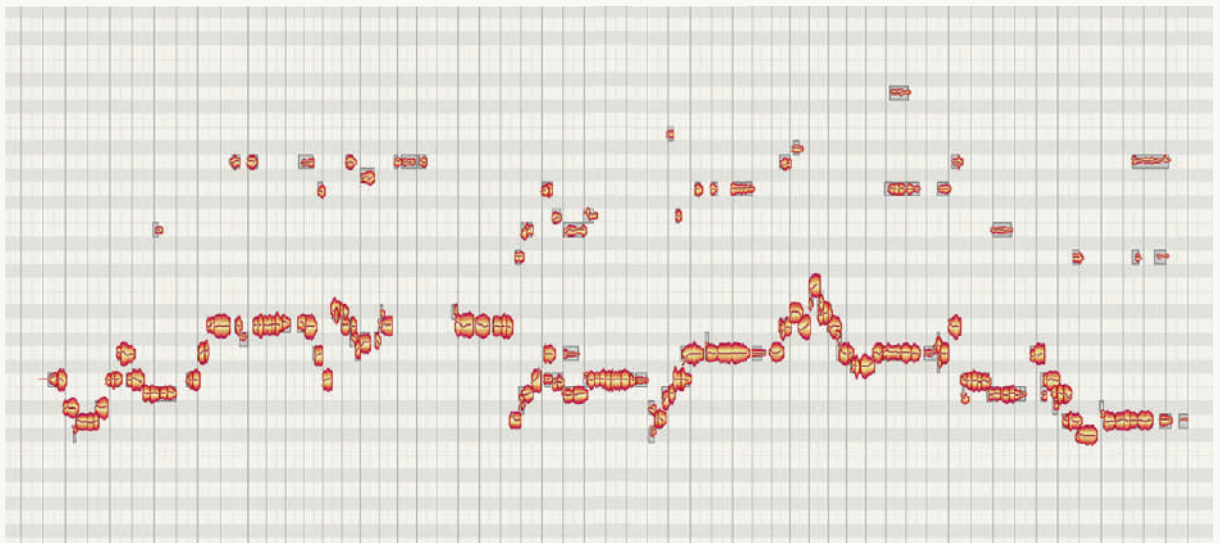
5

ia - bai-xeu les fal-des ple nes de pen-jols de bo - ti - fa - rres.

Transcripció de *Dones no tingau perea*, a partir d'E. Valor (1992: 110)

Es podrien incloure altres cançons alcoianes que sembren les obres de Valls Satorres, però també va recollir la seua producció creativa ressons i vent d'altres poblacions properes: Ontinyent, Albaida, Alfafara o Elx. De la primera agafa una estructura bipartida de dansa, la tocata-fandango, que es balla habitualment en la benvolguda localitat de la Vall d'Albaida. Ací es mostra la transcripció del fandango, un dels més habituals ritmes de dansa de tot el Regne de València i de bona part d'Espanya (Berlanga, 1998):

El segon exemple de música tradicional d'Ontinyent és completament diferent. Si els fandangos són un estil molt difós, el *Cant dels Angelets* es un vestigi antiquíssim d'una pràctica de cant religiós que ha perdurat de forma exclusiva a Ontinyent. Esta vetusta melodia, que tendeix a datar-se al voltant de 1662, es canta com anunci de les festes patronals de la Puríssima per un cor de veus blanques format per xiquets de nou i déu anys. En l'actualitat és Bé Immaterial de Rellevància Local.

Perfil melòdic de la primera estrofa del *Cant dels Angelets*²

2 A partir de la gravació del Cor Vocalis del Col·legi Santa Maria d'Ontinyent. Disponible en: <https://www.youtube.com/watch?v=jUhIVOunQLo>

Cant dels Angelets

Tradicional d'Ontinyent
Trans. J. B. González Gomis

Hui del cel no - va ha plgat

Que On - ti nyent amb de - vo - ció fe - te - ja

a - la Con - cep - ció de Ma - rí - a sens - pe - cat.

Transcripció pròpia del *Cant dels Angelets*

JOSÉ MARÍA VALLS SATORRES: ALCOI AL COR I AL PENTAGRAMA. LA UTILITZACIÓ DEL FOLKLORE ALCOIÀ I VALENCIÀ EN LA SEUA OBRA COMPOSITIVA.

D'Albaida procedeixen danses com la *Dansa de la cadena*, *Dansa de l'àguila* o *L'eixida*. Tot seguit es mostra la coneguda com *Dansa d'Albaida*, el perfil de la qual recorda a diferents fandangos de la zona, pels seus girs melòdics, intervèl·lica i punts cadencials.

Servisquen estes línies per a mostrar uns breus apunts sobre l'art creatiu de José María Valls Satorres, el compositor actual més important d'Alcoi. Sens dubte, la seua obra és molt més complexa i rica que el que es deixa veure en aquest article, però al menys, entre els títols seleccionats hi són alguns dels seus

Dança d'Albaida

Popular d'Albaida

Transcripció de la *Dansa d'Albaida*, a partir de J. Hidalgo (1979: 48)

Aquest breu repàs per les músiques tradicionals que germinen a l'obra de José María Valls Satorres conclou amb una menció als temes il·licitans utilitzats: *Himno a Elche*, *Aromas ilicitanos* i *Oigan un vals*. Els títols mostren una procedència variada, ja que no es parla de fandangos, jotes, villancets, etc. Els himnes acostumen ser obres d'autor conegut, però amb el pas del temps, si tenen èxit, es popularitzen fins desdibuixar-se la seua autoria i integrar-se en el saber popular, d'ací que s'haja tingut present en aquesta classificació. Les altres dues referències també mostren un concepte ampli de música popular, on ja no es quelcom rural i vuitcentista, ans tota aquella melodia el coneixement de la qual hi es molt difós i s'ha transmés d'una forma predominantment oral i àgrafa.

grans èxits, obres que sonen anualment, amb força renovada tant a la Cavalcada de Reis com en la Festa de Moros i Cristians en honor a Sant Jordi Màrtir. He volgut donar ací una visió reduïda de l'obra de José María Valls, però que permetera abordar una altra faceta de la música alcoiana, i que d'esta manera ambdues tradicions musicals, la popular i l'alcoiana, tingueren el seu espai en esta col·lecció d'articles panoràmics de la nostra música. Qui sap si, en la propera recopilació de música popular que es faça en la nostra ciutat, els informants cantaran obres de Valls Satorres, com va ocórrer amb la *Dansa de Velles* i *El Pardalot* de Juan Cantó.

Fonts bibliogràfiques

AZKUE, R.M. de. (1925). *Cancionero popular vasco*. Euskaltzaindia.

BERLANGA, M.Á. (1998). *Los fandangos del Sur. Conceptualización, Estructuras Sonoras, Contextos Culturales*. Universidad de Granada.

FERRANDO, À.L. (2015). *La música de Nadal a Alcoi*. CAEHA.

GARCÍA, M. (1951). *Cancionero popular de la provincia de Madrid*. Consejo Superior de Investigaciones Científicas - Instituto Español de Musicología.

GIL, B. i GARCÍA, M. (1989). *Enciclopedia de Madrid. Cancionero popular*. Ediciones Giner.

GISBERT, J.J. (2021). *Valls Satorres. Alcoy, su gran pasión*. Ayuntamiento de Alcoy.

HIDALGO, J. (1979). *Cancionero de Valencia y Murcia*. Antonio Carmona.

MANZANO, M. (1993). *Cancionero Leonés*, vol. 1, tomo 1. Diputación Provincial de León.

MARAZUELA, A. (1932). *Cancionero de Castilla*. Delegación de Cultura de la Diputación de Madrid.

MARTÍNEZ, P. (2015). "Dossier: 130 anys de «El Pardalot» de Juan Cantó Francés" [article en línia]: <https://primitivadealcoy.com/2015/02/20/dossier-130-anys-de-el-pardalot-de-juan-canto-frances/>

MATARREDONA, T. (1945). "Maseret si vas a l'hort". Fondo de Música Tradicional IMF-CSIC [en línia]: <https://musicatradicional.eu/informant/2782>

MATÍA, I. (2010). "La música popular como base para la construcción de una ópera española: los cancioneros de José Inzenga (1828-1891)". *Musiker*, 17, pp. 421-446.

OLMEDA, F. (1903). *Folklore de Burgos*. Diputación Provincial de Burgos.

PICÓ, M.Á. (1996). "Teresa Matarredona Aznar, folklorista". *Revista de Folklore*, 185, pp. 177-180.

PICÓ, M.Á. (2018). "El inédito «Cancionero Alcoyano» del CSIC de Teresa Matarredona Aznar". *Revista de Folklore*, 441, pp. 35-41.

SEGUÍ, S. (1973). *Cancionero musical de la provincia de Alicante*. Editorial de Música Piles.

VALOR, E. (1962). "En torno a los cantos populares de «filá»". *Revista de la Fiesta de Moros y Cristianos*, 23, pp. 81-83.

VALOR, E. (1980). *Cançoneret alcoyà. Recull Fokloric*. Caja de Ahorros de Alicante y Murcia.

VALOR, E. (1992). *Cançoner Alcoyà. Recull Folclòric*. Filà Llana.

ELS INICIS D'UNA AFICIÓ (1845-1939). APUNTS PER A UN CATÀLEG DE LÍRICS ALCOIANS.

JUAN JAVIER GISBERT CORTÉS

El naixement del gènere líric espanyol se situa a finals del segle XVII, quan al palau de la Zarzuela se celebraven les grans festes d'estiu. L'espai a l'aire lliure es convertia en un lloc privilegiat, on es podia comptar amb la presència dels artistes més prestigiosos de la Villa i Corte. I ací, en aquest ambient palatí, van nàixer aquestes partitures netament espanyoles. Van ser els primers passos de la nostra estimada sarsuela, acompanyats per Calderón i Lope de Vega, que, entre d'altres, van prestar el seu enginy com a llibretistes d'aquelles obres joves i ufanoses.

Hernando, Inzenga, Oudrid, Gaztambide, Asenjo Barbieri, i Arrieta són els grans impulsors del gènere a mitjans del segle XIX, quan les seues melodies arrabassades aixecaven passions al públic nacional. Aquests nous ritmes van triomfar ràpidament a la capital, expandint-se, durant aquelles interminables gires i de forma progressiva, per totes les províncies de la geografia espanyola, i van acabar creuant, anys després, el "charco", camí de les terres atlàntiques.

Prompte els teatres madrilenys van tindre certa saturació, i les companyies de segon i tercer ordre necessitaven nous mercats què obrir i assegurar-se la supervivència; així, van nàixer les gires per tot el país: calia conquerir un públic verge, àvid de conèixer les partitures que tant s'aplaudien a la capital. Els preludis, intermedis, duos, cantàbils còmics i romances van ser entonats amb relativa facilitat pel públic, degut, sobretot, a les seues melodies enganxoses i textos "facilons".

Alcoi, com a plaça forta regional, també va tindre la necessitat d'oferir als seus paisans l'art de les noves modes. Les primeres notícies que tenim sobre l'arribada d'aquesta modalitat del teatre líric a la nostra ciutat ens venen servides per la mà de José Cantó (Cantó, 2011), quan apunta que, al Teatre Principal, es va poder escoltar un concert de "cantatas y tonadillas"; corria el mes d'abril de 1826. En aquells primers anys, els alcoians van gaudir amb la vinguda de "La Benita" (Benita Moreno) (Ferrando, 2021) el 1829, soprano molt cotitzada, i que gaudia de

gran popularitat al món de l'òpera belcantista italiana (Gisbert, 2012), aconseguint delectar els alcoians amb la seua presència i amb el seu art; en cartell, algunes partitures de Bellini, Rossini i Donizetti.

En aquesta època hem d'incloure la meritòria figura de les cantatrius —que delectaven el respectable en gran manera— en la divulgació del cant en el seu vessant més popular; entre elles, "La Sansona", que va gaudir de gran popularitat, ja que a més de lluir les seues forces descomunals va cantar tres peces; o "el gracioso Río", que va cantar el sàinet *El Maestro, músico de la luna, tuna*.

El 1845, llegim que "una compañía de jóvenes de este pueblo, representaron el sainete *El triunfo del interés*, nunca representado aquí, con sus coros de música"; potser va ser el primer melòleg —peça protagonitzada per una sola persona, que consisteix en el desenvolupament d'un monòleg on els passatges culminants o emotius són subratllats per un acompanyament musical— que s'estrenava a Alcoi; aquelles creacions setcentistes que combinaven teatre i música i que tant arrelament van tindre (Cantó, 2011). Amb el pas del temps, va poder aplaudir-se a "La Pellizari", anomenada "Donya Cornèlia". Dos anys després (1847), arribava al Principal de la nostra ciutat, l'únic recinte teatral existent, una de les cantatrius predilectes de la Reina Mare, anomenada "Madame Lacumbe", acompanyada del primer violoncel del rei de Sardènia, que "hicieron la función de lo más grande que se ha visto" (Cantó, 2011); l'artista va provocar un ensurt uns dies després en desmaiar-se sobre les candeletes, quedant literalment morta i el públic, esglaiat.

En aquells moments (1847), ja tenim documentada la presència d'una Capella sacrovocal a la ciutat, agrupació formada per a interpretar els oficis religiosos; amb això, lògicament, naixia la passió pel cant coral i els números solistes. I ací rau l'aparició de l'afició canora a Alcoi, la llavor prèvia a les posteriors escenificacions teatrals. Posteriorment, arribaria el naixement de l'Orfeón Alcoià (1863) (Berenguer, 1977: 331), que comptava amb les classes de cant i piano, impartides per un dels directors de l'agrupació, Santiago Gironés. Aquest col·lectiu coral conviuria amb

les Capelles de la Primitiva (1829) (Ferrando, 2012), la Música Nova (1844) i, anys després, amb la Novíssima (1880), la Sociedad Lírico Dramática de Aficionados de Alcoy (finals segle XIX) o l'Orfeón de San Jorge (1913), presents a la vida quotidiana local de les respectives èpoques, igual que va passar amb la Capella Santa Cecília fundada el 1905, d'aplaudida reputació, o de l'efímer i desconegut Coro Estudiantino de la Caridad (1912), primer de caràcter mixt, amb 26 cavallers adults i 28 xiquetes i xiquets, i format per a sufragar les necessitats dels més desventurats. Així, queda constància de la recaptació efectuada per a comprar una cama ortopèdica destinada a Angelina Agulló Doménech, o els beneficis destinats als obrers impossibilitats. Sense oblidar la gran tasca de les dues xicotes orquestres existents en Alcoi, que s'unien per a tocar als grans esdeveniments teatrals o religiosos.

La primera agrupació de professionals organitzats que visita la ciutat el 1852 es fa dir "Compañía Lírica de Camilo Jordà y Francisco Tormo", i venen referenciats a la *Història de Alcoi* del Dr. Berenguer Barceló

(Berenguer, 1977: 623), sent el punt de partida d'una florent bateria d'empresaris que arriba a la nostra ciutat procedents de la capital alacantina: Manteaga i Notolí (1852), Pérez i Montenosos (1854), Capó i Cavaletti (1858), Modesto Julián (1860), Ayta i Marín (1860), Astort (1862), López i Morera (1864) i així successivament, representant títols tan aplaudits com *En el asta de toro*, de Gaztambide i Frontaura, *Mis dos mujeres* d'Olona i Barbieri o *La Calandria* de Ruperto Chapí, sense oblidar *Marina*, d'Arrieta. A jutjar per les programacions, deduïm que Gaztambide i Barbieri s'emportaven el palmell, gaudint-se títols com *El Juramento* i *Los Magyares*, del primer d'ells, i *Los Diamantes de la Corona* i *Jugar con fuego* del madrileny Asenjo Barbieri. El Dr. Berenguer va tindre la fortuna de visitar els arxius existents en els temps d'Espectáculos Ivarca —Ivorra, Arsis i Caerols— i confrontar-los. Nosaltres vam arribar a visitar estes dependències, i tindre aquelles groguenques fitxes escrites a mà amb els noms i els repartiments a les nostres mans; però, per aquells anys, ens preocupaven més altres temes. Llàstima!

Primera agrupació de veus mixtes en Alcoi, el Coro Estudiantino de la Caridad (arxiu Juan Bta. Miró)

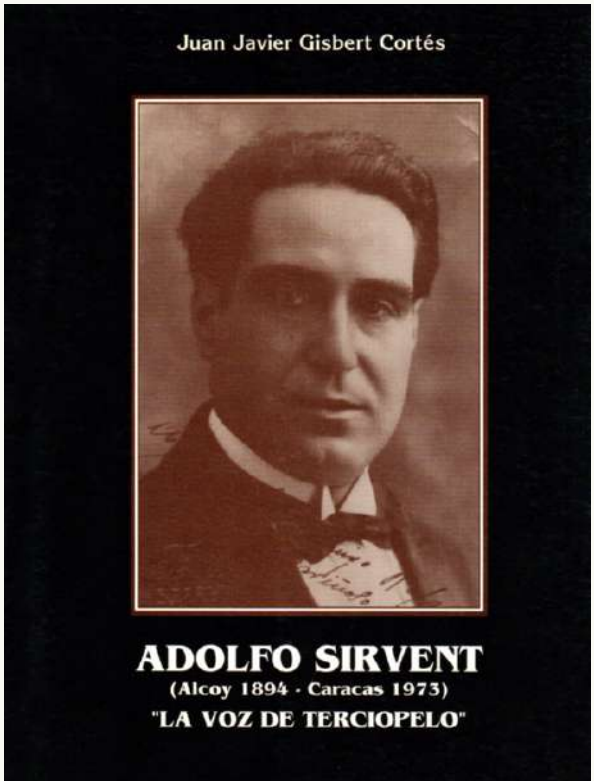
ELS INICIS D'UNA AFICIÓ (1845-1939).
APUNTS PER A UN CATÀLEG DE LÍRICS ALCOIANS.

Davant d'aquesta allau de títols estrenats uns anys abans a Madrid, els cantants nadius senten la necessitat d'entonar els seus ritmes i lletres, arribant referències dels primers amateurs i professionals alcoians que comencen a conquerir els escenaris durant el darrer terç del segle XIX; alguns d'ells, prompte s'enrol·len a les companyies llevantines per recórrer amb èxit els escenaris del país. Apareixen els noms d'Ignacio Pérez Moltó (Gisbert, 1987), Enrique Peydro Reig (ibídem), Lola Peydro Esteban (Gisbert, 1998), Carlos Vicéns —baríton—, Miguel Miró (Gisbert, 2017) —tenor còmic i actor—, José Soler Valor —baritenor—, Francisco Blanes —baix—, Irene Muní —filla del compositor i organista García Muní—, i les sopranos Conchita Mas, Rosario Aracil García (Valor, 1988) i Amalia Puig Boronat —aquesta última podríem catalogar-la com a cantant de saló o de concert, molt vinculada des de la seua partida d'Alcoi a l'Ateneu Mercantil de València, on va oferir molts recitals i vetllades—. "La Peydro", contralt d'ofici, va cantar a Itàlia i al Teatre Real (Gisbert, 1998), i el tenor còmic i actor característic Miguel Miró va captivar el públic de la capital amb la seua gràcia i desimboltura (Gisbert, 2017). Tots ells van ser els primers farandulers professionals de la nostra recent estrenada Lleial Ciutat.

Rosario Aracil García, soprano professional alcoiana del segle XIX (arxiu Ernesto Valor)

A finals del segle XIX, anem descobrint nous noms al planter local, deixant clar que l'afició havia arribat per a quedar-s'hi. Alguns dominaran els teatres de la ciutat fins al convuls període de 1936-1939. Aquestes veus es convertiren, amb l'ofici i, alguns d'ells, amb l'estudi, en veritables especialistes del món de la sarsuela, al qual van quedar adscrits de manera definitiva; la passió i el punt d'honor dipositat van fer que assoliren un gran predicament entre la societat local del nou segle. A la memòria ens venen de forma cronològica molts noms, però crec que hem de diferenciar entre ells els professionals que van destacar i que mereixen un lloc especial en el seu esdevenir artístic: Miguel Vitoria Lluch —baríton (Gisbert, 1987), germà del farmacèutic—; Emilio Vilaplana, "Capeta" —actor cantant— (Gisbert, 2013: 23-29); Vicente Pérez Bosch —baríton— (Gisbert, 2018: 130-139); Concepció Oliver; Vicente Bou Blanes —baríton— (Gisbert, 2018: 258-267); José Miró —un tenor wagnerià que va fracassar amb el seu debut valencià com el cavaller Lohengrin— (Bueno, 1997: 87); el baríton murer José Jordá Font —"Giuseppe Giordani"— (Gisbert, 1985); Antonio Ripoll, "Cuerna" —baríton— (Gisbert, 2013: 46-53); Miguel Gosálbez Botella —baix cantant, mort mentre actuava a Còrdova—; Pilarín Jover

Portada del llibre sobre el tenor Adolfo Sirvent

—soprano—; Jordi Reig, “Camalo” —tenor—; José Peidro —tenor còmic—; Amparet Boronat —soprano—; o el recordat Adolfo Sirvent Linares (Gisbert, 1992), el nostre gran tenor de preguerra, una figura rellevant al panorama nacional, que va rivalitzar amb Fleta, Sempere i Hipólito Lázaro.

Després d’aquest col·lectiu, no podem deixar de banda els amateurs defensors del gènere, al que es dedicaven després de les seues llargues jornades laborals al tèxtil o la metal·lúrgia per satisfer la seua afició canora; així, van nàixer veritables figures a nivell local, les quals van gaudir de l’aplaudiment dels seus paisans: Laurita Antolí —soprano— (Gisbert, 2003a); Carmen Armiñana —soprano— (Gisbert, 2019a); Emilio Bou Blanes —tenor—; Enrique Cabrera —tenor—; Santiago Carbonell Borrell, “Carrasco” —tenor—; Rosario Borja Valor —mezzosoprano—; Marita Piqueras —soprano—; Fabián Company —tenor—; Juanito Ibáñez, “El Cabo” —tenor—; Pedro Pardo —baix—; o el xiquet Antonio Carpio —barreter de professió quan va assolir la maduresa—, que delectava amb la seua veu blanca la feligresia, i ja amb el pas dels anys entonava números musicals de més entitat, com cobles i cuplets, als cabarets i sales de festes de la capital del Túria,

segons ell mateix ens explicava fa uns quants anys. Molts de tots aquests cantants han estat objecte de les nostres investigacions; per això hem decidit incloure les cites dels seus perfils per tal de facilitar el seguiment de les seues carreres, tan vinculades a l’afició local i a la xicoteta història que hui ens ocupa.

Les tres dècades inicials de la centúria podem dir que van ser un enorme èxit per al món del cant. El Teatre Calderón, inaugurat el 1902 i el Teatre Circ, que obria les portes un any després, van ser els espais definitius per a la implantació del gènere. Tots dos gaudien de més escenari, més caixa escènica i d’un considerable fossat orquestral. En el primer d’ells, l’afició va créixer, i van anar succeint-se títols com *La Bruja*, *Curro Vargas*, *La Marsellesa*, *El milagro de la Virgen*, o *La alegría de la huerta*. Després de l’obertura del Circ amb *El Puñao de Rosas de Chapí*, van vindre títols com *El Maestro Campanone*, *El Olivar*, *La Dolores*, o *La Patria Chica*, aquest últim ja dins del subgènere del “teatre o la sarsuela per hores”. A Alcoi, i segons Berenguer Barceló, es van arribar a superar les vuitanta funcions en un any, triomfant el gènere a tots els nivells socials. Moltes van ser les companyies visitants els primers anys del recent estrenat segle XX: Simonetti-Pérez Cabrero; Poveda

Compañía Infantil de Zarzuelas de José Carbonell García en Gandia, 1937.
Foto Studio (arxiu Mira Mondéjar)

ELS INICIS D'UNA AFICIÓ (1845-1939).
APUNTS PER A UN CATÀLEG DE LÍRICS ALCOIANS.

Compañía de Zarzuelas de Vicente Bou. A l'esquerra, amb gorra, José Esteve "el Belemero"; en el centre, de peu, Vicente Bou Blanes; a la dreta plantat, Antonio Pérez Verdú "Tonico la guapa"; assegut en primer terme, Francisco Ivorra Doménech "Quicot"; i asseguda a l'esquerra, la soprano Carmen Armiñana.

i Fons; o Daniel Alberich, qui va arribar amb les partitures de Federico Chueca sota el braç, delectant el respectable i causant furor amb el "género chico".

Els membres dels cors locals necessiten un espai d'assaig per a desenvolupar les seues inquietuds, on moure's, on encarnar els herois i els malvats de la sarsuela, la bugadera o l'apotecari; i així va nàixer, el 1921, la Compañía de Zarzuelas y Operetas de Vicente Bou (Gisbert, 2018: 130-139), amb seu a la Societat de Socors Mutus "El Trabajo" després de la seua retirada definitiva del món professional com a baríton titular. El naixement d'aquest col·lectiu va ser decisiu, creant una escola i disciplina que actualment segueix vigent per mitjà de la Societat Lírica "El Trabajo", hereva directa d'una tradició canora. Amb posterioritat, altres entitats locals van albergar la il·lusió i devoció pel gènere líric espanyol: Sociedad El Iris, Compañía Infantil de Zarzuelas (Gisbert, 2005), Compañía del Ave María, Associació de Sant Jordi, Coral Polifònica Alcoiana, Agrupación Teatral San Roque, Bolos Teatre, Agrupación Lírica San

Roque o l'Asociación de Amigos de la Zarzuela, de fugaç existència (Gisbert, 2003b).

Compañía de Zarzuelas del Patronat del Carmen (1955)

Cal referir que Gonzalo Cantó, com a llibre- tista, i en perfecta unió amb Arniches i Chapí, també es convertiria en un gran impulsor de la popularitat del gènere a la nostra ciutat, compartint estrellat amb els músics composi- tors que van fer primers passos en el gènere: Julio Laporta Hellín , Gonzalo Barrachina Sellés, José Jordá Valor, José Espí Ulrich,

La del soto del parral. L'Agrupación Lírica El Trabajo al Teatre Calderón (arxiu autor)

Miguel Santonja Cantó i altres, als quals caldria afegir més tard a José Carbonell García i Gonzalo Blanes Colomer. Malauradament, els seus èxits sarsuelístics no van passar més enllà de l'àmbit estrictament local.

Seguir el rastre de les actuacions dels germans Bou —Vicente i Emilio— no és fàcil, per la seua longevitat sobre els escenaris: més de trenta anys d'existència. El seu èxit es va deure, en gran part, a l'afany i sapiència musical d'Antonio Pérez Verdú com a mestre director i concertador, pòdium ocupat anys després per José Salvador Llàcer. Una nota interessant que cal aportar és que el Principal, després de l'auge dels dos nous teatres, va quedar relegat a l'oblit, patint un deteriorament progressiu que va condemnar en part la seua existència (Climent, 2018).

El final de la contesa comportaria un nou període per al teatre i, amb això, per als artistes locals, encara que el món de la faràndula no estiguera ben vist en aquella societat hipòcrita de mantellina i crucifix, sobretot pel que fa a les intèrprets. La

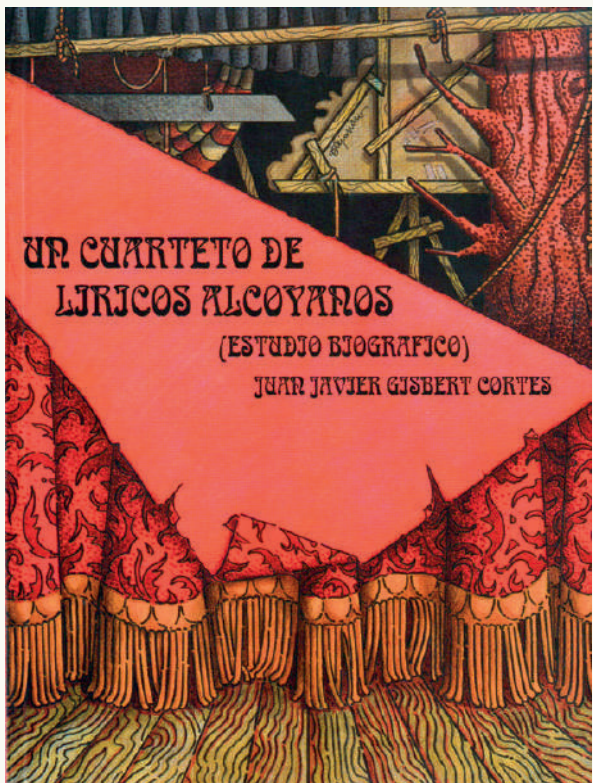
tenacitat i el seu afany per triomfar va fer emergir figures al món professional: Emilio Payá Moltó —baix— (Gisbert, 2004); Elisa Miralles Tortosa —soprano— (Gisbert, 2004); Fernando Bañó Ferrando —tenor líric lleuger— (Gisbert, 2004); Fernando Bañó Llorca —tenor lleuger—; Mario Ferrer Bataller —baríton— (Gisbert, 2004); Dimas T. Alonso —baríton—; Enriqueta Colomer Francès (Gisbert, 2013: 30-36); o els grans amateurs: Antulio Abad —tenor—; Rosita Vicedo Asensi —soprano— (Gisbert, 2019b); Paquita Payá Clemente —contralt—; Elodia Ferrer; María Pilar Simó —soprano—; Francisco Baldó —baríton—; Antonio Llin Ferrando —baríton—; Luis Pérez —baix—; José Pastor —tenor còmic—; Paquita Ferrer —soprano còmica—; o Florencio Cuevas —tenor—, destacant Miquel Martí (Gisbert, 2018: 302-313) o Mario Valls com a actors cantants.

Els directors orquestrals al capdavant de la concertació dels espectacles van ser determinants al llarg de l'última centúria, i hi quedaran units per sempre al pòdium els

ELS INICIS D'UNA AFICIÓ (1845-1939).
APUNTS PER A UN CATÀLEG DE LÍRICS ALCOIANS.

Els germans Bou i actors del seu quadre artístic, 15-1-1915 (arxiu família Bou)

Portada del llibre que s'ocupa dels cantants Elisa Miralles, Mario Ferrer, Emilio Payá i Fernando Bañó Ferrando

noms de: Enrique Castro Gamarra, Pilar Mompó Aracil, Gregorio Casasempere Juan, Jaime Lloret Miralles, Vicente Juan Sanoguera Rubio, Enrique Peidro Baldó o Gregorio Casasempere Gisbert; sense oblidar el mestre Jordi Bernácer Valdés, que obté brillants nits d'èxit al difícil món operístic global. Tampoc no seria just oblidar alguns dels noms que van dirigir l'escena amb notorietat: Emilio Vilaplana "Capeta" (Gisbert, 2013: 23-29), Juan Ferre, Fernando Mira Mondéjar (Gisbert, 2018: 290-301), Antonio Torregrosa, Mario Silvestre, Camilo Candela Reig, Antonio Olcina Ribera, Miquel Martí García (Gisbert, 2018: 302-313), Ramon Micó Martínez (Gisbert, 2018: 314-325)... A tots ells, l'enorme gratitud dels aficionats.

La Tempestad, 11-3-1950, dirigida per Gregorio Casasempere Juan. Teatre Circ (arxiu autor)

Amb el pas de les dècades i la posterior arribada de la democràcia, el gènere líric, la nostra sarsuela, quedaria una mica injuriada davant la infundada acusació de ser un producte obsolet i netament franquista, cras error per part dels manipuladors; a partir d'ací, només els fidels admiradors seguien aplaudint els llibrets i les partitures. La nostàlgia va poder mantenir-se viva a Alcoi gràcies a les representacions dels col·lectius d'amateurs, i amb ells van medrar les veus dels aficionats: Pilar Blanes —soprano—, Antonio Olcina Ribera —tenor—, Alfonso Marco —baríton—, Rafael Abad —baix—, José Zamora —tenor—. José Rico —baríton—, Xelo Valls —tiple còmica—, Eugenio Valls —tenor còmic—, Luisa Gosálbez —actriu característica—, José Botella, o Silvia Aleixandre, entre

d'altres; incloent en aquesta relació els noms d'alguns professionals molt aplaudits, com és el cas les germanes Ribera, María (Gisbert, 2009) i Carmen, les carreres de les quals es van diluir malauradament amb massa rapidesa. Finalitzarem aquesta succinta relació al desembocar, ja a l'ocàs del segle XX, amb l'aparició de nous noms sobre els escenaris: Xavi Mira —actor cantant—, Miguel Ferrer —tenor—, Gemma Soler —soprano—, Tania Bou —soprano—, Javier Pérez Valls —baríton—, o Alfonso Marco Valor —baríton—...

I ara cal preguntar-se: viurà la sarsuela amateur un ressorgir entre les noves generacions? Tornarem a gaudir amb quatre representacions en dos dies dels millors títols del teatre líric espanyol? Apareixeran veus joves a Alcoi que gaudisquen de la popularitat que van tindre antany? Molts són els interrogants i poques les respostes per a un món musical que lluita a nivell nacional per ser considerat Patrimoni de la Humanitat, i que al nostre Alcoi ha viscut nits de glòria sense parangó.

ELS INICIS D'UNA AFICIÓ (1845-1939).

APUNTS PER A UN CATÀLEG DE LÍRICS ALCOIANS.

Fonts bibliogràfiques:

BERENGUER, J. (1977). *Historia de Alcoy* (3 vol.). Alcoi: Llorens libros.

BUENO, F. (1997). *Historia de la ópera en Valencia y su representación según la crítica de arte: de la monarquía de Alfonso XIII a la Guerra Civil Española*. València: Generalitat Valenciana.

CANTÓ, J. (2011). *Libro de las Noticias de Las Comedia quesean Representado desde el año 1825 hasta la Orapresente* [ca.1825-1848]. Alcoi: Llorens libros.

CLIMENT, R. (2018). *180 anys de teatre Principal d'Alcoi (1838-1938)* (Vol. I). Alcoi: La Dependent cia. de Teatre.

FERRANDO, J.J. (2012). "Va passar... fa 120 anys: La Primitiva en la proclamació de la Immaculada com a patrona de la infanteria espanyola a Alcoi" [article en línia]: <https://primitivadealcoy.com/2012/12/08/va-passar-fa-120-anys-la-primitiva-en-la-proclamacio-de-la-immaculada-com-a-patrona-de-la-infanteria-espanyola-a-alcoi>

FERRANDO, J.J. (2021). "Va passar a l'agost... del 1829" [article en línia]: <https://primitivadealcoy.com/2021/08/29/va-passar-a-lagost-del-1829/>

GISBERT, J. J. (1985). "José Jordá Font, un centenario con amplitud y belleza". *Alcoy. Revista de fiestas de moros y cristianos*, pp. 174-175.

GISBERT, J. J. (1987). "Tríptico baritonal". *Alcoy. Revista de fiestas de moros y cristianos*, pp. 115-116.

GISBERT, J. J. (1992). *Adolfo Sirvent, la voz de terciopelo (1894-1973)*. Alcoi:

GISBERT, J. J. (1998). "Lola Peydro Esteban, una contralto lírico-dramática". *Alcoy. Revista de fiestas de moros y cristianos*, pp. 114-115.

GISBERT, J. J. (2003a). "Aficionados notables para un 'Catálogo de líricos alcoyanos': Laura Antolí Corbí". *Alcoy. Revista de fiestas de moros y cristianos*, pp. 172-173.

GISBERT, J. J. (2003b). "La Zarzuela ha tenido afición y grandes figuras en Alcoy". *Periódico Ciudad. Extra Bodas de Oro*.

GISBERT, J. J. (2004). *Un cuarteto de líricos alcoyanos*. Alcoi:

GISBERT, J. J. (2005). "Compañía Infantil Alcoyana de Zarzuelas (1936-1938) (II)". *Alcoy. Revista de fiestas de moros y cristianos*, 180-182.

GISBERT, J. J. (2009). "María Ribera, nuestra soprano (I)". *Revista Lilia*, 112-114.

GISBERT, J. J. (2012). "Apuntes sobre la ópera y la zarzuela en el Alcoy del siglo XIX". *Revista Lilia*, pp. 79-81.

GISBERT, J. J. (2013). *Evocaciones Alcoyanas*. Alcoi: autor.

GISBERT, J. J. (2017). "Miguel Miró, un actor alcoyano". *El Nostre. Extra de Sant Jordi*, pp. 105-110.

GISBERT, J. J. (2018). *Embajadas. Arte e historia*. Alcoi: Capità Filà Tomasines 2019 i Borras Encar.

GISBERT, J. J. (2019a). "Carmen Armiñana, una actriz y cantante injustamente olvidada". *El Nostre. Extra de Sant Jordi*, 106-112.

GISBERT, J. J. (2019b). "Rosita Vicedo. Lírica y caridad". *Revista Lilia*, 119-122.

VALOR, E. (1988). *Diccionario alcoyano de Música y Músicos*. Alcoi: Llorens libros.

HISTÒRIA DE LA GUITARRA CLÀSSICA A ALCOI: LA GENERACIÓ DAURADA

JOAN ARACIL BOLUFER

LA GUITARRA A FINALS DEL SEGLE XIX I PRINCIPIS DEL XX

En els temps actuals hi ha qui es preguntaria el perquè d'escriure un article sobre la guitarra a Alcoi. Què pot haver ocorregut els últims 120 anys perquè fora important deixar-ho plasmat en un paper? La meua intenció és la de presentar diversos personatges i esdeveniments que van tindre lloc a la ciutat en el tombant del segle XIX al XX, la confluència dels quals va propiciar un fet d'allò més singular: l'eclosió d'una mena d'època daurada de la guitarra clàssica a la ciutat. Aquesta efemèride es materialitzarà en la figura de tres alcoians nascuts en menys de deu anys de diferència: en 1932, José Luis González Julià; en 1936, Rafael Rico Richart i, en 1941, Jaime Catalá Peris, cadascun d'ells amb perfils totalment diferents, però amb un denominador comú: la guitarra. Per a limitar l'extensió de l'article, tan sols presentaré informació que abaste les seues trajectòries professionals sense entrar en profunditat en la dels seus deixebles, qüestió que permet ser abordada en futures investigacions.

Tots els camins passen per Francesc Tàrraga

En parlar de la guitarra clàssica a finals del segle XIX a Espanya, hi ha un nom que destaca per damunt de la resta: Francesc Tàrraga (1852-1909). Aquest personatge, nascut a Vila-real, es considera com el primer gran intèrpret de la guitarra moderna. I tant a Catalunya com a la Comunitat Valenciana va tenir una gran quantitat d'amics i deixebles, entre els quals destaquen: Daniel Fortea, Miguel Llobet, Emilio Pujol, Domingo Prat, Josefina Robledo, Pepita Roca, Pascual Roch, Manuel Loscos i Estanislao Marco. Curiosament, serà a la zona sud-est de la Península on tindrem figures que ja ens són més properes, com Elvira Mingot (Alacant), Salvador García, "Panxa Verda", (Gandia) i Vicente Moya (Alcoi).

La ciutat industrialitzada d'Alcoi de finals del segle XIX va dur una gran riquesa eco-

nòmica, i també cultural. Ens van visitar importants figures del panorama musical com Isaac Albéniz o Anton Rubinstein i, entre ells, Tàrraga, que també ho va fer, i en diverses ocasions. Així, el 18 de desembre de 1880 actuaria en un entreacte de la Nova al Teatre Principal i, una setmana després, al Círculo Industrial (*El Serpis*, 16 de desembre). Climent (2018: 104) també fa referència a un concert de l'11 de març de 1881 a la mateixa sala amb un jove prodigi deixeble seu que es deia Rafaelito Pérez.¹

Les visites del mestre Tàrraga a la capital alcoiana serien contínues, fet que es mantindrà fins la seua mort —15 de desembre de 1909—, ja que entre les seues últimes actuacions es registra un concert del mes de novembre d'aquell mateix any. Aquestes tornades freqüents a Alcoi permetran crear un nucli de deixebles fidels que aniran desenvolupant i perfeccionant la seua tècnica.

Continuadors de l'escola de Tàrraga: Vicente Moya Valor (1868-1934) i Salvador García, "Panxa Verda" (1891-1964)

Vicente Moya Valor representa, possiblement, el contacte més directe d'Alcoi amb Tàrraga. Mesos després d'haver nascut a la vila comtal, prompte es traslladarà a Alcoi (Martínez, 2020) i començarà a rebre lliçons del seu paisà Rafael Pérez Vilaplana. En aquell temps coneixeria el mestre de Vila-real i el vincle va ser prou notori, com es posa de manifest en diversos gestos: Tàrraga va ser el padrí de la seua filla Remedios, nascuda en 1901 (Valor, 2006); li va regalar una guitarra del lutier Vicente Arias construïda en 1878 i que es convertiria en la seua guitarra habitual de concerts; i li dedicà l'arranjament del Minuet de Beethoven, escrit a Alcoi en 1904. A més, Pilar Salom² comenta que quan el

1 Ignacio Ramos (2017) en *Historia de la guitarra y los guitarristas españoles* també fa referència a un guitarrista anomenat Rafael Pérez Vilaplana, que el 1883 faria un concert amb Tàrraga i posteriorment es graduaria al Conservatori de Música de Madrid. Possiblement les dos fonts remeten a la mateixa persona.

2 Viuda de Vicente Moya López (1934-2010), net de Vicente Moya Valor.

HISTÒRIA DE LA GUITARRA CLÀSSICA A ALCOI: LA GENERACIÓ DAURADA

mestre passava per la zona, solia quedar-se a dormir a casa dels Moya.

Sobre Vicente Moya hi ha un breu article titulat “Un alcoyano sobresaliente” publicat el 26 d’octubre de 1904 a l’*Heraldo de Alcoy*, on detalla els seus inicis i ressalta la seua ja marcada relació amb Tàrrega:

“La clase obrera alcoyana está de plácemes. En sus fábricas, junto a los telares mecánicos, ha permanecido durante algún tiempo un honrado hijo de este bendito solar de la provincia alicantina, Vicente Moya Valor, cuyas aspiraciones marcábanle derroteros muy distintos a los del rudo trabajo manual, privándose de los ratos de asueto, de bulla y de jolgorio á que el obrero dedica las horas del diario descanso; en lugar de reparar las fuerzas perdidas, daba rienda suelta á su extraordinaria afición por la música, revelándose á los pocos años sus aptitudes envidiables como artista nada vulgar, después de haber seguido las sabias lecciones del eminente Tàrrega, llamado á dar gloria y prez al industrial Alcoy, según juicio de su reputadísimo maestro [...] Vicente Moya es hombre que debe ser llamado por todas las Sociedades de Alcoy, su tierra natal, para ser religiosamente oído, puesto que ha demostrado repetidas veces ser un maestro en la guitarra, un artista que siente lo que ejecuta y que no se ajusta a esa rutina pecaminosa que desvirtúa el valor de toda obra.”

Investigacions recents ja mostren noves informacions sobre l’activitat concertística i professional d’aquest guitarrista, a qui es recordava principalment per la seua amistat amb Tàrrega i per ser un excel·lent transcriptor —el seu arxiu conté més de 500 transcripcions, actualment propietat de Pilar Salom—. Pablo Martínez Blanes (2020) menciona que a principis de segle forma un duo artístic amb el seu germà menor Juan, amb qui sol actuar a València al Café La Escocesa, o amb qui forma part del programa del Salón Novedades, juntament amb grups de ballet, la cupletista Luz-Bell, i l’estrena del curt cinematogràfic *Viatge a la Lluna* de Georges Méliès. Personalment, pense que s’hauria de seguir la pista d’altres connexions amb cupletistes, ja que a Alcoi, durant el novembre de 1909 (*Heraldo de Alcoy*, 5 i 6 de novembre de 1909), els germans Moya van actuar a l’Eden Concert Viaducto amb la cupletista Angelina

Calomarde. A aquest local era habitual anar a veure totes les nits actuacions d’artistes de music-halls.

A finals de segle apareix una nova figura molt relacionada amb la guitarra i Alcoi. El 1891 naix a Beniopa Salvador García García, “Panxa Verda”, un xic que ben prompte es va iniciar a la guitarra amb un músic cec del seu poble. La seua família es va traslladar anys més tard a Gandia, on son pare va obrir un hostal conegut com Panxa Verda, el seu malnom. El jove Salvador va tindre la sort que Tàrrega descansara allí quan estava per la zona i li donara lliçons del domini de l’instrument. Amb el temps es va convertir en un gran deixeble i continuador de la seua escola.

Ja fora per ser alumnes del mateix mestre, per la millora en les comunicacions —gràcies a la construcció del ferrocarril en 1893 que unia Alcoi amb Gandia— o per qualsevol altra raó, però Salvador García, “Panxa Verda”, i Vicente Moya van mantenir el contacte a través del correu postal. Existeix l’evidència d’una carta firmada per García i adreçada a Moya, del 25 d’Agost de 1919, que acompanyava d’una transcripció pròpia del cuplet *Fátima*. Cal dir que la presència de “Panxa Verda” serà vital a Alcoi, ja que posteriorment li donarà classes de guitarra a un jove José Luis González Julià.

Per finalitzar la presentació de figures de finals del segle XIX, i abans de continuar analitzant la influència de la guitarra a Alcoi, s’ha de mencionar que en les publicacions del periodista Ignacio Ramos Altamira (2020) apareix un personatge alcoià peculiar: Vicente Gelabert Santonja (1884-1942). Gelabert naix a Alcoi i prompte es trasllada a Barcelona, on s’ensenyarà guitarra amb León Farré, José Sirera i també rebrà lliçons del mateix Tàrrega. Estudiarà harmonia amb Pedrell i començarà a fer concerts a Tortosa al voltant de l’any 1904 i, segons declaracions de Gelabert mateix, també a París amb èxit. Quatre anys després decidirà anar cap a Cuba amb el violinista Rafael Farré per a fer una sèrie de concerts. Inicialment anaven cap a l’Havana, però van acabar a Santiago de Cuba, on es va establir. Allí va difondre les obres de Tàrrega i es guanyaria gran fama com a guitarrista. Segons l’entrevista per al *Diario de la Marina* del 13 de setembre de 1928, afirma tenir unes quinze partitures per a guitarra, tot i que mai les va escriure per la

seua deixadesa. El caràcter bohemí i l'afició a la beguda van fer que la seua carrera no anara més enllà de Cuba, on era considerat el millor guitarrista del món. Un dels seus deixebles, Amaranto Alfonso, va cedir la seua guitarra i documents al museu municipal de Quemado de Guimaraes.

L'Harmònica Alcoiana, punt de reunió de guitarristes

El 1915 es produirà l'inici d'un altre fet important per a la música i que té molta relació amb la guitarra en la nostra ciutat: els amics Francisco Miralles —bandúrria—, Manuel Llorca —guitarra— i José Sanz —llaüt— crearan La Infantil, una formació que en 1917 canviarà el seu nom per l'actual Harmònica Alcoiana. Dins de la Comissió Artística apareix el ja mencionat Vicente Moya com a Guitarra 1a, i el 25 d'abril de 1927 el nomenaran soci d'honor. L'entitat va créixer

José González tocant la guitarra
(arxiu familiar)

ràpidament i en 1919 ja comptava amb uns quaranta professors.

Un dels seus membres durant els primers anys va ser José González, pare de José Luis González Julià. Ell va fer el seu debut com a membre i solista de l'Harmònica Alcoiana el 2 de març de 1928 en un concert al Teatre Calderón d'Alcoi. Era habitual en l'època fer programes en tres parts, la primera i la tercera de les quals eren executades per la formació de plectre, i la segona per José González, que va interpretar el Minuet núm. 6 de Fernando Sor, la Dansa núm. 5 de Granados i l'*Asturias* d'Albéniz. La premsa local ja alabava el seu domini de l'instrument i va deixar per escrit l'èxit del seu debut, ja que davant la insistència del públic va haver d'interpretar fora de programa *Seguidillas* de Tàrraga i el pasdoble *Córdoba*.

D'alguna manera, l'entitat va tindre connexió amb importants guitarristes professionals del moment. L'octubre de 1923 vindria l'il·lustre Andrés Segovia (1893-1987), de vital importància per a la guitarra a nivell mundial, i que deixaria una marcada escola a través dels seus alumnes José Tomás Pérez Sellés (1934-2001), a Alacant, i José Luis González, a Alcoi. Organitzat per l'Associació de Cultura Musical i gràcies al pianista Rafael Casempere Moltó, Segovia va oferir un concert al Teatre Circ. Durant la seua estada a Alcoi visitaria l'Harmònica Alcoiana, la qual descriu el setmanari *La Pluma* del 29 d'octubre, en un article titulat "En la Armónica Alcoyana".

Una altra figura important com a concertista, la tindríem representada en Josefina Robledo Gallego (1897-1972). La guitarrista de Godella va ser una xiqueta prodigi que va rebre les lliçons i l'herència de Tàrraga en els últims anys de la seua vida. Quan tenia set anys ja va interpretar *Capricho árabe* del seu mestre Tàrraga. Als deu anys debutaria com a solista en el Conservatori de Música de València, i als díhuit viatjà cap a Sud-Amèrica on triomfà com a concertista. A causa d'aquest èxit, l'Harmònica Alcoiana, en un acte el 25 de maig de 1925, li va retre homenatge en un concert al Teatre Circ i la van nomenar presidenta honorària.

HISTÒRIA DE LA GUITARRA CLÀSSICA A ALCOI: LA GENERACIÓ DAURADA

Portada del programa de concert de Josefina Robledo, l'11 de desembre de 1925³

Aquesta no seria l'única vegada que va vindre a la ciutat, ja que com a presidenta honorífica de l'entitat hi mantindria el contacte durant tota la seua vida i hi establiria un vincle especial. La carrera de Josefina tenia molta projecció, però el mal costum de l'època va fer que, en casar-se amb Ricardo Garcia de Vargas,⁴ abandonara la seua carrera com a guitarrista per dedicar-se a altres tasques. L'últim concert abans de la boda va ser al Teatre Calderón amb col·laboració de l'Harmònica Alcoiana, el 10 de febrer de 1927. Malgrat la interrupció de la seua carrera com a intèrpret, també serà fonamental en el paper com a docent anys després, ja que va ser mestra i guia d'un jove alcoià que es deia Rafael Rico Richart, de qui més endavant parlarem.

L'Harmònica Alcoiana es va convertir en un element dinamitzador de la guitarra, que va atraure a la ciutat altres personalitats guitarrístiques. El 4 de maig de 1928 l'agrupació de plectre va organitzar un concert per presentar la guitarrista catalana Rosa Rodes, continuadora de l'escola de Tàrraga. I l'1 de gener de 1930, al Teatre Calderón, l'entitat presentaria el guitarrista de Logronyo Francisco Calleja, que el darrers anys havia fet una gira per Sud-Amèrica. El mateix any, el 18 de desembre, ens visitaria el ja mencionat Salvador García, "Panxa Verda", i faria la segona part d'un concert al saló Rotonda del Círculo Industrial.

3 Taller d'Història Local de Godella. Document sense referenciar, ubicat al lligall 32, carpeta 2, a prop del document 22.

4 Cronista del municipi de Godella (València) durant la dècada dels anys 1960-1970.

A banda de les activitats organitzades per l'Harmònica Alcoiana, a la ciutat tenen lloc diversos concerts de guitarra clàssica importants. El 5 de desembre de 1955 al saló Rotonda del Círculo Industrial vindria Regino Sainz de la Maza en un acte organitzat en col·laboració amb l'Institut Alcoià de Cultura Andrés Sempere. Per un altre costat, en una entrevista feta a Narciso Yepes per un concert organitzat per Amigos de la Música de Alcoy el 9 de febrer de 1989, ja comenta que pels volts de 1945-1946 va estar a la ciutat i va fer un concert. Hi ha evidències d'altres concerts de guitarra durant les primeres dècades del segle XX, però queda oberta aquesta porta a futures investigacions per anar esbrinant tots aquests detalls.

LA DÈCADA DAURADA DE LA GUITARRA CLÀSSICA ALCOIANA (1932-1941)

José Luis González Julià (1932-1998)

En parlar de José Luis González estem fent-ho del guitarrista clàssic amb més projecció de la història d'Alcoi, la influència del qual va transcendir les fronteres d'Espanya i va irrompre principalment al Japó i a Austràlia. El seu estil interpretatiu parteix de l'escola de Francesc Tàrraga i evoluciona amb les aportacions d'Andrés Segovia i Regino Sainz de la Maza.

Va nàixer el 2 de juliol de 1932 a Alcoi i les primeres nocions musicals que va rebre van ser a càrrec de Rafael Casasempere. El contacte amb la guitarra el va tindre a través del seu pare, José González, membre de l'Harmònica Alcoiana, i més tard es va formar amb Salvador García, "Panxa Verda". Als catorze anys debutaria a l'orquestra de plectre de la ciutat al Círculo Industrial —6 de novembre de 1946—, i realitzaria també concerts al Teatre Principal de València i al Teatre Principal d'Alacant.

A València, Rafael Balaguer, que també venia de l'escola de Tàrraga, impartia classes al Conservatori Superior de Música. Sota la seua tutela hi van passar grans guitarristes com José Tomás, Rosa Gil del Bosque, Narciso Yepes i José Luis González. Allà, a València, el 1953, González donaria el seu primer concert per a la societat Amigos de la Guitarra.

Portada i contraportada del programa del concert de José Luis González per a l'entitat Amigos de la Guitarra de València, el 19 de desembre de 1953 (<http://www.amigosdelaguitarra.es/biografias/jose-luis-gonzalez.html>)

Acabats els estudis a València amb qualificacions brillants, es trasllada a Madrid gràcies a una beca de l'Ajuntament d'Alcoi i allà perfeccionarà el domini de l'instrument durant sis anys amb Regino Sainz de la Maza, a qui va conèixer en una reunió de guitarristes al taller del lutier José Ramírez. Gràcies a una recomanació de Regino, entraria com a membre de la companyia d'Imperio Argentina i faria gires per Espanya i la resta d'Europa.

Un esdeveniment molt important va tenir lloc el 1958: es va crear el Curs Internacional d'Interpretació de la Música Espanyola a Santiago de Compostel·la. Aquest curs es va realitzar entre el 15 i el 27 de setembre de 1958, i entre els professors es trobaven grans figures del panorama musical del moment com Conxita Badia —cant—, Óscar Esplá, Federico Mompou i Xavier Montsalvatge —composició—, Higinio Anglés —musicologia—, Antonio Iglesias, Amparo Iturbi, Alicia de Larrocha —piano— i Andrés Segovia —guitarra—. Entre els alumnes d'aquesta edició es trobava José Luis González, que va participar en l'actuació dels becaris més distingits. González va assistir durant diversos anys a aquests cursos i va coincidir amb altres alumnes que van participar com José Tomás, John Williams, Sila Godoy, Alirio Díaz o Narciso Yepes. El 1961 obté el Segon Premi i Premi Especial Margarita Pastor en un Concurs Internacional de guitarra al Conservatori d'Ourense.

El contacte amb Andrés Segovia durant aquests anys va ser clau en la seua vida. En tornar d'una gira de concerts per Austràlia, Segovia li proposa emigrar a aquest país per difondre la guitarra clàssica. La idea inicial era passar-hi dos anys, però l'èxit que va tenir va fer que l'estada s'allargara durant sis. Després del curs d'estiu de 1962 de Santiago de Compostel·la, se'n va anar amb una invitació de la Societat de Guitarra Clàssica de Sidney. Allà va arribar al setembre, i el 28 novembre del mateix any va realitzar el seu primer concert al Cell Block Theatre de Sidney. El 1963 va iniciar la que seria la primera de moltes gires per Austràlia i Nova Zelanda que el va portar per Melbourne, Adelaide, Hobart, Launceston, Brisbane, Auckland, Wellington, Christchurch o Dunedin. Les classes les feia a la Ricordi Music de Sydney i el seu horari era molt intens: començava a les 9 del matí i acabava a les 7 de la vesprada —amb un breu descans de mitja hora per a dinar—, i en el temps lliure estudiava per als concerts. Així van anar passant els anys fins a la mort tràgica d'un fill, que va ser quan la família va decidir tornar a Espanya.

José Luis González en una de les seues gires al Japó, en 1967 (arxiu familiar)

Va estar cinc anys sense tocar la guitarra, però va recuperar la il·lusió a través del seu amic Melchor Rodríguez i començà a impartir cursos tant a Gandia com a Estella (Navarra). A finals dels setanta, l'alcalde d'Alcoi José Sanus i Gregorio Casasempere li demanen que impartisca classes de guitarra a l'Escola de Belles Arts, i posteriorment al Conservatori de Música Juan Cantó, on estarà fins a la seua mort. Durant els anys huitanta i noranta realitzarà gires per nombrosos països entre

HISTÒRIA DE LA GUITARRA CLÀSSICA A ALCOI: LA GENERACIÓ DAURADA

els quals hi ha Espanya, el Japó, la Gran Bretanya, Islàndia, França, Itàlia, Alemanya, Taiwan, etc., i és convidat com a jurat de certàmens molt prestigiosos. De tots els països on va estar, va ser al Japó on va impactar especialment, ja que allà va realitzar un total de huit gires de més de vint-i-cinc concerts cadascuna. A causa d'aquest fet, nombrosos japonesos i altres guitarristes de molts països vindrien a Alcoi per a trobar el mestre i perfeccionar el domini de l'instrument. En 1988 seria designat director de l'Himne de Festes d'Alcoi. I el 22 de març de 1998, mentre feia l'enregistrament del disc *Homenatge a Tàrrrega* i impartia un curs a Madrid, va morir de manera sobtada.

Programa d'un dels concerts de J. L. González al Japó (arxiu familiar)

Un dels seus alumnes, Gabriel García Santos (2020), destacava la proximitat amb què tractava els seus alumnes. Eren freqüents els dinars a casa del mestre i les vetllades guitarrístiques, com una forma de sociabilització, d'intercanvi d'impressions... i de partitures. Tot formava part de la formació com a guitarrista. Gabriel també ressalta la importància del so en els ensenyaments de José Luis, la recerca d'infinitis matisos, tant de potents com de delicats, i també de la projecció del so.

I per acabar, res millor per definir-ho que unes belles paraules del mateix Andrés Segovia, que González solia posar entre les notes dels seus programes de concert:

“Temperamento efusivo que comunica fácilmente al público la emoción subyacente en las obras, tan suave o vigoroso,

sin blandura ni rigidez, que no desdice de la belleza de la guitarra y, al fin, una técnica bien labrada con la que vence jugando todas las complejidades y obstáculos. Andrés Segovia.”

- Arranjaments i obres

La seua faceta com a compositor no va arribar a ser extensa. Tan sols se'n conserva una trilogia de petites obres originals titulades *Amanecer*, *Amor Profundo* i *Mis hijos*. José Luis, pensant sempre en els seus alumnes, va crear un xicotet estudi per tal de treballar les tècniques de l'arpegiat i la celleta. Però *Amanecer*, que era concebuda inicialment com a estudi, finalment es va convertir en obra. La segona de les peces originals, *Amor profundo* —que inicialment anava a dir-se *Ternura*—, va ser, possiblement, l'obra més interpretada pels seus alumnes. Finalment, l'obra *Mis hijos* no va ser mai manuscrita, però sí que fou interpretada en algun concert o en algun passe privat posterior al concert, i el seu deixeble Rubén Parejo va enregistrar-ne allò que recordava en el seu disc *Homenaje a José Luis González* (1998). Anys després, Nacho Palmer faria una transcripció d'un enregistrament del seu avi.

Llevat d'aquestes obres originals, també podem destacar algunes belles versions per a guitarra solista com *Over The Rainbow* de Harold Harlen, *Love Theme from Sunflowers* de Henry Mancini, una conegudíssima *Alfonsina y el mar* d'Ariel Ramírez o un arranjament per a tres guitarres de la cançó popular catalana *El noi de la mare*. Era habitual entre els seus alumnes tocar obres dels grans compositors clàssics i trobar-se una segona veu original, com en *Recuerdos de la Alhambra* de Francesc Tàrrrega o en algun dels valsos d'Antonio Lauro. A mi personalment, un parell de vegades em va improvisar una introducció perquè l'afegira a l'obra que estava estudiant.

- Discografia

Entre les gravacions que es presenten llistades apareix música de Ponce, Castelnuovo-Tedesco, Tansman, Villa-Lobos, Libaek, Barrios, Regino Sainz de la Maza, Andrés Segovia, Isaac Albéniz, Turina, Torroba, Falla, Granados, Fernando Sor o Tàrrrega.

- *José Luis González Classical Guitar (1962) CBS Australia*
- *Contemporary Guitar Music, José Luis González (1966) CBS Australia*
- *Masterpieces for Guitar, José Luis González (1966) CBS Australia*
- *Portrait of the Guitar, José Luis González (1968) CBS, England*
- *20th Century Guitar Music by Odyssey (1967) CBS UK*
- *Two World of the Classical Guitar (1967) CBS Australia*
- *Spanish Guitar Music (1966) CBS*
- *José Luis González, El Arte de la Guitarra Española (1977) CBS España*
- *Fernando Sor 20 estudios para guitarra (1978) CBS España*
- *The Art of José Luis González, Vol. 1 (1981) CBS Sony Japan*
- *The Art of José Luis González, Vol. 2 (1981) CBS Sony Japan*
- *Love Theme from Sunflowers, José Luis González Guitar (1984) CBS Sony Japan.*
- *Alfonsina y el Mar, The Art of José Luis González (1987) CBS Sony Japan*
- *Alma de España, José Luis González (1991) CBS Sony Japan*
- *El Testament d'Amèlia, José Luis González (1992) Sony Japan*
- *Over the Rainbow, José Luis González (1992) Sony Japan*
- *José Luis González, Guitar Favorite (1996) Sony Japan*
- *Amor a la latina, José Luis González Guitar (1996) Pinapple Tree Japan*
- *Homenaje a Tárrega (1998) Dial Discos España*

- L'associació i el Festival de Guitarra José Luis González

Ja en vida es va crear en 1986 el Festival i Curs Internacional de Guitarra José Luis González, patrocinat per la Caja de Ahorros de Alicante y Murcia i organitzat per deixebles del mestre com un homenatge a la seua

figura. Entre el grup coordinador es trobava Shingo i Keigo Fujii, Pétur Jónasson i Yukihiro Inohue. La primera edició comptava amb vint alumnes matriculats, la meitat dels quals eren estrangers. També es va organitzar un concurs sota el nom Premi Alhambra, patrocinat per Manufactures Alhambra S.A., i en el qual podien participar si es matriculaven en el curs de guitarra.

Amb el temps, el festival creat en 1986 es va deixar de realitzar, i a la mort de José Luis González el 22 de març de 1998, molts dels alumnes es van quedar orfes. Vam perdre el nostre guia. Així, els darrers anys van anar succeint-se diversos concerts homenatge tant a Alcoi com a altres ciutats d'Espanya —València, Gandia, Estella, etc.— i de l'exterior —al Japó, entre altres— per a retre un merescut homenatge a tan gran figura. També entitats locals com Amigos de la Música de Alcoy o la Filà Magenta el van nomenar soci d'honor. L'Ajuntament d'Alcoi, en 2006, li va posar el seu nom a l'antic pont del col·legi la Uxola, que va passar a ser des d'aleshores el pont Guitarrista José Luis González.

Amb la sensació que el temps passava i cadascú anava fent la guerra pel seu camí, l'any 2015 Jordi Chazarra, Nacho Palmer i un servidor vam determinar la creació d'una entitat en forma d'associació que servira per a unir els guitarristes i amants de la guitarra de les comarques de l'Alcoià i el Comtat. Volíem que fora una plataforma per impulsar les noves generacions de guitarristes, que esdevinguera un punt de referència que complementara la seua formació, i a la vegada recordara l'estima que es tenia al mestre alcoià. Així va nàixer en 2016 l'Associació José Luis González Amigos de la Guitarra de Alcoy.

Una de tantes activitats que es van anar succeint a partir de 2017 va ser la creació d'un festival de guitarra en honor al mestre: el Festival de Guitarra José Luis González, que en l'edició de 2022 demostrava estar consolidat amb la cinquena edició. Aquest nou festival amplia la visió de la guitarra en diverses modalitats —clàssic, jazz, flamenc— i en diferents possibilitats —solista, solista en orquestra, la guitarra en l'orquestra, cambra, formacions de jazz, quadres flamencs, etc.—.

HISTÒRIA DE LA GUITARRA CLÀSSICA A ALCOI: LA GENERACIÓ DAURADA

Rafael Rico Richart (1936)

Poc anys després de nàixer José Luis González ho faria Rafael Rico Richart. Ho va fer el 1936 a Alcoi i és una altra figura del panorama guitarrístic digne de menció. S’inicià en la música a través de l’Harmònica Alcoiana amb Vicente Jordà Payà, José Carbonell, “Pepiquet”, i Rafael Giner. També va rebre de José González —pare de J. L. González— classes de guitarra de manera particular a sa casa, del qual Rico té un bon record. Quan ja va ser adolescent es trobaria amb la gran Josefina Robledo, que es va convertir en la seua mentora, guia i millor amiga. En acabar de treballar, el jove Rico havia de fer més de quatre hores de trajecte amb autobús i tren per rebre les classes de Robledo. I després, quatre hores més per tornar a casa. En ella va depositar tota la seua fidelitat, de tal manera que anys després fins i tot declinà els consells estilístics d’Andrés Segovia, Narciso Yepes i Regino Sainz de la Maza per no traïr la seua mestra. L’apreci era mutu, ja que en una entrevista en *Las Provincias* del 27 de novembre de 1960, Josefina l’esmenta com un dels seus deixebles d’èxit⁵ a París i que continuava la seua escola, aquella que seguia tocant “sense ungla”. Precisament aquest fou un gran dilema estilístic entre els diferents corrents guitarrístics de l’època, que va perdurar durant dècades.

Rafael Rico en un recital de guitarra a la Casa de la Cultura (BIVIA)

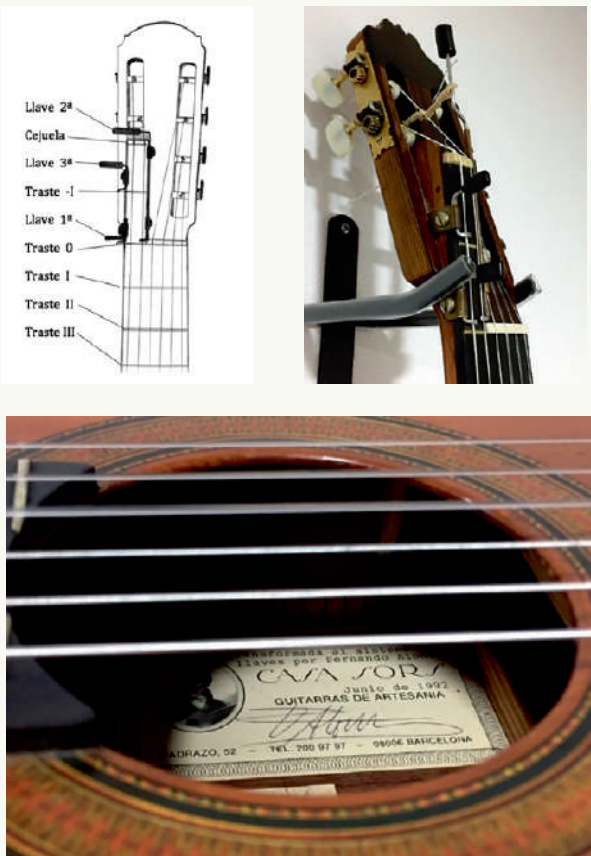
Anys després va viatjar a París i va córrer diverses aventures i desventures en la capital. Però abans d’arribar-hi va trobar una gran amistat amb Juan Ruano, president de

5 En el mateix article, Josefina menciona el veneçolà Alirio Díaz.

la Peña Tàrrrega de Barcelona. Seria precisament a la capital catalana on desenvoluparia la seua tasca docent, que alternava amb concerts i gires amb el ballet José de la Vega, en què divulgava l’espectacle *Lorca y el flamenco* per tot Europa. Una altra vinculació destacable la va establir a Esplugues de Llobregat. I en 1998, quan es va jubilar, tornà a Alcoi cap a les seues arrels, l’Harmònica Alcoiana.

Pareix que fins ací es resumeix tota la seua trajectòria professional, però s’ha de destacar que, gràcies a una beca, també va estar com a alumne al Curs Internacional de Música Espanyola de Santiago de Compostel·la en 1958, on anava tota l’elit del moment. Dels nou alumnes que rebien classe d’Andrés Segovia, Rico va compartir experiències amb guitarristes com J. L. González, José Tomás, Jesús González Mohino, Tomás Pérez, José San Luis Rey, Emilia del Corral, César León Meneses i José Antonio Lopes e Silva.

Rafael Rico va tindre tres guitarres importants en la seua trajectòria: una, del lutier madrileny Estesó, que va haver de vendre per problemes econòmics; una guitarra napolitana del lutier Francisco Olivieri de l’any 1959, que

Sistema de claus de Fernando Alonso i detalls de la guitarra del lutier Vicente Camacho

va ser un regal durant una estada a Catània; i una guitarra de Vicente Camacho de 1979, a la qual Fernando Alonso va implantar un innovador sistema de claus. Amb aquest sistema es podia variar l'afinació de la guitarra de la quinta i la sisena corda amb tan sols un mecanisme simple, que permetia guanyar temps en aquelles obres que demanaven un canvi de *scordatura*.

Durant la seua trajectòria com a intèrpret ha quedat constància de tres fonts sonores de caràcter oficial, algunes en un format principal i altres com a acompanyament. En 1974 es produeix el disc de vinil *A Alcoi* d'Ovidi Montllor i de les onze cançons que conté, Rico participa en una d'elles acompanyant el cantautor alcoià. En 1981 presentarà el disc *Piel de barro* amb la cantant Elvira Checa Gil, i un any després enregistrarà el seu primer treball en solitari, un casset promocional amb el títol *Guitarra Clàssica Popular* (1982) amb arranjaments propis d'obres populars i que conté una versió de la seua obra *El Tíbet*. Ja en 1987 realitzaria el seu segon i últim treball en solitari, un casset titulat *Sarsuela i la cançó catalana* amb també moltes adaptacions realitzades per ell.

A nivell compositiu, com ja s'ha pogut observar, li encantava adaptar a guitarra qualsevol tema que escoltava. Però també les diferents referències aparegudes als periòdics donen constància que componia habitualment. Al periòdic *Ciudad* del 9 de novembre de 1965 apareixen en programa obres seues com *Andalucía, Poema oriental, Nocturno...* i en altres publicacions també citen obres com *Danza castellana, Granadina, Variaciones folklóricas rusas, Variaciones hindúes, Pesebre viviente de Pals, Celtiña, Habanera, Íbero, Nómades, Piel de Barro, Al-Andalus, Bachiana, Tíbet, La canción del Caribe, Boabdil, Tango i Milonga, Melangia* —bolero—, *Cant de l'Aitana, Manolo Bueno* —pasdoble—, *Música antigua, Anastasia, Alina* —òpera—, *Sorra i ones* —òpera—, *Somnis de pau, Zambra Oriental...* i moltes altres. El mateix Rico em va comentar en una ocasió que moltes d'aquestes obres eren improvisacions sobre un tema donat i que poques vegades les deixava per escrit. Llavors, qui sentia aquestes obres segurament no les escoltaria dos vegades amb les mateixes notes. Per altra banda, també en podem trobar registrades en la Societat General d'Autors i Editors (SGAE).

Portada del casset *Guitarra Clásica Popular*, de 1982

Jaime Roberto Catalá Peris (1941)

Per últim, presentarem el més jove dels guitarristes d'aquesta època daurada. En 1941 naix Jaime Catalá a Alcoi. S'inicia en solfeig amb Rafael Casasempere, i en guitarra amb José Luis González, fins que aquest últim se'n va a la mili, parèntesi durant el qual continua les seues lliçons amb son pare, José González. Amb tota aquesta formació aniria a València i s'examinaria de tots els cursos de Solfeig i de Teoria. Va conèixer Rosa Gil del Bosque —catedràtica de guitarra del Conservatori de València— qui li va aconsellar que anara a estudiar amb José Tomás, amb qui faria els tres últims cursos de perfeccionament de guitarra. Allí, a Alacant, la seua formació va incloure professors com Josefina Salvador —Música de cambra—, Óscar Esplá —Formes musicals—, José Peris Lacasa —Harmonia—, Jaume Mas Porcel —Piano—, i José Tomàs Pérez —Guitarra—.

Gràcies a diverses beques ell també va conèixer Andrés Segovia en els Cursos

Jaime Catalá amb Andrés Segovia en un dels cursos de Santiago de Compostel·la (arxiu Jaime Catalá)

HISTÒRIA DE LA GUITARRA CLÀSSICA A ALCOI: LA GENERACIÓ DAURADA

Internacionals de Música Espanyola de Santiago de Compostel·la, als quals va assistir aproximadament durant sis o set anys, i davant de qui recorda haver tocat la *Tonadilla de Castelnuovo Tedesco* —obra dedicada al mateix Segovia—. A més a més, també coneixeria a Regino Sainz de la Maza en els Cursos Internacionals Manuel de Falla de Granada, de qui rebrà classes de manera privada els caps de setmana.

El seu vessant professional principalment serà el docent: en els inicis donava classes de guitarra a l'Escola de Belles Arts d'Alcoi, treball que combinava amb el d'auxiliar de càtedra al Conservatori Superior d'Alacant, nomenat a instàncies d'Oscar Esplá i José Tomás. En 1969 guanyà una plaça de professor especial de guitarra a Valladolid, i va crear una escola a la qual assistien alumnes de Navarra, Castella, Astúries i universitaris estrangers. Més tard guanyaria una plaça de catedràtic al Conservatori d'Almeria —on va estar tres anys— i després, amb concurs de trasllats, va establir-se al Conservatori Superior de Salamanca, on va romandre dènou anys.

A Alcoi va tocar diverses vegades: el *Ciudad de Alcoy* del 5 de maig de 1964 anomena un concert el dia 8 d'eixe mes al Centre Excursionista. I el 28 d'Octubre realitzaria un concert al costat de la seua amiga pianista Trinidad Sanchís. El concert va constar de tres parts i la segona va estar a càrrec de Jaime Catalá, que a la guitarra interpretaria obres de Ponce, Weiss, Sor, Poulenc, Villalobos, Pujol i Crespo. El *Ciudad de Alcoy* del 3 de novembre del mateix any recull una entrevista als dos músics en què es reflecteix el procés de formació en el qual es trobaven.

Jaime Catalá és un músic que es va dedicar molt a l'estudi de la música antiga, Renaixement i Barroc, i va realitzar recitals tant a Espanya com a l'estranger —la Gran Bretanya, Tel-Aviv, Jerusalem, el Marroc...—. Mostra una gran admiració pel seu mestre i amic José Tomás i per tota la música que ell interpretava. Per això va anar a Madrid al luter Ramírez i, buscant una guitarra nova, finalment es va quedar una de deu cordes de l'any 1970 que l'ha ajudat a interpretar la música antiga. El 14 d'abril de 1971 torna a Alcoi i realitza un recital a la Casa de la Cultura, aquesta vegada ja amb la seua guitarra de deu cordes.

Jaime Catalá amb la guitarra del luter Ramírez de deu cordes en un recital a la Casa de la Cultura (BIVIA)

CODA

La història de la guitarra a la ciutat és molt àmplia i tan sols hi he pogut plasmar els aspectes més importants. He fet una mirada als inicis, des de finals del segle XIX fins a la primera meitat del segle XX, i he tractat més detingudament les trajectòries professionals de González, Rico i Catalá. No he entrat en la quantitat i qualitat d'alumnes que cadascun d'ells ha tingut, ni s'han mostrat de manera exhaustiva tots els vessants de les seues carreres professionals. Queda per desenvolupar el tram final del segle XX, en què no ens podem estar de citar les figures de japonesos com Yukiharo Inoue o Hiroshii Fujii, que han tingut un vincle més definit amb Alcoi; la creació de l'actual Concurs Internacional de Guitarras Alhambra —les primeres edicions del qual es feren a Alcoi—; la quantitat de guitarristes nacionals o estrangers que han passat per la ciutat, o els cursos que feia J. L. González a Atzeneta d'Albaida. També ha quedat pendent en la meua investigació veure quins guitarristes de renom han passat per Alcoi durant el segle XX, ja que he trobat indicis de recitals de guitarra com els dels uruguaïans Óscar Cáceres en 1956 i Baltasar Benítez en 1971, el francès Patrick Gaudí en 1971, o els espanyols Miguel Barberà i José Luis Rodrigo.

I per finalitzar l'article voldria incloure unes paraules que Jaime Catalá em va dir en una xarrada telefònica i pense que estan molt encertades: "Hi ha una tradició musical de guitarristes a Alcoi que ha fet possible que sapiem com s'ha de tocar un instrument: aconseguir una pulsació rica i harmònica i tindre una noció prou clara d'allò que no s'ha de fer. I així hi ha molts errors que no es produeixen".

Fonts bibliogràfiques:

ALONSO, F. (consultada el 27 de gener de 2019). *Guitarra de llaves*. Barcelona, Espanya. Recuperat de <https://casasors.com/guitarra-de-llaves/>

ARACIL, J. (2019). *Rafael Rico. Un guitarrista romàntico del siglo XX*. TFM. Universidad Internacional de Valencia.

CLIMENT, R. (2018). *180 anys de teatre Principal d'Alcoi (1838-1938)*. Vol. I. Alcoi: La Dependent cia. de Teatre.

GARCÍA, G. (2020). "Algunos recursos de mi maestro José Luis González". *Canelobre: Revista del Instituto Alicantino de Cultura Juan Gil-Albert*, 71, pp. 320-323.

MARTÍNEZ, P. (2020). "Vicente Moya Valor: cordes virtuoses". *Revista de Festes de Moros i Cristians de Cocentaina*, pp. 254-257.

RAMOS, I. (2017). *Historia de la guitarra y los guitarristas españoles. Edició ampliada*. San Vicent del Raspeig: Editorial Club Universitario.

RAMOS, I. (2020). "Francisco Tárrega y Alicante: una estrecha relación. Sus discípulos alicantinos". *Canelobre: Revista del Instituto Alicantino de Cultura Juan Gil-Albert*, 71, pp. 108-117.

RUANO, J. (2009). *Peña guitarrística Tárrega: memorias de un secretario*. Barcelona: Cercle Guitarrístic a Catalunya.

SEGUÍ, J. E. (2014). *Salvador García García Panxa Verda: mestre i guitarrista*. Gandia: CEIC Alfons el Vell.

VALOR, E. (1988), *Diccionario alcoyano de música y músicos*. Alcoi: Llorens Llibres.

VALOR, E. (1990). *De La Infantil a la Armónica Alcoyana*. Alcoi: Impremta La Victoria.

VALOR, E. (2006). "Vicente Moya Valor, un virtuoso de la guitarra, en el recuerdo". *Alcoy. Fiestas de San Jorge. Moros y cristianos*, pp. 174-175.

WASSILY, Th. (2020). "José Luis González (1932-1998): Amor profundo por la guitarra". *Canelobre: Revista del Instituto Alicantino de Cultura Juan Gil-Albert*, 71, pp. 306-319.

WIKIPEDIA: "José Luis González Julià" (consultada el 22 de novembre de 2021). https://es.wikipedia.org/w/index.php?title=José_Luis_González_Juliá&oldid=139890392

Fonts Orals

Conversa telefònica amb Jaime Catalá Peris (desembre de 2022).

Converses presencials amb Rafael Rico Richart (febrer i març de 2019).

ELS “IÉ-IÉS” ALCOIANS

RAMÓN CLIMENT VAELO

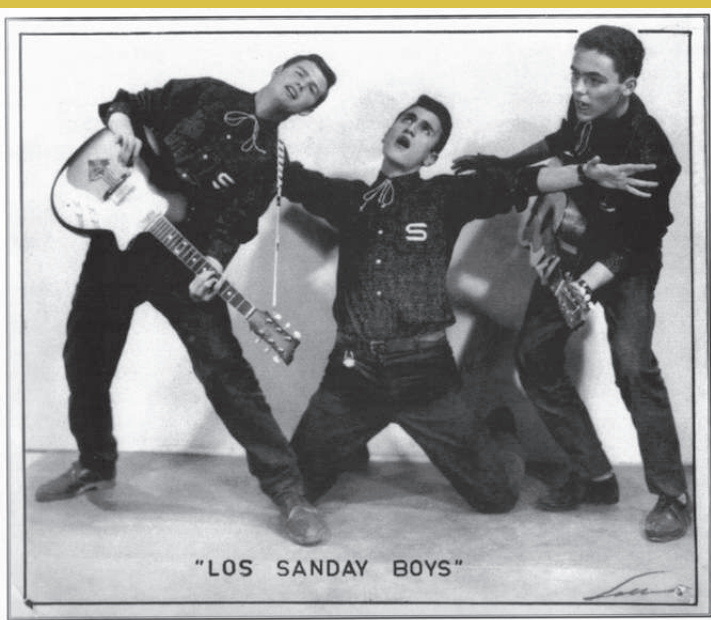
Les dades situen l'any 1961 com a punt de partida per a un fenomen social i cultural que va revolucionar molts esquemes i plantejaments de comportament, moda i formes. Centenars, milers de joves, es tancaven als locals per a assajar cançons com a “conjunts musicals”, al ritme d'una nova música: el rock and roll. És en 1962 quan ixen dels locals d'assaig i comencen a actuar en improvisats escenaris, com els teatres dels col·legis. Eren els “ié-iés” alcoians. La Real Academia de la Lengua (RAE) defineix “Yeyé” com a “dicho de un tipo de música de carácter juvenil, que se puso de moda en la década de 1960”. Tal èxit van tindre que en 1965 es popularitza la cançó *La chica yeyé*, cantada per Conchita Velasco, música d'Augusto Algueró i lletra d'Antonio Guijarro, convertida en tot un himne.

Un grup està considerat com possiblement el primer que es va crear a Alcoi al ritme del rock and roll, en 1962, i és el “The Sanday Boys”, format per un trio bàsic —dues guitarres i un cantant— que incorporava un bateria diferent segons l'ocasió. El nom podria semblar que té una errata, perquè aparentment hauria de ser “The Sunday Boys”, per a traduir-se com “Els xics del diumenge”, però és “Sanday” a dretciuent, perquè van voler aprofitar el nom per a reunir les inicials dels

seus components, Sanchis, Darias i Andrés, i d'ací el “Sanday”. Els tres eren amics i companys d'estudis i sabien molta música, eren excel·lents solistes i, a més, Paco Sanchis dominava a la perfecció l'anglès, d'ací que el seu repertori era tot en aquesta llengua, amb molt Elvis Presley.

La revista *Rolling Stones* va triar en 2004 la que considerava la primera cançó rock, i va ser la versió que Elvis va realitzar de *That's all right mama*, en el seu primer disc, editat en 1954. Si admetem aquesta opció, el rock va arribar a Alcoi molt prompte, a penes huit anys després del seu naixement, sense el suport de la televisió ni de plataformes ni xarxes socials. Sí que vam tindre, enfront d'altres poblacions, l'avantatge de tindre al barri de Santa Rosa una colònia de tècnics i militars americans que ens van apropar al seu món i les seues modes, com la música i el bàsquet. Contràriament, no ens van contagiar ni el beisbol ni el rugbi.

I els “Sanday” es van beneficiar de la presència dels americans a la Colònia d'Aviació de Santa Rosa, actuant tots els dijous a la vesprada i en festes assenyalades al club d'oficials de les seues instal·lacions, oferint-los la música de moda i en un perfecte anglès. Aquestes actuacions els van donar un caixet social a Alcoi i prompte van ser contractats per a actuar al Circulo Industrial i a les revetles de la Glorieta.

Els “Sanday Boys” (fotografia del llibre *Alcoy felices 60's*)

Colònia d'aviació en Santa Rosa
(diari *Información*)

L'elecció d'una versió d'Elvis Presley com a primera cançó rock no sembla justa, i ha sigut considerada com a racista en alguns sectors, atés que molt abans els artistes negres havien forjat les bases del rock als anys 30, a partir de la fusió de gèneres com el blues, rhythm and blues, jazz i boogie woogie. Però van preferir donar-li l'honor històric a l'anomenat "rei del rock", sense valorar artistes negres com Fats Domino, Chuck Berry, Little Richard, Bo Diddley i Muddy Waters. Hi ha un corrent que considera com a primera cançó de rock la *Maybelleni* de Chuck Berry, de 1955. I en aquest rànquing podria incloure's el *Tutti frutti* de Little Richard de 1955. Els especialistes Jim Dawson i Steve Propes arriben a reunir, al seu llibre *What was the first rock'n roll record*, un total de 50 cançons, entre 1944 i 1956, com a participants en el naixement de l'estil rock and roll.

Dels tres precursors alcoians del "The Sanday Boys", un d'ells, Javier Darias, ha sigut director del Conservatori de Música d'Alcoi i creador de l'Escola de Composició i Creació Artística d'Alcoi (ECCA), a més de Premi Nacional de Música en 2018 i compositor de música contemporània de projecció internacional. Un altre, Paco Sanchis, és un conegut arquitecte, i José Luis Andrés ha sigut enginyer de camins i ha format part del trio de música clàssica, en pols i pua, "Vicente Espinel", com a solista en llaüt i mandolina.

Conta Ismael Llín, al seu llibre *Alcoy, felices 60's*, que Paco Sanchis i José Luis Andrés, després d'acabar els seus estudis, van estar dos anys a Califòrnia i allí van arribar a actuar al xou de Jerry Lewis. Els "Sanday" van ser un conjunt de gran èxit i breu recorregut, tan sols dos anys, perquè es dissolen en marxar a la universitat els seus components. En 1992, commemorant els 30 anys d'aquells "Sanday", el mestre Javier Darias va compondre una obra musical amb aquest títol. A l'actualitat, amb el nom de "The Sunday Boys" existeix un cor a Manchester.

A la calor de l'èxit dels "Sanday Boys" sorgeixen els "Twist Man", al mateix any 1962, reunint diversos components de fugaçs intents. Si els "Sanday" segueixen a Elvis Presley, els "Twist Man" són fills musicals de Johnny Halliday i consegüentment utilitzen el francès, marcant així una diferència. El conjunt està format per Antonio Gomis Calvo com

a cantant, que serà un dels ginecòlegs més populars d'Alcoi i fins i tot candidat a l'alcaldia amb el CDS en 1987. Li acompanyen José Luis Insa i Maximiliano Jiménez a les guitarres i José Fernández Jiménez a la bateria. Aquest conjunt arrossegava un públic més rebel i contestatari que els "Sanday".

En aquests anys són cèlebres els festivals universitaris que se celebren en el Calderón i els festivals al col·legi Luis Vives-Academia Tecnos, als quals no faltaven conjunts com els "Twist Man", els "Everly" i els "Rangers". Cantar rock en castellà ja és acceptat, especialment amb l'èxit del "Dúo Dinámico", que el 5 de juny de 1962 actua al Teatre Circ d'Alcoi omplint l'aforament d'un públic juvenil entusiasmats.

Els "Everly" són dels primers a utilitzar guitarres elèctriques i un amplificador. Ací estan Miguel Doménech i Alfredo Albero com a guitarres, Emilio Llácer, cantant —que s'uniria als "Dayson" de Camilo Blanes— i el bateria Javier Juan Romeu, que triomfaria amb els anys com a percussionista, amb centenars d'enregistraments en grups de cantants famosos, des de Tino Casal a Lluís Llach, "Mecano" o Luis Cobos, sent un dels fundadors de "La Década Prodigiosa".

Els "Everly"

(fotografia del llibre *Alcoy felices 60's*)

José Luis Esteve —un altre que formarà part dels "Dayson"—, José Luis Cuesta i José Olcina han format "Los Rangers", grup molt en l'estil del "Dúo Dinámico", mentre que Camilo Blanes i Remigio Barrachina formen "Los Dayson" amb Jesús Serquera, Salvador Martínez i Jesús Nácher.

Són grups que en la seua majoria ni saben música ni anglés, però triomfen en els festivals i revetles que cada cap de setmana i molts dijous se celebren per tots els centres escolars, com a única alternativa d'oci i diversió per als joves. Quasi tot els col·legis tenien el seu teatre amb escenari. Ells són els "ié-iés", revolucionant-se aquest panorama musical en 1963 quan irrompen com una locomotora desbocada uns joves, de singular cabellera, que venen de Liverpool. Són "The Beatles", que han tret al mercat a la fi de 1962 el seu disc *Love me do*.

En 1965, segons dades de l'època, el "Sindicato de Artistas y Toreros" tenia inscrits a Espanya uns 6.000 grups de rock, amb carnet professional, que podien arribar a ser perfectament 20.000 comptant els no registrats pel Sindicat. En el cas d'Alcoi, Ismael Llín censa 29 grups amb diverses actuacions, perquè els efímers són incomputables. En la seua majoria són estudiants, sent les dues pedreres l'Institut Pare Vitòria (només hi havia un) i La Salle. Allò normal és anar canviant de components, extingint-se els grups en arribar a l'edat laboral o l'accés a la Universitat.

Per èpoques, regnaven un o altres grups. "Los Dayson", d'on eixiria Camilo Sesto, i "Los 5 Joe's" es repartien el mercat "ié-ié" en 1964. Els de Camilo arrasaven entre les adolescents, i els "Joe's" tenien els seus fans entre les parelles de 18 a 20 anys. Aquests tenien com a cantant al més popular de l'època, Antulio Climent, i a un dels millors guitarres, José Luis Insa, "El Mago", completant el grup Salvador García a la guitarra rítmica, la novetat del saxo José Miguel Llorca i Rafael Llopis a la bateria.

Per aquelles dates, el periòdic *Ciudad* es converteix en plataforma i altaveu per a tots aquests grups, amb entrevistes i reportatges, i fins i tot arriben a publicar fotos dels més populars en portada.

Cal destacar que en aquests anys seixanta els grups rock alcoians estan convivint amb les orquestres tradicionals que actuen en noces, festivals benèfics i celebracions oficials. Hi ha dos mons generacionals, cadascú amb la seua música, la qual cosa dona una idea del viver musical que és Alcoi i en el qual resulta essencial l'existència de les tres bandes de música. En 1964 estan competint

Entrevista als "Dayson", on els qualifiquen com a "cinco ye-yés" (*Ciudad*, 15 de juny de 1965)

amb els "ié-iés" tres orquestres alcoianes de renom, la "Iris", que va arribar a tindre la seua pròpia sala d'actuacions en el "Passapoga" del carrer Caragol, als anys 40 del segle XX, i que va viure des de 1934 a 1966; la "TBO" que va existir 40 anys, entre 1928 i 1968, i "Los Clipper's" entre 1947 i 1965, amb cantants que van ser institucions locals com Amanda Gisbert, Jimmy i Baldó, i músics de renom com el compositor Amando Blanquer o el percussionista Enrique Llácer "Regolí" o fins i tot el poeta Joan Valls.

Com a anècdota, assenyalar que en 1966 es crea el conjunt "Los Xenox", format exclusivament per joves que vivien en Batoi, amb el cantant Enrique Cerdá, els guitarres Rafael Rubio, Ramón Torregrosa i Julián José Carbonell i Luis Cerdá a la bateria.

Els "Xenox" (fotografia del llibre *Alcoy felices 60's*)

Tres dels grups rockers van marcar la diferència i es van atrevir a eixir d'Alcoi. D'una banda els "Dayson", que van participar en el concurs televisiu "Salto a la fama" en 1965, quedant tercers, i que van arribar a traslladar-se a Madrid diversos mesos, encara que dissolent-se; "Los Bulbos", formats per Vicente Miñana, Rafael Pla, Jaime Torregrosa, José Miguel Llorca, Roberto Ortiz i Javier Juan Romeu, grans músics, que se'n van anar a Madrid cridats per Camilo Blanes per a convertir-se en "Los Botines", i que es van dissoldre quan el cantant se'n va anar a la mili. I en tercer lloc, "Los Master's", procedents tots en la seua formació inicial de l'Orquestra "KDT", que en 1968 van arribar a gravar fins i tot un disc amb l'empresa Fonol de Mallorca. Durant els 12 anys d'existència (1962-1974), els "Master's" van canviant de components en repetides ocasions per diferents circumstàncies, sent l'àlma mater Doro Barnés. Van arribar a ser professionals, amb contractes de sis mesos en sales de Mallorca, Eivissa i Tenerife.

Els "Master's" (fotografia del llibre *Alcoy felices 60's*)

i en les festes de barri. També s'organitzaven diversos festivals competitiu, en els quals es triava al millor conjunt i solistes, amb premis substanciosos que arribaven a les 6.000 pesetes en el convocat pel Club Polideportivo Salesiano. En el col·legi La Salle se celebraven festivals i concursos en els quals sorgien grups per a l'ocasió. Més de deu van arribar a formar-se amb aquest objectiu.

Els "Bulbos"
(fotografia del llibre *Alcoy felices 60's*)

Davant d'aquest moviment dels anys 60, la societat alcoiana no va romandre aliena ni indiferent, sinó que va recolzar i va donar suport a la proliferació dels grups. La presència dels mateixos en el periòdic conservador *Ciudad* són una mostra d'això, però és que a més se'ls va donar cabuda en festivals i revetles de tota mena, actuant no sols en els centres escolars, sinó en escenaris com els de la Glorieta, el Círculo Industrial, Monterrey, Piscina Municipal

Lo que la juventud esperaba...

Domingo, día 10

A las 11'15 de la mañana

En el Teatro de los Padres Salesianos

**1.º GRAN CONCURSO DE CONJUNTOS
MUSICO - VOCALES**

Con la participación de

- ★ GRUPO BULBOS
- ★ LOS XENOX
- ★ LOS LASERS
- ★ Joseph and Gordon Group
- ★ GRUPO 23

Todos ellos presentados por **CALABUCH**, en la fase eliminatoria para la obtención del gran premio de 6.000 PTAS.

Organiza: **Club Polideportivo Salesiano**

¡¡No dejéis de aplaudir a vuestros ídolos!!

¡¡¡GRAN FIN DE FIESTA!!! con renombrados artistas

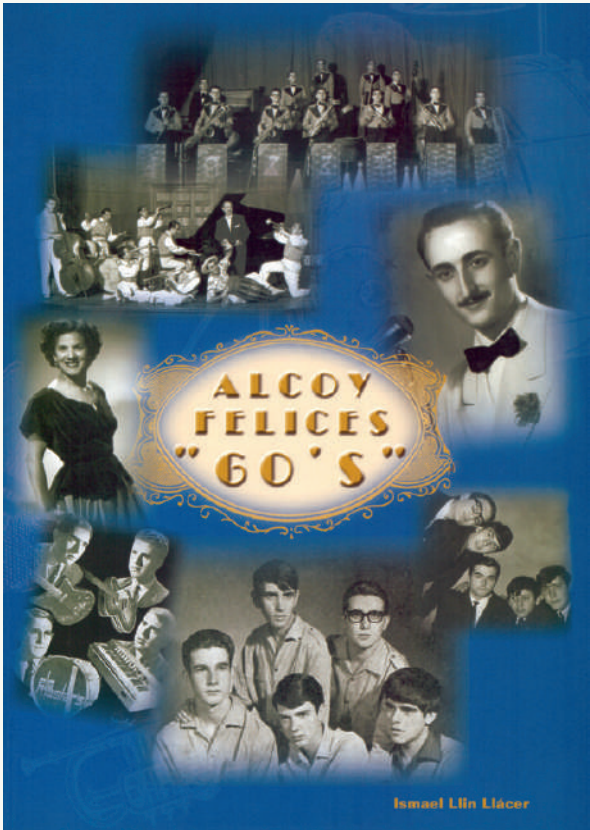
Cartell d'un festival de conjunts en el teatre dels Salesians en 1967 (fotografia del llibre *Alcoy felices 60's*)

Mai més va tornar a registrar-se un moviment musical capaç de promoure tanta quantitat de grups, amb actuacions setmanals, i tants joves bolcats en un interès comú que exigia hores d'assaig i treball, sense fins exclusivament econòmics, sinó per a passar-ho bé i gaudir junts. I tot això a ritme de rock.

Conjunts alcoians en els anys seixanta

"Los Sanday Boys"	1962-1964
"Los Silenciosos"	1962
"Club 44"	1962
"Los Twist Man"	1962
"Los Everly"	1962-1964
"Los Rangers"	1962-1963
"Los Dayson"	1962-1965
"Los Dingos"	1962-1967
"Los Master's"	1962-1970
"Los Rayser's"	1963-1965
"Los Trockers"	1963
"Los 5 Joe's"	1963-1965
"Los Kroner's"	1963-1964
"Los Grillos"	1964-1965
"Los Saltos"	1966-1967
"Los Xenox"	1966-1971
"Los Bulbos"	1966-1968
"Los Sumadores"	1966-1969
"Los Vándalos"	1966-1969
"Los Wottams"	1966-1969
"Dúo Batman"	1966-1969
"Los Brumans"	1966-1968
"Los Boys"	1966-1967
"Gordon Group"	1967-1968
"Unión 1820"	1968-1971

(Relació elaborada a partir de les referències incloses en el llibre *Alcoy felices 60's*, d'Ismael Llín)

Portada del llibre *Alcoy felices 60's*, d'Ismael Llín

Fonts bibliogràfiques

AA.DD. (2003). *La ciudad de tu vida*. Alcoi: Gráficas Ciudad.

CLIMENT, R. (2021). *Camilo Sesto. Ni ángel ni demonio*. Alacant: Instituto Alicantino de Cultura Juan Gil-Albert.

LLÍN, I. (2002). *Alcoy Felices 60's*.

ORDOVÁS, J. (1987). *Historia de la música pop española*. Madrid: Alianza Editorial.

CAMILO SESTO

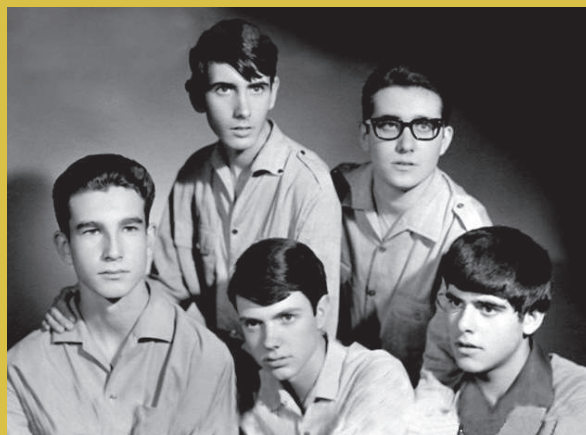
ELENA GÓMEZ DE LA PUERTA

Parlar artísticament de l'alcoià Camilo Blanes Cortés, Camilo Sesto, potser resulta fàcil per a molts, perquè el que més i el que menys coneix part de la seua extensa obra mestra musical. La immensa majoria se sap de memòria els seus emblemàtics èxits, mentre que uns altres han sentit les emocions dolces o amargues dels seus missatges creïbles i quotidians. No obstant això, escriure més enllà del seu dot musical no és tan senzill, perquè va viure tan intensament cada minut de la seua vida i sense detindre's, que resulta extremadament complex conèixer tots els seus moviments, tenint en compte que va ser durant diverses dècades "l'ídol de masses" que l'obligava a viure sense fre ni descans. Però Camilo no sols va ser una posició en el catàleg dels favorits, va ser i és, més que cançons de gran envergadura, més que lletres d'èxit, la figura que millor encarnava els somnis d'un públic que semblava esperar la seua arribada amb els braços oberts i qui representava la mentalitat dels joves que volien avançar, amb un estil i un segell personal inconfusibles.

Professional i ple d'energia, sentia la intensitat del qui treballa en allò que li agrada, i això es traduïa en un camí en constant ascens. Amb ell es tornava a mitificar la figura del cantant solista, tan oblidat per l'auge dels grups, que el convertia en estrella per dret propi i el situava a molta distància d'altres cantants populars. Era l'interpret més vocalment dotat, qualsevol gènere servia per a la seua tessitura, era tan capaç de fer una versió lírica tradicional com un tema de rock. No era fàcil ser el gran fenomen musical exposat cada dia als focus mediàtics, ni tampoc era senzill cantar obertament a les relacions personals quan la música estava regida per les normes de la censura que analitzava el que era prohibit o poc prudent. Va destacar la pràctica de la seua faceta com a compositor, el que li va donar un enfocament musical molt allunyat del moviment protesta, triant cantar-li al sentiment més universal. I com a productor no tenia límits, va ajudar a qui tenia aspectes artístics destacats.

"Però fins arribar a eixa celebritat van passar alguns anys al seu Alcoi natal, quan va començar a lluitar pel que seria el seu objectiu: alçar la veu i ser escoltat fins a l'últim racó del món".

Els seus inicis musicals van ser com a solista en el cor del col·legi Salesià, però seria el seu amic Remigio Barrachina, després de passar ja per les aules de l'Institut d'Ensenyament Mitjà Pare Vitòria, el que li proposaria formar un duo musical. Camilo es va deixar convèncer, i entre tots dos van formar el duo "Carem". Suplien la falta de formació musical amb hores de pràctica i una bona dosi d'enginy fins a aconseguir una interpretació musical digna, encara que només comptara amb una guitarra com a únic instrument. No obstant això, ells volien deixar de ser duo i formar un grup, i amb l'ajuda de tres integrants més van crear "Los Dayson".

Los Dayson

Les emissores de ràdio eren les plataformes i el camí obligat per a donar a conèixer els nous talents musicals, eren programes basats en la fórmula del concurs que obrien els seus micròfons en directe a multitud de joves que somiaven amb ser artistes. El colp de sort per a "Los Dayson" va vindre de la mà de la modesta promoció de Ràdio Gandia, on van presentar les seues actuacions fase per fase fins a arribar a l'eliminatòria, on el públic va reconèixer la perfecta afinació i l'agilitat vocal de Camilo atorgant-los el segon lloc.

A Alcoi la seua popularitat s'estenia com la pólvora a través de les sales dels col·legis i el parc públic La Glorieta, on van debutar el 3 d'octubre de 1963. El triomf havia sigut des-

comunal, per allí van passar familiars, amics, coneguts, núvies, admiradores i companys dels col·legis i institut. A conseqüència de la infinitat d'actuacions a la comarca alacantina, el periòdic *Ciudad de Alcoy* va dedicar una pàgina en la seua publicació del dia 21 d'octubre de 1964, en l'apartat de música moderna, destacant-los com "Los Dayson... un conjunto de actualidad". Va ser la primera entrevista que va realitzar Camilo.

La més important i insospitada ajuda va vindre de la mà de Radio Alcoy, que els va oferir registrar les seues cançons i plasmar el seu talent en format físic, fins i tot sense tindre una finalitat comercial. Van posar a la seua disposició tots els mitjans amb els quals comptaven en el reduït locutori. Van gravar 19 versions de temes del moment i en l'excel·lent resultat mostraven les seues avançades possibilitats, pel qual van decidir examinar-se per a obtindre el necessari Carnet d'Artistes Professionals a través del Sindicat Nacional de l'Espectacle.

El següent pas era la televisió, on en el programa "Salto a la fama", les joves promeses de la cançó, desconegudes pel públic,

competien entre si. Després de sol·licitar participar, "Los Dayson" van ser seleccionats i el debut televisiu va ser el 25 d'abril de 1965. No els va molestar no guanyar, perquè van obtindre un molt digne tercer lloc que els va fer somiar amb un horitzó urbà on pogueren ser més visibles: provar sort a Madrid, que era l'aparador cultural i social.

Encara que les expectatives estaven molt elevades en descobrir la vivor de la idealitzada capital i el gust amb el qual havien sigut acollits, la fatídica realitat era la dificultat a la qual s'enfrontaven cada dia per a donar-se a conèixer com a artistes, i a poc a poc el grup va anar perdent components. Finalment, Camilo es posaria al capdavant del grup "Los Botines", després d'una reorganització en la qual també es van incorporar membres de "Cefe y los Gigantes".

El mànager de "Los Botines" tenia bons contactes en una companyia xicoteta anomenada Sonoplay, i com que el grup ja tenia una posició privilegiada entre els joves pel bagatge diari en les principals sales de Madrid, la proposta de signar un contracte va ser immediata. La producció es va iniciar ràpidament,

Camilo amb "Los Botines"

però abans de gravar el seu primer treball van col·laborar, vocal i instrumentalment, amb altres artistes. Va arribar el moment de registrar el primer senzill dirigit al públic juvenil, amb dos temes anomenats *Te voy a explicar* i *Eres un vago*, però Sonoplay no va establir cap cicle de divulgació per a donar-los a conèixer al gran públic, no va haver-hi concerts de promoció, ni entrevistes de ràdios, tan sols una xicoteta campanya en la premsa musical i una única gestió per a intervenir en el programa de gran audiència "Noches de sábado", de Televisió Espanyola.

A través de la discogràfica li va arribar l'oportunitat a Camilo d'intervindre en dues pel·lícules, *Hamelin* i *Los chicos del Preu*, totes dues comèdies musicals. Però la supervivència del grup es complicava. Bé per ordre parental d'uns o per incorporació a les files del servei militar d'uns altres, "Los Botines" es van trencar. Malgrat aconseguir mantindre'ls com "Camilo y Los Botines", comptant amb els components alcoians del grup "Los Bulbos", va arribar l'hora del servei militar del mateix Camilo.

En una actuació amb "Los Botines"

El 22 de setembre de 1969 tornava a la vida civil i quotidiana de Madrid. Va contactar amb Juan Pardo, que havia fundat una productora pròpia, però aquest tenia diversos encàrrecs compromesos. A Camilo no li importava, esperaria, i la seua oportunitat va ser el suggeriment de fer els cors en les produccions de Juan Erasmo Mochi, Andrés do Barro, Luis Gardey, Masiel, Marisol, Peret, Queimada, Encarnita Polo i Manolo Galván. Camilo no sols les va acceptar, sinó que es va involucrar en totes les etapes del desenvolupament.

Finalment va arribar l'oportunitat de gravar un disc per a Movieplay. La seua carta de presentació va ser un senzill amb els temes *Llegará el verano* en la seua cara A i en la B, *Sin dirección*, l'adaptació del tema *Heaven Knows*. Però els pronòstics no van ser els promesos, van sorgir problemes que van provocar que l'eixida al mercat no es duguera a terme immediatament, sinó que es retardara fins al mes d'agost. El disc no va obtenir cap suport per part de la discogràfica, ni per la premsa especialitzada en música. Mentre esperava una nova oportunitat, va compondre per a altres cantants. A Federico Cabo Gutiérrez li va cedir *Llegará la noche*, figurant per primera vegada com a autor dins del vinil, i a Luis Gardey li va compondre *Mi buen amor*, tots dos per a la companyia Phillips.

L'auge en la creació de noves discogràfiques va portar a la companyia alemanya Bertelsmann a voler establir-se a Espanya aliant-se amb Discos Vergara. La bona gestió protocol·lària i de relacions públiques de Pardo va ajudar a tancar el procés de fusió, creant la casa de discos Ariola-Eurodisc, comptant amb ell i els seus múltiples projectes en l'àrea de producció, entre els quals es trobava Camilo.

El productor va presentar i va ressaltar als directius d'Ariola-Eurodisc els valors vocals de Camilo, els qui li van oferir formar part de l'elenc d'artistes i obrir amb ell un bon col·lectiu de professionals. Havien de triar un estil musical que anara amb la seua personalitat i amb el potencial de la seua veu, van aportar i van proposar diferents idees i estils fins a trobar aquell amb el qual se sentira còmode. La decisió va ser adaptar una melodia immortal com a tribut a la música clàssica, una peça de Johannes Brahms sota el títol de *Buenas noches*. La interpretació de Camilo aportava trets expressius personals i afegia a la tendresa del tema una matisació suau, però perceptible. El senzill es completava en la cara B amb el tema *Esa paloma*, una cançó de ritme modern escrita per Camilo per a distingir-la de la sobrietat del tema estrela. Es va iniciar la fabricació de 20.000 còpies del vinil que encaixaven en unes fundes acuradament dissenyades, les quals mostraven el seu primer pla amb el seu nom i cognom artístic, però van confondre "Camilo Sexto" per "Sesto". El pressupost era molt baix com per a rebutjar el material, per la qual cosa no quedava més consol que assumir la nova grafia per al sobrenom de l'artista. La televisió va recolzar la nova arrancada com

CAMILO SESTO

a intèrpret solista. El senzill va tindre molt bon acolliment i van suggerir arribar personalment a cada estació radiofònica. Camilo va recórrer les quaranta-cinc emissores de ràdio amb el senzill davall del braç, guanyant-se la bona opinió dels qui dirigien la programació.

Primer senzill de Camilo

Camilo va rebre dues notícies rellevants: un dels guardons més prestigiosos i cobejats a nivell nacional de la música pop el reconeixia com el major exponent de la música en la seua categoria de "Revelación", i l'altra va ser la de participar en l'espai musical de televisió espanyola "Canción '71", que convocava els artistes que començaven a tindre repercussió per a triar la cançó de l'any. Va ser el vencedor en la primera fase, va deixar enrere a 24 considerables cantants, però en la segona el van classificar en el quart lloc i es va quedar fora del concurs abans del que ell i la cançó es mereixien. Els mitjans de comunicació van assenyalar la injustícia que el cantant d'Alcoi no haguera guanyat. Aprofitant el certamen, li van oferir gravar un nou senzill, en la posició d'honor *A ti, Manuela*, composta per Camilo, i en la cara B *Lanza tu voz*, de l'autoria de Juan Pardo.

S'organitzava la VI edició del Festival Internacional de la Canción del Atlántico, un certamen que es trobava entre els més importants d'Espanya, una plataforma per als cantants, recolzats per l'assistència d'intèrprets consagrats. Camilo, encara que no tenia especial inclinació per les lluites, va assumir el desafiament. La seua aparició va aconseguir el major nombre de crits femenins, i després de la seua intervenció el jurat li va concedir el tercer guardó, Penal de Bronze, a més del premi de la Crítica i el d'Interpretació.

Camilo amb la guitarra

Després del segon senzill, va oferir a la discogràfica un tema nou. La cançó era un homenatge de gratitud a Rosetta Arbex, la dona a qui sempre voldria encara que ja no fora la seua parella; el seu títol, *Ay, ay, Rosetta*, un tema optimista i fresc amb una tornada que era l'ànima de la cançó. Per a completarlo, en la cara B, *Mendigo de amor*, compost pel seu productor. L'Associació d'Indústries Discogràfiques d'Espanya anunciava que eixa cançó estava en la llista de vendes, on va romandre durant 22 setmanes. A partir d'eixe èxit, els anteriors senzills es van començar a vendre massivament. Era un assoliment palpable, que ja deixava constància en un lloc destacat del cor del públic.

L'excel·lent resultat dels senzills va marcar l'objectiu de llançar al cantant amb un LP, un producte que només es plantejava als artistes que gaudien d'unes notables vendes i popularitat. Els antecedents van ser les cançons que s'havien inclòs en els diversos senzills i el pla era recopilar-los i completar-lo amb altres de nova creació. Camilo, que s'exigia molt a si mateix, basculava entre la indecisió i la por de com poguera acollir el públic una nova obra. Volia seguir la mateixa línia musical, no abandonar la vestidura melòdica, encara que tampoc oblidar-se completament del rock. Pardo era el responsable de seleccionar les millors cançons basant-se principalment en

el respecte del nivell i les característiques de la seua veu, triar tons que ell poguera cantar còmodament, encara que prompte es va adonar que Camilo no tenia cap problema en arribar a qualsevol tessitura vocal, totes li permetien integrar la seua respiració d'una manera natural. L'alcoià va crear quatre temes que podien donar un bon resultat, encara que d'entre ells hi havia un que destacava per damunt de la resta, era el més distintiu i sabia fer-lo molt seu des del primer moment, *Algo de mi*. Completaven el disc dos títols tradicionals italians: *Todos los tiempos* i *Oh Mari*.

El seu primer LP, amb la cançó *Algo de mi*

Van arribar notícies des de l'Argentina, Camilo era número u de totes les llistes de vendes només publicar-se *Algo de mi*. La seua veu sorgia diàriament en la ràdio, i en la premsa especialitzada el presentaven com un home romàntic amb un aspecte físic estilitzat i envejable. Per eixe reclam van planificar donar un salt a aquell país. La seua arribada va ser apoteòsica, va ser rebut com un ídol mediàtic entre la multitud d'admiradores que l'esperava a peu de l'avió per a fotografiar-se junt ell i aconseguir autògrafs. Els actes promocionals van ser incessants, amb desenes de compareixences davant els mitjans de comunicació per a oferir entrevistes personals. L'Argentina el va paraitzar d'emoció en comprovar que la seua música havia traspassat fronteres i que la ciutat estava empaperada amb els seus pòsters.

La seua línia d'aprenentatge era constant, aconseguint el domini de les pràctiques productives i, encara que no estava en els seus plans iniciar-se en eixe àmbit, la seua predisposició i les seues ganes d'evolucionar eren decisives per a defensar les facultats d'altres artistes de la mateixa forma que a ell li van tendir la mà, perquè eixa era la seua filosofia de vida, ajudar els altres, encara que fora més del que estiguera al seu abast. La seua primera producció van ser dues cançons per a Sanyago, *Fresa salvaje* i *Tal vez mañana*; i per a Cristina sense el seu grup, "Los Stop", amb els temes *Vamos al circo* i *La voz de un niño*.

A Espanya comptava amb una àmplia perspectiva de concerts en convertir-se en un dels artistes més sol·licitats. Pràcticament tots els racons del país quedaven coberts gràcies als principals promotors i juntes de festejos que programaven les seues revetles, encara que també en els espais privats de moda, sales de festes, clubs o discoteques amb programacions periòdiques davant el gust i les preferències dels clients.

La companyia necessitava un nou producte de venda. Camilo no tenia una altra via per a mantindre la seua fama que renovar cíclicament els seus èxits i buscava una cançó a l'altura d'*Algo de mi*. Després de les llargues sessions de creativitat d'on van nàixer els temes per a un pròxim LP, va emprendre viatge a Londres per a convertir els somnis de la seua imaginació en vestits a la seua mesura. Estava molt satisfet del resultat, perquè ja no era una col·lecció de senzills editats ni un compendi dels èxits de ràdio, sinó que eren onze cançons noves fetes de trossos de vida, de passions, de conflictes i de ruptures. Després de finalitzar els enregistraments, va acudir al Palace Theatre on es representava l'òpera rock *Jesus Christ Superstar*. Els seus ulls van veure amb vertader plaer l'obra, des d'un recòndit lloc en les escales, mentre pensava que no podia haver-hi res més meravellós que estar viu per a gaudir de semblant espectacle.

Les expectatives de vendes d'eixe segon LP, anomenat *Solo un hombre*, es van veure desbordades, perquè en una setmana es van vendre 100.000 còpies, cosa que significava no poder cobrir la demanda amb la primera tirada. La seua presència en ràdios, televisi-

ons, signatura de discos, recitals, festivals i col·laboracions amb altres artistes li donaven una gran visibilitat en les portades en els mitjans de comunicació; en ells es mostraven peculiars vestimentes que l'ajudaven a crear-se una imatge distintiva, genuïna i autèntica, revolucionant la moda a la roba i en el pentinat. Entorn d'ell es generava una àmplia comunitat d'acèrrims seguidors anomenats "camilistes", un fenomen social que destacats periodistes van anomenar "camilomanía", i que creixia dia a dia i en cada lloc del món. Per comptar amb eixe afecte lleial, Camilo se sentia l'home més ric del món.

Els premis més rellevants atorgats pels grans cronistes, empresaris o votació popular ocupaven les prestatgeries, resultava estrany que cada mes no rebera un d'ells: "Los mejores del año", "Olé", "Cantante Revelación Masculino", "Aro de Oro", "Mejor cantante", "Los importantes", "Aplauso", "Popular" i un llarguíssim etcètera. Era la recompensa a l'esforç, al treball i a la dedicació.

Camilo amb un dels guardons rebuts

La difusió internacional de la seua producció musical havia arribat per a quedar-se, amb una imatge molt allunyada de l'estereotip espanyol i del concepte nacional que fins ara s'havia projectat. La seua música estava molt relacionada amb l'europea com a signe de modernitat. Va ser convidat a visitar de nou l'Argentina, a més de l'Uruguai, el Perú i Colòmbia. Entre viatges, rodes de premsa i presentacions va buscar en els tancaments dels hotels la concentració per a pensar en noves balades, ampliar la seua obra musical. Encara que en ell semblava que era ràpid i quasi instantani, en realitat la preparació era

un procés llarg, perquè havia d'unir lletra, harmonia i melodia. Quan li preguntaven sobre quina era la clau per a despul·lar la seua ànima tan ràpidament, ell, honradament, deia no tindre-la, però era difícil entendre que no hi haguera una fórmula màgica o una aliança celestial que custodiaren el seu talent perquè en tan poc temps el rendiment fora tan fructífer. I com si d'un miracle es tractara, amb una destresa que s'escapava d'allò comú, de la seua aptitud musical i la facilitat d'abstraure's per a deixar la seua ment en blanc van resultar onze meravelloses composicions.

Una actuació a Colòmbia

Els mitjans de comunicació anunciaven que havia sigut triat per Televisió Espanyola com el representant d'Espanya per al II Festival de la Cançó Iberoamericana O.T.I. (Organització de la Televisió Iberoamericana). Davant l'imminent certamen havia de crear el tema per al concurs, mentre la discogràfica va decidir avançar la data de publicació del pròxim LP perquè fora inclosa en ell. Això per a Camilo no era un problema, perquè com a bon previsor ja havia deixat preparats els onze temes creats en el seu últim viatge, només faltava incloure la cançó estrella. Però abans d'entrar en el cicle d'elaboració va prendre una important decisió... ser el seu propi productor.

Completava l'àlbum el tema festivaler *Algo más*. El senzill va eixir al mercat amb 65.000 còpies, convertint-se en el llançament de singles amb més nombre d'exemplars, i tres setmanes després va eixir a la venda l'LP amb el títol del seu nom artístic, *Camilo Sesto*.

Va viatjar al Brasil per a concursar en el festival. En ell va defensar la seua cançó amb molta professionalitat, però no es va proclamar vencedor, va quedar en cinqué lloc, un resultat incompressible. Molt prompte es va aclarir el motiu del desenllaç, Espanya no podia guanyar de nou el concurs per la despesa d'organització. No van tindre en compte el treball ni a l'artista. Ell es va sentir desconsolat, impotent després de saber el motiu de la seua derrota. Arrere quedaven tres mesos d'ardu treball, de compondre el tema adaptat als únics tres minuts permesos per al concurs, a les jornades esgotadores de la presentació als mitjans, a un temps del qual no disposava deixant altres projectes sense acabar per dedicar-li'l a eixe certamen que estava mogut per uns interessos que ni coneixia ni comprenia. Després del Brasil, va visitar l'Argentina, Xile i Mèxic, els periodistes del qual van celebrar la seua visita proclamant-lo com **"un monstruo sagrado con una potencia de voz única"**.

Actuació benèfica a Xile

Era la seua consagració definitiva com a artista. Els resultats eren clars i demostrables, un creixent increment en els contractes dels seus espectacles que el situava entre els cinc primers cantants més sol·licitats d'Espanya; una propagació de clubs de fans constituïts en ja quasi totes les províncies espanyoles

i en moltes d'Amèrica; i en unes insistents peticions de la seua presència en televisions i entrevistes de ràdios. Aquests acreixements evidenciaven que ell no era una tornada enganxosa d'estiu, sinó que romania tot l'any establint-se en la quota de major popularitat. Eixa fama havia irromput fora de les fronteres espanyoles, propagant-se de manera massiva pel mercat hispanoamericà. Encara que ell ja havia visitat alguns d'eixos països i comprovat per si mateix que les seues cançons s'escoltaven amb força, se li va sumar un cert avantatge després de ser convocat com el millor artista per a representar a Espanya en el festival O.T.I., i aconseguir depassar les fronteres de publicitat saludant a totes les nacions participants a través de la pantalla xicoteta. Es va estimar que l'audiència va sobrepassar els 100 milions d'espectadors, i encara que *Algo más* no va ser tot el ben qualificada que mereixia, sí que tenia manifesta condició com per a ser la cançó estrella del seu últim LP. Les primeres dades de venda del senzill s'havien disparat, i es posicionava en el lloc d'honor en un temps insòlit, podent parlar de rècord en registrar-se la xifra de 300.000 unitats. El públic donava la confiança a la cançó que el concurs li havia arrabassat, la qual cosa demostrava que els jurats dels certàmens amb freqüència no premiaven la qualitat, sinó aparentment un altre tipus d'interessos que condicionaven l'èxit o el fracàs dels intèrprets.

Va rebre la invitació d'actuar en l'espectacle més important del continent hispanoamericà, el Festival de Viña del Mar de Xile. En ell només participaven artistes de diverses especialitats que destacaren per mèrits àmpliament demostrats. Abans d'iniciar el seu espectacle la cridòria va ser eixordadora, els 40.000 espectadors es van fondre a cridar el seu nom, la qual cosa ja era un bon senyal, encara que havia de demostrar-los que era mereixedor d'eixe lliurament. El seu espectacle va superar els crits inicials i el van convertir en la sensació del Festival.

Ix al mercat el seu quart LP anomenat *Camilo*. I eixe títol tenia un clar motiu, la seua imatge estava directament vinculada al seu inusual nom, el seu no era un pseudònim ni un sobrenom. Constava únicament de sis lletres que totes unides ja eren símbol d'artista, no li feia falta acompanyar-lo amb el seu cognom real ni tampoc amb l'artístic, perquè s'identifica ràpidament amb ell.

Camilo en Mèxic

En plena gira estiuenca va transcendir la notícia que tant ell esperava, i que havia mantingut en secret durant més d'un any fins que els avanços no foren més patents. Es tractava de la representació de l'òpera rock *Jesucristo Superstar*, que ja en 1971 es va estrenar a Nova York i que des de 1972 s'exhibia a Londres. L'escassa informació era que Camilo faria el paper de Jesús.

Camilo havia de realitzar de nou una altra gira internacional, Xile, Veneçuela, Nicaragua i els Estats Units. Per a ell, una de les presentacions de màxima responsabilitat era l'escenari del famós Madison Square Garden de Nova York, l'auditori més cèlebre de la Gran Illa. No era encara conscient del gran idil·li que existia entre els novaïorquesos i ell, ni sabia del llaç musical que s'havia creat amb els fans que vivien en la gran metròpolis fins que li van comunicar que el seu últim àlbum estava en totes les botigues de la Cinquena Avinguda i que hi havia grans formacions per a adquirir les seues entrades. La majúscula sorpresa va ser descobrir que en la façana del conegut pavelló havien col·locat un gran lluminós que anunciava els seus concerts i que al costat del seu nom apareixia el sobrenom de "El Sinatra espanyol". El més primordial per a ell va ser

que després de les seues dues presentacions el públic es reafirmara en què era mereixedor del qualificatiu.

Encara estava Camilo de gira quan des de Madrid li va arribar una de les majors felicitats, el Ministeri d'Informació i Turisme autoritzava la posada en escena a Espanya de l'obra *Jesucristo Superstar*. El difícil camí teatral d'eixa creació havia arrancat gràcies a l'empenyiment dels seus autors, Timothy Miles Bindon Rice i Andrew Lloyd Webber, per representar a Nova York i Londres. Tota la societat internacional parlava d'eixe èxit, mentre a Espanya només arribava un sigil·lós ressò. La majoria argumentava una crítica social i religiosa, ho considerava una provocació, un escàndol, i l'assumpte alçava queixes en els cercles més conservadors, mentre que la premsa estava dividida entre l'entusiasme i la indignació. Abans va arribar la pel·lícula musical a Espanya, i encara que la temàtica fora una de les més tractades al cinema, esta versió de 1975 despertava més controvèrsia, més incidents i més enrenous que cap altra.

Camilo tenia infinitat de dubtes i temors, arriscaria el seu rumb musical i s'allunyaria de la línia de les seues composicions amb la qual havia aconseguit la venda de milions de

discos. Era una gran responsabilitat posar als peus d'Espanya un gènere desconegut. Però com sempre havia ocorregut fins ara, la seua intuïció va ser la que va marcar la seua deliberació i va prendre una decisió... afrontar i emprendre el desafiament!

Camilo no sols seria l'interpret principal, sinó que va assumir el paper de productor, qui no escatimava en res que fora necessari per al bon desenvolupament de l'espectacle. No el preocupava quedar-se amb la butxaca buida, perquè des del primer moment no va veure amb aquesta obra una finalitat de negoci, ja sabia que el temps en cartell no anava a ser prou com per a cobrir totes les despeses i tampoc que es poguera estendre molts més mesos perquè fora rendible. La seua complaença anava molt més allà que ser un guany, era sentir-se el pioner a fer el primer pas perquè Espanya estiguera al capdavant en teatre i representacions com ocorria en molts altres països, era sentir la felicitat de que els seus compatriotes no hagueren de comprar-se un bitllet d'avió per a conèixer els avanços escènics o teatrals, era afrontar tots els obstacles perquè al seu país es deixara de veure com a pecat quelcom que representa el progrés.

El 6 de novembre de 1975 era el dia més important per a la companyia, el més esperat, però alhora el més temut. Sabia que els escèptics, que eren molts, anirien al teatre només per a comprovar com de gran seria el fracàs, els que donaven per fet que a última hora ocorreria alguna cosa que els impediria debutar, que el renou dels ultres no es poguera controlar i que per a evitar mals majors retardaren l'estrena, els que creien que tot era una falsa notícia perquè a Espanya no es podia representar eixe tipus de gènere, els que anunciaven que els artistes farien el ridícul perquè no hi havia cantants que ballaren ni actors que cantaren. Els detractors, els que apostaven perquè seria el final de Camilo perquè no seria capaç de posar-se en una pell que no fora la seua, perquè ell només sabia cantar a l'amor i embogir a les dones.

Les protestes, renous i queixes dels qui no estaven d'acord amb la representació es van concentrar a la porta del teatre fins a tal punt que van complicar l'entrada dels artistes. Els focus s'apagaven, els somnis s'encenien. El teatre va aguantar la respiració, però les llàgrimes no es van resistir. Era el moment

final, se sentien els martells clavant a Crist en la creu mentre arribava l'últim sospir de vida, era l'instant més dolorós en el qual el públic estava consternat mentre l'immens focus estrella il·luminava únicament la creu. El fervor va durar més de sis minuts, aplaudiments i víctors per a tots els actors. Camilo va baixar de la creu i va eixir a l'escenari per al comiat, un Camilo Superstar que era el mateix Jesucrist.

Camilo com a Jesucrist

L'al·luvió de premsa felicitant per la posada escènica va ser absolutament descomunal, les opinions ocupaven centenars de pàgines. En la ràdio va ser motiu de tertúlies i de debats entre els que es trobaven la quasi totalitat que pensava que era l'espectacle més gran que s'havia muntat a Espanya, molt millor que les representacions d'altres països. La tremenda caracterització de Camilo anava més

CAMILO SESTO

enllà. Els seus pares tenien reservat una llotja perquè assistiren quan volgueren, però tan sols van poder anar dues vegades davant el sofriment que sentia la seua mare per l'última escena d'agonia. Tots els dies es penjava el cartell de "No hi ha entrades". L'últim dia que Camilo va participar en la representació va ser el 29 de febrer, 116 dies després d'encendre's les llums d'aquell teatre Alcalá Palace.

Camilo no es va oblidar mai de *Jesucristo Superstar*. El temps li va donar el vertader valor i les reflexions que mereixia, i va ser una de les experiències més importants de la seua vida artística i personal. No va ser el seu treball més important, tots i cadascun ho van ser, així ho reflexa la xifra de 200 milions de discos venuts, cada LP va portar la seua essència i va ser part de la seua ànima, era la seua pròpia creació, era el pare de tota la seua obra i cap va ser més important que un altre, però el que sí que és cert és que el que al principi va ser un repte, quasi un capritx, es va convertir en l'època més complaent per la qual va passar, encara que li va quedar una cosa pendent, portar eixa obra a moltes altres províncies i països, però el cost no ho feia factible. Eixe va ser un dels seus pesars, que el públic d'altres llocs no gaudira d'un esdeveniment que, a pesar que les primeres setmanes va dividir l'opinió de la societat, prompte es va convertir en el moment històric musical més important del país. D'alguna manera ho va compensar incloent *Getsemaní* en les seues actuacions, una cançó imprescindible en el repertori de tots els seus shows, perquè així li ho demanava el seu públic, un moment que requeria una especial atenció, que tallava la respiració, potser perquè per cinc minuts ell deixava de ser ell per a convertir-se en Jesús, el seu rostre es transformava, la seua expressió i el seu dolor eren visibles i es percebia una sensació màgica.

Les llums es van apagar aquell 29 de febrer de 1976 en el teatre madrileny davant dèssset minuts d'ovació. La seua llum mai s'apagarà. Amb eixe personatge Camilo es va convertir en un "Superstar", deixant una de les més importants petjades en el món musical, i el seu nom sona... a música celestial.

Gràcies Camilo... res és etern, excepte tu.

Biografia de Camilo Sesto, en dos volums

Text extret a partir de la biografia *Camilo Sesto. Mi última canción*. Editorial Chocolate, 2021.

OVIDI TRANSVERSAL

SILVIA MARTÍNEZ

Voler traçar una línia divisòria entre les diferents facetes artístiques d'Ovidi Montllor és com tractar de separar a l'horitzó el blau del cel quan toca amb el mar: pretensió en va. L'Ovidi poeta, l'Ovidi cantautor, l'Ovidi actor, l'Ovidi reivindicatiu, l'Ovidi músic —i algun que altre Ovidi més, atès que cadascú pot extraure la seua lectura personal d'aquest artista— n'és un tot indivisible, com un poliedre té múltiples cares, totes unides per formar un sol ésser.

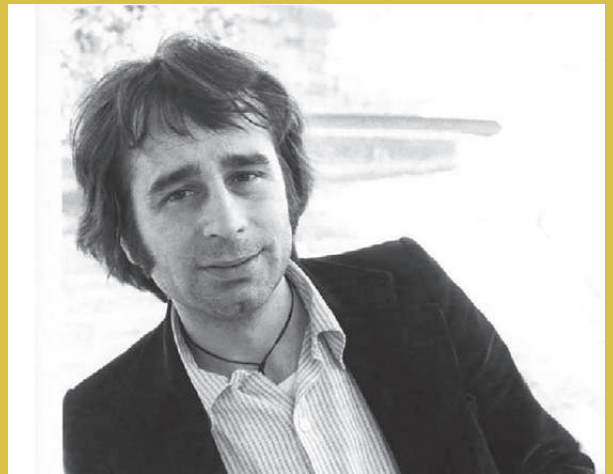
Per això, parlar del recorregut musical d'Ovidi Montllor i la seua aportació a l'escena musical alcoiana —que és del que tracta aquest número de la revista *Eines*— comportarà, necessàriament, saltar d'un camp artístic a un altre.

Al nostre Alcoi natal va cursar estudis bàsics, enriquits per la seua fam lectora, per les seues inquietuds i per les seues primeres experiències damunt de l'escenari teatral al grup local "La Cassola". El 1966, amb eixe bagatge i només 24 anys, va recalcar a Barcelona, on va començar a participar tant en circuits teatrals com musicals.

Com deia al número 23 de la revista *Eines* Manel Rodríguez-Castelló:

"el teatre i la cançó, al capdavant, són continents units per l'istme de la paraula, extensos territoris de l'art verbal. I això fou aquest artista polifacètic i genial, un actor que a més cantava i interpretava els seus textos i els d'altri, un poeta. [...] Aquest poeta, doncs, havia trobat en la cançó, interpretada dalt de l'escenari i davant el públic, l'àmbit transfronterer idoni (teatre, música i poesia) per desplegar tota la seua força expressiva i contribuir al seu propòsit primordial, canviar la vida, i a ella va dedicar els seus millors esforços mentre les circumstàncies polítiques i socials del país i la salut li ho van permetre".

Tot i que els seus inicis artístics, per tant, formen un "totum" difícilment separable mescla de teatre, música i poesia, es considera l'any 1968 com a data "oficial" —si és que amb Ovidi Montllor alguna volta una paraula tan normativa com aquesta es pot aplicar—

dels seus començaments al món de la música o, més concretament, al món de la "cançó" o de la "Nova Cançó".

Eixe any es va presentar quasi com qui no vol al II Festival de la Cançó Universitària i, inesperadament, va guanyar. Aquesta experiència va propiciar que el cantautor Raimon li proposés gravar un disc, el primer de tots els que vindrien després: *La fera ferotge*.

En eixe sentit, Rodríguez-Castelló afegix:

"L'edició del seu primer disc, un single de 1968 que incloïa *La fera ferotge*, *Lliçó de sumes i verbs*, *Cançó de les balances* i *Cançó de llaurador*, i la de l'LP 4.02.42, de 1980, marquen aproximadament els límits temporals on cal ubicar la poesia d'Ovidi (el projecte *Verígood*, que cal situar pels volts de 1993, any en què se li va declarar la malaltia, va restar inacabat —tot i que afortunadament l'autor va poder gravar la darrera i definitiva versió de *El meu poble Alcoi* i enllestir almenys un parell d'altres grandíssimes cançons)".

"Ben mirat, molta feina per a tan pocs anys, dotze, a un ritme de quasi un disc per any. I perquè a partir de 4.02.42 les coses es van girar en el món de la cultura i la cançó catalana (i potser també en molts altres mons), amb els dubtosos pactes per a l'oblit de la democràcia, i aquests peluts subversius que tanmateix no tenien pèls a la llengua, dels quals l'Ovidi sempre en fou abanderat, van haver de plegar els faristols i treballar per uns temps més bons que, si més no en el seu cas, ja no arribarien".

És interessant comprovar com Rodríguez-Castelló, dos paràgrafs enrere, es referix a eixa producció com "la poesia d'Ovidi" i és que, tal i com s'ha comentat al principi, l'obra de l'insigne alcoià és una barreja de les diferents arts. D'aquesta manera, en trobem discos que van més enllà de l'anomenada "Nova Cançó" i que directament suposen una incursió directa en la lírica.

En eixa línia s'expressa Jordi Botella també al número 23 de la mateixa revista:

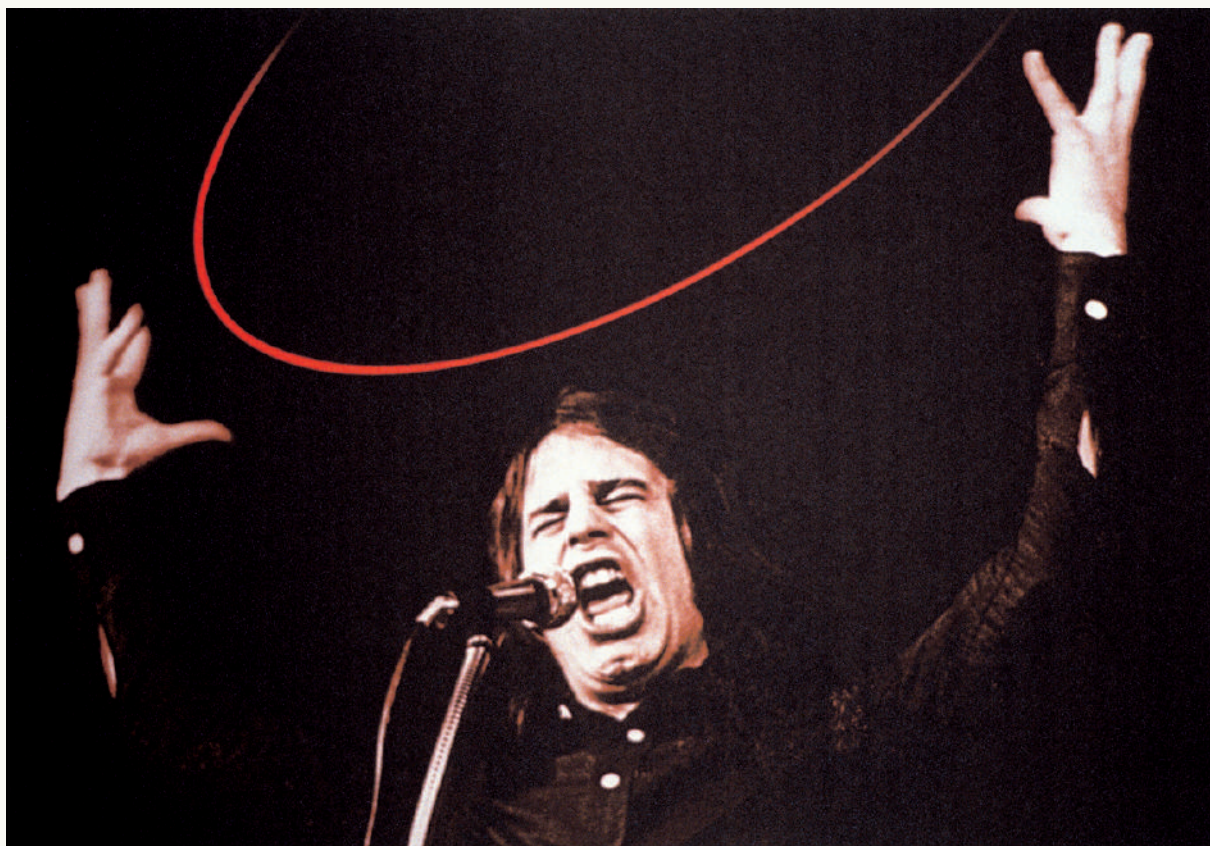
"Perquè aleshores Ovidi ja no és un cantant protesta a l'ús als concerts del qual l'auditori es recrea en una catarsi benintencionada per al dia que es trenquen les cadenes. Ell s'atreveix amb Vicent Andrés Estellés o Salvat Papasseit o Salvador Espriu o Joan Oliver o Josep Carner o Carles Riba o Blai Bonet, amb una eficiència proporcional a l'economia de mitjans".

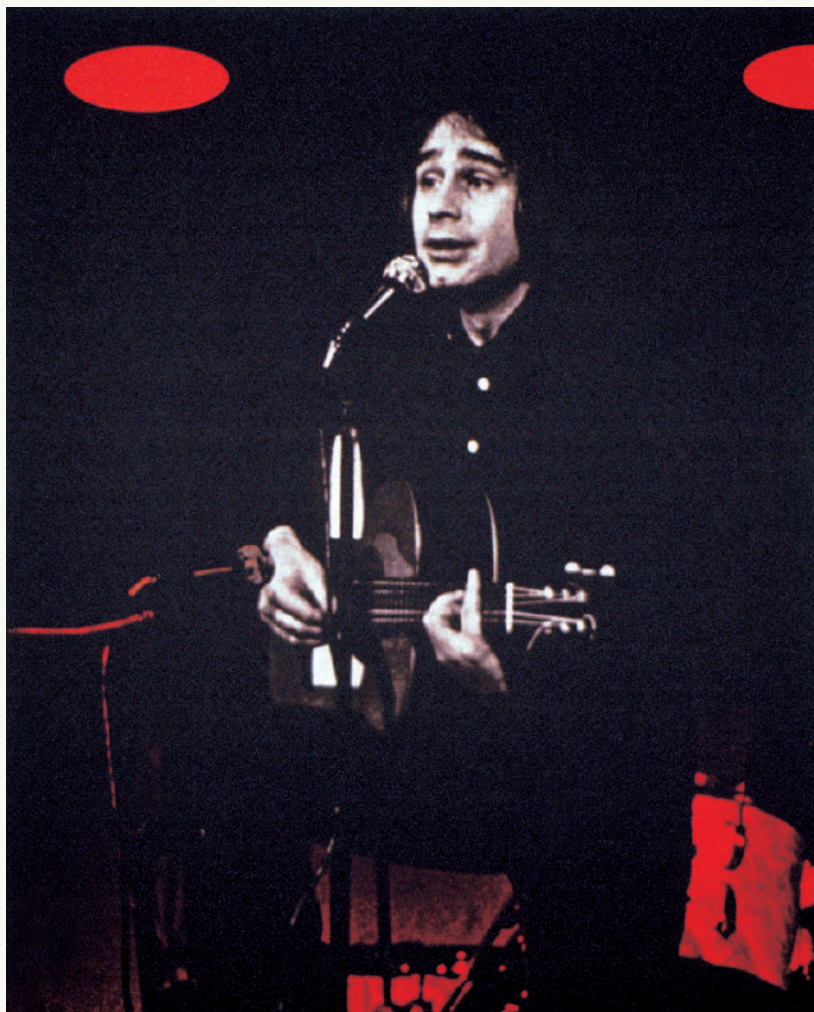
De la mateixa manera que Montllor navega entre diferents arts, també la seua música

discorre sense cap pudor entre diferents estils i influències: des del folk a la cançó francesa passant, d'entre molts altres, per tractaments musicals jazzístics.

Benjamín Francés, a la revista *Eines* número 23, afirmava:

"Com a músic, ni es conforma ni renuncia a la seua intuïció inicial, ni beu en les fonts dels dictats del mercat de la cançó de moda. Del contacte amb els seus col·laboradors, especialment Boldori, Batllés, Ammann i de Toti Soler, al costat de l'assimilació de la cançó d'autor francesa, es deriva una evolució que és observable a través d'una millor tècnica quant a l'harmonització i l'estructuració de les seues últimes produccions d'aquest període. En definitiva, el resultat final de l'etapa 1972-1974 és un nou Ovidi; nou, original i sense necessitat del reclam publicitari de la falsa reinvenió de sí mateix".

Això quant a la forma; quant al contingut, Francés continua:

“Ovidi manté la lleialtat a la seua llengua i al seu fort compromís polític que inclou en el contingut de pràcticament tots els seus temes. Si les peces prenen un to reivindicatiu sol recórrer als recitats sobre fons musical, mentre que si formula una denúncia o una crítica recorre a la ironia, utilitzant-hi per a això gèneres enllaçats amb una tradició musical més clàssica i sota una mirada popular, sense arribar ni a academicismes ni a populismes”.

Seguint eixa idea i com a cloenda, en paraules de Susanna Francés i Tomàs, i Vicent Luna i Sirera al mateix número d'*Eines*:

“Tots els pobles i nacions tenen els seus mites. Recordar-los, homenatjar-los, parlar d’ells, difondre’ls és una necessitat que ens ajuda a cohesionar-nos i a sentir-nos partíceps d’uns mateixos sentiments i emocions. [...] Per als alcoians i alcoianes, sens dubte, Ovidi Montllor és una de les figures més reconegudes i recordades. Però aquest polifacètic personatge va transcendir de la seua ciutat natal, per convertir-se en un dels màxims representants del moviment musical, La Nova Cançó, que tant contribuï a la recuperació de les llibertats polítiques i nacionals, a la vertebració del nostre País i a la utilització del català. Ovidi, amb el seu treball com a cantautor, poeta, actor... forma part de la història del nostre País, convertint-se així en un dels mites no sols local, sinó dels Països Catalans”.

Article elaborat a partir del monogràfic "Ovidi transversal", publicat en EINES n.º 23.

JAVIER DARIAS I L'ECCA

EDUARD TEROL I BOTELLA

Amb la inauguració del nou Conservatori Professional de Música, es va iniciar una etapa en la qual la Composició Musical va adquirir especial relleu, amb projecció nacional i internacional, com veurem a continuació. Per aquest motiu, iniciem el nostre escrit amb una biografia de Javier Darias, amb les seues fites més rellevants.

JAVIER DARIAS

Oriünd de l'illa de La Gomera, va nàixer a Terra de Lorna (07/04/1946) a la Vall de Muro, el seu lloc de residència. Compositor, deixeble de Patricio Galindo a València i de Juan Hidalgo a Madrid; i Químic, especialitzat posteriorment en ceràmica al Departament de Silicats de la Facultat de Ciències de València.

Les seues composicions orquestrals i cambrístiques estan recollides en nou discos monogràfics —quatre LPs, cinc CDs, i un MC (Discografia)—, i les seues vuit simfonies han estat publicades per Ediciones Quiroga —EMEC, Madrid—, comptant amb enregistraments discogràfics de l'Orquestra Simfònica de Tenerife, Orquestra Simfònica de Galícia, Orquestra Simfònica de la RTVE, i un disc monogràfic enregistrat a Londres per la Royal Philharmonic Orchestra, amb les seues dues primeres simfonies. Ha realitzat gravacions videogràfiques, a més de les tres primeres orquestres esmentades —OST, OSG, OSRTVE—, amb l'Orquestra Simfònica d'Astúries, Orquestra Municipal de València, Orquestra Simfònica de la RTV Romanesa i Orquestra Simfònica de la RTV Moldava. També disposa d'enregistraments amb altres segells discogràfics, com EGT, Ed. Enciclopèdia Catalana, Euskal Bidea-CBS, Pertegas EGPCD, Piles, RTVE-Música, Tecnodisco i Tritó.

Al llarg de la dècada dels 70, als inicis de la seua carrera, va realitzar la major part dels seus treballs multidisciplinaris, noves grafies, instruments preparats —piano per a dos i per a tres intèrprets, guitarra...—, feedback —fbk amb veu, fbk amb piano i clarinet, fbk amb piano i saxofon, fbk amb piano i clarinet baix...— i de recerca amb altres fonts

sonores. Fins ara ha continuat mantenint la seua col·laboració amb diferents manifestacions artístiques —pintura, escultura, dibuix i collage, fotografia, pintura electrogràfica, poesia-acció, poesia visual, haiku, proposta conceptual...—. Moltes de les seues obres cambrístiques i per a instruments a sol, en les diferents versions, poden ser consultades al seu bloc (<https://lepsis-darias.blogspot.com>).

Dirigeix des de la seua fundació, l'any 1987, l'Escola i Col·lectiu de Compositors de l'ECCA, i del 1996 al 2000, a Sevilla, l'Aula de Composició "Manuel de Falla" de l'Orquestra Jove d'Andalusia (OJA). Va dirigir els sis Cicles *Contemporary Spanish Music in Europe* (2000-2005), amb la programació de 88 Compositors Espanyols a tretze capitals europees: Andorra, Bacau, Barcelona, Berlín, Brussel·les, Bucarest, Cracòvia, Kishinev-Chisinau, Madrid, Munic, Odessa, París i Varsòvia.

Durant 24 anys ha col·laborat en la creació de les següents orquestres espanyoles i en les seues posteriors audicions: Orquestra Simfònica de Tenerife (1989-2004) amb Víctor Pablo, Orquestra Simfònica d'Astúries (1990-1991) amb Edmond Colomer, Orquestra Simfònica de Galícia (1992-2013) amb Víctor Pablo, Reial Filharmonia de Santiago (1995-1996) amb Helmuth Rilling, Orquestra del Palau de les Arts de València (2005-2006) amb Lorin Maazel; i en formacions ja establertes, amb Eiji Oue, a l'Orquestra Simfònica de Barcelona i Nacional de Catalunya (2008-2010).

És Acadèmic Numerari de la Molt Il·lustre Acadèmia de la Música Valenciana, Acadèmic Corresponent de la Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi, Premi Honorífic "Estanislao Marco" 2020, Insigne de la Música Valenciana 2022, Premi Nacional de Música 2018, per la següent i textual resolució: "Es concedeix el Premi Nacional de Música, en la seua modalitat de composició, a Javier Darias, per la qualitat i solidesa de la seua obra, per la seua dilatada trajectòria en l'àmbit de la creació, per la seua important faceta d'investigador musical amb la publicació de significatius estudis a l'entorn de les teories escalístiques —*Lêpsis I*, *Lêpsis II*, *Estudis i classificació de les maneres* o *Les transposicions limitades en la teoria escalís-*

tica—". Així mateix, el jurat destaca "la seua tasca al capdavant de l'Escola de Composició i Creació Artística (ECCA), que acaba de celebrar el 30è aniversari, i en què s'han format diverses generacions de compositors" (BOE 05/12/2018).

Les seues obres simfòniques han estat estrenades i interpretades per les orquestres següents: Jove Orquestra Nacional d'Espanya, Orquestra de Cambra de la Ràdio Romanesa, European Community Chamber Orchestra, Orquestra Filharmònica d'Arad, Orquestra Filharmònica de Bacau, Orquestra Filharmònica de Gran Canària, Orquestra Filharmònica d'Iasi, Orquestra Filharmònica de Timisoara, Orquestra Filharmònica de Varna, Orquestra Internacional'92 del Festival de Múrcia, Orquestra Jove d'Andalusia, Orquestra Municipal de València, Orquestra Nacional d'Espanya, Orquestra Nacional de la Ràdio Romanesa, Orquestra Simfònica Alcoiana, Orquestra Simfònica d'Astúries, Orquestra Simfònica de Galícia, Orquestra Simfònica de Mèxic, Orquestra Simfònica de Ploiesti, Orquestra Simfònica de RTV-Espanyola, Orquestra Simfònica de la Radiodifusió Polonesa, Orquestra Simfònica de la RTV-Moldava, Orquestra Simfònica de Tenerife, Orquestra Simfònica Nacional Moldava i Royal Philharmonic Orchestra de Londres.

Les seues investigacions escalístiques, harmòniques i formals, estan recollides al seu tractat *Lêpsis, vol. I: Técnicas de Organización y Control en la Creación Musical* (2006), i *Lêpsis, vol. II: Hacia una Teoría Escalística Unificada* (2012), i les relatives tant al terreny acústic com al teòric i pedagògic, han estat divulgades en diferents treballs, entre els quals destaquen els seus llibres *Alogías* (1979), *La Armonía en el Ciclo Cerrado de Cuartas* (1987), *Una Carta a David Tudor* (1992), i *Oh Cage* (1994); i també en diverses publicacions, com el llibre de Josep Ruvira: *Javier Darias, Obra de Composición e Investigación Musical* (1990), on s'inclouen els seus assajos *Fundamentos Matemáticos de la Armonía Tradicional* (1984) i *Fundamentos Matemáticos de la Escalística Tradicional a la Serie* (1987).

Entre les seues ponències, destaquen: *Reflexiones en torno a la instrucción de las enseñanzas artísticas en los Conservatorios de hoy* (1987), II Congrés SEEA "L'Educació Artística", Facultat de BB.AA. (Sevilla);

Confluències Estètiques en la Música del s. XX (1987), IV Universitat d'Estiu a Gandia, "El Futur a Debat", Universitat de València; *El Arte y otros Desamores* (1992), Universitat Hispanoamericana, Sta. María de la Rábida (Huelva), Universitat de Sevilla; *Literalidad, Evocación, Excusa... las raíces en la génesis del proceso* (2001), I Congrés "Canàries a la Música", publicada al llibre d'actes del Congrés (La Laguna 2003); *Referentes y Destinatarios en la Génesis del Proceso* (2005) II Congrés de Creació Musical (Valladolid); *¿Qué es la Música Contemporánea? Estado de la Cuestión* (2006) III Trobada Música i Filosofia, V Cursos d'Estiu de la Universitat de Màlaga (Ronda); *La Función de la Cuantificación* (2007) IV Trobada Música i Filosofia, VI Cursos d'Estiu de la Universitat de Màlaga (Ronda); *Fenomenología de la Percepción Musical* (2007), V Trobada Música i Filosofia, Fundació Paideia Galiza (La Corunya).

Els seus treballs de recerca més recents publicats *Las Transposiciones Limitadas en la Teoría Escalística "Las 31 Escalas Sintéticas"* (2017), i *Estudio y Clasificación de los Modos "Los 145 Modos"* (2017), tots dos publicats també com annexos en la versió digital de *Lêpsis vol II*. El 2018 va ser publicada la versió digital de *Lêpsis vol I*, en edició revisada i actualitzada i, el 2019, la versió digital revisada i ampliada de *Lêpsis vol II*, completant la seua *Trilogia* amb les dues primeres, *De las Prime Forms a las Escalas de Partida del Modo* (2021). Actualment desenvolupa un nou projecte de recerca sobre l'aproximació als coeficients d'estabilitat als models de distribució de les escales temperades.

Monumental treball d'investigació de Javier Darias: Lêpsis I i Lêpsis II

Amb el nom de *Lêpsis* trobem dos extensos compendis d'investigació musical. La temàtica del primer tracta sobre les tècniques d'organització i control en la creació musical; la temàtica del segon versa sobre la recerca d'una teoria escalística unificada.

Ens centrem ara en *Lêpsis vol. I*, publicat el 2006, i per a destacar-ne alguns aspectes, intentarem fugir de vocables amb contingut tècnic, en la mesura d'allò possible. En primer lloc, trobem un sistema harmònic anomenat Harmonia en el Cicle Tancat de Quartes.

L'harmonia tonal organitza les superposicions acòrdiques per terceres, anomenades *tríades*. Així doncs, Javier Darías sistematitza una harmonia basada en superposicions de quartes, amb unes sorprenents prestacions, una sonoritat novedosa i unes possibilitats tan completes o més, que les de l'harmonia tonal. També trobem les seues investigacions escalístiques i formals. En l'aspecte formal, Darías desenvolupa una tècnica d'organització formal de sorprenent resultat: l'esquema formal tipus ADBEC. De fet, són moltes les composicions en què s'ha utilitzat. Per tal que els lectors tinguin una aproximació a manera de símil, la capacitat organitzativa de l'esquema ADBEC té cert paregut a una estructura fractal. *Lèpsis, vol. I* també s'ocupa de la classificació i l'ordenació de les 1.785 escales en el sistema temperat occidental.

Lèpsis, vol. II és de l'any 2012, i compta amb una major extensió que el seu predecessor. La seua comesa aspira a recercar una teoria unificada que abaste la totalitat de les escales en un únic marc teòric. Fins a la publicació de *Lèpsis*, la manca teòrica hi era palesa: els processos musicals clarament diferenciats estaven englobats en una mateixa nomenclatura o, en altres casos, encara pitjor: no tenien nom, que és quasi com dir que no existien. Aquest fet té com a conseqüència la incorporació d'un glossari de vora 500 vocables inèdits, en la teoria musical en el seu conjunt, i no ens cansarem de dir que són, en veritat, necessaris perquè designen tècniques i processos totalment diferenciats.

Les huit simfonies de Javier Darías

Si ens aproximem a l'obra d'un compositor, podem convindre que la producció musical de major importància estarà, sobretot, en les seues simfonies. M'atreiria a dir que, fins i tot, per damunt de les òperes, perquè l'òpera porta en si mateixa tota una càrrega extramusical, com és l'escenografia, el vestuari, el llibret, etc. En canvi, la simfonia és música pura en la majoria dels casos. Les huit simfonies de Javier Darías són:

- *Vidres: dedicada a Nacho Criado (1983).*
- *Vicmar: dedicada a Vicent i a Marga Jordá (1986).*
- *D'Anaga: dedicada Al pueblo canario*

(1988).

- *El Laberinto de Lorna: dedicada a Nany F. Anyols (1990).*
- *Refugium Utopiae: dedicada a Carmen Verdú (1992).*
- *Clanivers Teo: dedicada a Teobaldo Power (1998).*
- *Saudades Novas: dedicada Ó pobo galego (1999).*
- *At Terram at Ritum: dedicada a la Tierra de Madrid (1999).*

Javier Darías ha col·laborat en moltes de les orquestres professionals arran de tot l'Estat espanyol, des de la formació fins a la consolidació d'aquestes. Eixa circumstància ha fet que en les proves d'admissió haja examinat, literalment, centenars de professionals de totes les especialitats instrumentals i que, a hores d'ara, siguen els que ocupen les places de major rellevància en les nostres orquestres.

El gran reconeixement: Javier Darías, PREMI NACIONAL DE MÚSICA!

No solament un motiu, sinó tres, conflueixen en la designació de Javier Darías com a mereixedor del Premi Nacional de Música 2018. Els aspectes que cal destacar en la persona de Javier, en són tres: el conjunt de la seua obra com a compositor, la tasca d'investigació musical i la pedagògica, pel fet de formar moltes generacions de compositors, de les quals l'ECCA, n'és prova inequívoca.

El Rei Felip VI lliura a Javier Darías el Premi Nacional de Música 2018

Es dona la circumstància especial que Javier Darías és el quart compositor valencià que rep el Premi Nacional de Música des de l'any 1932, quan s'atorga per primera vegada. Anteriorment, Rafael Rodríguez Albert, Joaquín Rodrigo i Carles Santos també van tenir el mateix reconeixement.

EL COL·LECTIU DE COMPOSITORS DE L'ECCA.

Els orígens: D'una carta

Els orígens de l'ECCA brollen del mestratge del compositor Javier Darías, en les disciplines musicals d'harmonia, contrapunt, anàlisi i fuga, adreçades a un grup d'estudiants. Aquests, en un primer moment, no pensaven en la composició, sinó a realitzar els estudis musicals encaminats a les carreres dels seus instruments respectius. Durant eixa etapa, es presenten oportunitats de conèixer i escoltar la música de Darías, la qual exerceix un gran impacte sobre alguns d'aquells joves que, en el temps, seran el fruit que constituirà l'ECCA. En el període de formació, Javier Darías considera que abans d'escriure una sola nota, cal conèixer a fons totes les confluències estètiques que ens han precedit, no solament en la música, sinó també en altres disciplines artístiques que emergeixen al llarg de la història i, molt especialment, les generades a partir del segle XX: pintura, escultura, arquitectura, poesia visual, indeterminació, aleatorietat, proposta conceptual, etc. A poc a poc, el camí d'aprenentatge dona els seus fruits i, per fi, s'albira una primera consolidada obra, composta el 1987, que marca la data de la fundació de l'ECCA. Posteriorment, l'obra s'envia al Concurs de Composició de la SGAE a Madrid, amb l'alegria que resulta finalista pel jurat. Porta per títol *D'una carta*, del compositor Javier Santacreu. Amb aquest premi, atorgat en un àmbit professional i per un jurat competent, l'ECCA es consolida com a Col·lectiu de Compositors.

JAVIER SANTACREU:

Finalista del IV Premio SGAE para Jóvenes Compositores 1990.

D'una Carta (1990) 11'43" fl, cl, fg, tp, tt, tn, pf, vl, vc

E: Auditorio Nacional, Madrid -19.12.1990- Grupo Círculo, dir. José Luis Ternes.

G: CD SGAE - RNE

Nous guardons i premis de composició

Els premis de composició obtinguts per l'ECCA són veritablement nombrosos, però en destaca un en concret, per la seua rellevància: el Premio Reina Sofía de Composición para Orquesta 1998, de la Fundación Ferrer Salat, amb la composició *Oniris, Música del Somni*, de Javier Santacreu. Cal ressaltar que aquest compositor serà guardonat en cinc ocasions més.

Lliurament del Premi Reina Sofia a Javier Santacreu

José María Bru ha sigut guardonat amb tres premis: Saragossa, Sabiñánigo i Cadis.

Jaime Botella va ser finalista del Premi Ciutat d'Alcoi el 1992, amb l'obra *Aníhla*.

Paco Molina va resultar guanyador del Premi Ciutat d'Alcoi per a Música de Cambra, en la XIII edició, amb la composició *Icsàpar*.

A José del Valle Belda, se li atorga el premi Francisco Guerrero Marín per a joves compositors, en la XXI convocatòria, amb l'obra *Enecada Grup*.

Carmen Verdú és guanyadora de dos premis: el Ciutat d'Alcoi el 1990 i el premi SGAE 1991 que atorga, a Madrid, la Sociedad de Autores y Editores.

Els treballs i aportacions interdisciplinars de l'ECCA: Una carta a David Tudor i l'Homenatge a John Cage en el III aniversari del seu traspàs

Una de les característiques definitòries de l'ECCA és l'interés pels treballs interdisciplinars, novament impulsats per Javier Darías.

La música és creació, però si s'accedeix a altres aspectes, no necessàriament musicals, aquests també revertiran en la mateixa creació musical. Com a resultat, Javier Darías publica el llibre *Una carta a David Tudor*, en què cadascun dels participants hi aporta una proposta musical, una altra poètica i una conceptual. Veritablement, en opinió de totes i tots els integrants de l'ECCA, aquest compendi va ser un pas clau en la seua formació i experimentació. D'altra banda, cal destacar el sentit homenatge al gran músic i artista nord-americà John Cage, en el III aniversari del seu traspàs, pel vincle que s'establix amb l'ECCA. Si atenem a una cronologia, Darías té com a professors principals Patricio Galindo i Juan Hidalgo, deixeble de John Cage. Per tant, el col·lectiu ECCA es pot considerar, en quarta generació, hereu del llegat formatiu de John Cage. I per recordar el tercer aniversari del seu traspàs, es va elaborar una capsa, l'interior de la qual contenia tot un munt d'objectes commemoratius.

El Concert dels Sentits

Podríem afirmar, sense equivocar-nos, que Alcoi, gràcies a la compositora Carmen Verdú, va ser protagonista en els principals noticiaris estatals. Al gener del 2000, al Teatre Rosalía de Castro, amb l'Orquestra Simfònica de Galícia, sota la direcció de José Luis Temes, tenia lloc una experiència insòlita que hi va esdevenir un gran èxit. Es tractava d'una composició orquestral destinada a persones amb severes deficiències auditives, a les quals se'ls va aplicar uns sensors que els permetia percebre el discurs musical a través del tacte. L'experiència va ser molt aclamada. Però deixem que siga la compositora la que ens ho explique amb les seues pròpies paraules:

"Tractar de la composició d'una partitura, destinada a un públic amb deficiències auditives greus, pot semblar en principi, una teorització infructuosa amb escasses possibilitats de proporcionar resultats tangibles; no obstant això, hem pogut observar com els educadors especialitzats en el tractament d'hipoacústics (parcialment sords), fan servir la música en les aules per convidar el xiquet sord a penetrar en un món sonor que li permetia eixir del seu aïllament. Aquest procés —ens indiquen— li proporciona l'obtenció de millores en

el desenvolupament sensorial i emotiu, i importants avanços en locució i psicomotricitat, i li facilita l'accés a la consecució dels ressorts necessaris per a una major sociabilització; a més a més, han pogut constatar com la utilització d'audífonos i d'altres aparells transmissors de vibracions, propicien un augment de la percepció sonora, fet que els ha conduït a incloure la música en les programacions dirigides a l'esmentat camp de l'educació especial.

Des d'aquest aspecte, la creació del *Concert dels Sentits* va exigir l'especial atenció envers l'estudi de les distintes respostes que, a través dels senyals emesos per sensors, semblaren susceptibles de ser discriminats i probablement reorganitzats en un conjunt discursiu. Les primeres incògnites varen sorgir ja en la planificació mateixa del projecte; d'una banda, la creació d'una partitura per a sords des de la perspectiva necessàriament unidireccional d'un oient, feia especialment complexa l'avaluació de respostes empíriques sobre el missatge musical percebut des dels sensors; sobretot, en procurar prescindir d'unes facultats fisiològiques particulars, com era el fet de renunciar a la percepció auditiva, per aconseguir la major aproximació possible cap a un públic d'aquestes característiques. Aquesta circumstància obligava a centrar més el projecte en reflexions teòriques, sobretot en allò que pogués afectar la recepció del discurs en si mateix, i limitava l'experimentació de respostes tàctils rebudes, a classificacions puntuals que afectaren paràmetres més reconeixibles, com els que impliquen intensitat, ritme i accentuació i, en menor mesura, altura i timbre. D'altra banda, pretendre inventar una música específica per a persones sordes no podia ser, en el nostre cas, un objectiu en si mateix, ja que semblava més convenient, i fins i tot inevitable, que aquest fi el dugués a terme en un futur algú que privat de la possibilitat de recepció auditiva, fora coneixedor en profunditat dels elements que un hipoacústic precisa per a l'aprehensió d'una transmissió efectuada des dels sensors; i, tal volta per això, capaç de resoldre l'interrogant que presenta la major complexitat: quina seria la seua capacitat per a organitzar i reconstruir a través d'una espècie

de memòria tàctil, el resultat general; és a dir, una memòria capaç d'acumular tota aquesta informació en correspondència a l'actuació de la nostra memòria musical, i de permetre l'ordenació de missatges diacrònics, imprescindible per al reconeixement de l'estructura formal, que és en tot moment la que dona una idea organitzada dels continguts presents en l'obra. Així mateix, l'anteriorment manifestat desinterès personal de crear quelcom com una nova música per a sords, també era degut que aquest camí únicament podria conduir a especular en un món de ficció, sobre un discurs musical reinventat, atès que només es pot compondre música, generada des de l'experiència de la pròpia percepció!"

La discografia de l'ECCA

L'Editorial de Música Española Contemporánea (EMEC) ha estat, amb molta diferència, la que ha editat la producció de l'ECCA. Considerada, en l'àmbit musical, la més prestigiosa, és la que ha portat endavant la discografia, les publicacions, els llibres i els àlbums de l'ECCA.

La discografia ECCA consta, en primer lloc, de nou discs compactes col·lectius:

- *Música para el fin del milenio.* CD-EMEC-003
- *Concierto en Bucarest.* CD-EMEC-008
- *Quattuor at Magitrtum.* CD-EMEC-012
- *Sonatas por una DECCADA.* CD-EMEC-017
- *ECCA en Concierto.* CD-EMEC-029
- *Musica Dappertuto.* CD-EMEC-046
- *Sons de Cambra.* CD-EMEC-051
- *... con Archaeus.* CD-EMEC-064
- *Cum Prolatione.* CD-EMEC-067

En el cas dels discs monogràfics, l'ECCA compta amb dènou gravacions de cambra i orquestra:

- *JAVIER DARIAS: Suite de Siete Tonos.* LP: EMEC 7446, i CD: E-73
- *JAVIER DARIAS: Estructuras... Institució Alfons el Magnànim.* 2004
- *JAVIER DARIAS: El Juego de la Fuga.* CBS-Euskal Bidea. LP 16/17-1

- *JAVIER DARIAS: Alogías.* CBS-Euskal Bidea. LP 17/18-2
- *JAVIER DARIAS. Obra Sinfónica.* E-032
- *JAVIER DARIAS. VIDRES VICMAR. Royal Philharmonic Orchesta.* EMEC LP 7447, i CD: EGT 608 CD.
- *JAVIER SANTACREU. Música del Somni.* E-043
- *CARMEN VERDÚ. Obra Camerística.* E-047
- *JAIME BOTELLA. Música de Cámara.* E-053
- *JAVIER DARIAS. Poliantea.* E-065
- *DE LA MÚSICA Y EL TIEMPO. Concierto para un nuevo siglo.* E-066
- *JOSÉ MARIA BRU. Acroama. Concierto camerístico.* E-077
- *ALFONSO ROMERO-RAMÍREZ. Amarí.* E-086
- *JORDI ORTS. Almadrava.* E-0110
- *VICENT BERENGUER. Albixeres...Chamber Music.* E-111
- *EDUARD TEROL. Sub Nocte. Obra simfònica i de cambra.* E-113
- *PACO MOLINA. Kroúmata. Música de Cambra.* E-118
- *PACO TOLEDO. Hipodámica.* E-0120
- *JOSÉ DEL VALLE. SUL ARKHÉ.* E-127

Partituras - CD

PILES (07) Valencia, 2004	EMEC (E-073) Madrid, 2006	EMEC (E-078, E-083) Madrid, 2008	EMEC (E-128, E-129, E-130) Madrid, 2016

Libros Publicados

Josep Ruyra Javier Darias Valencia, 1990	Javier Darias Una carta a David Tudor Madrid, 1992	Javier Darias Lèpits, vol I Madrid, 2006	Javier Darias Lèpits, vol II Madrid, 2012

Partitures i publicacions

Discografia ECCA

NE- CBS (LP - 16, 17)
Madrid, 1980

NE- CBS (LP - 17, 18)
Madrid, 1980

EMEC (LP- 7446)
Madrid, 1986

EMEC (LP- 7447)
Madrid, 1987

EMEC (MC- 7447/4)
Madrid, 1987

EGT (CD 608)
Valencia, 1993

EMEC (CD E-003)
Madrid, 1993

EMEC (CD E-008)
Madrid, 1994

EMEC (CD E-012)
Madrid, 1995

EMEC (CD E-017)
Madrid, 1997

EMEC (CD E-029)
Madrid, 1998

EMEC (CD E-032)
Madrid, 1999

EMEC (CD E-043)
Madrid, 2000

EMEC (CD E-046)
Madrid, 2001

Discografía ECCA

EMEC (CD-047)
Madrid, 2001

EMEC (CD-051)
Madrid, 2002

EMEC (CD-053)
Madrid, 2003

EMEC (CD-064)
Madrid, 2004

EMEC (CD-065)
Madrid, 2004

EMEC (CD-066)
Madrid, 2005

EMEC (CD-067)
Madrid, 2006

EMEC (CD E-077)
Madrid, 2008

EMEC (CD E-086)
Madrid, 2009

EMEC (CD-110)
Madrid, 2013

EMEC (CD-111)
Madrid, 2013

EMEC (CD-112)
Madrid, 2013

EMEC (CD-110)
Madrid, 2013

EMEC (CD-111)
Madrid, 2013

EMEC (CD-112)
Madrid, 2013

Àlbums

Què es diu de l'ECCA

A continuació, reflectim opinions i comentaris sobre l'ECCA, expressades per personalitats destacades del panorama musical:

“és un dels nuclis musicals més importants del país; en ella, el mestre Darias ha format joves artistes de talla. Tot i que els darrers anys de la composició espanyola han estat rics en noms i tendències, no és freqüent trobar veritables escoles orgàniques de composició, per més que s’haja insistit en magisteris com el de Josep Soler a Barcelona o Francisco Guerrero a Madrid. Però una cosa són els mestres —també han irradiat com a tals Manuel Castillo, Luis de Pablo, Antón García Abril o Carmelo Bernaola— i altres les escoles compositives com a nuclis de personalitats independents units per un pensament general comú. No

va ser una escola el fugaç Grup del Bierzo, ni altres grups compositius de més o menys durada. Per això crida l’atenció l’existència d’un veritable i fantàstic grup compositiu en un lloc poc predictable, i el fet que, des d’allà, s’haja projectat com a grup nacional i internacional (...) A hores d’ara ningú no pot dubtar que Javier Darias és una de les principals figures de la composició musical espanyola actual, i que té una veritable projecció nacional i internacional.” Tomás Marco (*Diario 16*, 10-06-95).

“Javier Darias ha recuperat amb totes les conseqüències l’esperit del taller renaixentista i barroc que s’hauria d’extingir amb la individualitat romàntica. El mestre constitueix amb els seus deixebles una comuna artística definida pel joc d’influències, les prestacions recíproques i l’experimentació d’anada i tornada que propicia una disponibilitat fecunda: aprendre ensenyant. El nucli de joves compositors amb què treballa i el segueix a les seues produccions exteriors és, sens dubte, únic a Espanya i potser no tinga gaires homòlegs a Europa. És natural que l’influx del mestre cristal·litze a l’escriptura dels deixebles com a resultant dinàmica del taller musical; però els registres discogràfics que el grup llança periòdicament, en termes democràtics d’equipotència, il·lustren una saborosa diversitat que segueix marcant empremtes individuals a la unitat del taller.” Guillermo García Alcalde (*Revista Ritmo*, 680, 1996).

“Aquests registres són un resultat més de les iniciatives, tan fèrtils, del Col·lectiu de Compositors de l'ECCA, creada i organitzada sota el magisteri de Javier Darias, i que comprèn alguns dels noms més interessants del panorama compositiu espanyol recent. Col·lectiu que compleix aquest any 2002 el seu 15è aniversari i que ha desenvolupat una múltiple activitat —concerts, discos i publicacions— sense comparació, i en decidit contrast amb la desídia institucional cap a tot allò relacionat amb la música contemporània, en aquesta mena de perpetuació de la grisenca herència franquista que aconsegueix no només el públic en general, sinó també intel·lectuals i altres components d’aquelles elits culturals que a Espanya sempre han fet gala i encara ostentació d’una proverbial sorde-sa. Doncs bé, en aquest país ensordit —no

pel silenci, sinó per l'enrenou— l'ECCA fa tot el possible per difondre unes obres que representen, més enllà de la seua diversitat estilística, un espai comunicatiu on els plantejaments lingüístics i l'atenció requerida no són sinó la creença que encara es pot i s'ha de plantejar un diàleg complex, no dominat per totalitaris missatges i aquiescències massives com aquell que es vol imposar progressivament en altres àmbits de la nostra vida. Els fins ara dos cicles de concerts que sota la rúbrica *Contemporary Spanish Music in Europe* — del qual aquests tres registres recullen els celebrats a Odessa, Bucarest i Munic, però que s'uneixen a altres que van tenir lloc a Barcelona, París i Kishinev— suposen un dels més ambiciosos projectes de l'ECCA, concebut, en paraules de Javier Darías, sota el desig de: 'contemplar l'ampli espectre de les diferents generacions i tendències que coexisteixen al nostre país.'" David Cortés Santamarta (*Revista Ritmo*, 742, 2002).

"El segon cicle de concerts agrupats sota el títol de *Contemporary Spanish Music in Europe*, patrocinat pel Col·lectiu de compositors de l'ECCA, s'ha desenvolupat des de l'abril passat i fins al desembre a les ciutats d'Odessa, Barcelona, Kishinev, París, Munic i Bucarest. Diferents agrupacions de cambra van interpretar obres d'una trentena de compositors espanyols de totes les generacions i tendències, des de Ramón Barce fins a Jacobo Durán Loriga, de Xavier Montsalvatge fins a Joseba Torre. Aquesta iniciativa excel·lent, que permet a públics molt diversos l'acostament a l'obra dels nostres compositors, no compta amb cap suport oficial, encara que la seua tasca de difusió supleix la manca d'iniciatives de veritable interès que s'haurien de promoure des de les institucions públiques. Mereixen tot el suport." Tomás Martín de Vidales (*Revista Scherzo*, 161, 2002).

"Un cas peculiar ha estat el de Xavier Montsalvatge, durant deu anys dedicat a la docència en una càtedra de composició des de la qual sempre tracta d'animar els seus alumnes perquè escrivissin pensant en l'interpret —fidel al seu principi que la música és per ser escoltada i agradar—, però convençut que la composició és quelcom impossible d'ensenyar. Josep Soler és,

en canvi, un dels pocs noms que han creat escola en el seu entorn: ha dedicat bona part del seu treball al contacte pedagògic amb els joves compositors que han orientat les seues carreres a partir del seu magisteri directe. També ho ha fet Javier Darías en l'àrea valenciana, encara que no són exemples comparables perquè, en el cas de Darías, la canalització dels seus esforços ha anat més enllà dels ensenyaments oficials i particulars, i ha encaminat els èxits dels seus alumnes cap a una projecció plural, en el marc de la diversitat, que han tingut altres repercussions enfocades a l'organització d'activitats i agrupacions que han donat curs a les expressions més personals. L'edat que els separa (Soler neix el 1935 i Darías el 1946) és determinant per encaminar els mateixos principis (no hi va haver temps que les coses canviessin tan radicalment en deu anys) a direccions diferents. La tradició expressionista de la qual Soler és un dels escassíssims exponents en els àmbits català i espanyol, troba un contrapunt renovat en la pràctica de Darías, entregat a la configuració d'un procediment compositiu propi que, sense ignorar els presupostos de l'Escola de Viena, acaba convertint-se en un credo harmònic d'encunyament personal." Marta Cureses (*Història de la Música Catalana, Valenciana i Balear*. Edicions 62, vol. V, p.180).

"El compositor Javier Darías ha promogut una escola i una associació musical de fructífera activitat. Es tracta de l'ECCA que va fundar el 1987, i en què es formen els futurs creadors que formaran part del Col·lectiu de l'ECCA, ja que per entrar-hi com a soci és requisit indispensable haver finalitzat els estudis acadèmics. Aquest col·lectiu és una associació privada on es troben tots aquells que van realitzar els seus estudis amb Javier Darías, i que ja s'han incorporat al món professional. A més, els membres del Col·lectiu de Compositors de l'ECCA organitzen festivals on es mostra un ampli ventall d'obres que constitueix una prova palpable de la moderna creació musical. Javier Darías, ànima mater de tan feliç iniciativa, és també un autor conegut. Les seues obres s'estrenen regularment dins i fora d'Espanya, i les teories sobre les harmonies han despertat l'interès de molts

estudiants (...) Entre les activitats organitzades pel col·lectiu que dirigeix Javier Darías, destaquen els concerts, els enregistraments, les edicions i les estrenes. A hores d'ara, les estrenes conformen una llarga llista en què podem trobar treballs d'autors reconeguts, de joves promeses i d'altres que comencen la seua trajectòria en el complicat món de la composició. Noms que no se circumscriuen únicament als socis de l'ECCA, sinó que abasten un ampli ventall de propostes estètiques que no discriminen cap estil o orientació (...) Naturalment, tota aquesta activitat requereix un desplegament ampli, tant en l'àmbit de la programació, com en el de la localització, la coordinació, la recerca de subvencions... En una ocasió, Darías comentava que la dedicació a tals tasques afectava força alhora que dedicava a la composició, encara que puntualitzava que tot això ho feia amb gust, sabent el que és important que era difondre la música contemporània. A més, aquesta infatigable tasca era assumida per ell com si fos fruit de les diferents perspectives que ofereix la creativitat. Sens dubte, el prestigi aconseguit per l'ECCA dins el panorama musical contemporani és degut a l'esforç d'un entusiasta Javier Darías i de la resta dels seus membres; un esforç en què destaca l'interès per difondre la música del nostre temps sota els preceptes del rigor i la qualitat." D.M. González de la Rubia (Revista *Amadeus*, 122, 2003).

"Tot això desemboca al seu 70è aniversari (Luis de Pablo), per al qual se celebren diversos homenatges i monogràfics. Un dels més cridaners és el concert commemoratiu organitzat per l'Escola de Composició i Creació d'Alcoi (ECCA) de Javier Darías, en què intervenen amb la composició d'una peça per a piano, gran part dels compositors joves relacionats amb Luis de Pablo (David del Port, Jesús Rueda, Jesús Torres, César Camarero, José Manuel López López, Santiago Lanchares, Alfredo Aracil, Zulema de la Cruz, Joseba Torre, Ramon Lazkano, Gabriel Erkoreka, José Manuel Montañés, Jacobo Durán Loriga i Carmen Verdú), interpretades pel pianista Ananda Sukarlan." Israel López Estelche (Tesi Doctoral inèdita. *Luis de Pablo: Vanguardias y tradiciones en la*

Música Española de la segunda mitad del Siglo XX, pp. 117-118. Oviedo, 2013).

"El compositor Tomás Marco farà seixanta anys. El Col·lectiu de Compositors de l'ECCA —que dirigeix el també compositor Javier Darías— 'ha volgut ser present, i d'una manera activa, en aquest esdeveniment'; i per això ha organitzat un homenatge a l'autor madrileny. Es tracta d'un interessant programa d'activitats, que es va posar en marxa el 3 de maig passat a Alcoi, amb una conferència titulada *Tomás Marco, un inventor de música*, a càrrec del crític i gran amic de l'autor José Luis García del Busto. L'endemà es va celebrar una taula rodona, *Al voltant de la figura de Tomás Marco*, moderada per Javier Darías, i en què van participar tots els compositors assistents a l'homenatge. Abans del sopar-homenatge a la seu de l'ECCA amb què es van clausurar els actes a Alcoi, el Centre Municipal de Cultura va acollir el primer dels cinc concerts que van conformar aquest 'programa en gira' i que s'han anat celebrant amb èxit a Múrcia (el 13 de maig), València (el 14), Madrid (el 27), i que conclourà a Brussel·les el proper 12 de setembre, el mateix dia en què Tomás Marco compleix seixanta anys." Elena Trujillo (Revista *Ritmo*, 742. Madrid, 2002).

"El Col·lectiu de Compositors de l'ECCA d'Alcoi —que dirigeix el compositor Javier Darías— ha volgut oferir un homenatge (60è Aniversari) a l'autor barceloní, en la línia dels oferts anteriorment a Juan Hidalgo (1992), Ángel Cosmos (1993), John Cage (1994), Ramón Barce (1998), Luis de Pablo (2000) i Tomás Marco (2002). El programa d'activitats corresponent es va posar en marxa el passat 6 de juny a la localitat alacantina d'Alcoi, a l'Escola Politècnica Superior, amb una presentació general a càrrec de Javier Darías a la qual va seguir una conferència del periodista, escriptor i crític musical José Guerrero Martín, sota el títol d'*Albert Sardà, una actitud davant la vida*. El concert d'Alcoi serà repetit a Valladolid (27 d'octubre), Barcelona (3 de novembre) i Andorra (4 de novembre)." Martín Muriel (Revista *Ritmo*, 757. Madrid, 2003).

El Col·lectiu de Compositors de l'ECCA en l'actualitat

Els membres que constitueixen l'ECCA en aquest moment són:

- Javier Darías
- Angelina Abad
- Vicent Berenguer
- Jaime Botella
- José María Bru
- Sílvia Gómez-Maestro
- Francisco Molina
- Miguel Ángel Molina
- Jordi Orts
- Alfonso Romero-Ramírez
- Javier Santacreu
- David Seguí
- Eduard Terol
- Paco Toledo
- José del Valle
- Carmen Verdú

L'ECCA en l'actualitat

Sílvia Gómez-Maestro no ha compost, però és membre de ple dret, indispensable en l'ECCA. És Catedràtica de Repertori en Piano per a Instruments al Conservatori Óscar Esplá d'Alacant. Els concerts i gravacions que ha dut a terme per a l'ECCA són innumerables, des dels primers recitals l'any 2003 a Varsòvia i Cracòvia, seguint per Madrid, Barcelona, València, Sevilla, Andorra, Bucarest, Kishinev... i un llarg camí fins a aquest mateix 2022. Per

a mi, ha sigut un gran privilegi fer duo de música de cambra amb ella.

Sílvia Gómez-Maestro

Un record inoblidable: la nostra companya i compositora Lidia Valero

Lidia Valero (Alacant, 1954-2000) va fer el seu traspàs prematurament, però no abans de deixar-nos tres composicions finalitzades i una inconclusa: *Klamdrione*. *Akaré* va ser estrenada pel Duo Anka Vartolomei-Rodica Danceanu i registrada en el disc *SONATAS por una DECCADA*. *Intimerías*, estrenada per l'Archaeus Ensemble de Bucarest, dirigit per Liviu Danceanu; i *Variacions per a dues nines*, estrenada pel clarinetista Eduard Terol, les trobem en el disc *MUSICA DAPPERTUTO*, ambdues gravacions amb el segell EMEC.

Lidia Valero fou nomenada Membre d'Honor del Col·lectiu de Compositors de l'ECCA. Sempre amb nosaltres.

Agraïments

Vull agrair la col·laboració a totes aquelles persones que han fet possible la redacció d'aquest escrit:

- Al Mestre Javier Darías, per les valuoses dades i la informació que m'ha posat a l'abast.
- A les companyes i als companys de l'ECCA, per la col·laboració i l'aportació de material gràfic.
- A Irene Anduix Fuster, per la supervisió lingüística.
- I, per descomptat, a la revista EINES per donar-nos l'oportunitat de posar en valor la nostra música en tots els àmbits.

L'ASSOCIACIÓ D'AMICS DE LA MÚSICA D'ALCOI. 40 ANYS D'AMISTAT.

ALFONSO MIGUEL JORDÁ MOREY

Els primers passos es van donar l'estiu de 1982, quan un grup de joves es reunien a les seues cases a escoltar música clàssica i van pensar que seria molt interessant fer el mateix a un teatre o sala, amb música en viu i en directe i amb públic. Una idea un tant "desgavellada" al principi, però que va anar prenent forma, gràcies un bon nombre de circumstàncies que es van donar, les quals es van anar enllaçant, i que finalment van propiciar que es creara el caldo de cultiu idoni per a crear una entitat d'aquestes característiques a Alcoi. Alfonso Jordá Morey, José Luis Arques Vercet i José Carbonell Cortés van ser els tres joves que van posar en marxa la maquinària per a "filar" un apassionant projecte, com va ser i és l'Associació d'Amics de la Música d'Alcoi (AAMA).

La nostra ciutat ja va tindre en el passat entitats amb aquest format. A principis del segle XX existia una Societat de Concerts — fundada en 1905— presidida pel consagrat pintor alcoià Fernando Cabrera Cantó, entitat que tenia la seua pròpia orquestra simfònica, la qual oferia regularment esdeveniments musicals dirigits per Gonzalo Barrachina i altres directors convidats. Extingida aquesta societat, es crearia anys més tard una altra, l'*alma mater* de la qual va ser Rafael Casasempere Moltó, patriarca d'una nissaga de grans músics alcoians, entitat que desapareixeria el 1925, però no abans sense deixar una estela d'extraordinàries iniciatives amb memorables concerts d'Arthur Rubinstein, els Nens Cantors de Viena o el Quartet de Budapest entre molts altres.

L'embrió de l'AAMA estava ja format, i prompte els seus promotors van començar a reunir-se periòdicament amb persones pertanyents a associacions anàlogues com les de Cartagena i Alacant. Van ser diverses les visites d'Enrique Bonmatí Limorte a Alcoi, directiu de l'Associació d'Amics de la Música de Cartagena que va aportar la seua experiència, explicacions, interessantíssims documents i llistats de representants d'artistes dedicats a la Música Clàssica. Així mateix, diverses van ser les trobades amb Fany Gámir de la

Jordi Savall, el 3 de novembre de 1995

Societat de Concerts d'Alacant, que, a més, va tindre l'amabilitat de convidar-nos a diversos concerts de la seua entitat en el Teatre Principal d'Alacant. Aquesta associació portava ja deu anys d'experiència en l'organització de concerts. De totes aquestes reunions se'n van treure conclusions, com per exemple, que cap futur podia tindre una associació dedicada a aquests menesters si no s'aplicava el màxim rigor, coherència en la programació de concerts, i que aquests tingueren el màxim nivell artístic, amb intèrprets de prestigi, sempre dins de les possibilitats econòmiques, clar. Però per a això era necessari aconseguir suports institucionals i captar un mínim de cent associats.

L'ASSOCIACIÓ D'AMICS DE LA MÚSICA D'ALCOI. 40 ANYS D'AMISTAT.

I Musici, l'11 de maig de 2000

Entre els mesos d'octubre de 1982 i març de 1983, es van convocar reunions informatives a l'antiga Casa de Cultura del carrer Casablanca amb el suport incondicional del seu director Mario Silvestre, que animaria des del seu càrrec a persones del seu entorn. En aquestes reunions, convocades a través de Radio Alcoy, *Ciudad* i *Información* d'Alacant, es comunicava detalladament el projecte a les persones que acudien, al mateix temps que s'anotaven en una llibreta els seus suggeriments.

Amb l'esbós més o menys definit, tot comptant ja amb la concurrència de certes personalitats alcoianes, d'alguna manera influents en el món de la cultura musical, la banca i el món sanitari local, es van sol·licitar reunions amb Adolfo Seguí Olcina, Cap de l'Obra Social i Cultural de la Caja de Ahorros del Mediterráneo, i Josep Sanus i Tormo, Alcalde d'Alcoi, els quals, amb reserves per les dificultats de posar-lo en marxa, van acollir amb entusiasme el projecte i el van recolzar amb fermesa. Més persones van veure en aquests inquiets joves alguna cosa més que uns esborranys sobre paper. Ells van ser, a més dels seus familiars directes, personalitats com Enrique Vilaplana Satorre, Francisco López Albero, Genaro Vercet Molina,

Joaquín Martí Llorca, Vicente Iborra Pujalte, Jaime Lloret Miralles, José Luis Córcoles Bordera, Vicente Boronat Vercet, Jeremías Gisbert Pastor, Gregorio Casasempere Gisbert, Marisa Blanes —llavors joveníssima professora de l'Escola Municipal de Música—, José Luis González Juliá, Luis Bosch Olcina, Hermelando Linares Nácher, Luis María Albors Llardent, Antonio Font Gandía, i els industrials Alfredo Alberola Coloma, Francisco Jover Pérez i Rafael Pascual Albero, a més dels directors del periòdic *Ciudad* i Radio Alcoy, José Vicente Botella Cantó i Rafael Olcina Llin, respectivament. En els primers anys, més personalitats s'implicarien en el suport a l'AAMA des dels seus càrrecs. Citem per la seua important contribució a: Josep Pérez i Tomás, Teresa Valdés, Francesc Bernàcer, Jordi Botella, Julio Laporta, Ramón Álvarez, Juan Vicente Capó, Rafael Silvestre, Ramón Climent i Juan Miguel Jordá.

Molt prompte, a principis de 1983, es va formar una gestora que va començar a elaborar un avantprojecte de programació. Hi va haver persones que primer van dir que sí, i després es van fer enrere, no van arribar mai a inscriure's com a socis; curiós, però no estrany, per tot allò comprovat els mesos següents. Malastrucs els hi va haver sempre; des del principi. Aquesta gestora es reunia en

Ainhoa Arteta, el 10 de novembre de 2012

llocs d'allò més diversos: Col·legi Salesians, antiga Casa de Cultura, Hotel Residència Sant Jordi, Casa de la Joventut —antic Hogar del Camarada— i Societat El Trabajo, primera seu de l'AAMA. Mario Silvestre Pons, director de la Casa de Cultura i president de la Societat El Trabajo, sempre va posar totes les facilitats i finalment va suggerir a la gestora de l'Associació d'Amics de la Música d'Alcoi que s'instal·lara en els locals de la històrica societat, el que va ocórrer abans de l'Assemblea General Constitutiva ocorreguda el 7 d'abril de 1983 en l'antiga Casa de Cultura. Tot i comptar ja amb més de cent associats inscrits, es va anunciar com a acte inaugural la vinguda a Alcoi de l'Orquestra Simfònica de la Radiotelevisió Búlgara, concert que tindria lloc el dia 27 d'octubre de 1983 amb la interpretació del *Concert per a violí i orquestra* de Mendelssohn i la *Simfonia nº 6 "Patètica"* de Chaikovski, tot constituint un sensacional èxit tant artístic com de públic que va fer entreveure un futur encoratjador per a una associació que naixia amb moltes il·lusions però amb escassos recursos. L'èxit obtingut va suposar l'obtenció d'un important recolzament amb la inscripció de nous associats que van dipositar la seua confiança en una nova entitat cultural en la què es respirava modernitat i frescor.

María José Montiel i Jordi Bernácer amb l'Orquestra de València, el 7 de maig de 2016

Des d'aleshores, més de 500 esdeveniments musicals avalen la trajectòria de l'AAMA, comptant sempre amb artistes de prestigi nacional i internacional, entre els quals cal destacar: I Musici, Philippe Entremont, The King Singers, The Angeles Jubilee Singers, Nens Cantors de Viena, John Wallace, Orquestra de Cambra de

L'ASSOCIACIÓ D'AMICS DE LA MÚSICA D'ALCOI.
40 ANYS D'AMISTAT.

Berlín, Ivo Pogorelich, Josep Colom, François Jöel Thiollhier, Patricia Pagny, Sergei Yerohkin, Josu de Solaun, Pavel Kogan, Solistes de Zagreb, I Solisti Aquilani, Virtuosos de Moscou, Orquestra de Cambra d'Israel, Orquestra Filharmònica de Moscou, Quartet Enescu, Òpera de Cambra de Varsòvia, Noneto Checo, Narciso Yepes, Félix Ayo, Igor Oistrakh, Isabelle Faust, Jordi Savall, Alexander Rudin, Pedro Estevan, Simfòniques de Tenerife i Galícia, Antoni Wit, Peter Guth, Víctor Pablo Pérez, Saulius Sondeckis, Edmon Colomer i la seua Orquestra de Cadaqués, Filharmònica de Saarbrücken, Jordi Bernàcer, Orquestra de la Comunitat Valenciana, Isabel Rey, Ana María Sánchez, Ainhoa Arteta, Andeka Gorrotxategui, Carmen Solís o María José Montiel, entre altres grandíssims artistes. I renovades companyies de sarsuela i òpera com: la Companyia Lírica Espanyola o Òpera 2001, i de dansa com les de Víctor Ullate, Antonio Canales o Antonio Gades. Grans compositors que van des del Renaixement fins a la Música Contemporània, tot i passant pel Barroc, Classicisme, Romanticisme, Impressionisme o Nacionalisme, han desfilat per les diverses temporades. En aquests darrers anys, l'AAMA ha apostat per apropar-se a altres públics com el flamenc, bandes sonores i musicals com: *El fantasma de la òpera*, *Jesucristo Superstar* i *Chicago 1920*, coordi-

nats artísticament per Miguel Ferrándiz Giner, i què han constituït tot un revulsiu.

Entre 1999 i 2012 l'AAMA va organitzar, amb el patrocini de la desapareguda CAM, el Premi Internacional d'Interpretació, un certamen que va assolir certa notorietat, per la seua dotació econòmica i pels jurats que es van formar amb prestigioses personalitats del món musical espanyol. En 2013, sota els auspicis de la Diputació Provincial d'Alacant, Amics de la Música crea la Setmana Gran del Piano, un festival internacional de música que en 2022 va aconseguir les seues deu edicions consecutives. Aquell mateix any, aquest singular festival pianístic va entrar a formar part de FestClàssica, associació nacional que aglutina els més reconeguts festivals espanyols, entre els quals cal destacar els de Santander, Granada, Canàries, Perelada, Quinzena Musical Donostiarra, el de Música Religiosa de Conca o el d'Úbeda i Baeza, així fins a arribar a quaranta.

Per al compliment dels seus objectius estatutaris, l'AAMA compta amb el patrocini de l'Ajuntament d'Alcoi, de l'Institut Valencià de Cultura de la Generalitat Valenciana i de la Diputació Provincial d'Alacant. Així mateix, i des dels començaments, un nombre important d'entitats col·laboradores que estan plenament integrades en l'organigrama

Sergei Yerohkin, el 12 de juny de 2019

Carmina Burana, el 20 de novembre de 2022

de l'AAMA com són el Círculo Industrial, La Unión Alcoyana, Clemente Pianos, Fundación Mutua Levante, Associació de Sant Jordi, La Española S.A., Radio Alcoy, *El Nostre Ciutat*, *Diario Información* d'Alacant, i l'extint periòdic *Ciudad*, tot sent de vital importància fins a la seua desaparició la Caja del Mediterráneo. És molt destacable el suport rebut per part de tots els mitjans de comunicació. Als ja citats se sumen, encara que puntualment, mitjans com *La Verdad* d'Alacant, Radio Clásica de RNE, À Punt —abans Canal 9 i Ràdio 9— o Ara Multimèdia, així com revistes de la reputació d'*Ópera Actual*, *Ritmo*, *Scherzo* i *Diario Lírico*.

L'Associació d'Amics de la Música d'Alcoi en general, i la seua Junta Rectora en particular, segueixen en constant treball diari per a contribuir al fet que Alcoi continue sent un referent musical de primer ordre. Gràcies de tot cor.

Junta rectora actual

President: Alfonso Miguel Jordá Morey

Vicepresident 1r: Adolfo Seguí Olcina

Vicepresident 2n: J. Antonio Olcina Ribera

Secretària: Fuensanta Santa Díaz

Vicesecretària: Montserrat Pascual Candela

Tresorer i Contractació: Miguel Ferrándiz Giner

Vocals: Juan Quiñonero Pérez, Juana Orquín Ferrándiz, Francisco Moya Espí, Mila Blanquer Ribelles, Ana Cristina Domínguez, Charo González de Cárdenas i Carmen Payá Blanes

Assessor Musical: Jordi Bernácer Valdés

Socis d'Honor

José Luís González Juliá (Q.E.P.D.)

Josep Pérez i Tomás

Joaquín Martí Llorca (Q.E.P.D.)

Rafael Silvestre García

Josep Sanus i Tormo

Vicente Boronat Vercet

Enrique Rico Ferrer

Caja de Ahorros del Mediterráneo

Centre Cultural d'Alcoi "Mario Silvestre"

Conservatori Municipal de Música

Conservatori Municipal de Dansa

Círculo Industrial

Radio Alcoy

Periòdic *Ciudad de Alcoy*

TRAJECTÒRIA DEL JAZZ EN ALCOI

MOISÉS OLCINA BERENGUER

El jazz va despertar en un jove atent. Un jove músic format en una banda de música. Un jove músic que volia formar una "big band" en el seu poble, però que no tenia partitures a l'ús. Reunir músics de les bandes alcoianes per a fer una formació de jazz en Alcoi. Eixa era la idea i la il·lusió. Aleshores, en la veïna població de Gorga —passava allí els estius—, agafava la bicicleta i se n'anava al poble de Balones, on un músic veterà tenia la clau d'un cofre —sí, així: un tresor— on podia ficar el nas dins d'un muntó de partitures. Eixe músic era Mario Jordá —antic component de l'orquestrina Iris, i músic del concert que va oferir l'afamat Antonio Machín a Alcoi—, i ell tenia en aquell gran cofre els materials que buscava per a començar la seua il·lusió. Papers de l'edició de *Músicas del Sur*, que encara que no eren pròpiament jazz, sí que tenien eixe ritme i eixes harmonies de la música afroamericana. I allà que anava carregat de papers amb la bici cap a avall a estudiar tot aquell material. Material, que després d'alguns seminaris i cursos amb músics de la escena jazzística en Espanya, posaria en "solfa" en la primera "big band" a Alcoi: la BIG BAND NOVA. Sí, sí... jo era aquell jove. Vos parle en primera persona i vull enumerar tot el que ha passat en Alcoi perquè el jazz passe de ser una música de minories a una música plena de majories: músics, públic, esdeveniments, composicions...

La història del jazz es fa en actuacions en viu. Les cròniques són poques i els diàlegs entre músics i aficionats, molts. Així que aniré a l'any 1935, quan es funda l'orquestra IRIS formada per músics de la veterana banda Nova de l'Iris. Passada la contesa provocada per la insurrecció armada contra la legalitat republicana, en 1942 l'IRIS es torna a reagrupar i té un saló de ball en el carrer Caragol, annex a les Carmelites. El saló, conegut com Passapoga, era una autèntica sala de ball a l'estil americà. El seu promotor era Antonio Gisbert, i va tindre la seva època de major auge en els anys 40-50. Allí tocava l'abans anomenat Mario Jordá "Galilo". L'any 45 és excepcional, perquè s'incorpora el músic alcoià, baterista, Enrique Llácer, conegut com a

"Regolí"; un músic que canviaria la fisonomia del jazz en tot l'Estat espanyol. Regolí va fer concerts en televisió —*Jazz entre Amigos*— amb Pedro Iturralde, Tete Montoliu, i molts altres grans instrumentistes de l'època. L'activitat musical de Regolí, i en particular dins del jazz, va ser llarga i intensa. Va escriure música simfònica amb el llenguatge del jazz, les seues obres *Enmo* i *Sonido y ritmo*, per a percussió i orquestra són clara evidència dels ritmes jazzístics tractats amb mestria. Era un habitual de les "jam sessions" barceloneses tocant amb els més importants "jazzmen". En Madrid era un assidu en el Whisky Jazz Club amb el seu grup DIXIELAND CANAL STREET JAZZ BAND.

L'orquestrina IRIS tenia com a cantants —vocalistes es deien aleshores— a dos representants de fama popular: Amanda Gisbert i el mític Jimmy. També per aquells anys l'orquestra TBO actuava no massa lluny de l'IRIS, el que podia fer recordar les nits del Carrer 42 en Nova York, quan competien Duke Ellington i Count Basie. Amb les orquestrines IRIS i TBO el jazz va començar a viure amb tota la joia i llibertat musical en Alcoi.

A finals dels 70 i durant la dècada dels 80 hi havia músics a bon nivell interpretatiu jazzístic, tot degut a un dels majors impulsors del jazz en la nostra ciutat, el músic francès Thierry Laforgue, que juntament als alcoians Remigio Barrachina —baixista dels primers grups de Camilo Sesto—, Rafa Miró i José García "Melanio" formaren el grup JAZZ POR CUATRO, que va actuar durant anys principalment a L'Escenari. Uns joves Enric Peidro i Moisés Olcina, dos dels posteriors dinamitzadors del jazz en Alcoi, ja es deixaven caure per allí. I fins i tot en el centre cultural es va posar en marxa un Taller de Jazz. D'aquest taller va sorgir altre dels músics capitals del jazz alcoià: Carles Carbonell. A hores d'ara, Carles segueix transmetent tot el que sap en les seues actuacions —moltes i en molts variats grups, Dolçtab Jazz Project, Tumbate Jazz, Comboi Jazz Quartet, Moises Olcina Quartet, etc.— amb un pols i entitat encomiable. També el nostre José García "Melanio", encara que madrileny, molt popular a Alcoi i una de les figures del nostre jazz més encantadores. Molt he après de les seues instruccions... i

molt de la seua saviesa harmònica en aquelles sessions en el seu local plenes d'alegria i simpatia, on el jazz sorgia per cada costat. A finals dels 90, el músic anglés Mike Summers arriba a Alcoi i forma el seu nou quintet amb els músics José García, Carles Carbonell, Pep Mira i Moisés Olcina. Mike Summers crea tota una línia d'actuació i d'interés per aquesta música. Nombroses actuacions al llarg de grans sessions de jazz fan que el grup i el nom del jazz prenguen vol i crida. Posteriorment, i amb Moisés Olcina, creen el col·lectiu CLUB ITINERANT JAZZ D'ALCOI (CIJA), entitat i societat per a promoure el jazz en la ciutat i oferir concerts, esdeveniments, concerts didàctics, etc. S'hi uneixen a la seua junta Jorge Serra — baixista de diferents grups locals—, Jacobo Blanes —guitarrista de jazz amb molt bon "beat" i organitzador d'actuacions— i Javier Blanquer —baterista infal·lible de nombrosos grups, CIUTAT BIG BAND, M O Q MODERN JAZZ, etc.—. És en aquesta època on el DE DINS —local situat en la plaça de Dins i portat amb bona mà per la nostra benvolguda Marisa—, programa jazz més habitualment i amb més cura. Músics alcoians es deixen veure per allí en les seues actuacions per a anar provant i assajant tot un repertori de temes que seran un gran aprenentatge —el trompetista Marc Antoni Seguí, Enric Peidro, Carles Carbonell, Moisés Olcina...—. Si aquella gruta parlara...

També en els anys 90, concretament 1991, naix la CERCLE BIG BAND, que abans va ser la BIG BAND NOVA i que dirigia Moisés Olcina. Aquesta "big band", amb músics de les bandes alcoianes, pot considerar-se la primera "big band" de swing i repertori jazzístic en Alcoi, i el precedent de la CIUTAT BIG BAND, formada en 2007 per a la gala del periòdic *Ciudad*. La CERCLE BIG BAND sonava al Círculo Industrial i als seus jardins en estiu. La formació va estrenar la peça *Petita inspiració musical* d'Àngel Esteve. Àngel Lluís Ferrando va compondre *Sobre Cercles*, especialment dedicada a Moisés Olcina. I el mateix Olcina també va escriure la composició *Crída al Swing* per a la CERCLE BIG BAND. L'última actuació de la "big band" va ser en el Teatre Calderón en un espectacle solidari l'any 1997. D'aquesta data també és el quartet TEMPO SAX QUARTET, quatre saxofonistes on el jazz "clàssic" també formava part dels seus faristols —com ara a la Mostra de teatre d'Al-

La Cercle Big Band en 1992

coi—: José Vicente Gisbert, Georgina Miralles, Miquel Payá i Moisés Olcina eren els seus components.

Figura destacada en els àmbits jazzístics és Enric Peidro, saxofonista tenor, i que és un habitual als festivals de jazz en tota Espanya. Té nombrosos treballs discogràfics en el seu catàleg, sempre amb la veu clàssica dels saxofonistes dels anys 30, 40 i 50. Enric, amb el seu so potent i ampul·lós i un fraseig força identificador, plena cadascuna de les nits on sona jazz i on el swing es l'ànima de l'espai. Com ell diu, "dedicar-se al jazz és un estil de vida", una vida plena al seu saxo, únic al panorama musical espanyol, amb un so que transmet emocions com pocs i fent una música farcida d'energia i que convida a ballar, sempre rodejat de músics d'alt nivell, com Jonathan Stout, Dan Barret, Ray Gelato, Richard Busiakiewicz... entre altres. Recorde molt gratament els concerts que vàrem fer junts en el festival de Dénia i en Alcoi amb la CIUTAT BIG BAND. Una ocasió tremenda de poder tocar amb ell i gaudir del seu swing.

També recurrent els festivals de jazz de la geografia tenim a Mauri Sanchis, especialista amb l'orgue Hammond, i que va sorprendre en la seua aparició en els ambients jazzístics, amb molt de funk i de blues carregat de Groove, executant uns CD de molt bona factura.

Per a remoure i donar-li visibilitat a tot aquest ramell d'artistes es programa a Alcoi —al centre cultural de la ciutat— un cicle atractiu i variat d'actuacions jazzístiques que organitza i promou CIJA, donant a conèixer a tots els artistes locals d'aleshores i altres

TRAJECTÒRIA DEL JAZZ EN ALCOI

de la Comunitat Valenciana durant tres anys. En aquest temps naix el quartet de saxos NOVA SAX QUARTET, amb quatre alumnes avantatjats de la Societat Nova d'Alcoi amb inquietuds per la música moderna. Ells són Jaume Crespo, Raúl Lledó, Eladio Sellés i Jorge Oltra —futurs músics de la secció de saxos de la Ciutat Big Band—, que amb els saxos, per ordre, soprano, alt, tenor i baríton, creen una formació força interessant assumint un repertori molt variat i extens on la música clàssica i el jazz es barregen sense fronteres. La direcció del quartet és de Moisés Olcina, que fa llavors de director i d'interpret, creant per a ells composicions com *Kroma*, *Othar IV*, *Apaguem la llum!* —obra encàrrec per a la nova ubicació del Tirisiti al Teatre Principal—, així com diferents espectacles com "Acords i acords", o "To be or not to Be Bop". Amb Hugo Mas i Moisés Olcina es fa realitat una versió composada per a l'ocasió i feta videoclip de la cançó de la pel·lícula *Hector*, d'Ovidi Montllor, i reanomenada *Rotceh*. Així com un altre videoclip d'una composició de Moisés per a saxo alt i bateria de Javi Blanquer anomenada *A saxophone someplace far off played* per a un espectacle de nom "Tres passions".

Molts dels esforços dels músics alcoians i de Moisés Olcina estan representats en la creació d'una "big band" pròpia, estable, que done continuïtat al jazz orquestral i una oportunitat de fer gaudir i treballar amb els que van incorporant-se. Açò va ser la creació de la CIUTAT BIG BAND. Va nèixer l'any 2007 com a banda sonora de la Gal·la del periòdic *Ciudad de Alcoy*, i va anar consolidant-se i renovant el seu repertori amb invitats de luxe. Recordem les dues nits sensacionals en el recinte del Portal de Riquer, davant les muralles de la nostra ciutat; així com l'actuació al Círculo Industrial en una nit per a potenciar el nostre turisme; i les variades actuacions al Teatre Calderón, com l'organitzada pels Amics de la Música, amb l'estrena en Alcoi de la versió de *Rhapsody in Blue* per a orquestra de jazz; o també el concert de clarinet d'Artie Shaw amb el solista Javier Vilaplana. L'any 2009 vàrem fer una acció força interessant i novedosa: un espectacle de carrer on es posava en escena la llei seca en Chicago, els gàngsters, les ballarines i la música de swing. La nostra "Bandeja" en la plaça d'Espanya es va tancar a la circulació, i el públic va gaudir d'aquest "Concert del

desconcert", així l'anomenàrem, amb el ballet Gawazi i actors locals. Recentment, vàrem complir 10 anys com a formació en un concert, commemorant també els 10 anys del Teatre Calderón i els 10 anys de trajectòria del cantautor Andreu Valor.

L'estrena de la Ciutat Big Band

La Ciutat Big Band en el 10 aniversari de la formació, en 2017

Encara que de formació clàssica, és tot un enamorat del jazz i ha estat company de moltes sessions; ell és Juan Antonio Recuerda, pianista participant molt activament —amb eixe estil Bill Evans— en el concert-espectacle "Tribut a Miles Davis", l'any 2008, del THE MOISES OLCINA SEXTET, amb l'estrena al Teatre Principal de la ciutat i als pobles de la comarca. En paraules del periodista Ramon Climent: "memorable espectacle amb el qual Moisés Olcina, l'ànima del jazz a Alcoi, celebra el seu 25 aniversari amb la música i el 50 aniversari de l'obra mestra de Davis". Aquest sextet el formaren el músic contestà Raul Richard, el murer Salvador Palmer i els alcoians Francisco Martínez —baixista infal·lible i segur de moltes formacions—, Javi Blanquer, Juan Antonio Recuerda i Moisés Olcina. El narrador va ser l'actor Jordi Carbonell.

De vertader “jazzmen” per terres nord-americanes tenim a l'alcoià Ernesto Llorens, amb la seua veu tan carismàtica en el violí, emulant al gran Grapelli i oferint jazz a variats clubs de la ciutat de Nova York, així com a Europa. La formació GYPSY JAZZ TRIO actualment és un dels grups a tindre en compte, i així ho reflecteixen les actuacions al Claret Wine Bar, a la ciutat dels gratacels, amb Taulant Mehmeti i Julian Smith. Ernesto és sempre benvingut a la nostra ciutat, oferint concerts realment bonics de escoltar, com recentment al “Fest Jazz Mussol” aquest pas-sat estiu.

Molts són els grups que naixen en la nostra ciutat durant les dècades dels 90 i 2000. Grups amb caràcter i ganes de fer música improvisada i plena de bon i diferent jazz: JAZZ TIME TRIO, M O Q MODERN JAZZ, DIXIE SWING TRIO, COSITAS BUENAS, BRIDGE QUINTET, JAZZ FILMS, SWING 26... I també en l'àmbit pedagògic, portant la visió i la història d'aquesta música a molts col·legis i davant moltíssims xiquets i escolars, fent una introducció al jazz i al llenguatge d'aquest món musical tan ric. Eixe grup és JOCS DE JAZZ, amb els alcoians Javi Blanquer, Carles Carbonell i Moisés Olcina, i amb Mike Summers, recurrent amb la seua pedagogia musical els centres educatius de la ciutat.

Un alcoià resident en La Haia (Països Baixos) és Ximo Sirera, guitarrista que fa un grapat d'anys que està vivint allí i fent jazz, on va estudiar el curs superior i quasi diàriament fa sonar la seua guitarra en multitud de llocs d'ambient jazzístic. Això va ser el que el va animar al seu trasllat a la ciutat holandesa, i a continuar estudiant i treballant allí. Actualment continua amb la tasca de donar classe de guitarra i jazz en aquesta ciutat. També estudiant l'últim curs de jazz tenim al saxofonista Pau Jordá en el conservatori de Rotterdam. Pau passa per les aules de Sedajazz per a aprendre aquest estil i immediatament queda totalment boig pel jazz. Forma part durant un temps de la formació de salsa TITO PONTET, amb el seu company Jorge Oltra, saxo baríton —altra ferma promesa de la música moderna en la seua arrel llatina—, desvinculant-se del grup per a nodrir altres formacions de caire més jazzístic com ara, en Rotterdam, XALOQ BAND, de fortes influències ètniques valencianes.

L'any 2014 es funda una nova associació cultural que té el nord en la música de jazz. Uns quants fans en Alcoi tenen a bé crear un club de jazz que pugui oferir actuacions continuades en la ciutat i que reunisca a molts i variats artistes per a gaudir de actuacions en directe. Doncs així naix el club de jazz EL MUSSOL, vertader espai de reunió per a tots els que ens agrada aquesta música. Anualment, i de setembre a juny, un parell d'actuacions mensuals fan que siguin moltíssims artistes els que han passat pel club i que continuen a hores d'ara fent-nos gaudir cada any. El seu “alma mater”, el músic Jacobo Blanes, ens fa partícips amb la seua il·lusió com a públic, com a artistes i com a associats en un punt d'encontre molt enriquidor i que tanta falta ens fa per a la cultura. Bona prova d'esta iniciativa són les variades actuacions executades en un cicle de concerts titulat “Jazz en la Manco” o el “Fest Jazz Mussol”, que ja ha oferit dues edicions al poble d'Alcoi. Una organització ferma i amb creença per a dur endavant el jazz a tot el públic. Un dels grups que sorgeixen de la complicitat dels seus membres és SWING 26, format pels alcoians Jacobo Blanes, Juan Mateo, Toni Cruz, Rafa Sempere —clarinetista també amb grups variats alacantins i replet d'esdeveniments realitzats—, amb el contrabaixista alacantí Humberto Corrales. Ha col·laborat en aquest grup, posant la veu, una cantant alcoiana, Sofia Moltó, antiga baixista de la dècada d'aprenentatge amb Thierry Laforgue.

L'any 2017 —centenari del poeta Joan Valls i el 175 aniversari de la Societat Musical Nova d'Alcoi— es crea l'espectacle “Balls en Valls”, escrit per Jordi Botella amb creació escènica de Juli Cantó i musical de Moisés Olcina, on un nonet de músics de la CIUTAT BIG BAND recreen els balls d'orquestrines a la manera de l'orquestra IRIS dels anys 40 i 50. Tot confeccionat amb les poesies de Joan Valls i una posada en escena força avantguardista i de recreació del balls de l'època. En paraules de Jordi Botella, “combinava l'entusiasme de la música i el túnel fosc de la pista deserta, el fulgor de les partitures comandades per Moisés Olcina, que s'acomia de l'esbarzer encés amb un decàleg que resumeix els seus manaments: estimaràs la música per damunt de totes les coses i al company de ball com a tu mateix. En la pista ens esperaven els versos de Valls il·luminant la foscor amb l'enyor

TRAJECTÒRIA DEL JAZZ EN ALCOI

d'uns fanals de revetlla". També la programació del Teatre Principal ens obri les portes a l'any 2009 per oferir un cicle de jazz titulat "Nyas Jazz", i on la CIUTAT BIG BAND obri el cicle.

Evidentment, tota aquesta collita havia de tindre el seu fruit, i així és, els noms dels joves alcoians que duen el jazz per bandera es fa notar ben prompte. Des de l'aula de la Nova i sota les classes de Moisès naix un jove músic, ben espavilat i amb ganes d'aprendre. Prompte despunta amb la música moderna i forma part de la secció de saxos de la CIUTAT BIG BAND i de grups com BRIDGE QUINTET; ell és Alejandro Haro. Cursant estudis superiors de jazz a San Sebastián en Musikene, forma part ja de l'escena jazzística de la ciutat basca en nombrosos grups i "big bands"; gravant CD amb alguns d'ells i fins i tot tocant al festival de jazz de San Sebastián en l'edició de 2022. Músic amb un llenguatge intens, tècnic i molt ric, que en Alcoi i en el mencionat grup BRIDGE QUINTET posa en solfa en part de l'escena jazzística de joves alcoians; Javier Expósito guitarra, Santhidas Vélez guitarra, Andreu Vidal baix elèctric i Àlex Fuster bateria. Altre dels músics amb vàlua i genialitat és l'alcoià-japonès Pablo Inohue, que despunta molt ràpidament en formacions jazzístiques joves i d'altres amb un recorregut de rock que fan que aquest music brille amb una sonoritat i solos molt especial. Cursa els estudis superiors de jazz i música moderna en l'Esmuc de la ciutat de Barcelona, oferint audicions en grups de diferent estil, ampliant així una trajectòria que veurem amb futur. Amb un llenguatge força net i tècnic tenim al jove Juanvi Vicedo, guitarrista i estudiant de superior al Conservatori de València, i tocant

amb la seua orquestra de jazz i amb el seu quintet. També actualment és un habitual en la formació COMBOI JAZZ QUARTET i en l'espectacle didàctic "Viatjant amb la música".

Menció especial rep el nostre company — també de la Nova— Javier Vilaplana, clarinetista que, encara que no exercita com a jazzista, sí que està fent tota una llavor perquè aquesta música estiga en els faristols del seu quartet de clarinets BARCELONA CLARINETS PLAYERS, actualment on viu i treballa. Van gravar tres discos de fort contingut jazzístic, estrenant obres escrites per a ells com ara: *Toma café*, *Black pool suite* i *Fantasías barcelónicas*, aquest últim tenint com a convidat al mestre internacional Paquito de Rivera, fent que aquest disc estiga nominat als Grammy de 2022 i siga tot un esdeveniment de gravació mundial.

Les inquietuds per fer espectacles on el jazz siga el camí per a crear són en Moisès Olcina la base per a recórrer un univers modelat a partir de noves formes d'aproximar-se al jazz des de la visió teatral o multidisciplinària. Un d'aquests espectacles és el que ofereix a la Mostra de Teatre d'Alcoi l'any 2009, i que porta per títol "Impressions (al voltant de la música dels mestre John Coltrane)", estrenat al Círculo Industrial de la ciutat i que barreja el jazz i la poesia, juntament als músics alcoians Jorge Serra —baixista molt rítmic i amb molt de Groove que l'acompanyarà en múltiples formacions—, Chus Moreno —guitarrista molt acurat i amb un so preciós que serà durant un temps el seu guitarrista de capçalera per la seua professionalitat— i Javier Blanquer —bateria necessari i infal·lible en qualsevol de les formacions de Moisès, i que donarà el ritme i el seu bon fer al jazz durant tot els projectes en els quals treballa—. Aquest espectacle es farà amb les veus en la poesia dels alcoians actors i actrius Rosanna Espinós, Agustín Soler i Jordi Carbonell. I per mitjà de CIJA, Moisès organitza un espectacle-homenatge a Paco de Lucia al Teatre Principal, l'any 2015, replet de jazz i flamenc i amb Vicente "El Duque", Luis "El Boquerón" —tots dos alcoians i artistes del flamenc—, el belga René Dossin i el propi Moisès; i on posa la veu als pensaments de Paco de Lucia l'actriu Pepa Miralles.

L'any 2018 naix, dintre del curs de saxòfon Saxteneum, el quartet de saxos 3+1

El Comboi Jazz Quartet en el Dia Internacional del Jazz 2022. Club de jazz El Mussol.

SAXOPHON QUARTET, compostat per l’ontinyentí David Castelló, el contestà Raúl Richart i els alcoians Eladio Sellés i Moisés Olcina. Formació de caire cambrístic, donant una importància a les obres d’autors de caràcter jazzístic i convidant al curs al mestre de saxo i composició Jesus Santandreu, veu més que fonamental del jazz dels nostres temps. I efectuant variats concerts per tota la comarca amb el projecte d’unir la seua música de saxofons amb una bateria, en aquest cas la de Curro Garcia —músic important en les sessions que recorren l’Estat espanyol— i omplint les nits del festival “Jazz en la Manco” l’any 2019. I al 2021 i també al concert de tancament del curs de Saxteneum, 3+1 ofereix un concert de jazz amb l’artista internacional Ernesto Aurignac, saxofonista malagueny, compositor i un dels saxofonistes referents del jazz espanyol, amb una producció com a autor impressionant. Un somni complet tocar amb el jazz en majúscules i on el quartet ofereix un programa intens de la mà d’aquest artista.

L’actor Xavi Mira s’endinsa també en el jazz vocal de la mà d’Enric Peidro per gravar un CD fantàstic d’estàndards del jazz, i on la veu de l’alcoià és tot un descobriment pel seu tarannà de “crooner”. També grava un disc en el grup alcoià SWING 26, on brilla amb molt de swing. Posteriorment, canta amb l’acompanyament de la CIUTAT BIG BAND i amb MOISES OLCINA QUARTET, oferint sempre el seu bon treball com a mestre de l’escenari. A l’estiu del 2021 fa una gira JAZZ FILMS, format pels alcoians Jorge Serra, Javier Blanquer i Moisés Olcina, amb el teclat del músic onder Héctor Valero. Aquesta formació posa en escena les músiques de pel·lícules on el jazz ha estat la banda sonora en qüestió. I a la Fira Modernista d’Alcoi del 2022 es recrea un concert teatralitzat de caire modernista on el jazz de principis del segle XX és el nexa d’unió amb la dansa i el teatre, i on la música la posa una recent “big band”: LA NOVA BIG BAND, creada amb músics de la Societat anomenada i que així tanca un cercle vital, recordant d’on naix la primera “big band” en Alcoi i on torna a sorgir l’última fins la data. La formació la dirigeix Moisés Olcina —també el dinamitzador d’aquestes formacions des dels anys 90— i que fins i tot li posa música al compondre la banda sonora d’un curtmetratge estrenat a aquest concert, que porta per títol *Calíope*, dirigit per Jorge Hinojosa.

La Nova Big Band en 2021

Trajectòria viva d’una música també viva i que en Alcoi pren forma cada vegada amb mes continuïtat i plena de bones vibracions. EL JAZZ.

Composicions

- Enmo* (Enrique Llácer)
- Sonido y ritmo* (Enrique Llácer)
- Fantasia para batería* (Enrique Llácer)
- Petita inspiració musical* (Àngel Esteve)
- Sobre cercles* (Àngel Lluís Ferrando)
- Improvisando e improvisado* (Moisés Olcina)
- Crida al swing* (Moisés Olcina)
- Invencions sobtades* (Moisés Olcina)
- El nostre swing* (Moisés Olcina)
- Apaguem la llum!* (Moisés Olcina)
- A saxophone someplace far off played* (Moisés Olcina)
- Microlenny* (Joan Aracil i Moisés Olcina)
- S’esllavissa el temps per les bastides de Nova York* (Moisés Olcina)
- Caramel de mel* (Carles Carbonell)
- Memòries d’un camperol* (Carles Carbonell)
- Funky Punky* (Carles Carbonell)
- Un valset trist* (Carles Carbonell)

TRAJECTÒRIA DEL JAZZ EN ALCOI

Minuet d'un minutet (Carles Carbonell)
Ah pues! (Carles Carbonell)
El bon estar (Carles Carbonell)
Mon anem (Carles Carbonell)
Cançó pa t'agüelo (Carles Carbonell)
Entre parcs (Juan Mateo)
Balad-re (Juan Mateo)
Despedido (Juan Mateo)
Punta del fangar (Juan Mateo)
Ibo (Jacobo Blanes)
El meu racó (Jacobo Blanes)
Acabant l'estiu (Toni Cruz)
Ahaztu (Álex Haro)
In my dreams (Álex Haro)
Elurra (Álex Haro)

Chances (Álex Haro)
Zure Eskuetan (Álex Haro)
Quarantine (Álex Haro)
Blau (Pau Jordá)
Eufinótica TZ (Pau Jordá)
Cançó de bressol (Pau Jordá)
L'aigua que brolla (cant de batre del Molinar) (Pau Jordá)
En volen fer callar (u i dos) (Pau Jordá)
STNQL (Pau Jordá)
Desencanto (Ximo Sirera)
Overdreaming (Ximo Sirera)
All the things you have to do (Ximo Sirera)
Play with me (Ximo Sirera)
Prosoche (Pablo Inohue)

Disc d'Enric Peidro amb Ray Gelato

Discografia

Enric Peidro:

- “Tenor time”
- “Nothin’ but jazz”
- “A sunday date”
- “Bluesant”
- “Now, you’re talking my language!”
- “On the move”
- “Make someone happy”
- “Happiness is a thing called”
- “Keep that swing in your soul”
- “And the angels swing”
- “The internacional classic jazz all stars”
- “With all due respect a toast to the tenor masters”
- “I goes without saying”
- “Live at jazzazza”
- “Groove at first sight”
- “Until the real thing comes along”
- “Sweet as bear meat”
- “It’s a wonderful world”
- “Live at big mama ballroom”

Ernesto Llorens:

- “On my gypsy way”

Moisés Olcina:

- “Guisax Duet-punt d’encontre” amb Joan Aracil
- “Performances poètiques” amb Josep Sou
- “Diàlegs del disc Romu Agulló simfònic”
- “Parte de mi” de Dani Climent

Nova Sax Quartet:

- “Nova Sax Quartet” directe

Carles Carbonell:

- “Carrera de galls” de Dolç Tab Jazz Project
- “Fussió” de Dolç Tab Jazz Project
- “Groove yard” d’Enric Peidro
- “Diferente” d’Eva Olivencia
- “Viure” d’Eva Olivencia
- “Fusion latina” de José Pastor
- “Hand made” de Carlos Llido

Mauri Sanchis:

- “Less is more”
- “Good vibes”
- “Todos contra el corona”

Swing 26:

- “Swing 26”

Álex Haro:

- “Bridge quintet-volumen I”
- “Voodoo charms”
- “Daniel Vallejo-nubes de cúrcuma”
- “Ura Duo-Quarantine”

Xavi Mira:

- “ Xavi Mira i companyia”
- “Swing 26”

Ximo Sirera:

- “Love/live/listen” Studio Schrafer

LA CANÇÓ VERS EL FUTUR

PAU GRAU I MIRA

CANTAUTORS

Hi ha un nom central indiscutible al parnàs alcoià de la cançó: Ovidi Montllor. Però més enllà de la seua figura, hi ha altres veus, alcoians amb talent que amb major o menor fortuna també han conreat la cançó amb aportacions de mèrit i alçada artística. En aquest sentit, caldria començar per dos coetanis de Montllor: Jordi Gil i Francesc Moisés.

La trajectòria de Francesc Moisés (Alcoi, 1949) mostra certa intermitència en quant a l'activitat musical, ja no per la coneguda dificultat de dedicar-se professionalment a la música que al llarg de la història han patit els intèrprets valencians, sinó perquè la seua activitat artística ha alternat la cançó amb la creació literària, conreant tant l'assaig com la dramatúrgia i la poesia.

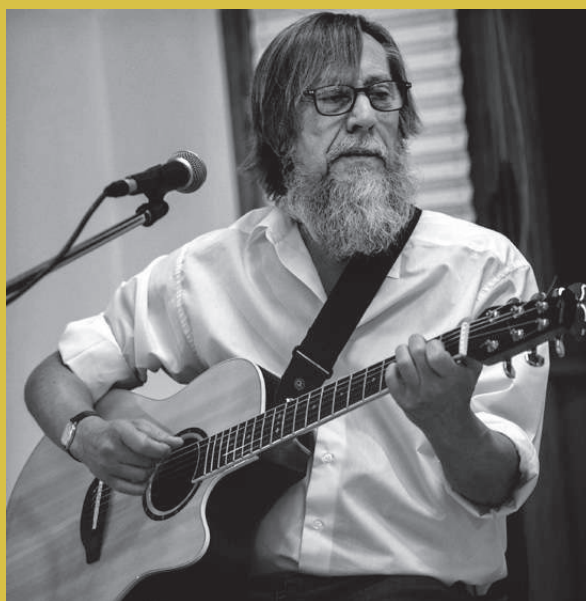

Francesc Moisés

Tal i com recull Josep Vicent Frechina al seu monumental llibre *La cançó en valencià*, la primera aportació valuosa de Francesc Ferrando i Sanjuán —nom real de Francesc Moisés— al món musical són les cançons escrites per a l'espectacle "Tirant lo Blanch" de la companyia teatral La Cazuela, que ell mateix interpretaria en escena. Fou el 1971, i aquell mateix any debutava en solitari amb un concert a la sala Studio de València; l'actuació despertà bones crítiques, com la de la revista *Gorg* que destacava "la seua ben timbrada i fresca veu i també la musicalitat d'algunes de les cançons".

No obstant, la seua progressió no acaba de transcendir més enllà de l'àmbit local, i no serà fins a mitjan dècada de 1980 que s'editarà el seu primer treball discogràfic: *Potser un dia* (1984); ja el 1986 publicarà, junt a Helena Orts, el disc *El temps d'un poble*; i l'any 1989 s'aliarà amb el ja desaparegut guitarrista de jazz Thierry Laforge per publicar *No faré la partença*. El 1993 participarà junt a altres cantants i intèrprets en el disc *9 d'Octubre 93* editat per l'Ajuntament de Xixona, i el 2002 el Casal Ovidi Montllor assumirà l'edició del disc *Cinc de copes versus as de bastons*. El 2005 publicarà *Quattuor sepharadis voces*, acompanyat per Jordi Gil, Helena Orts i Macu Orts, un disc que recull poemes en català i castellà de diversos autors. I encara el 2015 veurà la llum el disc *Tal antany, tal enguany (cinc de copes versus as d'oros)*, un àlbum que no s'edita en format físic però es pot escoltar en diferents plataformes digitals.

L'altra veu alcoiana, diguem-ne clàssica, en l'àmbit de la cançó, és la de Jordi Gil (Alcoi, 1951). El completíssim *Diccionari de la Nova Cançó* de Miquel Pujadó recull a l'entrada dedicada a Gil que és un "cantant alcoià que compon i canta dels anys setanta ençà, i és un excel·lent intèrpret".

Jordi Gil

Efectivament, va començar a pujar als escenaris puntualment a la dècada de 1970, però no seria fins quasi 20 anys després que no enregistraria les seues cançons. La seua primera gravació formava part d'aquell disc col·lectiu editat l'any 1993 per l'Ajuntament de Xixona ja esmentat, i poc després veuria la llum el seu primer àlbum, en format musicasset i amb el títol *Al meu país* (1995). Josep Vicent Frechina, sobre aquesta gravació, diu: "Amb una producció sòbria i acurada, amb l'únic acompanyament de la seua guitarra i la d'Ana Llinares, la gravació respira de dalt a baix un aire seré i malenconiós que excel·lix en temes com *No soc altra cosa*, *Dic el vent i el vent respon* o *Et devia una cançó*".

L'any 1994, va prendre part a l'homenatge tributat a Ovidi Montllor al Teatre Calderón, compartint cartell amb Serrat, Maria del Mar Bonet, Marina Rosell o Raimon, entre d'altres. I malgrat que aquell recital va ser enregistrat en vídeo i emés per TV3, i per tant el va donar a conèixer entre un ampli públic aficionat a la cançó, la seua trajectòria no acabaria d'enlairar-se i caldria esperar fins l'any 2007 per al seu següent treball discogràfic, anomenat *Íntimament*. El 2013 publicaria el llibre-disc *Poemes i cançons*, amb què reprén una activitat que el portarà de nou als escenaris i a la gravació del disc *Sirena de la llibertat*. L'últim títol que ha publicat és *Sepharad*, l'any 2018.

Caldria fer un salt avant amb el temps per trobar el relleu d'aquests chansonniers, tot i que la veu de la cançó no s'arriba a apagar i

es podria parlar d'una continuïtat. La següent generació, com és normal, evoluciona cap a altres matisos estilístics, encara que prenent com a base la cançó clàssica. Probablement l'artista que pren el relleu com a cantautor pur, en el sentit d'enfrontar-se al públic en solitari amb la guitarra, siga Hugo Mas, un intèrpret que debuta molt jove damunt els escenaris i que registrarà el seu primer CD, *Hugo Mas*, l'any 2008. D'ençà ha participat en diversos projectes i enregistrat altres treballs tot explorant diferents camins estilístics i mesclant estils com el pop-rock i el jazz, i esdevenint un dels màxims exponents valencians de l'spoken word.

VerdCel

Hugo Mas

Compartint generació amb Hugo Mas sorgeix el projecte "VerdCel", una proposta que arrencava l'any 2002 amb una maqueta casolana autoeditada, *Bagatge d'una fusió*, en què els fundadors del grup, Alfons Olmo i Carles Llinares, plantejaven un format de cançó amb instrumentació i melodies pop i folk. El 2004 ja va veure la llum un primer EP en format CD anomenat *On està el lloc*, que va tindre gran acollida entre el públic i que els va reportar diferents premis i mencions a Barcelona i València. Aleshores ja van fer el salt de l'autoedició a una producció més seriosa amb *Paísviatge*, un llibre-disc que incorpora les arts plàstiques de Daniel Olmo i que enceta conceptualment un camí que el projecte mantindria amb el pas dels anys: una forta aposta per les projeccions en directe i la imatge complementant els seus treballs dis-

cogràfics. Aquest disc obtingué el Premi Ovidi Montllor al Millor Disc de Cançó i el Premi Enderrock al Millor Disseny, i situà "VerdCel" com una de les principals referències de la cançó valenciana.

Aleshores Llinares abandonà el projecte, i els germans Olmo van continuar amb una intensa activitat creativa acompanyats per diversos músics que completaven la banda. El 2008 arribaria el disc *Sàmara*, editat amb Propaganda pel Fet; i el 2010 veuria la llum *Petjades*, un disc fet de versions de cançons de Raimon i que inclourà un DVD amb documentals. Després arribaria el còmic-CD *Els dies del saurí* (2012), amb què el grup va tornar a guanyar un Premi Ovidi Montllor, aquest al Millor Disc de Pop. L'extensa discografia continua amb *Argilaga* (2014), *De plantes, talaies i cims (i una aroma)* (2017), *Bifocal* (2019), *SOS* (2020) i el que fins ara és l'últim projecte discogràfic: *Verdsions* (2022). Afincat des de fa anys a Barcelona, però sense renunciar a les arrels alcoianes, "VerdCel" atresora nombrosos premis i reconeixements, i compta amb tota una plèiade de participacions a discs recopilatoris, homenatges, circuits, cicles i festivals. Són molts anys de treball incansable a la primera línia de la cançó en català.

Batà

L'any 2009 sorgia el grup "Batà", amb un disc sota el braç: *Cançons de butxaca*. Carles Llinares i Rebeca Sanjuán es donaven a conèixer amb un estil clàssic de cançó basat en les melodies vocals i que fou finalista dels Premis Ovidi Montllor. No seria fins al 2014

que apareixeria el segon disc de la formació, que sumava a Carles Tur al violí. Seria el disc *Intermareal*, que consolidava la proposta entre les més reeixides de la cançó del País Valencià. Paral·lelament, Llinares mantenia el projecte de música infantil "Marcel el Marcià", que des de llavors va editar el seu primer disc l'any 2010, *El viatge de Marcel el Marcià*, ha obtingut una gran acceptació entre els més menuts, i manté una intensa activitat després de desenes d'actuacions, diversos premis i reconeixements, i fins a set discs.

Marcel el Marcià

Més enllà d'aquesta generació, el relleu del gènere de la cançó sí que sembla haver perdut la continuïtat existent fins aleshores; tot i que tots aquests noms encara es troben en actiu, cert és que les noves generacions semblen allunyar-se d'aquell estil més despul·lat de veu i guitarra, i endinsar-se en diferents formats i estils. Això sí, encara influenciats per la cançó clàssica. Així ho evidencià Ana Valor l'any 2015 amb el seu disc autoeditat *En mi mente*, que malgrat que es va presentar amb banda pop-rock, sí que es mantenia fidel al vell concepte de la cantautoria. També es podria qualificar amb aquesta etiqueta l'últim treball discogràfic de Neus Ferri, *Llar*; la seua poderosa veu centra una col·lecció de temes més propera a la cançó que a cap altre estil.

Ana Valor

L'ESCENA ACTUAL

Neus Ferri

Neus Ferri ha treballat en gairebé tots els àmbits musicals possibles: des de la docència fins a la composició, passant per músic de sessió, musicals i corista d'altres artistes, i en tants estils musicals com permet la seua versatilitat vocal. Es va donar a conèixer com a intèrpret a nivell estatal durant la primera edició a Espanya del programa *La Voz* (2012) i del qual va ser finalista.

Neus Ferri (fotografia de Juan Pérez Fajardo)

"Júlia"

Júlia és un duet format per les alcoianes Estela Tormo i Lúdia Vila. "Júlia fem música pop amb elements sintètics i electrònics, combinats amb unes guitarres i una veu que defineixen la identitat del grup", segons les seues pròpies paraules.

Júlia (fotografia de Jordi Arques)

"Tito Pontet"

Tito Pontet és un grup de música jamaicana i llatina de l'Alcoià i el Comtat. Volen apropar el públic a aquestes músiques mitjançant l'ús del valencià i les temàtiques de les cançons que li siguen properes: els personatges emblemàtics dels nostres barris, l'empenta per a reconstruir el teixit social i festiu dels pobles, l'alliberament de les dones en les relacions afectives... Integrants: Alba Terol, Antonio Lozano, Cristian Giner, Hazael Rico, Jorge Oltra, Lucas Garcia, Pablo Jordá i Pablo Rosell.

Tito Pontet

“El Diluvi”

Malgrat que la majoria d’ells són de la Foia de Castalla, també hi ha presència alcoiana a aquesta banda que es defineix com un grup de folk modern que fusiona diferents estils musicals com cúmbia, reggae, rumba, folk i música tradicional i d’arrel valenciana. Integrants: Flora Sempere, David Payà, Lluc Llorens, Txus Rodríguez, Dani Garcia, Andreu Ferre i Jordi Bernabeu.

El Diluvi

“Marco Pompero”

Si bé la major part de la seua trajectòria és com a cantautor, actualment ha passat a un format de trio amb instrumentació elèctrica. Ha alternat el valencià i el castellà en les seues lletres, si bé el seu disc més recent i ambiciós, *Deu*, és íntegrament en valencià. Components: Marcos Porras, Dani Serra i Andreu Vidal.

Marco Pompero (fotografia de Jordi Arques)

“Joe Pask”

Joe Pask es presenta com “un projecte muntat per canalitzar les pors, la frustració i totes les ombres que ens ixen dia a dia i clavar-les dins una caixa. Gastem el folk, el rock i tot allò que hi ha pel mig per tal de vestir les cançons. Components: Josu Miró a la composició i les lletres; Blai Antoni Vañó a la producció i també algunes lletres; la banda es completa amb Martín A. Ivars, Dani Serra i Andreu Vidal.

Joe Pask (fotografia de Mónica Llop)

“Desustancia”

Grup que fusiona el hard rock amb la música tradicional valenciana. Les seues lletres són en valencià. Integrants: David Miralles “Rulo”, Jordi Peidro “Petete”, Josep Armengol “Xuls”, Carlos Gisbert.

Desustancia

“Llum”

Quartet amb un estil eclèctic amb traços pop, soul, swing i folk. Té com a frontman al valencià Jesús Saez, i una banda on figuren els ex-“Arthur Caravan” Pablo González, Pau Aracil i Toni Blanes.

Llum (fotografia de Juan A. Pardo)

“Tendur”

L’ex-cantant d’“Arthur Caravan” Pau Miquel Soler junt a Mireia Tortosa són l’ànima d’una proposta que gravita sobre el pop, el folk i la cançó d’autor.

Tendur

Jesús Lara

Artista de llarg recorregut que ha encapçalat des de 2003 diversos projectes pop-rock. Al seu darrer disc, *Letras eléctricas & flores raras* (2022), compta amb una banda formada per Carlos Aracil —bateria—, Ilia Barrachina —baix—, Rubén Priego —teclats, veus— i Javier Expósito —guitarres i coautor d’alguns temes—.

Jesús Lara

“Vaire”

David Nadal —cantant—, Christian Collado —guitarrista—, Sergi Ribes —baixista— i Josep Puigcerver —bateria— són els membres d’aquest grup que afirma combinar el rock, el rap i el headbanging, que canta en valencià i que assenyalava la seua procedència de l’Alcoià i la Marina.

Vaire

“The Masiados”

Amb influències musicals que abasten èpoques molt diferents, en la seua trajectòria cal destacar una notable dedicació a bandes com “Foo Fighters” i “Queens of the Stone Age”, molt presents en la seua música. Formació: Miquel Vives, Nico Casabuena, Jorge Pérez i David Llorens.

The Masiados

“Las Víctimas Civiles”

Grup entre el rock i el punk liderat pel poeta i showman valencià Héctor Arnau, acompanyat pels alcoians Pau Miquel Soler, Pau Aracil i Toni Blanes, junt al també valencià Ernest Aparici.

Las Víctimas Civiles

“Lespurna”

Grup valencià format a l’estiu del 2021 amb un estil que varia entre el rock alternatiu, el punk rock i el hard rock. Amb dues alcoianes a la seua formació: Miriam Vilaplana a la veu principal i Irene Pérez a la guitarra, la formació es completa amb Eric Mocholí als teclats i cors, Alex Mocholí a la guitarra, Sergio Tatay al baix i Aitor Alarcón a la bateria.

Lespurna (fotografia de Jordi Arques)

“Abraxas”

Es presenta com un “projecte de música dance electrònica, reflexió filosòfica, activisme sociopolític i empenedoria musical per a sacsejar cossos i ments”. Damià Llorens, ex-“We Are No Brothers”, és qui hi ha al capdavant de la proposta.

Abraxas

“Batoi”

Trio que conrea el punk i postpunk amb lletres en valencià. Format per Juan Ignacio Morales, Rafa Arques i Toni Blanes.

Batoi

UNA APROXIMACIÓ A L'OBRA D'ARTHUR CARAVAN: UN ATLES DE MÚSICA I MAJORS PROPÒSITS

SAÛL BLASCO SORIANO

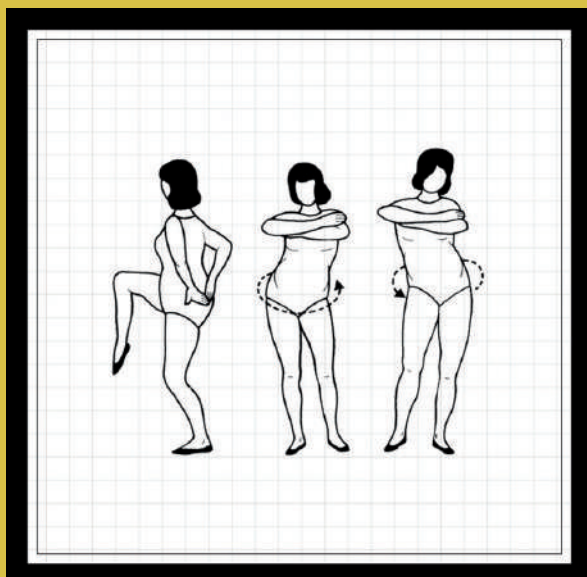
ARTHUR CARAVAN (2009)

Per a arrodonir l'article anterior de Pau Grau sobre l'actual panorama musical alcoià i valencià, i el posterior de Pau Miquel Soler que ens parla de tot un moviment de músics que van passar per l'institut Pare Vitòria i que van marcar una època, m'agradaria parlar d'un d'aquests grups, en concret dels "Arthur Caravan". Qui escriu aquestes línies ho fa des de la visió d'una persona que s'endinsa i escolta la seua discografia analitzant-la dintre del context de la música en valencià actual i mirant sempre en perspectiva. No es pretén amb aquest article fer una crítica dels àlbums ni una valoració purament periodística, sinó donar una opinió sincera i fer una aproximació a la música dels "Arthur Caravan" el més propera possible, per tal de fer al lector partícip del treball d'aquests músics alcoians i, si més no, provocar curiositat per la seua escolta.

Cal remarcar que hui el grup hi és entre desaparegut i en procés d'hibernació. Però part dels components segueixen en actiu en projectes com "Las Víctimas Civiles", el que fa somiar a un servidor que, per què no, una reunió no estaria gens malament, encara que la recent pèrdua d'un dels seus membres dificulta aquesta fita. Remarcar que la seua música adquireix hui molta més importància i demostra l'atemporalitat de la proposta. Però no escric aquest article per lamentar la seua absència, sinó per celebrar el seu treball.

La presentació al públic del grup amb el seu disc homònim ja és tota una declaració d'intencions. La seua música és molt enfocada al pop rock, però ja des de l'inici del disc amb *Liberto i el redoble americà* queda clar que no són un grup convencional. Mesclen estils folklòrics propers a la Nova Cançó del seu paísà Ovidi Montllor i rock amb caràcter anglosaxó o americà al més pur estil "Sonic Youth". Un bon exemple del mencionat seria el segon tall *Àrides estances*. L'ambientació melancòlica i la desolació també hi són presents en temes com *Perpètua desànima* o la instrumental *Christmas in China*. A més a més, cal destacar un dels seus himnes, el qual ha esdevingut com a generacional, amb la magnífica *L'amor és cec*. També fa acte de presència el seu vessant més "zappià" amb la lletra de *Menjars al llit, somnis en la taula*. Per tancar el disc, el grup li fa un homenatge a Leonard Cohen amb *Susanna*, una versió del seu clàssic.

El disc és dividit en dues parts diferenciades per la temàtica de les lletres. Una part ens parla de viatges i localitzacions arreu del món —*Àrides estances* i la seua referència a Alcoi, *Perpètua desànima* i l'enyorada València, *Voyage to Mèxic* o *Scotland-Hrvatska/ A mig matí*— i la segona part basada en llars i indrets diversos, amb unes lletres més intimistes i plenes de detalls —*En despertar* o *Dolces respostes*—.

Portada del disc

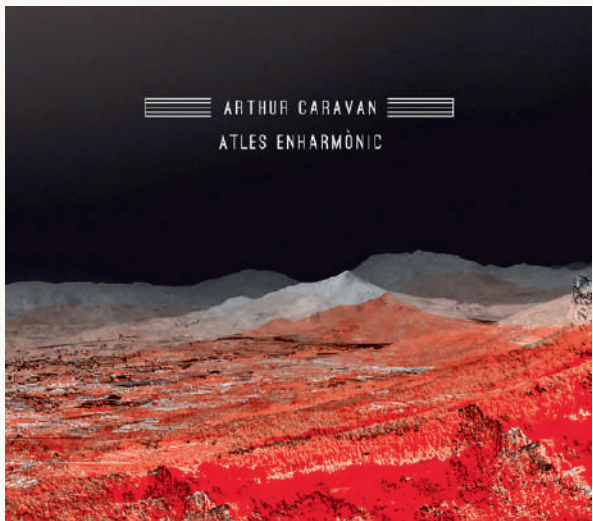

"Arthur Caravan" promocionant el seu primer disc

UNA APROXIMACIÓ A L'OBRA D'ARTHUR CARAVAN:
UN ATLES DE MÚSICA I MAJORS PROPÒSITS

Pel que fa al disseny de la carpeta del disc, la idea original fou de Toni Blanes i va ser dissenyada per Cristina Máñez. Les imatges estan inspirades en il·lustracions de llibres de medicina familiar, amb la idea de representar, per una banda, el procés de gestació del disc, i per una altra, la dicotomia entre la vida i la mort, en contrast amb les altres imatges de la carpeta. Temàtica, la de la vida, la mort i l'amor, que es repetirà durant la carrera del grup de manera palesa en els següents treballs.

ATLES ENHARMÒNIC (2011)

Portada del disc

En aquest segon treball, com bé va definir el grup a diversos mitjans de comunicació quan el presentaren, trobem "més guitarres, més potència i més brillantor, sense deixar de banda la intensitat de les melodies i el lirisme que caracteritza el quintet". És una bona manera de definir el que aconsegueix "Arthur Caravan" en el seu *Atles enharmònic*, el qual ha esdevingut el disc més reconegut i que millors crítiques li ha portat.

Centrant-nos ja en les cançons, amb l'escolta de *Majors i menors*, el tema rocker que enceta el disc, ja ens trobem amb una bona mostra del que prometen, allargant la part instrumental i sense pressa perquè la veu entre en escena. *Vents* és un perfecte single, molt comercial, radiable i enganxós des de la primera escolta —el corresponent videoclip que l'acompanya també és de recomanable

visionat—. A *L'interval del diable* el grup torna a demostrar que no li fa gens de por allargar els temes i ho fa magistralment, de la mateixa manera que a *El dia de Tots Sants*, una cançó que ben bé podria tancar el disc i a la qual se li donava molt de protagonisme en els directes. Destacar també la magnífica *La cançó de l'alba* a partir d'un poema de Manel Rodríguez Castelló musicat pel seu compatriota Hugo Mas, on trobem una peça que juga amb el lirisme, el dramatisme i la contundència, i on, com a excepció en aquest disc, Pau Miquel Soler deixa de banda el to suau de la seua veu per trencar-la i oferir així un dramatisme que quasi és palpable. *Himne a l'alegria* és un tema amb marcat caràcter pop molt a l'estil de Manel; *Somnis amb música perfecta*, un tema oníric proper a la música de Joan Miquel Oliver. Per finalitzar tenim *El bon dia*, cançó que tanca el disc de manera més calmada i íntima.

Aquest treball d'"Arthur Caravan" és, com l'homònim, un disc arranjat, produït, enregistrat i editat per ells mateixos, tot i que la masterització és a càrrec de Jason Ward, dels estudis Chicago Mastering Service, el qual també va treballar amb grups de la mida de "Fugazi" o "Arcade Fire".

Les vistes d'Alcoi des de la Font Roja que van inspirar el disseny de la carpeta d'Atles enharmònic.

Pel que fa al disseny de Maria Gómez, la carpeta ens mostra una visió panoràmica des del paratge natural de la Font Roja —on també fou rodat el citat videoclip de *Vents*— de les vistes d'Alcoi i la serralada que l'envolta, podent observar des de la Serreta fins a la ciutat d'Alcoi i el Barranc del Cint, el Preventori, la Buitrera, el Baradello Gelat, el Sargento i el parc natural de la Serra de

Mariola. Fins i tot de fons albira el Montcabrer i el Benicadell. Tot aquest paisatge es mostra amb un caràcter nocturn, distòpic i inquietant, que recorda a portades com la de *Kid A* dels britànics "Radiohead".

WEGENER (2013)

Portada del disc

Després de l'èxit de crítica i els premis rebuts pel seu anterior disc, "Arthur Caravan" no segueix el camí de repetir fórmula —el que ens torna a demostrar que no són un grup que s'adapte a convencionalismes—, sinó que dona un gir de 180 graus a la seua proposta musical i, conjuntament amb Hugo Mas, publiquen aquesta obra molt pròxima a les performance spoken word, on "Arthur Caravan" arranja i interpreta un fons musical per a la poesia i les paraules d'Hugo Mas. L'estil d'aquest disc s'acosta a les propostes de Henry Rollins, de Jim Morrison i "The Doors" al seu *An American Prayer* o del mateix Ovidi Montllor. Fins i tot podem trobar semblances literàries amb l'obra de William S. Burroughs o la de Jules Verne.

El nom del disc fa referència a Alfred Wegener, precursor de la geofísica, i com a tal el disc és un viatge a través dels versos d'Hugo Mas, plens d'elements de ciència, literatura i viatges per terres vastes i per l'interior de la nostra ment, tot això ajudat magistralment per uns "Arthur Caravan" que

s'atreveixen a endinsar-se en nous terrenys sonors, utilitzant dissonàncies i efectes en les guitarres per a aconseguir eixes textures. Cal destacar cançons com *Agon*, una adaptació de *The Black Book* de Lawrence Durrell i que ens porta també a pensar en certes connexions amb Chaucer i *The Canterbury Tales* com a inspiració per a la creació de l'obra; *Oceans*, una cançó amb molts tints de single on Pau Miquel Soler fa la seua única aparició vocal al disc. *Terres Rares*, un excel·lent tema ple d'ambients que ens porten de la decisió a la desesperació amb una extraordinària facilitat; i sense oblidar *La Deriva*, on la cadència de la música i d'Hugo Mas més ens recorda a l'Ovidi.

En aquesta ocasió, el grup compta amb Blai Antoni Vañó per a la gravació, la producció i la mescla del disc. La masterització corre a càrrec de Matthew Barnhart i el disseny gràfic obra de l'artista Andreu Valls, amb la col·laboració d'Establiment.org, destacant-ne la contenció, la sobrietat i un dibuix per a la portada amb carbonet i difumí que recull l'ambient fosc i inquietant que transmeten Hugo Mas i "Arthur Caravan".

"Arthur Caravan" amb Hugo Mas en una foto promocional de *Wegener*

Wegener és un disc que s'entén millor coneixent la discografia d'Hugo Mas —a banda dels seus discs en solitari, cal escoltar el seu treball amb Cavallo i en concret *Pentàpolis*, si es vol entendre com ha evolucionat el concepte de *Wegener* d'un caràcter rock experimental a uns ambients més jazzístics— que la dels mateixos "Arthur Caravan", però tot i així, suposa una experimentació i un repte per als alcoians que de segur va tenir una repercus-

UNA APROXIMACIÓ A L'OBRA D'ARTHUR CARAVAN:
UN ATLES DE MÚSICA I MAJORS PROPÒSITS

"Arthur Caravan" en la seua etapa de *Major propòsit*

sió en el seu següent disc, com la tendència al caos in crescendo en algunes cançons o la manca en moltes altres de l'estructura clàssica de la cançó pop rock, donant així nous matisos i profunditat al treball del grup, com tot seguit veurem.

MAJOR PROPÒSIT (2016)

Portada del disc

Arribem al, fins a hui, últim disc d'estudi publicat per la banda, allà per l'any 2016 i formant com a quartet amb Pau Miquel Soler, Toni Blanes, Pau Aracil i Jordi Richart, després d'haver marxat Pablo González. Un disc arriscat però que demana diverses escoltes per poder gaudir de cada instant i de cada cançó. En aquesta ocasió, podem veure a uns "Arthur Caravan" més descarats, lliures per caminar per diversos estils i fugint definitivament de tota etiqueta. El grup es lleva la cotilla i no té por a experimentar en allò que li ve de gust, com si realment cerqués el seu major propòsit. Si unim la citada anteriorment temàtica de la vida, l'amor i la mort amb la política, la protesta, els diagrames tàntrics, Arthur Rimbaud i René Magritte, tot ens porta al més semblant a disc conceptual que han enregistrat mai, però combinant al mateix temps molts matisos.

El disc s'inicia descarat i sorprenentment hard rock amb *La traïció de les imatges*, on ja es pot sentir com "Arthur Caravan" han tornat a mutar, aquesta vegada gràcies a una producció més crua, directa i no tan efectista. *Temptativa impossible* és més una temptació a creure que els "Arthur Caravan" de sempre segueixen amb nosaltres, però amb *La gran guerra* i *Principi de plaer* porten a l'oient a la part més garatgera i punk de tot el disc, amb una protesta a les guerres i a la societat

moderna. En aquesta part de l'àlbum és on podem escoltar ressons del que serà el germen de "Las Víctimas Civiles", tant pel que fa a les lletres que acabe de comentar com pel que fa a la part musical. *Le mal du pays* i *Les amants* conformen les peces més íntimes de *Major propòsit*, agafant influències de "Velvet Underground". El disc acaba amb *Entreacte*, una traducció lliure del poema *Démocratie* d'Arthur Rimbaud, i *La gran família*, un cant a la superació i al trencament de barreres. Com va mencionar Pau Miquel Soler a una entrevista per a *La Vanguardia*, "És un disc pessimista i optimista a la vegada. El món se'n va en orris, però en alguns contextos es pot parlar de bellesa, amor i esperança. Vist així és un discurs molt romàntic, decadent".

Tal i com he anomenat, l'aspecte artístic d'aquest àlbum va molt més enllà de la part musical. És molt recomanable per a l'oient cercar les deu pintures de René Magritte que donen títol a les deu cançons del disc per donar-li a aquestes una altra dimensió, encarar-les des d'un punt de vista diferent o enfocar-les des d'altres perspectives —ací us estalviem feina i recopilem tres de les obres de l'artista perquè ho experimenteu per vosaltres mateixos—. El caràcter subversiu de l'artista queda reflexat al disc com he esmentat anteriorment, de manera subtil però també exposant una realitat desassossegant. El surrealisme de l'obra i, en moltes ocasions, la psicodèlia de la música s'uneixen en aquest àlbum. Per una altra banda, pel que fa a la part estètica del disc, cal destacar el disseny gràfic d'Àngela Tarrazó, inspirat en els diagrames tàntrics del Rajasthan del segle XVIII i els quals estan molt connectats amb molts dels conceptes poètics del disc.

Una vegada analitzada la discografia dels alcoians, solament queda instar al lector a escoltar i gaudir d'aquesta fabulosa discografia, per tal de poder endinsar-se en el món de pop, rock, lirisme, literatura i ciència dels "Arthur Caravan".

De dalt a baix: *La gran guerra*, *Principi de plaer* i *Les amants* de René Magritte

OFERTA FORMATIVA

ESO – BATXILLERAT

Humanitats i Ciències Socials

Modalitat adscrita a les branques universitàries d'Arts i Humanitats i Ciències Socials i Jurídiques.

Ciències i Tecnologia

Modalitat adscrita a les branques universitàries de Ciències, Ciències de la Salut, Enginyeria i Arquitectura.

Excel·lent preparació per a cursar qualsevol estudi superior vinculat a eixes modalitats.

BATXILLERAT NOCTURN

Pla individual d'estudis compatible amb el treball o altres activitats (horari 18:00-22:30 h)

Una assignatura aprovada no es torna a cursar.

Possibilitat d'opositar a les administracions públiques.

Accés a la Universitat.

CICLES FORMATIUS FAMÍLIES AGRÀRIA / QUÍMICA / SEGURETAT I MEDI AMBIENT

FPB: Agrojardineria i Composicions florals

Grau Mitjà: Jardineria i Floristeria / Operacions de Laboratori

Grau Superior: Laboratori d'Anàlisi i Control de Qualitat / Educació i Control Ambiental

Alt percentatge de contractació.

Pràctiques d'empresa en l'estranger.

Títol de Tècnic Superior reconegut a nivell europeu.

Excel·lents resultats en les Proves d'Accés Universitari

Atenció a la diversitat: programes de reforç, desdoblaments...

Centre pertanyent a la xarxa UNESCO

Programa Erasmus+ d'intercanvi amb altres països

Projectes d'Innovació Educativa, Convivència i Mediació, Patís Inclusius, Estic Aquí, Aprenentatge Servei...

Ensenyament públic i de qualitat

Unió Europea

Fons Social Europeu

L'FSE inverteix en el teu futur

Erasmus+

Organització de les Nacions
Unides per a l'Educació,
la Ciència i la Cultura

Escoles Associades
a la UNESCO
Centre col·laborador

INSTITUT PARE VITÒRIA ENSENYAMENT SECUNDARI
Avinguda d'Elx, 15 ALCOI

☎ 966 528 115

@ <https://portal.edu.gva.es/iesparevitoria/>

✉ 03000394@gva.es

f @parevitoria

MEMÒRIES D'UN ANTIC ALUMNE (O GENEALOGIA D'UNA ESCENA)

PAU MIQUEL SOLER I CANTÓ

Hi ha llocs on un no sap ben bé com entra, però sí com surt. Un d'aquests llocs formadors d'autoconsciència és —almenys en el meu cas— un institut de secundària. Quan em vaig incorporar a l'IES Pare Vitòria en la promoció 93-94, no era cap jove que apuntés maneres de música, ni de compondre cançons, ni de cantar en cap banda ni res semblant. Tot i que m'agradaven els Beatles i acabava de descobrir dues o tres cançons de Lou Reed que em marcarien, als tretze anys estava desfent-me d'una efímera passió pels còmics i les animacions japoneses que m'havia dut a cartejar-me amb otakus d'arreu de l'Estat, fer un fanzine amb notícies reciclades d'altres fanzines i un club de fans del manga sense cap objectiu més que el de beure coca-cola i menjar pipes els dissabtes per la vesprada.

Al meu grup —3r d'ESO A— tampoc coneixia ningú. Per una estranya raó, només Núria i jo veníem del CEIP Sant Vicent i ens havíem apuntat a la línia en valencià. La resta d'alumnat de la meua antiga escola o bé no estava o bé estava en castellà. Tant se val, perquè mai vaig fer grans amistats allà. Els meus nous companys i companyes detectaren això ràpidament: aquell desconegut, tímid, insegur, poc sociable i amb una pinta i rialla un poc estranya, sens dubte havia de ser escollit delegat de classe. Per descomptat, el meu tutor Francesc Bernàcer, sabia que m'havien triat per fer-me la punyeta, i quan vaig anar a queixar-me de que era injust, em va infondre les primeres paraules d'autoconfiança: "No et preocupes, perquè ho faràs bé. Oi que sí?"

El cas és que les primeres setmanes no em sentia gaire acollit. Les xiques em feien vergonyeta i la majoria dels xics tenien una pinta un poc amenaçadora —grenyes llargues, camises negres—. Si volia tractar d'integrar-me o imitar els seu aspecte encara em quedaven uns mesos per deixar-me llargs els cabells i adquirir nou vestuari. De tota manera, en principi tampoc tenia cap intenció d'imitar ningú, però sí almenys de fer alguna amistat per raons òbvies.

L'esperada acceptació va ser fruit d'una inevitable causalitat: un dels companys de

classe, Toni Blanes, s'havia assabentat de qui eren els meus pares. Semblava ser que eren coneguts dels seus i, especialment, amics dels seus oncles bessons Miquel i Jordi. Mon pare havia regentat un pub als anys 80 que es deia "Neon", un referent de la marxa i de la música "moderna" en Alcoi. D'altra banda, el seu oncle Miquel era propietari, juntament a Amparo i dos socis més, de "L'Escenari", altre lloc emblemàtic de la cultura de la ciutat i que segueix en actiu des de 1981. La conclusió era clara: si els dos pubs eren com germans, aleshores Toni i jo havíem de ser cosins. En reconèixer-nos, de seguida parlàrem de música i aquell mateix migdia, en eixir de l'institut, el nou amic es trobava escorcollant la col·lecció de discs familiars que hi havia en ma casa. Fins i tot va flipar perquè tenia un incunable de la Companyia Elèctrica Dharma, *L'àngel de la dansa*, que no vaig dubtar a deixar-li. De l'acceptació de Toni, ésser social i sociable per excel·lència, a l'acceptació de la resta de la classe va haver només un pas.

Toni no només era un melòman i tenia un programa de ràdio a l'institut amb la resta de col·legues que es deia "Gir Radikal", també era bateria. No havia conegut mai cap bateria ni, encara menys, havia vist cap grup assajar. Un dia em va dur al seu local "dels caps de setmana" al carrer Sant Jordi, on practicava cançons de rock clàssic amb altres dos guitarristes que eren "majors" i se sabien els solos de Jimi Hendrix fil per randa. Recorde seure darrere d'on ell tocava la bateria i imaginar que algun dia, quan fórem també majors i tal vegada barbuts, però sota ningun concepte calbs, el veuria dalt d'un escenari en alguna espècie de concert triomfant, potser des de la mateixa vista privilegiada perquè, com que anava a ser bon amic, m'hauria donat un invitació especial. Però, impressionat com estava pels decibels i l'esperit dionisiac d'aquell modest esdeveniment, alguna cosa em va dir que tampoc anava a conformar-me en ser un admirador etern i que potser també estaria bé formar part d'allò d'alguna manera.

Com dic, després vingueren la resta d'amistats: Jordi Richart, Dídac Llinares, Elies Fuster, Pau Ruiz —per enumerar només els qui tocaven alguna cosa—. Tots volíem o havíem començat a fusar algun instrument.

MEMÒRIES D'UN ANTIC ALUMNE
(O GENEALOGIA D'UNA ESCENA)

El cuquet de la música se'ns havia despertat i cooperàvem i competíem per fer-nos algun lloc en això de tocar en un grup. Havíem descobert la nostra passió, però ens faltaven els instruments. El meu va arribar pocs mesos després en un d'eixos fabulosos viatges que encara organitza Carles Castillo a l'alumnat de Cultura Clàssica, Grec i Llatí. En una *tournee* direcció Mèrida, i amb parada en Sevilla, vaig adquirir la meua primera guitarra per cinc mil pessetes. Era de terrible qualitat —amb un pelat de fàbrica i feta d'una fusta molt fina—, però donava per començar a practicar els primers acords.

seua experiència, no només tocaven música més acord amb els temps —no rock "abuelito hippie" dels anys seixanta, sinó versions de Smashing Pumpkins, Nirvana o Stone Temple Pilots, més en la sintonia del nihilisme grunge "fin de siecle"— sinó que també, amb el temps, farien les seues composicions pròpies. Com que Pau ja havia comprat un Jazz Bass molt millor que el meu, jo ja no podia ser el baixista, ni tampoc guitarrista perquè van decidir reblar el quartet amb Jordi Richart, que també acabava de rebre la seua primera elèctrica. I jo em vaig quedar "sense" qui tocar.

Jordi Richart, Elies Fuster i l'anònim a Cadaqués en altre viatge organitzat per Carles Castillo

En aprovar eixe primer curs, no sé si com a recompensa o no per no haver repetit curs com la majoria dels xics de la colla, mon pare i ma mare em van regalar un baix per al meu sant. La raó era simple: al grup aquell de Toni necessitaven un baixista i jo mostrava dots perquè aprenia ràpid. El problema aparent fou que, més o menys al mateix temps, Toni va abandonar el grup i va començar a tocar amb altres dos "majors" que també anaven a COU: Pau Aracil i Francesc Blanes. Aquests amb la

Aquest fet que sembla que recorde amb cert ressentiment o rancúnia, de fet, fou una gran oportunitat per a créixer. Durant tot 4t d'ESO no em vaig voler rendir i vaig rebre classes de baix i vaig començar a tocar amb altres "pretendents" com Dídac, José o Elies. L'objectiu era fer un grup que fora encara més nihilista que el The Martians —així és van anomenar la nova formació de Toni i companyia—, i per això vam agafar com a referents de modernor passada de rosca als Sonic Youth. També, i el més important, és que vaig començar a compondre i li havia agafat gust a això d'entonar, sense sentit, paraules en anglès davant del micròfon.

Gente!

Ciudad de Alcoy • Martes, 13 de Octubre de 1998

Toni Blanes Climent

Edad: 18 años
Estudia: 2º de Bachillerato (letras) en el Instituto Padre Vitoria
Instrumento: Batería
Toca desde los once años cuando su tío le regaló un piano a él y una batería a su hermano. Su hermano se fue a la mili y él se la agenció de inmediato. De ahí a la fama

Jordi Richart Santonja

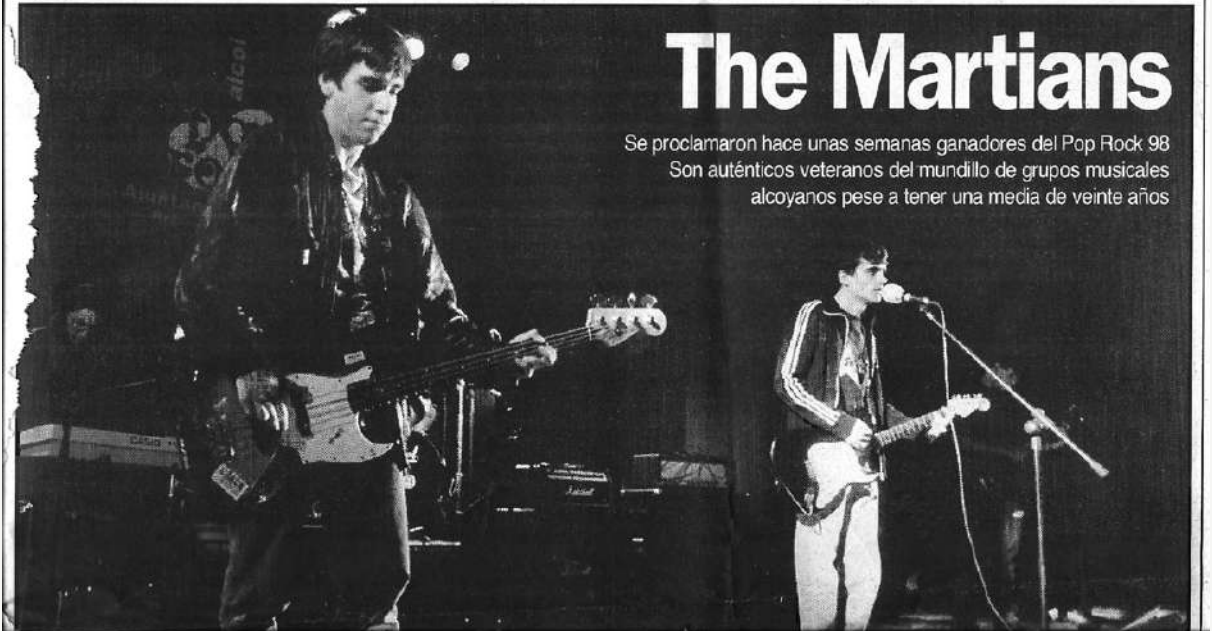
Edad: 18 años
Estudia: 2º de Bachillerato (ciencias) en el Instituto Padre Vitoria
Instrumento: Guitarra y teclados (premio al mejor guitarra del Pop Rock 98)
Toca desde hace unos cuatro años "obligado" por ser su grupo de amigos unos locos por la música, como ahora también se define él. "Empecé a tocar por mis amigos pero me gustó"

Javier Blanes Richart

Edad: 21 años
Estudios: Telemática en la Escuela Industrial de Alcoy
Instrumento: Guitarra y voces
Desde hace unos tres años por la movida musical que encontró en su clase de COU que fue cuando se creó el grupo, del que se "curra" las letras como si fuesen parte de sí, aunque sean en inglés.

Pau Aracil Rico

Estudios: Biología en la Universidad de Alicante
Instrumento: Bajo
Empezó junto a Javi tocando la guitarra española en el parque del Romeral, de ahí se compró un bajo, Javi una guitarra eléctrica y se unieron a Toni y Jordi. De ahí a los escenarios más reconocidos alcoyanos.

The Martians

Se proclamaron hace unas semanas ganadores del Pop Rock 98
Son auténticos veteranos del mundillo de grupos musicales alcoyanos pese a tener una media de veinte años

Retall de premsa de The Martians, guanyadors del Pop Rock 98

Si el segon cycle de la ESO va ser un període d'efervescència, Batxillerat va suposar una època de maduresa intel·lectual i una consolidació en els nostres interessos extraescolars. Durant el primer curs el somni de trepitjar un escenari es va fer realitat. La veritat és que l'escena juvenil musical alcoiana no només era una cosa que isquera del Pare Vitòria: l'IES Andreu Sempere ja organitzava concerts on deixaven tocar els Martians, i més endavant, en Cotes Baixes també férem un concert els Kinder. D'altra banda, pubs com l'Arco, el Hobby i, per descomptat, L'Escenari, eren llocs on podíem veure tocar diversos grups. De fet, el meu primer debut escènic junt a Dídac va ser en un concert de The Martians a L'Escenari, on em

vaig afegir a tocar la viola en una cançó i ens deixaren fer una versió d'un tema de Nirvana, *Love Buzz*, on mostrava els meus progressos com a baixista. Deduïsc que d'aquell baptisme es va derivar una espècie d'addicció a l'exposició escènica, i d'ací a la formació de "Kinder" hi va haver també un passet de pardal.

Kinder en els locals d'assaig de Batoi

MEMÒRIES D'UN ANTIC ALUMNE
(O GENEALOGIA D'UNA ESCENA)

El meu darrer curs a l'institut va vindre acompanyat d'una situació inesperada. De sobte, Kinder —el grup que havia format amb Elies, Dídac i Jordi Moya— va guanyar contra tot pronòstic el concurs local Pop Rock 97. El premi, a banda de la immensa fama i glòria que et podia donar ser portada del dominical del periòdic *Ciudad de Alcoy*, va ser gravar una maqueta en un estudi professional. Les cançons, però, eren encara en un anglès francament mal pronunciat i gramaticalment incorrecte. Va ser un premi agredolç perquè era la constatació de que no estàvem encara del tot preparats, però també de certa mena de potencial. Malgrat tot, sembla ser que Kinder ens vàrem posar de moda en Alcoi —al capdavant érem molt joves i tocàvem bastant bé— i aquesta acceptació ens va ajudar a fer cançons més madures i més creatives que les primeres. I ací és on va ocórrer possiblement el fet més crucial i que més deuria agrair a dos professors en concret: Jesús Pons i Ricard Carbonell em van proposar que Kinder tocara junt als grups "Ja t'ho Diré" i "Munlogs" a no sé quina festa a la Plaça de les Xiques. La condició era que havíem de cantar almenys unes quantes en valencià, i si podien ser composicions pròpies, millor. Les experiències que havia tingut escrivint poemetes i musicant-los a les classes de Maria Oltra en 4t d'ESO em van encoratjar a dir que sí. Segona lliçó d'autoconfiança.

Selectivitat acaba i és moment d'eixir. Després de l'efímera glòria i fruit de certa impaciència i de la diàspora universitària dels seus membres, Kinder es va dissoldre un any després, irònicament al Pop Rock que es va celebrar el 25 de setembre de 1998. Eixe dia havia complit 18 anys, estava ja matriculat

a la facultat de Filosofia de la Universitat de València i havia entrat a formar part com a membre als teclats del grup rival, "The Martians", que havia madurat el seu estil cap a quelcom més experimental i interessant. Als conceptes de cooperació i competició vaig afegir els d'autodestrucció i renaixement. De fet, en un futur, de les cendres de Kinder i The Martians va eixir anys després i en context universitari Arthur Caravan. En allò essencial, però, ja ens havíem iniciat.

Amb aquest esbiaixat relat, escrit de pressa i corrents, no només vull fer veure les clarsors d'una sort de genealogia, el context del final d'una dècada o una sort de paròdia biogràfica. El que vinc a concloure és que, sense l'estímul que provenia tant de l'educació com de l'ambient cultural general d'una ciutat, no hauria existit més tard Arthur Caravan ni tampoc estaria tota la resta de gent que va acabar fent grups com ara Líquids, VerdCel, Batà, Júlia, Hugo Mas —també antics alumnes— i un llarg etcètera. I és que quan em pregunten allò de "Què us donen de menjar a Alcoi que teniu tants artistes amb talent?", sempre responc que només som fruit d'una generació, un context, una educació, unes circumstàncies que tal vegada no es tornaran a donar. El meu *amor fati* agraeix aquestes circumstàncies, a aquest centre, al seu professorat, a la meua família, a les meues amistats, —als qui estan i als qui malauradament, ja no estan— i enarborar un orgull de pertinença dins d'aquest procés de construcció d'identitats.

El grupo Kinder gana el
concurso Pop-Rock 97

Cuatro adolescentes de 16 y 17 años, que musicalmente se hacen llamar Kinder, se adjudicaron el primer premio en la segunda edición del concurso Pop-Rock 97, que bajo la organización de la Regiduría de Juventud se celebró en la noche del pasado viernes en la plaza Gonzalo Cantó. Triunfaron sin discusiones, con una música fresca en que destacan las melodías. Los temas, los tres que interpretaron de cosecha propia, fueron cantados en inglés.

Como premio tendrán la grabación de una maqueta en un estudio profesional. Por la segunda plaza mantuvieron una dura lucha los grupos The Martians y Dai Prisa. Fueron los primeros quienes se llevaron el puesto. El mejor guitarra del concierto fue Juan Manuel Fernández (Dai Prisa), mientras que Elies Fuster era elegido el músico más joven, llevándose Sabotatge el premio al mejor grupo en valenciano. Página 11 y 12.

Retall de premsa de Kinder, guanyadors del Pop Rock 97

TANKATS

SERGI RIBES MIRÓ I EDUARD TEROL ANDUIX

L'any 2012, durant una sèrie de protestes per les retallades de Mariano Rajoy, els professors de l'institut Pare Vitòria van convocar un tancament durant una nit del mes de març. La convocatòria va rebre suport també per part de l'alumnat i alguns van portar alguns instruments per animar un poc l'ambient durant l'estona del sopar. En aquell tancament es va generar la llavor del nostre grup, molts de nosaltres no ens coneixíem personalment, ja que érem de cursos diferents, alguns de Batxillerat, altres de l'ESO, i així vam tocar algunes cançons de manera improvisada, sense haver preparat res. En aquell moment no hi havia pretensió de fer res més.

Però alguns dies després, el professor Vicent Romans ens va reunir a uns quants que havíem estat tocant aquella nit, ens va proposar organitzar-nos i fer un concert cap a finals de curs. Ens van cedir el saló d'actes de l'institut per assajar durant els patis i vam estar preparant aquell concert amb moltes ganes, va ser un poc caòtic perquè érem molta gent que hi volia participar, però finalment vam fer aquell concert amb un repertori completament de versions de grups que ens agradaven com "Obrint Pas", "La Gossa Sorda" o "Aspencat", amb la següent formació:

Guitarres: Isaac Terol, Sergi Ribes i Jaume Santamaría

Baix: Jordi Miralles

Bateria: Jordi Pla

Percussió: Ausiàs

Veu: Edu Terol, David Nadal i Carmen Martínez

Dolçaina: Ferran Mora i Sergi Sempere

Trompeta: Adri Sellés

Trombó: Javi García

Piano: Jordi Juan

Després d'aquella primera actuació, no vam tornar a tocar junts fins al curs següent, quan ens van proposar poder tocar a les Trobades d'Escola Valenciana de L'Alcoià i el Comtat que se celebrarien en juny de 2013

a Balones, ja amb el nom de "Tankats". Vam seguir assajant al saló d'actes de l'institut i allà va ser on van nèixer cançons com *Olives trencades* o *La vida* —que acabarien formant part del nostre disc—, però a principis de 2014 vam buscar un altre lloc per poder assajar. En aquella època vam estar en dos locals que ens van cedir alguns familiars, també va ser quan Alonso es va incorporar al grup com a bateria, poques setmanes abans del concert de les Trobades. Per a aquest ja vam tocar algunes de les nostres primeres cançons pròpies com *A pany i clau* i *Olives trencades*, a més d'algunes versions. La formació d'aquest concert va ser la següent:

Guitarres: Isaac Terol i Sergi Ribes

Baix: Jordi Miralles

Bateria: Alonso Garcia

Veu: Edu Terol, David Nadal, Carmen Martínez i Ferran

Dolçaina: Ferran Mora i Sergi Sempere

Trompeta: Adri Sellés

Trombó: Javi García

Piano: Jordi Juan

Un concert a l'institut Pare Vitòria

TANKATS

Després d'aquelles trobades vam alquilar el nostre primer local a La Nave de Max, associació cultural alcoiana que ens va acollir i que ens va donar tot el seu suport per a créixer. En aquesta època, Javi, Adri i Sergi Sempere decideixen no seguir amb nosaltres i també és el moment en el que Edu incorpora el violí a la banda, ja que ens proposem fer un concert en acústic al pub Niágara on interpretem en un format nou per a nosaltres tant cançons pròpies com algunes versions.

Des de l'hivern de 2014 comencem a fer una sèrie de concerts tant en format elèctric com en acústic, al mateix temps que continuem composant i tocant cançons pròpies en directe. A principis de 2015 gravem la nostra primera maqueta de la qual formen part les cançons *Renàixer*, *Coses de la Terra* i *A pany i clau*, gravades i mesclades per nosaltres mateixos al nostre local. El 14 de febrer de 2015 Carmen realitza el seu últim concert amb nosaltres al Travavest de Millena.

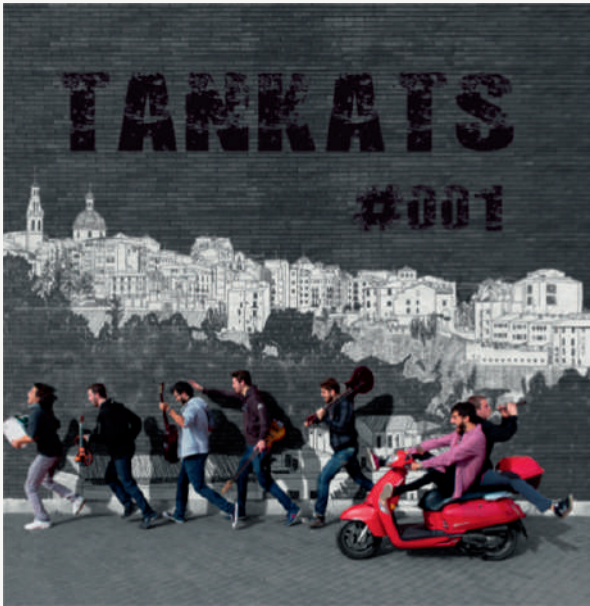
Tankats en 2014

Comencem la gira de concerts estiuencs de 2015 amb la idea de compaginar-los amb la preparació i gravació del nostre primer CD, tocant a concerts com el Ialah Rock (Alcoi), el Muro Rock, Batoi Rock o l'aniversari de l'Associació Socarrel (Cocentaina). Al començament del següent curs Jordi Juan no segueix amb el grup, després d'haver gravat les seues aportacions al disc, i la resta de la banda segueix donant-li forma a les cançons i altres elements del disc —fotos, idees de videoclips, etc.—.

Tankats al Teatre Micalet

El 2016 comença amb el nostre primer concert a València al Teatre Micalet, i seguim presentant les cançons que formaran part del disc #001, el qual distribuïm en plataformes i en format físic l'11 d'abril. Formen part del disc 10 cançons: *A pany i clau*, *Flashbacks*, *Olives Trencades*, *Desperta*, *No podran*, *Coses de la Terra*, *No mires enrere*, *Renàixer*, *La Vida* i *Entre Balades i Canuts*. Iniciem una gira de presentació amb concerts com les trobades d'Escoles Valencianes o a Festes de Moros i Cristians d'Alcoi, entre altres.

Portada del disc #001

Durant els anys 2017 i 2018 tenim l'oportunitat de tocar a diversos festivals de renom, com Solidarisona, Moniàtic, Emergenza o Acampada Jove, en els quals vam poder tocar amb grups de gran nivell.

L'estiu de 2018 ens veiem obligats a abandonar el nostre local de La Nave de Max, i junt als companys de "Desustància", "The Masiados" i altres ex-socis de l'associació, decidim alquilar una altra nau buida i reformar-la per fer els nostres propis locals. Açò implica una inversió molt gran de temps i no ens permet realitzar concerts ni assajar.

El nostre últim concert el realitzem a la sala Babel d'Alacant en abril de 2019, en un moment on els diferents membres del grup, ja siga per estudis o per treball, ja tenim poca disponibilitat per a quedar i realitzar assajos.

Tankats al Solidarisona 2017

Actualment, alguns membres han fet camí amb altres projectes musicals, altres seguim tocant a casa per plaer propi, però seguim quedant de volta en quant per a tocar al local, encara que el grup com a tal no estiga en actiu, ja que tots aquests anys junts han comportat una amistat que continuem mantenint.

A més de les persones que han sigut membres del grup en algun moment, han participat amb nosaltres o ens han ajudat d'alguna manera Rosa Moltó, Arnau Lucena, Ricardo Comino, Ovidi Roldán, Joan Andrés, Raúl Ruz, Carles Sansalvador, Pau Gómez i tota la gent de La Nave de Max..

Actuació al pub Casablanca en 2016

Durant tots aquests anys hem pogut compartir escenari amb grups i artistes que admirem: "Desustància", "ESIR", "Karraska'l", "Inèrcia", "Libertad Kondizional", "Xaveta Metralleta", "El Diluvi", "Kontaminació", "Eskak al Rei", "Mafalda", "Iratxo", "Auxili", "Tarannà", "El Elefante Bohemio", "Burumballa", "Allioli", "Sang d'Orxata", "Step Out", "Tito Pontet", "Rokavieja", "Kanella en Rama", "Tosko", "Atzembla", "VadeBo", "Cristosaurio", i als que agraïm tot el que hem pogut aprendre d'ells.

Al llarg de tots aquests anys hem pogut compartir moltes vivències i anècdotes que han acabat conformat una gran amistat entre els membres del grup i ens ha permès viatjar per molts llocs de la nostra terra i conèixer a molta gent magnífica. En cas de que algú dubtara en si formar un grup, nosaltres diríem que avant i amb moltes ganes. Encara que els inicis no sempre són fàcils, val molt la pena l'experiència i el camí que es recorre.

ENDINSA'T EN LA MÚSICA I LA NATURA QUE ENS ENVOLTA!

SUSANA MOSCARDÓ I MARTÍNEZ

Sí, has llegit bé. Deixa't portar pels molts beneficis i aportacions que pot donar la música i la natura al nostre cos.

T'has parat a pensar que des del departament de Jardineria i Floristeria no només ens esforcem per aprendre i adquirir coneixements de les pròpies matèries, sinó que, a més a més, treballem de manera transversal molts altres aspectes que poden ser inclús molt més rellevants per al nostre dia a dia? En aquest article descobriràs moltes coses que potser no som conscients d'aquestes, però que d'una manera o altra hi són presents. Per exemple, heu sentit mai què és el mindfulness? I la musicoteràpia? De ben segur que us sona a matèries relacionades amb la psicologia... però si ens aturem a pensar-hi... hi és present a la nostra branca d'estudi també.

Des del nostre departament treballem de manera transversal molts aspectes. Els projectes que realitzem ajuden a consolidar els coneixements apresos i a donar-li utilitat per al nostre futur professional. Parlarem d'un dels projectes realitzats com a referent per relacionar la transversalitat que es treballa.

El mindfulness i la musicoteràpia són teràpies emprades a psicologia. Anem a delimitar aquests termes per tal d'entendre millor la relació de la música i la natura en les persones.

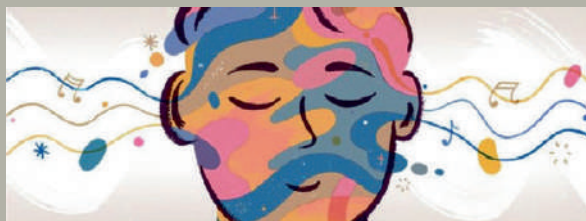
Mindfulness es podria definir com la capacitat de prestar atenció de manera conscient a l'experiència del moment present amb interès, curiositat i acceptació. Aquest terme també se l'ha anomenat com atenció plena, plena consciència, presència mental, presència plena, consciència oberta, entre altres. Però la més emprada és atenció plena.

Sabem que no podem viure sense la capacitat d'estar en el present. Constantment estem atenent a pensaments i el mindfulness ens permet reconèixer el que està passant mentre està passant, acceptant activament el fluir de l'experiència tal qual s'està donant. És a dir, en moltes activitats nostres prestem atenció de manera intencional al moment present, sense jutjar.

Mindfulness

Musicoteràpia es podria definir com utilitzar la música de forma controlada amb l'objectiu de restaurar, mantenir i incrementar la salut mental o física de les persones. En altres paraules, seria l'aplicació sistemàtica de la música dirigida en un ambient terapèutic amb l'objectiu d'assolir canvis en la conducta. Aquests canvis ajuden a les persones a un major enteniment de sí mateix i del món que l'envolta, podent adaptar-se millor a la societat.

Musicoteràpia

Doncs bé... des del departament de Jardineria i Floristeria segur que sabeu que hi ha certa música ambiental que influeix en les emocions nostres. La nostra vida està plena de sons que influeixen de manera inconscient en les nostres emocions. Diversos estudis de psicologia i neurociència ho confirmen. L'oïda és l'òrgan sensorial que més influeix en les percepcions auditives i el més qualificat dels estímuls sensorials cerebrals.

Per exemple, podem equiparar alguns sons naturals que ens aporta el medi ambient i com aquests contribueixen a una millora del benestar personal i emocional: fixar-se en la percepció dels sons dels ocells, el suau xapotegí de la pluja, de les fonts, de com transcorre l'aigua pel riu, etc... és una activitat que comporta inherentment un mindfulness, que molta gent no se n'adona però que ho treballa per gaudir d'aquests petits moments plaents. Alhora que s'assembla a la musicoteràpia sense terapeuta, ja que el so ens relaxa i ens fa sentir molt a gust escoltant-lo.

I on creieu que hem fet açò? Hem fet projectes i sortides que us puguen sonar al que hem comentat? Us propose algun exemple per refrescar la memòria... a la matèria "Implantació de jardins i zones verdes" hem fet un projecte de capsos niu. Hem construït de diferents tipologies per atraure diferents espècies d'ocells, que a més de contribuir i ajudar al medi ambient, a la propagació i manteniment de les espècies autòctones, així com d'altres que puguen sentir-se atretes per les comoditats de l'entorn, contribuïm a un enriquiment de sons naturals d'aquestes espècies. Fixant-se en els sons que ens aporten podem aprendre a discernir i diferenciar quines espècies habiten al nostre entorn. Alhora que també podem estudiar els diferents comportaments amb les diferències individuals que mostren aquestes espècies que, d'una manera o d'altra, contribueixen a la millora del nostre entorn.

A continuació podeu observar algunes imatges del procés tecnològic que hem seguit

L'alumnat de Jardineria i Floristeria en el disseny i elaboració de les capsos niu a l'aula taller

per al disseny i per a la construcció de les vostres capsos niu:

La professora de Jardineria i Floristeria amb l'alumnat treballant en el projecte

Resultats de les diferents capsos niu elaborades per l'alumnat

Com bé sabeu, un cop realitzades les capsos niu, les hem penjades als arbres del nostre estimat institut. De ben segur que aquestes capsos niu seran aprofitades per ocells diversos i ens estaran molt agraïts. Aquests podran viure protegits de les inclemències del temps i, a més a més, protegits de possibles depredadors. També ens ajudarà a mantenir un entorn amb un ecosistema més ric i plural. Els cants que proporcionen, són com cançons

Capses niu penjades als arbres del centre.

amb la seua gerga, i els sons que emeten els percebem com agradables, com els efectes que fa la musicoteràpia. I ens esforcem per diferenciar-los d'altres —aplicant consciència plena o mindfulness—. Tot plegat ens permet relaxar-nos i contribuir en la nostra conducta.

Entre les espècies d'ocells autòctones que poden niar a les nostres capses nius i que hem estudiat trobem:

Turdus merula (Mirlo)

Passer domesticus
(Gorrió comú)

Erithacus rubecula (Reiet o pit-roig)

Com sabeu, l'ornitologia és la ciència que estudia les espècies d'aus. I el cant dels ocells també és un signe diferenciador entre les diferents espècies. Observem aleshores una altra disciplina que també es treballa de manera transversal.

Per concloure, tot plegat és de gran utilitat en molts àmbits de la vida. Des dels coneixements adquirits en les diverses matèries al llarg de les diferents etapes i nivells educatius, com la biologia, etc., fa que entenguem la gran utilitat del que hem comentat, com pot ser entendre el funcionament de l'oïda, el cervell, els ulls, etc. Així com s'amplien a altres aspectes nous de manera transversal com els que em comentat: el mindfulness o la musicoteràpia, entre altres.

Des del Departament de Jardineria i Floristeria, us animem a que hi penseu el que heu llegit i a treballar-ho cada dia en benefici propi, de la comunitat educativa i de la societat en general. Tindre present que és important ajudar a les noves generacions a que la vida és molt més que l'institut. Es treballa per viure, i cal aprendre estratègies per gaudir dels moments.

I per últim, dir-vos que l'institut és una lloc que contribueix al vostre desenvolupament personal i obre pas a que contribuïu a una millor societat del vostre futur. Esperem que d'una manera o altra, hàgem aconseguit aquest esperit emprenedor i humà en benefici comú. Us desitgem molts èxits en el vostre futur tant a nivell personal com professional. I esperem haver contribuït a enriquir d'una manera o altra el vostre propi desenvolupament personal i professional.

L'ART COM A EINA D'INNOVACIÓ EDUCATIVA

EVA CUESTA MOLINA

Durant el curs escolar 21/22 es va desenvolupar a l'IES Pare Vitòria el programa "Resistències Artístiques: Processos Artístics en Entorns Educatius", pertanyent a la convocatòria de la Direcció General d'Innovació Educativa i Ordenació (DGIEO) i que complementa la convocatòria del Consorci de Museus de la Comunitat Valenciana (CMCV). En aquesta convocatòria, participarem en aquest programa juntament a altres 29 centres educatius de titularitat pública de la Generalitat Valenciana, amb l'objectiu d'impulsar l'art com a eina d'anàlisi i reflexió de problemes socials, i involucrar-nos activament en processos de creació artística creant entorns de treball col·laboratius unint art i educació.

A cada centre educatiu se li va assignar un projecte artístic prèviament seleccionat pel Consorci de Museus, a desenvolupar per part dels o les artistes creadores del mateix. Aquests projectes involucren a la comunitat educativa, considerant tant a alumnat com a professorat, agents actius d'un procés de creació artística contemporània, participatiu i relacional, mitjançant el qual atendre les demandes i necessitats de la comunitat escolar.

En el nostre cas concret, se'ns va assignar el projecte d'Ana Matey i Isabel León de *Exchange Live Art*: "Sense filtres, una manera d'anar més enllà mitjançant la performance". Aquest és un projecte que proposa utilitzar el llenguatge de l'art d'acció per a crear, explorar i reflexionar sobre com ens comuniquem mitjançant les xarxes socials, concretament Instagram, sempre dins d'un context de gaudir i "llibertat" per a poder expressar-nos "sense filtres".

Un dels eixos en els que es va basar el projecte va ser l'Art de Performance com a pràctica artística contemporània, que ens serveix per a construir una realitat o una nova relació en un context concret. Per a això no es precisa d'habilitats tècniques, manuals o corporals; naix del desig, la necessitat i la imaginació de qui l'executa. Està estretament vinculat a la vida —allò quotidià, l'ací i l'ara—, i cadascú troba la seua manera d'expressar-se dins d'aquest llenguatge tan ampli, que

pot ser des de ritual, terapèutic, humorístic, absurd, lúdic, reflexiu...

Es treballa amb el cos o presència com a principal eina, per la qual cosa ens convida a una reflexió des d'allò personal, allò físic, allò cultural... Així doncs, aquesta proposta indueix a observar com som, com ens sentim, com ens relacionem i com ens comuniquem. Ens espanta a deixar eixir altres "jo" que tal vegada no coneixíem, diferents d'aquells que solem compartir en les xarxes socials "amb filtres".

En aquest projecte es proposava treballar amb diferents maneres d'experimentar la performance —en viu, fotografia i vídeo— i crear activitats enfocades a realitzar accions per a ser compartides en Instagram, mitjançant fotografies i vídeos curts. Això ens introdueix a un nou concepte d'autoretrat en el qual ens atrevim a mostrar-nos d'una altra manera, fent coses diferents, pot ser absurdes, i on apareixem, aquesta vegada, "sense filtres".

El projecte es va desenvolupar durant el mes d'abril de 2022 i hi van participar 10 professors i professores i al voltant de 70

alumnes de diferents nivells educatius en horari lectiu, on es van desenvolupar sessions de treball seguint la proposta artística de les creadores. Tant el procés de creació, com el resultat va ser molt satisfactori, i l'alumnat i el professorat van poder conèixer de primera mà una forma de creació artística desconeguda per a la majoria de les persones participants.

El programa de Resistències Artístiques de la convocatòria 21/22 es va clausurar el mes de novembre amb una trobada d'artistes i persones coordinadores de centres educatius al Centre del Carme de Cultura Contemporània a València, on es van exposar les conclusions de cada projecte.

La implementació de programes on artistes i comunitat educativa interaccionen per compartir diferents punts de vista de la producció artística, evidencien que l'art és un recurs educatiu molt potent i necessari per fer reflexionar tant l'alumnat com el professorat sobre el món que ens envolta. La innovació educativa esdevé aleshores una forma nova d'entendre el procés educatiu per aconseguir resultats diferents.

40 ANYS DE SETMANA CULTURAL (1983-2023)

TERE BOTELLA AGULLÓ

Com diu al títol, aquest curs la Setmana Cultural complix 40 anys. Quan en 1983 començarem a realitzar algunes activitats per a promoure una educació alternativa a la de l'aula, no podíem imaginar que acabaria convertint-se en un tret d'identitat de l'IES Pare Vitòria.

L'organització de la Setmana Cultural ha sigut des d'un principi, i continua sent, responsabilitat de la Vicedirecció, i va ser un vicedirector, Carmelo Pardo, un dels primers en posar tot l'esforç per a organitzar-la entre els anys 1987 i 2001. Li hem demanat ajuda per a poder recordar com foren eixos primers anys i ací tenim el seu testimoni:

"Vaig arribar a l'IES Pare Vitòria a l'octubre de 1986 i des de l'any 1987 fins al 2001 em vaig encarregar d'organitzar la Setmana Cultural. L'objectiu era portar al nostre centre les millors activitats, volíem que l'alumnat poguera divertir-se, formar-se i aprendre. Per a aconseguir que cada setmana cultural es desenvolupara en les millors condicions es necessitava:

- Suport i col·laboració del professorat i de la directiva.
- Participació de l'alumnat.
- Ajuda econòmica.

Tot això es va aconseguir perquè hi havia un grup de professors que creia en el projecte, "els romàntics de la Setmana Cultural", com Jordi Botella, Ximo Cardenal, Pilar Terol, Ricard Carbonell, José Vicente Ferre, Pilar Gomis, Benjamín González, Pilar Maestro, Hermínia Torregrosa, Jesús Pons o Salvador Sellés, capaç en una sola vesprada de maquetar i donar forma a tota la programació cultural que durava del dilluns fins al divendres. Tots em van ajudar a buscar grups, conferenciant, exposicions i tallers.

Vam poder comptar diverses vegades amb la companyia teatral Jàcara Teatre d'Alacant, gaudir cada any amb Pot de Plom de Xavi Castillo, admirar les exposicions cedides per Bankia, la CAM, la Diputació,

la Generalitat Valenciana o editorials de llibres en valencià...

Les xarrades d'orientació tenien una gran importància, es convidava a ex-alumnes, a professionals de la Medicina, del Dret o de diferents carreres científiques, també als directors d'FP i de la Politècnica d'Alcoi perquè explicaren les diferents carreres, plans d'estudi i eixides professionals...

La Setmana Cultural es desenvolupava durant la primera o segona quinzena de febrer, coincidint quasi sempre amb la Setmana d'Esquí organitzada per Quique Ferre. Però tots estàvem esperant l'últim dia: el "dia de les paelles" eren unes 40 paelles que es feien al voltant del pàrquing del centre, l'ambient era boníssim, venien ex-alumnes, pares... i desapareixia la tensió mantinguda.

El centre es transformava durant una setmana."

Després de llegir el testimoni de Carmelo Pardo, ens adonem que l'essència de la Setmana Cultural perdura al llarg del temps i que l'objectiu continua sent el fet d'apropar educació, coneixements, experiències... a l'alumnat, més enllà del llibre de text, de la pantalla o de la tauleta.

És veritat que el famós "dia de les paelles", que se celebrava fa temps i durant moltes edicions, ha desaparegut, perquè en l'actualitat seria impensable realitzar fogueres en el pati per a preparar-les. Però hem introduït altres activitats com les actuacions musicals, a càrrec moltes vegades d'alumnes del centre, actuacions de màgia, la cursa solidària... o com en l'última edició, que vam comptar amb l'actuació de Pep Gimeno "Botifarra".

Si ens parem a pensar en l'actual Setmana Cultural, veurem que hi ha moltes coincidències amb la dels inicis, però el nombre d'activitats que es realitzen, la tipologia o el nombre d'alumnes que es troben implicats s'ha multiplicat, i una prova molt evident és comparar la graella organitzativa de 1987 i la de 2022.

Teatro en la semana cultural del I. Padre Vitoria

Mañana a las 5'30 de la tarde, en el Instituto Padre Eduardo Vitoria de nuestra ciudad, tendrá lugar la actuación del actor alcoyano Julio Cantó, con la puesta en escena de su reciente montaje «Posiqueteveré». Monólogo de casi una hora de duración y en el que se interpretan diversos papeles por el mismo actor. Julio Cantó, pertecene al grupo «Brau Teatre» de Tarragona.

Hoy actúa «Universal Comics» en el I.B. Padre Vitoria

Con motivo de la celebración de la III Semana Cultural del Instituto de Bachillerato Padre Eduardo Vitoria, hoy a las cuatro de la tarde, tendrá lugar un concierto de guitarra clásica a cargo de Akasaka. Tras el mismo, a las seis menos cuarto, «Universal Comics» escenificará «Qui vol un miraclet?» basado en «Mistero bufo» de Dario Fo.

El Instituto Padre Vitoria celebra una "Semana Cultural"

El lunes dará comienzo la sexta edición de la "Semana Cultural" del instituto Padre Eduardo Vitoria, para la que se han programado diversos actos de tipo recreativo, cultural y deportivo, destacando un ciclo de conferencias, así como un concierto y varias representaciones teatrales.

L. Peldro/Alcoy. La APA ha organizado un ciclo de conferencias de orientación universitaria. Licenciados en diversas materias informarán sobre la posibilidades de sus respectivas profesiones, los puntos en los que se pueden cursar estos estudios, así como otros temas de interés. El lunes comenzarán las conferencias por parte del doctor Ricardo Ruiz de la Torre, a las 11'15 y 19'30 horas; el martes será el arquitecto José Vicente Jornet quien intervenga, a las 11'15 horas; el miércoles, a la misma hora, hará lo propio el economista Fernando Clavijo Valls; y el jueves, a las 11 y 19'30 horas, el conferenciante será el abogado Rafael Terol Gisbert. Para la próxima semana -días todavía por designar- está programada una conferencia por Roberto García Payá y una mesa redonda.

Por otra parte, para el lunes, a las 13 horas, está prevista una actuación del grupo "La Cassola", en un montaje en el que se muestra como se hace el teatro. Al día siguiente, a las 12'30 horas, tendrá lugar un matinal en el teatro Principal, con la proyección de la película, "Más allá de la realidad".

El miércoles, un grupo de alumnos del conservatorio municipal ofrecerá un concierto de percusión.

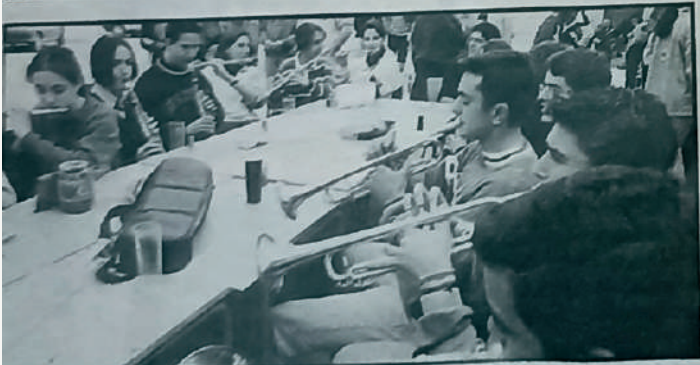
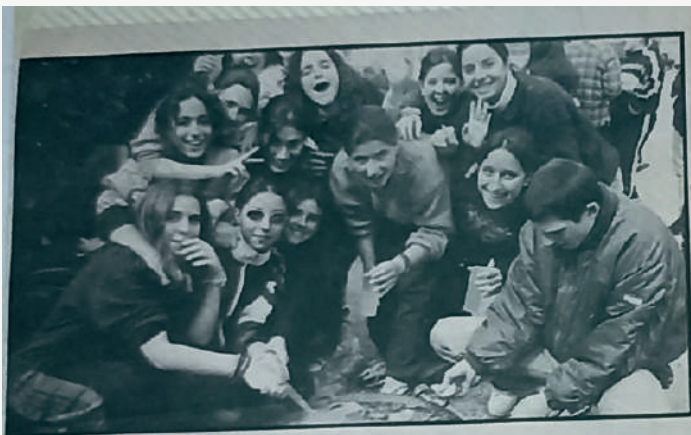
El miércoles y jueves, a las 8'55 y 12'10 horas respectivamente, habrá un pase de diapositivas, el primero sobre Grecia y el segundo en torno a Egipto y el norte de Africa.

El viernes, clausura de la "Semana"

El día de clausura de la "Semana Cultural" será el viernes y la jornada será festiva para los alumnos del Padre Vitoria. A las diez de la mañana se disputará, en la pista polideportiva del centro, la final del campeonato de fútbol sala. A la conclusión, sobre las 11'30 horas, un grupo de alumnos de primero de BUP y otro formado por profesores y alumnos representarán, en el salón de actos del centro, dos obras teatrales.

Posteriormente, Jorge Sanegre, alumno del centro, realizará en los patios una exhibición de Trial-sin. Por último, tendrá lugar un concurso de paellas que los propios alumnos del centro elaborarán.

Notes de premsa de 1986 i 1989
al Ciudad de Alcoy

Una jornada “gastronómica” clausura la Setmana Cultural en el Pare Vitòria

Redacció

El concurso de paellas que se celebra cada año coincidiendo con el final de la Setmana Cultural es una de las actividades más esperadas por los alumnos de este centro, porque tienen la ocasión de demostrar sus cualidades culinarias y en concreto, en el preparado del plato típico valenciano por excelencia: la paella.

Lo que sucede es que hasta ahora nunca nos han llegado noticias del resultado del concurso, ni de la calidad ni del estado en que han quedado hechas las paellas, lo que si podemos asegurar es que todos los que ha probado lo distintos arroces resultantes que han quedado en el recipiente, han sobrevivido, y nunca ha habido que lamentar desgracias personales a consecuencia de su ingestión.

Hemos podido averiguar que los estudiantes no se conforman —como no podía ser de otro modo— con hacer una paella como Dios manda, así que adornan el campeonato gastándose bromitas del cariz de echar medio litro de café licor en la paella de otro grupo, y lindezas por el estilo.

El resultado es una jornada divertidísima, en la que comer lo que se dice comer, se ve que no come casi nadie, pero reír lo que se dice reír, lo hacen todos.

Dia de les paelles en 1998

	LUNES 23	MARTES 24	MIÉRCOLES 25	JUEVES 26	VIERNES 27
8:00				COVA COVB CONFERENCIA ARIEL MOMP TORQUA - SARA JORDANA	
8:30	1D-1E GYMKANA JUEGOS MATEMATICOS	2C-2D CONFERENCIA - ARIEL MOMP TORQUA - JORDANA SARA	2C-2D AUDIOVISUAL DEL CENTRO DE PLANTACION FAMILIAR	1A-1B GYMKANA JUEGOS MATEMATICOS	CARES
9:00		1D-1E PELICULA		1F-1G CHARLA DEL CENTRO DE PLANTACION FAMILIAR	
9:30	2A-2B PELICULA	COVA-COVB 3B AUDIOVISUAL POESIA MANUEL RODRIGUEZ CASTELLO	2A-2B AUDIOVISUAL MANUEL CONCA PILOTA VALENCIANA	3B CONFERENCIA LA CARRERA DE ENOLOGIA GABRIEL PAREJA	- EXPOSICIONES - MUSEO PERMANENTE VIDEO - GYMKANAS VIDEOJUEGOS - EXHIBICIONES DE COCINA POCIN
10:00		2C CHARLA DEL CENTRO EXUN- SIONISTA AUDIOVISUAL	2A-2B AUDIOVISUAL DEL CENTRO DE PLANTACION FAMILIAR	3A-3B AUDIOVISUAL MANUEL CONCA PILOTA VALENCIANA	2A-2B-2C-2D RECITAL GUINER RASCIA TUCANER UNF
10:30	1A-1B-1C AUDIOVISUAL MANUEL CONCA PILOTA VALENCIANA	3A-3B COVA COVB MESA REDONDA LA MOVIDA EN ALCOY	1F-1G PELICULA	1A-1B-1D-1E ACTUACION DEL CORO POLIFONICO DEL I.B. ANDREU SENTERE	12:30 Actuación POP MENINAS Concerta TARLAS
11:00		3A CHARLA SOBRE ASTRONOMIA J. CARDENAL			
11:30		1A-1B PELICULA			
12:00	EXCURSION 1F TODO EL DIA BARRANC DEL SINC		EXCURSION 3A TODO EL DIA FONT ROJA		
CASA DE LA CULTURA	TEATRO LA CAZUELA "ASI NO PASA NI DEU" (JORDA F) 20.00	TEATRO LA CAZUELA "ASI NO PASA NI DEU" (JORDA F) 20.00 repeticion	RECITAL DEL PERCUSION JOAN IBORRA 20.00		20.00 DISFRUTAR
12:30					
13:00					
13:30					
14:00					
14:30					
15:00					
15:30					
16:00					
16:30					
17:00					
17:30					
18:00					
18:30					
19:00					
19:30					
20:00					
20:30					
21:00					
21:30					
22:00					
22:30					
23:00					
23:30					
24:00					
24:30					
25:00					
25:30					
26:00					
26:30					
27:00					
27:30					
28:00					
28:30					
29:00					
29:30					
30:00					
30:30					
31:00					
31:30					
32:00					
32:30					
33:00					
33:30					
34:00					
34:30					
35:00					
35:30					
36:00					
36:30					
37:00					
37:30					
38:00					
38:30					
39:00					
39:30					
40:00					
40:30					
41:00					
41:30					
42:00					
42:30					
43:00					
43:30					
44:00					
44:30					
45:00					
45:30					
46:00					
46:30					
47:00					
47:30					
48:00					
48:30					
49:00					
49:30					
50:00					
50:30					
51:00					
51:30					
52:00					
52:30					
53:00					
53:30					
54:00					
54:30					
55:00					
55:30					
56:00					
56:30					
57:00					
57:30					
58:00					
58:30					
59:00					
59:30					
60:00					
60:30					
61:00					
61:30					
62:00					
62:30					
63:00					
63:30					
64:00					
64:30					
65:00					
65:30					
66:00					
66:30					
67:00					
67:30					
68:00					
68:30					
69:00					
69:30					
70:00					
70:30					
71:00					
71:30					
72:00					
72:30					
73:00					
73:30					
74:00					
74:30					
75:00					
75:30					
76:00					
76:30					
77:00					
77:30					
78:00					
78:30					
79:00					
79:30					
80:00					
80:30					
81:00					
81:30					
82:00					
82:30					
83:00					
83:30					
84:00					
84:30					
85:00					
85:30					
86:00					
86:30					
87:00					
87:30					
88:00					
88:30					
89:00					
89:30					
90:00					
90:30					
91:00					
91:30					
92:00					
92:30					
93:00					
93:30					
94:00					
94:30					
95:00					
95:30					
96:00					
96:30					
97:00					
97:30					
98:00					
98:30					
99:00					
99:30					
100:00					

Graella d'activitats de 1987

40 ANYS DE SETMANA CULTURAL (1983-2023)

PROGRAMACIÓ DE LA SETMANA CULTURAL ESO, BATXILLERAT I CICLES 2022					
HORARI	ACTIVITAT	ALUMNAT	LLOC	COORDINACIÓ	PROFESSORAT RESPONSABLE
DILLUNS 7 DE FEBRER					
8.00-14.10h	VISITA HISTÒRICO-MEDIEVAL	2n ESO A, B, C, D	FORA DEL CENTRE	ELISA BENEYTO	RAFA LÓPEZ, GUILLERMO PÉREZ, MARIOLA MIRÓ I Inés/Vicens i Sergio García alumnes Master Educació
8.00-9.30h	PROJECTE D'EDUCACIÓ VIÀRIA a càrrec de la Policia Local d'Alcoi	3r ESO A, C	SALÓ D'ACTES	TERE BOTELLA	JOSEP DURÀ I H. BLANQUER estaran des de les 8 fins a les 8.55. NATXO COMPANYY I NEUS GARCÍA audiran a les 8.55 fins a les 9.30
8.00-8.55h	VISITA D'UN PROFESSIONAL DE LA PILOTA VALENCIANA (PILOTARI)	1r ESO B, C	PISTES ESPORTIVES	ALBERTO BOTELLA	ALBERTO BOTELLA, NEUS GARCÍA
8.00-8.55h	XERRADA ONLINE "MALFERIDA: UN EXEMPLE D'EMPRENEDORIA" a càrrec de Lucía Mompó	4t ESO A	AULA 1.9	SAÚL BLASCO	SAÚL BLASCO
8.00-8.55h	TALLER "FECUNDACIÓ IN VITRO"	1r BAT D	LABORATORI BIOLOGIA	SANTI VILLORA	SANTI VILLORA
8.55-9.50h	XERRADA "DRÁCULA: MÚSICA I CINEMA"	1r ESO A	AULA 0.2	CARLES CASTILLO	ROSA DELHOM, ANNA CRESPO
8.55-9.50h	VISITA D'UN PROFESSIONAL DE LA PILOTA VALENCIANA (PILOTARI)	4t ESO B	PISTES ESPORTIVES	ALBERTO BOTELLA	PAU FERRER (excursió esquí), Marina Cordes que té guàrdia estarà al càrrec de l'activitat
8.55-9.50h	XERRADA ONLINE "MALFERIDA: UN EXEMPLE D'EMPRENEDORIA" a càrrec de Lucía Mompó	1r BAT A	AULA POLIVALENT	SAÚL BLASCO	SAÚL BLASCO
9.30-10.40h	PROJECTE D'EDUCACIÓ VIÀRIA a càrrec de la Policia Local d'Alcoi	3r ESO B, D	SALÓ D'ACTES	TERE BOTELLA	ELISA BENEYTO I MARISA GARCÍA (de 9.30 a 9.50). A les 9.50h ha d'acudir el professorat que hi té classe en 2n ESO que està d'excursió: MC CALERO, S GARCÍA ja que l'alumnat de 3r té optativa i per tant els professors estan ocupats.
9.50-10.40h	XERRADA "DRÁCULA: MÚSICA I CINEMA"	1r ESO C	AULA 0.1	CARLES CASTILLO	GUILLERMO PÉREZ, està en l'excursió a Alicante. El professor de guàrdia NATXO COMPANYY, ha d'estar amb el grup
9.50-10.40h	VISITA D'UN PROFESSIONAL DE LA PILOTA VALENCIANA (PILOTARI)	1r ESO A, D	PISTES ESPORTIVES	ALBERTO BOTELLA	ALBERTO BOTELLA, CARMEN CORTÉS
9.50-10.40h	TALLER "FECUNDACIÓ IN VITRO"	1r BAT C	LABORATORI BIOLOGIA	SANTI VILLORA	SANTI VILLORA
9.50-10.40h	TALLER "ELECTRODEPOSITAR COURE"	2n BAT B, C (alumnat Químics)	LABORATORI QUÍMICA	CELIA SEMPÈRE	ELISA SAHUQUILLO
11.05-12.00h	VISITA D'UN PROFESSIONAL DE LA PILOTA VALENCIANA (PILOTARI)	3r ESO B, 4r ESO A, C	PISTES ESPORTIVES	ALBERTO BOTELLA	J. MIRA, R. SIRVENT, J. SEGURA, C. CASTILLO, M. JORDÀ
11.05-12.00h	CONCURS "PASAPALABRA"	3r ESO D	AULA 1.12	MARISA GARCÍA	MARISA GARCÍA
11.05-12.00h	TALLER "EXPERIMENTEM AMB ARQUIMÈDES. EXPERIMENTEM EN BLAU"	4t ESO B (alumnat Física i Químics)	LABORATORI QUÍMICA	CELIA SEMPÈRE	SERGIO ALCARAZ
12.00-12.55h	XERRADA: "PLANTES INVASORES" a càrrec de Soraya Constan professor de la Universitat d'Alicant	1r ESO B, D	BIBLIOTECA 1	HERMÍNIA BLANQUER	M. MIRÓ, NEUS GARCÍA
12.00-12.55h	TALLER "FECUNDACIÓ IN VITRO"	4t ESO B (alumnat Biologia)	LABORATORI BIOLOGIA	SANTI VILLORA	SANTI VILLORA
12.00-12.55h	VISITA D'UN PROFESSIONAL DE LA PILOTA VALENCIANA (PILOTARI)	4t ESO D	PISTES ESPORTIVES	ALBERTO BOTELLA	GEMMA PÉREZ
12.00-12.55h	XERRADA: "ZOO MITOLÒGICA PICTÒRICA"	2n BAT A	AULA 3.18	CARLES CASTILLO	ELISA BENEYTO
12.00-12.30h	ACTE INAUGURACIÓ SETMANA CULTURAL	1r ESO A, C / 3r ESO A, B, C, D / 4t ESO A, C / 1r BAT A, B, C, D	SALÓ D'ACTES	TONI GONZÁLEZ	A. MICÓ, C. MARTÍNEZ, B. FRANCÉS, M. JORDÀ, OPT. 1r BAT (F. SÁNCHEZ, M. GONZÁLEZ, A. GALERA, Y. YOUSFI, A. DELGADO, O. LLORENS, I. FERRERO, C. SÁNCHEZ, E. JORDÀ, J. MIRA, J. LATORRE, C. MIRET
13.15-14.10h	XERRADA: "PLANTES INVASORES" a càrrec de Soraya Constan professor de la Universitat d'Alicant	1r ESO A, C	BIBLIOTECA 1	HERMÍNIA BLANQUER	P. SORIANO, I. NACHER
13.15-14.10h	VISITA D'UN PROFESSIONAL DE LA PILOTA VALENCIANA (PILOTARI)	3r ESO A, C, D	PISTES ESPORTIVES	ALBERTO BOTELLA	I. ARMENIÀNA, M. SORO
15.15-18.00h	XERRADA: "NUTRICIÓ EN EL SÒL"	FPB, CFGM, CFGS (TOTS ELS NIVELLS)	SALÓ D'ACTES	M. JOSÉ ROCA	Q. MARCO, V. OLTRA, P. VERDÚ, L. DELICADO, V. MONTAGUT, L. SOLER, A. PASCUAL, L. BERNÀ, I. OULES, A. FRANCÉS, J. BORDERA, M. PONS, S. MOSCARDO, N. SOLER, M. J. ROCA, M. DOMÈNECH, A. OISBERT, D. FERNÁNDEZ, B. VISEKAS, E. LÓPEZ
18.30-21.15h	TALLER: "CAIXES NIU"	1r FPB JAR, 2r FPB JAR, 1r GM JAR, 2r GM JAR	AULA POLIVALENT	SUSANA MOSCARDÓ	A. ORTS, J. BORDERA, J. RODES, P. VERDÚ, M. PONS, I. OULES, P. VERDÚ
DIMARTS 8 DE FEBRER					
8.00-9.50h	PROJECCIÓ DE LA PEL·LÍCULA "DRÁCULA"	1r ESO A, B, C, D	AULA DE CADA GRUP	GEMMA PÉREZ	J. MIRA, R. DELHOM, HERMÍNIA B. (8.30 excursió Molinar ha d'acudir a 1r B el professorat de guàrdia: Tere Botella, C. MIRET, I. NACHER, O. LLORENS, G. PÉREZ, S. GARCÍA
8.00-9.50h	TALLER "IMPRESSIÓ 3D"	1r BAT C, D	AULA INFORMÀTICA 3.9	NACHO ARMENIÀNA	NACHO ARMENIÀNA, FRANCESC BODÍ, ALBERTO BOTELLA
8.00-8.55h	TALLER "EL MAL US DE LES XARXES SOCIALS" a càrrec de "Joves Advocats d'Alcoi"	4t ESO A, B	BIBLIOTECA 1	TERE BOTELLA	PAU FERRER (excursió esquí) professorat guàrdia (Yasmina) acompanyar 4t A a Biblioteca 1, ANNA CRESPO
8.00-8.55h	TALLER "PRIMERS AUXILIS"	2n BAT C	AULA 3.20	MARISA GARCÍA	MARISA GARCÍA
8.30-14.10h	VISITA AL MOLINAR	3r ESO A, B, C	FORA DEL CENTRE	ELISA BENEYTO	ELISA BENEYTO, HERMÍNIA BLANQUER, PATRICIA SORIANO, RAFA LÓPEZ
8.55-9.50h	TALLER "EL MAL US XARXES SOCIALS" a càrrec de "Joves Advocats d'Alcoi"	4t ESO C, D	BIBLIOTECA 1	TERE BOTELLA	PATRICIA SORIANO està en l'excursió al Molinar, la professora de guàrdia CRISTINA SÁNCHEZ ha d'acompanyar a 4t C en l'activitat, MANEL GONZÁLEZ
8.55-9.50h	TALLER "JUQUEM AMB LA TAULA PERIÒDICA"	1r BAT B Científic	AULA 3.22	CELIA SEMPÈRE	CELIA SEMPÈRE
9.50-10.40h	TALLER "COM ES FA LA SANG DE PEL·LÍCULA?"	1r ESO A	AULA 0.2	CELIA SEMPÈRE I 2n BAT C QUÍMICA	ROSA DELHOM
9.50-10.40h	TALLER "COM ES FA LA SANG DE PEL·LÍCULA?"	1r ESO B	AULA 0.3	CELIA SEMPÈRE I 2n BAT C QUÍMICA	JORGE MIRA
9.50-10.40h	TALLER "COM ES FA LA SANG DE PEL·LÍCULA?"	1r ESO C	AULA 0.1	CELIA SEMPÈRE I 2n BAT C QUÍMICA	PATRICIA SORIANO (està en l'excursió de El Molinar, ha d'anar a 1r ESO C Elias Sahuquillo que té guàrdia i pot ajudar en l'activitat)
9.50-10.40h	TALLER "COM ES FA LA SANG DE PEL·LÍCULA?"	1r ESO D	AULA 1.10	CELIA SEMPÈRE I 2n BAT C QUÍMICA	ÓSCAR LLORENS, GEMMA PÉREZ
9.50-10.40h	TALLER D'ANIMACIÓ LECTORA a càrrec de Jordi Raül Verdú	2n ESO B, D, 4t ESO D	BIBLIOTECA 1	GEMMA PÉREZ	YASMINA YOUSFI, CRISTINA MIRET, MANEL GONZÁLEZ
9.50-10.40h	XERRADA "LA MÚSICA AL CINEMA CIENTÍFIC"	4t ESO A	AULA 1.9	CARLES CASTILLO	CARLES CASTILLO
11.05-12.55h	TALLER "IMPRESSIÓ 3D"	1r BAT A	AULA INFORMÀTICA 3.9	NACHO ARMENIÀNA	NACHO ARMENIÀNA, ROBERT SIRVENT
11.05-12.00h	CONCURS "MORTAL KOMBAT LITERARI"	4t ESO A, B, C, D	BIBLIOTECA 1	MARISA GARCÍA	EL PROFESSORAT DE CASTELLÀ A CÀRREC DE L'ACTIVITAT SÓN: CRISTINA SÁNCHEZ, M. EUGENIA JORDÀ I YASMINA YOUSFI que estan a la Biblioteca 1, ELS PROFESSORS Y FUENTES, S. VILLORA, S. VERDÚ, C. CALERO, I. NACHER han d'estar cadascú a l'aula de cada un d'aquests grups.
11.05-12.00h	GIMCANA DE L'OLIMPIADA DE FILOLOGIA CATALANA	2n BAT B	AULA 3.19	GEMMA VILAPLANA	GEMMA VILAPLANA
12.00-12.55h	X CONCURS "DIÀLOGOS DE PLAYMÓBIL"	1r ESO A, B, C, D 2n ESO A, B, C, D (Alumnat inactiu)	SALÓ D'ACTES	MARISA GARCÍA	LES PROFESSORES DE CASTELLÀ A CÀRREC DE L'ACTIVITAT SÓN: IRENE NACHER, YASMINA YOUSFI, CRISTINA SÁNCHEZ, SILVIA MARTÍNEZ, M. BUENIA JORDÀ que estan al saló d'actes. Tots els grups tenen al seu professor de referència excepte 1r ESO D, ha d'acudir el professor de guàrdia Alberto Botella
12.00-12.55h	TALLER D'ANIMACIÓ LECTORA a càrrec de l'editorial Bromera	4t ESO A, B, C	BIBLIOTECA 1	GEMMA PÉREZ	M. MIRÓ, C. SÁNCHEZ, M. JORDÀ
12.00-12.55h	XERRADA "LA MÚSICA AL CINEMA CIENTÍFIC"	1r BAT (Sóls alumnat optativa Cultura científica)	AULA POLIVALENT	CARLES CASTILLO	ANNA MICÓ, SERGIO ALCARAZ
12.00-12.55h	GIMCANA DE L'OLIMPIADA DE FILOLOGIA CATALANA	2n BAT A	AULA 3.18	GEMMA VILAPLANA	GEMMA VILAPLANA
12.00-12.55h	TALLER "EXPERIMENTEM AMB LES ONES"	2n BAT B, C	LAB. FÍSICA	CELIA SEMPÈRE	CELIA SEMPÈRE
13.15-14.10h	TALLER DE MÚSICA "SOUND COOL"	1r ESO A	AULA MÚSICA 0.9	BENJAMÍN FRANCÉS	BENJAMÍN FRANCÉS
13.15-14.10h	XERRADA "DRÁCULA: MÚSICA I CINEMA"	1r ESO D	AULA 1.10	CARLES CASTILLO	GUILLERMO PÉREZ
13.15-14.10h	TALLER D'ANIMACIÓ LECTORA a càrrec de Jordi Raül Verdú	2n ESO A, C	BIBLIOTECA 1	GEMMA PÉREZ	C. MARTÍNEZ, A. MICÓ
13.15-14.10h	TALLER "EXPERIMENTEM AMB ARQUIMÈDES. EXPERIMENTEM EN BLAU"	4t ESO B (alumnat Física i Químics)	LABORATORI QUÍMICA	CELIA SEMPÈRE	SERGIO ALCARAZ
13.15-14.10h	GIMCANA DE L'OLIMPIADA DE FILOLOGIA CATALANA	2n BAT C	AULA 3.20	ANNA CRESPO	ANNA CRESPO
14.10-15.00	TALLER "JUQUEM AMB LA TAULA PERIÒDICA"	1r BAT D	AULA 3.21	ANNA MICÓ	ANNA MICÓ

Graella d'activitats de 2022.

15.15-18.00h	EIXIDA: "DESCOBRINT PLANTES AROMÀTIQUES"	10M LAB, 20M LAB, 10S LAB, 10S ECA, 20S ECA, 1FPB JAR, 2FPB JAR, 10M JAR, 20M JAR	FORA DEL CENTRE I SALÓ D'ACTES	MIQUEL PONS I VICENT OLTRA	L. BERNA, A. PASQUAL, LAURA A. BAIOT, I. FERRERO, Y. MONTAGUT, L. DELICADO, M. DOMÉNECH, N. SOLER, J. BORDERA, M. ROCA, A. PONS, M. PONS, L. QUILLES, V. OLTRA, O. MARCO
18.30-20.20h	XERRADA: "PROJECTE LIFE TECNINE"	10S ECA, 20S ECA, 1FPB JAR, 2FPB JAR, 10M JAR, 20M JAR	POLIVALENT	ÀFRICA PONS	N. SOLER, A. PONS, M. PONS, M. ROCA, I. QUILLES, J. RODES, D. FERNÁNDEZ, V. OLTRA, O. MARCO, M. PONS
20.20-21.15h	XERRADA: "ARBRES MONUMENTALS"	10S ECA, 20S ECA, 1FPB JAR, 2FPB JAR, 10M JAR, 20M JAR	POLIVALENT	JULIA BORDERA	N. SOLER, A. PONS, M. ROCA, J. RODES, V. OLTRA, M. PONS
DIMECRES 9 DE FEBRER					
9.00-17.30h	VISITA AL MUJIM	1r BAT A, B (Alumnat d'Història del Món Contemporani)	FORA DEL CENTRE	TERE BOTELLA	TERE BOTELLA, YASMINA YOUSFI I Inés Vicens (alumna Master Educació)
9.00-14.10h	EXCURSIÓ AL RACÓ DE SANT BONAVENTURA	1r ESO A, B, C, D	FORA DEL CENTRE	HERMÍNIA BLANQUER	HERMÍNIA BLANQUER, P. SORIANO, R. DELHOM, S. GARCÍA, M. NEL, GONZÁLEZ
9.00-14.10h	GINCANA FOTOGRÀFICA I VISITA HISTÒRICA A ALCOI	2n ESO A, B, C, D / 4ESO A, B, C, D	FORA DEL CENTRE	ELISA BENEYTO, MC CALERO	RAFA LÓPEZ, GUILLERMO PÉREZ, ELISA BENEYTO, GEMMA PÉREZ, CARMEN CALERO, M. MIRÓ I Inés Vicens i Sergio García alumnes Master Educació
9.55-9.59h	TALLER "JUGUEM AMB LA TAULA PERIÒDICA"	1r BAT C	AULA 2.17	ELISA SAHUQUILLO	ELISA SAHUQUILLO
9.55-10.40h	TALLER D'ANIMACIÓ LECTORA a càrrec de Jordi Raül Verdú	3r ESO B, D	BIBLIOTECÀ 1	GEMMA PÉREZ	MARIA SORO, MARISA GARCÍA
9.55-10.40h	TALLER "ELECTRÓDEPOSITEM COURE"	2n BAT B, C	LABORATORI QUÍMICA	CELIA SEMPÈRE	CELIA SEMPÈRE
11.05-12.55h	QMIFICACIÓ: BREAKEDU	2n BAT (ALUMINAT INFORMÀTICA)	AULA DIDÍOMES 1.16	ÓSCAR LLORENS	ÓSCAR LLORENS, L'ÀULA 1.16 la utilitza l'alumnat de 2n Bat Tecnològia amb JM Segura, però hui no hi ha classe ja que JM Segura està a la neu. Aquest alumnat pot anar a biblioteca 2
11.05-12.55h	TALLER "EXPERIMENTEM AMB LES ONES"	2n BAT B, C (OPTATIVA FÍSICA)	LABORATORI FÍSICA	ELISA SAHUQUILLO	ELISA SAHUQUILLO
11.05-12.00h	CONCURS "MORTAL KOMBAT LITERARI"	3r ESO A, B, C, D	SALÓ D'ACTES	MARISA GARCÍA	EL PROFESSORAT DE CASTELLÀ A CÀRREC DE L'ACTIVITATÉS: SILVIA MARTÍNEZ, IRENE NÄCHER, M. EUGENIA JORDA I MARISA GARCÍA AL SALÓ D'ACTES. ELS PROFESSORS M. GONZÁLEZ (en l'excursió al Racó), M. JUAN, B. FRANCÉS, RAFA LÓPEZ (ocupat en la gincana) HAN D'ESTAR CADASCÚ A L'AULA DE CADA UN D'EXOS GRUPS. La professora de guàrdia Camina Martínez ha d'acompanyar de 3r ESO A (Marell no està) i el professor de guàrdia Víctor Nacher ha d'acompanyar de 3r ESO C (Rafa López no està)
12.00-12.55h	TALLER D'ANIMACIÓ LECTORA a càrrec de Jordi Raül Verdú	3r ESO A, C	BIBLIOTECÀ 1	GEMMA PÉREZ	RAFA LÓPEZ (ocupat en la gincana) el professorat de guàrdia: Lorena, Alcegar o S. Martínez ha d'acompanyar a 3r A i don-lo a biblioteca 1. NACHO COMPANYY (3r ESO C)
13.15-14.10h	XERRADA: "CURIOSITATS DE LA TERMINOLOGIA CIENTÍFICA"	1r BAT B, C, D (OPTATIVA CULTURA CIENTÍFICA)	BIBLIOTECÀ 1	CARLES CASTILLO	ANNA MICÓ, SERGIO ALCARAZ
15.15-20.20h	TALLER: "DESTIL·LACIÓ"	10M LAB, 10S LAB	LABORATORIS	A. BAIOT, A. QISBERT	TOT EL PROFESSORAT QUE TINGA CLASSE DINS D'EIXE HORARI
18.15-18.00h	CURS LABORAT	20M LAB, 20S ECA, 2FPB, 20M JAR	POLIVALENT	E. LÓPEZ	E. LÓPEZ, I. FERRERO, O. MARCO, M. ROCA
17.05-18.00h	TALLER: "DESTIL·LACIÓ"	10S ECA, 1FPB JAR	LABORATORIS	A. BAIOT, A. QISBERT	M. PONS, M. DOMÉNECH
18.30-19.25h	TALLER: "DESTIL·LACIÓ"	20S ECA, 2FPB JAR	LABORATORIS	A. BAIOT, A. QISBERT	V. OLTRA, P. GINER
19.25-20.20h	TALLER: "DESTIL·LACIÓ"	10M JAR, 20M JAR	LABORATORIS	A. BAIOT, A. QISBERT	J. BORDERA, P. VERDÚ
20.20-21.15h	CONCURS FOTOGRÀFIC	FPB, CFSM, CFSG (TOTS ELS NIVELLS)		M. JOSÉ VIDAL	
DIJOUS 10 DE FEBRER					
8.00-8.55h	CINEMA ALEMANY	1r BAT (OPTATVA ALEMANY)	AULA 2.17	ANA GALERA	ANA GALERA
8.55-14.10h	VISITA AL REFUGI	1r ESO A, B, C, D	FORA DEL CENTRE	MARÍOLA MIRÓ	MARÍOLA MIRÓ, GUILLERMO PÉREZ, MARÍA SORO I Inés Vicens i Sergio García alumnes Master Educació
8.55-10.40h	RECITAL POÈTIC a càrrec de Vicent Camps	2n BAT A, B, C	SALÓ D'ACTES	MARISA GARCÍA, I NÄCHER, C. SÁNCHEZ	E. BENEYTO, C. CASTILLO, T. BOTELLA, T. GONZÁLEZ, J. DURÀ, E. SAHUQUILLO, H. BLANQUER, M. GARCÍA, C. SEMPÈRE, Acompanyar a l'alumnat al saló d'actes, no és necessari quedar-se ja que els alumnes tenen als professors de l'assignatura de castellà
8.55-10.40h	TALLER "TOVALLOLETES HUMDES"	2n ESO A, B	PATI O BIBLIOTECÀ 1	ANNA MICÓ	A. MICÓ, J. SEGURA, S. GARCÍA, MC CALERO
8.55-9.59h	WHAT A BEAUTIFUL PERIOD TABLE!	3r ESO C	AULA 2.15	ELISA SAHUQUILLO	ELISA SAHUQUILLO
8.55-9.59h	CINEMA ALEMANY	4r ESO (OPTATVA ALEMANY)	AULA 1.8	ANA GALERA	ANA GALERA
9.55-10.40h	WHAT A BEAUTIFUL PERIOD TABLE!	3r ESO A	AULA 2.5	ELISA SAHUQUILLO	ANNA MICÓ
11.05-12.55h	TALLER "CIÈNCIA DIVERTIDA"	4r ESO A, B	LAB QUÍMICA I INSTRUMENTAL	INMA FERRERO I AMPARO BAIOT	P. FERRER (està en l'equil, la professora de guàrdia A. Micó ha d'acompanyar a 4r A en l'activitat) A. CREPO, E. BENEYTO, M. JORDA, R. SIVENT
11.05-12.00h	CINEMA ALEMANY	2n ESO (OPTATVA ALEMANY)	AULA 1.5	ANA GALERA	ANA GALERA
11.05-12.00h	WHAT A BEAUTIFUL PERIOD TABLE!	3r ESO B	AULA 2.14	ELISA SAHUQUILLO	ELISA SAHUQUILLO
11.05-12.00h	XERRADA "EXPEDICIÓ A L'ANTÀRTIDA"	2n BAT A, B, C	SALÓ D'ACTES	MARISA GARCÍA	P. SÁNCHEZ, JM SEGURA, A. GALERA, P. BODÓ, LLORENS, C. CALERO, E. SAHUQUILLO, S. BLASCO Acompanyar a l'alumnat al saló d'actes, no és necessari quedar-se
12.00-14.10h	TALLER "TOVALLOLETES HUMDES"	2n ESO C, D	PATI O BIBLIOTECÀ 1	ANNA MICÓ	A. MICÓ, C. SÁNCHEZ, J. SEGURA, S. MARTÍNEZ
12.00-14.10h	TALLER "EXPERIMENTEM AMB ARQUÍMEDES: EXPERIMENT EN BLAU"	4r ESO C	LAB QUÍMICA	CELIA SEMPÈRE	CELIA SEMPÈRE
12.00-12.55h	PERFORMANCE: RECITAL DE POEMES TEATRALITZAT a càrrec de Josep Dou	1r i 2n BAT (TOTS ELS GRUPS)	SALÓ D'ACTES	T. GONZÁLEZ	NEUS GARCÍA O VILAPLANA, A. BOTELLA, S. VILLORA, M. SORO, C. CORTÉS, J. DURÀ
15.15-18.00h	TALLER: "FEM COLÒNIA"	1FPB JAR, 2FPB JAR, 10M JAR, 20M JAR	POLIVALENT	SUSANA MOSCARDÓ	N. SOLER, A. PONS, J. BORDERA, M. J. ROCA, P. VERDÚ, J. RODES
15.15-17.05h	XERRADA: Desarrollo y Control del Producto Cosmético a càrrec de l'empresa Miral Minerva Abad y Creadora Zamaral	10M LAB, 20M LAB, 10S LAB, 20S LAB	SALÓ D'ACTES	BEA VIGERA	M. DOMÉNECH, A. PASQUAL, M. J. VIDAL, Y. MONTAGUT, A. BAIOT, A. FRANCÉS
18.30-21.15h	CURS DE MANIPULADORS D'ALIMENTS	4r ESO, 3r BAT, 2n BAT, CICLES (ALUMINAT INSCRIT)	SALÓ D'ACTES	TERE BOTELLA	TERE BOTELLA
DIVENDRES 11 DE FEBRER					
8.00-11.00h	VISITA CULTURAL AL GEMENTERI D'ALCOI	2n BAT A, B, C	FORA DEL CENTRE	ELISA BENEYTO	ELISA BENEYTO, RAFA LÓPEZ, MARÍOLA MIRÓ
8.00-8.55h	CONCURS KAHOT a càrrec de Pedro Olivera i Vicente Pallarón	1r i 2n ESO (TOTS ELS GRUPS)	SALÓ D'ACTES	T. GONZÁLEZ	C. CORTÉS S. MIRA, NEUS GARCÍA, I. NÄCHER, GEMMA PÉREZ, N. COMPANYY S. GARCÍA, R. DELHOM, GUILLERMO PÉREZ
8.00-8.55h	TALLER "EXPERIMENTEM AMB ARQUÍMEDES: EXPERIMENT EN BLAU"	4r ESO C	LAB QUÍMICA	CELIA SEMPÈRE	CELIA SEMPÈRE
8.55-10.40h	X. CONCURS DE LECTURA EN VOZ ALTA	1r i 2n ESO (ALUMNES INSCRITS)	BIBLIOTECÀ 1	MARISA GARCÍA	SILVIA MARTÍNEZ, CRISTINA SÁNCHEZ, YASMINA YOUSFI, IRENE NÄCHER
8.55-9.59h	CONCURS KAHOT a càrrec de Pedro Olivera i Vicente Pallarón	3r i 4r ESO (TOTS ELS GRUPS)	SALÓ D'ACTES	T. GONZÁLEZ	JORGE SEGURA, N. COMPANYY, R. LÓPEZ (està al cementiri). La professora de guàrdia, Marisa Juan ha d'acompanyar al grup 3r ESO C al saló d'actes. M. GARCÍA, B. FRANCÉS, A. GALERA, NATI GARCÍA, S. VERDÚ, C. MIRET
9.55-10.40h	CONCURS KAHOT a càrrec de Pedro Olivera i Vicente Pallarón	1r BAT (TOTS ELS GRUPS)	SALÓ D'ACTES	T. GONZÁLEZ	O. VILAPLANA, N. COMPANYY, C. CASTILLO, E. SAHUQUILLO, M. JUAN
11.05-12.00h	TALLER DEL CÒMIC a càrrec de Mario Domínguez	TOTS ELS NIVELLS I GRUPS (tots alumnes inscrits)	AULA DE DIBUIX	M. CARMEN CALERO	M. CARMEN CALERO
11.05-12.00h	PHOTOCALL "DRÀCULA"	1r ESO A, B, C, D	VESTÍBUL	GEMMA PÉREZ	M. SORO, C. MIRET, Y. YOUSFI, GEMMA PÉREZ
12.00-12.55h	CLAUSURA SETMANA CULTURAL ESO/BAT AMB PEP GIMENO				
15.15-21.15h	ACTIVITAT FINAL SETMANA CULTURAL CICLES: CLUEDO	TOTS ELS NIVELLS I GRUPS	AL CENTRE	M. JOSÉ VIDAL	TOT EL PROFESSORAT AMB HORARI EN LA FRANJA INDICADA
TOTS ELS DIES	CONCURS DE BOOKTRAILER 1r ESO TOTS ELS GRUPS	CONCURS "LOGO ERASMUS" (TOTS ELS NIVELLS)	ACTIVITAT INTERDISCIPLINÀRIA "ANTONI MIRÓ I LA CULTURA GREGA"	EXPOSICIÓ "ANTONI MIRÓ. PINTURES I COLLAGES"	
SETMANA DE L'ESQUÍ "VIATGE A LA NEU, BENASC - ESTACIÓ DE CERLER", DEL 7 A L'11 DE FEBRER					

40 ANYS DE SETMANA CULTURAL (1983-2023)

L’organització d’aquesta setmana cada vegada és més complexa, en introduir un gran número d’activitats al mateix temps per als diferents nivells. En la graella podem observar un llistat d’algunes de les realitzades en les últimes edicions:

Excursions i visites	El Molinar, el Racó de Sant Bonaventura, Visita medieval a Xàtiva, Banyeres, Cocentaina o Alacant, Museu de la Ciència, Cementeri d’Alcoi, MUVIM de València...
Tallers i xarrades	Primers auxilis, Còmic, Papiroflèxia, Música de cinema, Fem booktubers, Doblatge en valencià, Música sound cool, Robòtica, Impressió 3D, Ús de les xarxes socials, Xerrades d’orientació laboral i professional a càrrec de Labora i d’antics alumnes, Canvi climàtic, Taller de cuina, Pràctiques de laboratori. Biodansa, Els paisatges naturals d’Alcoi, Plantes invasores, Fecundació in vitro, Juguem amb la taula periòdica...
Concursos	Fotografia en la gimcana, Lectura en voz alta, Mortal kombat literari, Diàlogos de Playmóbil, Booktrailer...
Gimcanes i gamificació	Gimcana fotogràfica per Alcoi, Els arbres et parlen o Endevina el personatge històric
Recitals poètics	En valencià (Francesc Anyó) i en castellà (Vicent Camps)
Projeccions de pel·lícules i documentals	“Mientras dure la guerra”, “El pianista”, “El tren dels anglesos”, “El hombre que conocía el infinito” o “Dràcula”.
Gamificacions	Breakedu
Exposicions	Hugo Pratt i Corto Maltés, Humor social: un llibre et fa lliure, Antoni Miró: Acrílics i collages... en cada setmana cultural se n’exposa una diferent.
Cursos de formació	Curs de manipuladors d’aliments
Actuacions de màgia	“A desobedecer”
Actuacions musicals	“Sang d’orxata”, “Tankats”, Pep Gimeno “Botifarra”...
Actuacions artístiques	Performance. Recital de poemes teatralitzat
VIATGE A LA NEU	Cerler o Benasque
Activitats solidàries	Mercat solidari Intermón-Oxfam, Cursa Save the Children

Actuació musical en 1995

Algunes d'aquestes activitats s'han convertit en tret d'identitat de la Setmana Cultural, i es realitzen des de fa moltes edicions, com el viatge a la neu, present en totes les edicions, organitzat per Jaume Abad en col·laboració amb el departament d'Educació Física, la visita cultural al cementiri de la mà de Lluís Vidal, la Gimcana fotogràfica en la seua VII edició a càrrec dels departaments de Plàstica i Geografia i Història, els concursos "Diàlegs de playmobil", "Lectura en voz alta" o "Mortal Kombat literari" que ja estan en la Xa edició a càrrec del departament de Castellà, el Taller del còmic a càrrec de l'il·lustrador Mario Domínguez, les xarrades sobre Música i Cinema a càrrec de Carles Castillo... i moltíssimes més.

Pel que fa al moment del curs es tria, igual que en els inicis, el mes de febrer i, encara que en algunes ocasions s'ha celebrat durant el mes de març, la data està en funció del viatge a la neu i la segona avaluació.

La programació de les activitats ha de tancar-se a finals de novembre i és al llarg de desembre i gener quan la Vicedirecció ha d'elaborar el pla de treball:

Horari que ha d'incloure a tots els nivells i grups al llarg de tota la setmana especificant les activitats programades per a cadascun dels dies i hores de la setmana.

Posteriorment, elaboració de la graella informativa que s'ha de penjar en cada una de les aules perquè l'alumnat conega les activitats que el seu grup realitzarà.

Visita al Cementeri

Mercat solidari

40 ANYS DE SETMANA CULTURAL (1983-2023)

Graella informativa per a la sala del professorat on a més de la informació anterior s'inclourà a aquells que han d'estar al càrrec de l'activitat, ja siga com a coordinador, responsable o simplement acompanyant al grup.

Llistat de totes les activitats per dies i horari perquè es puga editar el díptic o tríptic informatiu.

És molt important que el professorat sàpiga quins alumnes han eixit del centre per a fer una activitat, quins estan fent una activitat dins del centre però fora de la seua aula o quins es troben en una activitat de caràcter voluntari.

També es té en compte que l'alumnat de 2n de Batxillerat té una gran càrrega lectiva i per això, des de fa uns anys, la programació

de les seues activitats es concentra en els dos últims dies de la setmana.

D'altra banda, existeix la possibilitat de que una activitat siga voluntària i, per tant, sols hi acudirà aquell alumnat que prèviament s'haja inscrit, mentre que la resta es quedarà a la seua aula.

I no oblidem que és indispensable la implicació del personal no docent, perquè s'ha de rebre a molta gent que ve de fora, indicar-li on ha d'anar, s'han de modificar espais com la Biblioteca, la sala Polivalent o el Saló d'actes posant o llevant cadires i taules en cada cas.

Tenint en compte totes aquestes premisses sols ens queda "creuar els dits" perquè aquest "trencaclosques" vaja fluint sense problema al llarg de la setmana.

Jornada de Neurociència

Batukada

Si l'article s'acabara ací, podríem pensar que la Setmana Cultural depén únicament del treball de la Vicedirecció, però això estaria molt lluny de la realitat, perquè totes les activitats que es duen a terme són proposades i realitzades de forma voluntària pel professorat del centre i, he de dir que, moltes vegades, hi ha activitats que no es poden dur a terme perquè ja no caben, no queden ni dies ni hores. I tampoc s'ha d'oblidar que altra part del professorat que no proposa ni realitza cap activitat en concret, també col·labora gestionant les activitats que coincideixen amb el seu horari de classe.

Però no sols es necessita al professorat, perquè l'alumnat és igual d'important. És clar que tots no estan "entusiasmats" pensant en la Setmana Cultural, el que entusiasma a la majoria és que durant una setmana una part de les seues hores d'aula seran substituïdes per diferents activitats, eixiran de l'aula i faran altres coses. Si això aprofita perquè alguns arriben a valorar l'esforç que es fa, ja és suficient.

Una altra qüestió a comentar és el finançament de la Setmana Cultural. La majoria de les activitats no requereixen cap tipus de pagament, perquè és el professorat del centre qui les imparteix; altres van a càrrec de col·laboradors externs que ho fan de forma altruista i als que estem molt agraïts. Però sí que necessitem ajuda econòmica, per exemple, per a poder premiar l'alumnat guanyador dels diferents concursos, contractar algun tipus d'actuació per a la cloenda de la Setmana... i en aquest cas hem d'agrair a l'AMPA i a l'Ajuntament la seua aportació i recolzament. De vegades, algunes propostes no es poden dur a terme perquè la realitat econòmica no ho permet.

Podem acabar aquest recorregut per la Setmana Cultural recordant que mai ha deixat de celebrar-se, fins i tot en febrer del 2021, quan tots anàvem amb mascareta i no podíem ajuntar-se més que el grup-classe, vam decidir tirar endavant programant activitats per al grup i sobretot realitzant totes les activitats possibles a l'exterior. I açò és possible perquè, igual que abans, continua havent un gran

Recital de Vicent Camps

Actuació de Pot de Plom

grup de professorat que creu en aquestes coses. Gràcies a ell, el centre es transforma durant una setmana i un torrent d'activitats acaba implicant a tots, professorat, alumnat i personal no docent, uns més contents que altres, no ho negarem, però orgullosos de la nostra Setmana Cultural.

Finalment, agrair la implicació d'Hermínia Torregrosa, Paula Francés, Emili Barber, Gonzalo García, Lluís Vidal i Marisa García, vicedirectors, que durant les seues etapes en el càrrec han fet possible la continuïtat d'aquesta Setmana Cultural.

**ASSOCIACIÓ MARES I PARES
D'ALUMNES
IES PARE VITÒRIA**

El suport econòmic mitjançant les quotes de les famílies és fonamental per poder realitzar les diverses activitats que du a terme l'AMPA en benefici dels alumnes, com són:

- **Festa de Nadal**
- **XIII hores esportives**
- **Premis literaris i d'investigació AMPA**
- **Viatges culturals**
- **Col·laboració amb el grup de treball UNESCO**
- **Col·laboració amb la revista EINES**

A més, l'AMPA participa en diversos fòrums i entitats per ajudar al benestar de la joventut i millorar l'educació dels nostres fills.

TOTS SOM NECESSARIS, COL·LABORA AMB L'AMPA.

